

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19



02688



**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

Egz. Nr 3



Pik dypl. Stanisław LIPSKI

**DZIAŁANIA BOJOWE BRYGADY
W PRZECIWDYWERSYJNEJ OCHRONIE
I OBRONIE SZCZEGÓLNI WAŻNYCH
OBIEKTÓW ROZMIESZCZONYCH
W AGLOMERACJI WARSZAWSKIEJ**

Rozprawa doktorska

49471



02088



**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE



Egz. Nr 3



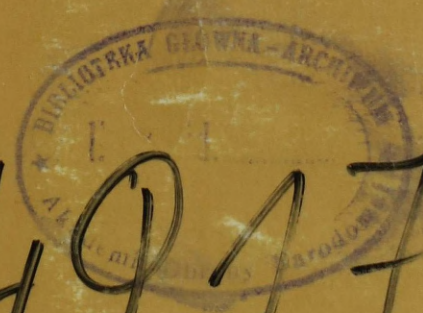
Płk dypl. Stanisław LIPSKI

**DZIAŁANIA BOJOWE BRYGADY
W PRZECIWDYWERSYJNEJ OCHRONIE
I OBRONIE SZCZEGÓLNIC WAŻNYCH
OBIEKTÓW ROZMIESZCZONYCH
W AGLOMERACJI WARSZAWSKIEJ**

Rozprawa doktorska



49771



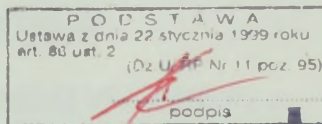
WARSZAWA 1988

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

IM. GENERALA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

PRZEKLASYFIKOWANO

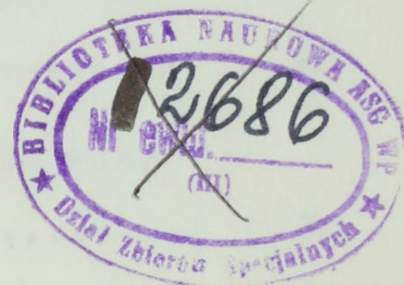
Protokół Nr 54305



JAWNE

Egz. Nr 3

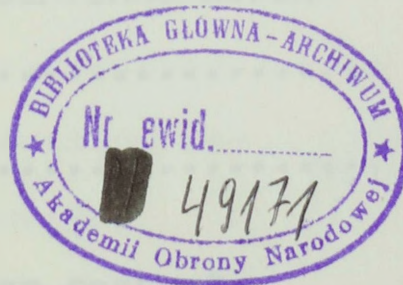
Przekl. Prot. 779/21.08.95



Plk dypl. Stanisław LIPSKI

DZIAŁANIA BOJOWE BRYGADY
W PRZECIWDYWERSYJNEJ OCHRONIE
I OBRONIE SZCZEGÓLNIE WAŻNYCH
OBIEKTÓW ROZMIESZCZONYCH
W AGLOMERACJI WARSZAWSKIEJ

Rozprawa doktorska



Opracowana
pod kierownictwem naukowym
gen. bryg. dr. Tadeusza URBAŃCZYKA

WARSZAWA 1988

UKŁAD PRACY

	str.
WSTĘP	7
1. WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PROWADZENIA PRZECIWDYWERSYJNYCH DZIAŁAŃ OCHRONNO-OBRONNYCH W AGLOMERACJI MIEJSKIEJ /UOGÓLNIENIA TEORETYCZNE/..	24
1.1. Definicja pojęć	24
1.2. Zabudowa, rodzaje stref zabudowy miejskiej i ich wpływ na prowadzenie działań ochronno-obronnych	25
1.3. Sposoby ochrony i obrony obiektów oraz siły wydzielane do tych zadań	31
1.4. System ochrony i obrony obiektów	37
1.5. Wybrane problemy przygotowania i prowadzenia działań ochronno-obronnych	42
1.5.1. Organizacja działań ochronno-obronnych	42
1.5.2. Prowadzenie działań ochronno-obronnych	67
1.6. Wnioski	73
2. MOŻLIWOŚCI ZAGROŻENIA DYWERSYJNEGO OBIEKTÓW STANOWISKA KIEROWANIA /SK/ W AGLOMERACJI WARSZAWSKIEJ	76
2.1. Wybrane przykłady użycia wojsk specjalnego przeznaczenia po II wojnie światowej	76

	str.
2.2. Współczesne poglądy w siłach zbrojnych NATO na prowadzenie działań specjalnych	81
2.3. Siły i środki głównych państw NATO do prowadzenia działań specjalnych	84
2.4. Prognozowane metody oddziaływania dywersyjnego na obiekty SK w aglomeracji warszawskiej	90
2.5. Wnioski	99
3. MOŻLIWOŚCI ORAZ POTRZEBY OCHRONY I OBRONY OBIEKTÓW STANOWISKA KIEROWANIA PRZEZ BRYGADĘ W AGLOMERACJI WARSZAWSKIEJ	102
3.1. Ogólna charakterystyka stanowiska kierowania nr 1 naczelných organów politycznych, władzy i Prezydium Rządu	102
3.2. Klasyfikacja obiektów	104
3.3. Prognozowane zadanie bojowe brygady	112
3.4. Dostosowanie struktur organizacyjnych i programu szkolenia brygady do wymogów specyfiki przewidywanego zadania bojowego	116
3.5. Spójność składników pierwszego elementu /siły/ obiektu badań - synteza niższego stopnia.....	135
3.6. Dostosowanie uzbrojenia i wyposażenia w środki inżynieryjne, łączności oraz transportu do wymogów specyfiki przewidywanego zadania bojowego	138

	str.
3.7. Spójność składników drugiego elementu /środki/ obiektu badań - synteza niższego stopnia	152
3.8. Przygotowanie i prowadzenie działań ochron- no-obronnych przez brygadę	158
3.8.1. Wybrane zagadnienia organizacji dzia- łań ochronno-obronnych	158
3.8.2. Sposoby prowadzenia działań ochronno- obronnych	177
3.9. Spójność składników trzeciego elementu /taktyka działania/ obiektu badań - synteza niższego stopnia	195
3.10. Spójność pierwszego /siły/ i drugiego /środki/ elementu obiektu badań - synteza wyższego stopnia	202
3.11. Spójność pierwszego /siły/ i trzeciego /taktyka działania/ elementu badań - syn- teza wyższego stopnia	204
3.12. Spójność drugiego /środki/ i trzeciego /taktyka działania/ elementu badań - syn- teza wyższego stopnia.....	206
4. DOSKONALENIE MOŻLIWOŚCI BOJOWYCH BRYGADY W ŚWIE- TLE PROGNOZOWANYCH DO WYKONANIA ZADAŃ	209
4.1. Kierunki doskonalenia sił brygady	209

	str.
4.2. Kierunki doskonalenia wyposażenia brygady oraz obronnego przygotowania obiektów ..	215
4.3. Kierunki doskonalenia taktyki działania brygady	218
5. WŁAŚCIWOŚCI STOSOWANIA ZASAD SZTUKI WOJENNEJ W CZASIE PROWADZENIA DZIAŁAŃ OCHRONNO-OBRONNYCH PRZEZ BRAGADĘ W AGLOMERACJI MIEJSKIEJ	225
6. ZAKOŃCZENIE	239
7. BIBLIOGRAFIA	242
8. ZAŁĄCZNIKI	250

Studia te zbiegły się w czasie z prowadzonymi pracami teoretycznymi i praktycznymi w zakresie taktyki wojennej. Wskazują one, że wojna totalitarna rozumiana jako celowe działania staje się coraz częściej prawdopodobną. Zakładają natomiast, wzrastającą rolę wybuchu wojen ograniczonych do celu politycznego, stosowanych środków walki, stron biorących w nich udział i przestrzeni, na których mają być prowadzone. Jako jeden z prawdopodobnych wariantów wyróżniają się wojny niekonwencjonalne. Podkreśla się, że w tej wojnie szczególną rolę odgrywać będą nieregularne formy walki, w podziemiu i w sposób "niezależny" od państwa, w tym: sabotaż, terrorystyczny itp.

WSTĘP

Temat niniejszej rozprawy doktorskiej kształtował się od 1979 r., tj. od czasu, gdy po ukończeniu studiów w ASG WP autor został skierowany do jednostki na stanowisko szefa sztabu. Mając już pewne doświadczenia w prowadzeniu przeciwdywersyjnych działań ochronno-obronnych na szczeblu pododdziału, podbudowane wiedzą taktyczno-operacyjną uzyskaną w akademii, na nowym stanowisku służbowym zetknął się z powyższymi zagadnieniami, ale obejmującymi wyższy szczebel organizacyjny /oddział, związek taktyczny/ oraz specyficzne warunki terenowe. Wymagało to podjęcia pogłębionych studiów nad problematyką przeciwdywersyjnych działań bojowych w aglomeracji miejskiej.

Studia te zbiegły się w czasie z prowadzonymi przez teoretyków wojskowych badaniami, dotyczącymi tendencji rozwojowych przyszłej wojny. Wskazują one, że wojna totalna rozumiana jako celowe działania staje się coraz mniej prawdopodobna. Zakładają natomiast, wzrastające możliwości wybuchu wojen ograniczonych co do celu politycznego, stosowanych środków walki, stron biorących w nich udział i przestrzeni, na których mają być prowadzone. Jako jeden z prawdopodobnych wariantów wymienia się wojnę niekonwencjonalną. Podkreśla się, że w tej wojnie szczególną rolę odgrywać będą niekonwencjonalne formy walki, a podstawowym sposobem "niszczenia" przeciwnika będzie rozsadzanie od wewnątrz, wyczerpywanie jego zaplecza w wyniku intensywnych i długotrwałych działań dywersyjnych, sabotażowych, terrorystycznych itp.

Jednocześnie rozwija się w głównych państwach NATO siły, które byłyby zdolne osiągnąć cel tego typu wojen - wojska specjalnego przeznaczenia. Dominującą rolę w realizacji tych przedsięwzięć odgrywają Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, które przeznaczają w budżecie wojskowym coraz większe środki na rozwój i modernizację tych sił.

Z przedstawionej charakterystyki wojny niekonwencjonalnej wynika, że jednym z podstawowych celów działania wojsk specjalnego przeznaczenia ma być intensywne oddziaływanie na zaplecze przeciwnika dla osłabienia jego zdolności obronnych. Cel ten zamierza się osiągnąć głównie przez niszczenie ważnych obiektów politycznych, gospodarczych i wojskowych oraz terroryzm. Większość tych obiektów znajduje się w dużych aglomeracjach miejskich.

Na terytorium Polski, jednym z wielu zagrożonych dywersją obszarów może być aglomeracja stołeczna, ze względu na to, iż na jej terenie znajduje się duża ilość ważnych, z punktu widzenia obronności państwa, obiektów. Należy sądzić, że będą one w kręgu wzmożonego zainteresowania przeciwnika. /zał. 1./.

Spośród rozmieszczonych w niej obiektów, szczególne znaczenie będą posiadać te, które stanowią siedzibę naczelnych organów politycznych, władzy oraz Prezydium Rządu i wchodzi w skład stanowiska kierowania /SK/. Ich ważność wymaga zapewnienia bezpieczeństwa osobom i urządzeniom w nich znajdującym się. Wykonanie powyższego zadania przewiduje się powierzyć siłom resortu Spraw Wewnętrznych, a w ich składzie Nadwiślańskim Jednostkom Wojskowym MSW /NJW MSW/.

Mimo, że z rozmieszczenia obiektów SK wynika, iż znaczna ich liczba jest położona w aglomeracji warszawskiej /miej-
skiej/, to jednak specyfiki prowadzenia przeciwdywersyjnych
działań ochronno-obronnych w tym terenie w dotychczasowych
ćwiczeniach nie uwzględniano. Jeżeli takowa występowała, to
upodobniano ją do tzw. warunków normalnych.

Przyczyn tego stanu rzeczy należy upatrywać w niedostatku
fachowej literatury traktującej o powyższych problemach,
nie w pełni wypracowanej i często zmieniającej się koncep-
cji organizacji oraz funkcjonowania SK, a także w braku
określenia możliwości bojowych pododdziałów, oddziałów i
związków taktycznych Wojsk Nadwiślańskich.

I tak, w wyniku konfrontacji zagrożenia dywersyjnego
obiektów SK, a możliwościami ich skutecznej ochrony, stop-
niowo zarysował się temat niniejszej rozprawy doktorskiej.
"Działania bojowe brygady w przeciwdywersyjnej ochronie
i obronie szczególnie ważnych obiektów rozmieszczonych w
aglomeracji warszawskiej".

Pojęcie "działania bojowe" autor potraktował zgodnie
z definicją występującą w "Regulaminie walki wojsk ląd-
owych Sił Zbrojnych PRL", która brzmi następująco: "Działania
bojowe - wszelkie działania wojsk na polu walki, forma
ich użycia do wykonania zadań operacyjnych, operacyjno-ta-
ktycznych i taktycznych ^{1/}. Takie sformułowanie podkreśla
potrzebę stosowania w ochronie i obronie obiektów różnych
form oraz sposobów działań przeciwdywersyjnych. Natomiast
określenie szczebla organizacyjnego - "brygada", jest re-

1/ "Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych PRL",
cz. I, wyd. MON, 1985 r., s. 3.

prezentatywne dla Wojsk Nadwiślańskich, a także dla Obrony Wewnętrznej, gdy przeważają one w ich strukturach oraz są przewidywane do wykonania zadań o podobnym charakterze.

W przekonaniu autora podjęcie tematu o współczesnych aspektach merytorycznych stwarza trwałą podstawę do racjonalnego wykorzystania wyników badań i wniosków w przygotowaniu i szkoleniu wojsk oraz edukacji kadr dowódczo-sztabowych w tej tak ważnej dziedzinie, jaką stanowi prowadzenie działań ochronno-obronnych w aglomeracji warszawskiej.

Opanowanie trudnej sztuki prowadzenia przeciwdywersyjnych działań bojowych w aglomeracji miejskiej daje również doskonałe podstawy do działania w innym terenie, uczy umiejętności manewru, współdziałania i aktywności, uodparnia psychicznie i fizycznie na wszelkie trudy, kształtuje silną wolę, wyobraźnię i umiejętność podejmowania uzasadnionego ryzyka, skłania do szerokiego stosowania fortelu i przebiegłości wojennej ^{1/}.

Niestety, w naszych siłach zbrojnych nie nadano dotychczas należytej rangi przygotowaniu wojsk do prowadzenia przeciwdywersyjnych działań bojowych w aglomeracji miejskiej. Potwierdzeniem tej tezy są - niezależne od badań autora - następujące zalecenia Dowódcy Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW: "W szerszym niż dotychczas stopniu podejmować problematykę prowadzenia przeciwdywersyjnych działań bojowych w dużych aglomeracjach miejskich" ^{2/}.

1/ T. Urbańczyk: "Działania bojowe w terenie górzystym - historia i współczesność", wyd. ASG WP, 1984 r., s. 8.

2/ Rozkaz Nr 0155 Dowódcy NJW MSW do szkolenia w 1986 r., pkt. 7, s. 10.

W roku następnym nakazuje: "Uzupełnić do wymaganego poziomu wiedzę i umiejętności kadry w zakresie taktyki prowadzenia przeciwdywersyjnych działań ochronno-obronnych w dużych aglomeracjach miejskich. Przygotować dowództwo i sztab brygady do sprawnego rozwiązywania problemów działań ochronno-obronnych w specjalnych warunkach aglomeracji stołecznej" ^{1/}.

Powyższe zalecenia szkoleniowe Dowódcy NJW MSW są zbiteżne z wynikami badań autora świadczącymi m.in. o tym, że ranga przeciwdywersyjnych działań bojowych prowadzonych przez brygadę stale będzie wzrastać. Dlatego też celem niniejszej rozprawy jest określenie możliwości oraz potrzeb ochrony i obrony obiektów w aglomeracji warszawskiej przez brygadę na tle prawdopodobnego zagrożenia dywersyjnego nieprzyjaciela, a także wskazanie kierunków ich doskonalenia w przypadku zarysowania się różnic między nimi.

Tak sformułowany cel wymagał sprecyzowania następujących problemów badawczych:

1. Jaki jest wpływ szczególnych właściwości aglomeracji miejskiej na prowadzenie działań dywersyjnych przez nieprzyjaciela i ochronno-obronnych przez brygadę ?

2. Jakie istnieją możliwości zagrożenia dywersją obiektów stanowiska kierowania nr 1 w aglomeracji warszawskiej?

3. Jakie są możliwości i potrzeby brygady dla zapewnienia skutecznej ochrony i obrony obiektom stanowiska kierowania nr 1 ?

4. Jakie można wskazać kierunki praktycznego doskonalenia

1/ Rozkaz Nr 0119 Dowódcy NJW MSW do szkolenia w 1987 r., s. 16.

nia przygotowania i działania brygady, aby zapewnić pełną realizację zadania bojowego ?

5. Jak stosować zasady sztuki wojennej w działaniach ochronno-obronnych prowadzonych w aglomeracji miejskiej ?

Szeroki zakres powyższych problemów oraz instrukcyjny zapis, że "skuteczną obronę obiektu osiąga się przez właściwie zorganizowany system ognia, rozbudowę inżynieryjną, ciągłe rozpoznawanie i prowadzenie działań zaczepnych na przedpolu ochraniających obiektów"^{1/}, sugerowały ograniczenie badań do pododdziałów piechoty, saperów i łączności, ich wyposażenia oraz taktyki działania w warunkach stosowania środków konwencjonalnych.

Dla przedstawionych powyżej problemów badawczych założono następującą wstępną hipotezę roboczą: na terenie aglomeracji warszawskiej znajduje się duża liczba różnorodnych obiektów, odgrywających ważną rolę polityczną, gospodarczą i wojskową. Szczególne znaczenie przedstawiają te obiekty, z których - w wypadku zagrożenia bezpieczeństwa i wojny - realizowane będzie kierowanie obronnością państwa. Dlatego sprawność tego systemu w dużym stopniu uzależniona będzie od zapewnienia żywotności obiektom. Przeciwnik wykorzystując posiadane siły i środki ma znaczne możliwości oddziaływania na te obiekty. Obecnie istniejący system ich ochrony i obrony nie gwarantuje tym obiektom odporności na działanie dywersyjne nieprzyjaciela w aglomeracji warszawskiej. Wynika stąd potrzeba wszechstronnego doskonalenia możliwości bojowych brygady, dla zapewnienia

1/"Instrukcja o zasadach prowadzenia działań przeciwdywersyjnych", wyd. MON, 1974 r. s. 58.

nia obiektom SK-1 skutecznej ochrony i obrony.

Uzyskane już w toku pobieżnej analizy dostępnej literatury przedmiotu informacje oraz zakładane wyniki badań określone w hipotezach pomocniczych umożliwiały następnie sformułowanie hipotezy głównej o następującej treści: wzrost możliwości bojowych brygady w celu zapewnienia skutecznej ochrony i obrony obiektom SK w aglomeracji warszawskiej można osiągnąć przez doskonalenie jej: struktury organizacyjnej, szkolenia i wyposażenia; usprawnienie systemu rozpoznania, obrony przeciwlotniczej, zabezpieczenia inżynieryjnego, współdziałania i dowodzenia oraz uwzględnienie wpływu szczególnych właściwości miasta na efektywne prowadzenie działań przeciwdywersyjnych, połączone z nowelizacją norm taktycznych, umożliwiających wyrównanie nasycenia i gęstości ^{1/} sił przeciwdywersyjnych w poszczególnych strefach.

Opracowanie prezentowanej w rozprawie problematyki wymagało wnikliwych studiów literatury przedmiotu połączonych z koniecznością wyselekcjonowania wartościowych publikacji. Istotną trudność na tym etapie stanowiło to, że tytuł publikacji nie zawsze informował o jej treści i przydatności z punktu widzenia tematu. Literaturę tę można podzielić na następujące grupy tematyczne, dotyczące:

- historii;
- dokumentów normatywnych;
- wojsk własnych;

1/ Pod pojęciem nasycenia rejonu działań bojowych należy rozumieć wielkość sił przeciwdywersyjnych przypadających na jednostkę powierzchni danej strefy /km²/. Natomiast pod pojęciem gęstości należy rozumieć wielkość sił przeciwdyw. przypadających na jednostkę długości granicy strefy I i II /km/.

- wojsk przeciwnika.

Przeszłość historyczną, ze względu na dużą objętość materiału badano wybiórczo, w wąskim, najmniej odległym od obecnego przedziale czasowym. Materiały te zawarte w informacjach i opracowaniach Zarządu II Sztabu Generalnego WP, na łamach periodyków wojskowych /Myśl Wojskowa, Przegląd OTK, Wojskowy Przegląd Historyczny, Wojskowy Przegląd Zagraniczny/ oraz w literaturze wspomnieniowej stanowiły bogate, o dużej wartości poznawczej źródła. Zawarta w nich problematyka obejmująca konflikty lokalne po II wojnie światowej potwierdziła pogląd, że dywersja tak, jak w przeszłości, może odegrać także doniosłą rolę w przyszłej wojnie.

Literatura zaliczana do dokumentów normatywnych to Uchwały Komitetu Obrony Kraju, Zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych, Rozkazy Dowódcy Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW i etat 1 Warszawskiej Brygady Zmotoryzowanej /1 WBZmot/. Określają one zadania, stojące przed NJW MSW, uzasadniając tym samym celowość prowadzonych badań w oparciu o tę brygadę.

Literatura dotycząca wojsk własnych, to obowiązujące regulaminy, instrukcje i podręczniki, programy szkolenia oraz artykuły publikowane głównie na łamach Przeglądów OTK i Myśli Wojskowych. Stanowiły one cenny materiał, ale jednocześnie wąsko traktujący badane problemy. Bardziej przydatne dokumenty to: "Instrukcja o zasadach prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych" i "Instrukcja o zasadach prowadzenia działań ochronno-obronnych". Problematyka

taktyczna w nich zawarta dotyczy w zasadzie pododdziałów szczebla drużyny - kompanii, co powoduje znikomą jej przydatność na wyższych szczeblach /pułk - brygada/. Nie rozpatruje także w dostatecznym stopniu, prowadzenia działań w warunkach szczególnych w tym m. in. w aglomeracji miejskiej.

Instrukcje techniczne i obsługi sprzętu są konkretne i uniemożliwiają dowolną interpretację interesujących zagadnień, stanowiąc tym samym cenny materiał badań. Szczególnie wartościowym źródłem badawczym i dostarczycielem wielu istotnych informacji były dokumenty prowadzonych w NJW MSW ćwiczeń, przede wszystkim ich opracowania metodyczne oraz omówienia. Stanowiły one podstawową bazę prowadzonych badań, a uzyskane wyniki umożliwiły określenie możliwości i potrzeb bojowych brygady.

Literatura dotycząca przeciwnika, to tłumaczone z języka angielskiego amerykańskie regulaminy i podręczniki, komunikaty i informacje wydawane przez Zarząd II Szt. Gen. WP, wydawnictwa ASG WP, a także periodyki wojskowe. Stanowiły one wartościowe, lecz zbyt często mało aktualne źródła badawcze. Cennymi natomiast materiałami dostarczającymi w miarę aktualnych informacji o przeciwniku stanowiły radzieckie periodyki wojskowe: /Wojennaja Myśl, Wojennyj Wiestnik/ oraz czasopisma i regulaminy zachodnie. Mimo to, w trakcie prowadzonych badań dało się odczuć brak pełnych danych o wojskach specjalnego przeznaczenia szczególnie w zakresie ich wyposażenia i metod działania, co zmuszało do dopasowywania niektórych środków do specyfiki realizo-

wanych zadań, Obniżało to w efekcie wartość prezentowanych wyników badań w odniesieniu do przeciwnika.

W poszczególnych rozdziałach skoncentrowano się na problemach, które decydują o możliwościach i potrzebach bojowych brygady.

W rozdziale pierwszym scharakteryzowano aglomerację miejską, akcentując występujące strefy zabudowy z ich specyficznymi właściwościami. Rozpatrywano wpływ rozmieszczenia obiektów w poszczególnych strefach na sposób ich ochrony i obrony. Wyeksponowano również specyficzne problemy występujące podczas przygotowania i prowadzenia działań ochronno-obronnych w aglomeracji miejskiej, zwłaszcza organizacji współdziałania, zabezpieczenia bojowego i dowodzenia.

Zastosowano w nim następujące metody badawcze: analizy, syntezy i analogii. Przeprowadzona analiza wykazała, że podstawową właściwością aglomeracji miejskiej rzutującą na taktykę prowadzenia działań ochronno-obronnych jest zabudowa. Różnorodność jej charakteru w obszarze jednej aglomeracji powoduje stosowanie wielu sposobów ochrony i obrony obiektów.

Metoda analogii natomiast umożliwiła wysunięcie wniosku, iż działania ochronno-obronne prowadzone w aglomeracji miejskiej w swych podstawowych zasadach nie odbiegają od warunków "normalnych". Występujące różnice polegają na intensyfikacji w stosowaniu niektórych, bardziej efektywnych form i sposobów działania w tych warunkach terenowych. Wyniki badań tego rozdziału były zaprezentowane w styczniu

1988 r. na Konferencji Metodycznej Wojsk Obrony Wewnętrznej poświęconej powyższym problemom. Zostały one pozytywnie ocenione przez jej organizatorów i uczestników.

Rozdział drugi poświęcono możliwościom dywersyjnego oddziaływania nieprzyjaciela na obiekty SK położone w aglomeracji warszawskiej. Na wstępie przedstawiono przykłady użycia wojsk specjalnego przeznaczenia w konfliktach lokalnych po II wojnie światowej, ukazujące szeroki zakres zadań, które realizują te siły. Dokonano również analizy organizacji, wyposażenia i metod oddziaływania tych sił na obiekty SK. Nie negując potrzeb znajomości dotychczas stosowanych metod działania nieprzyjaciela, wyeksponowano te, które wystąpiły w ostatnim okresie i mogą być także wykorzystywane w przyszłości.

Zastosowano w tym rozdziale metody badawcze analizy, syntezy i historyczną.

Metoda historyczna wykazała - na podstawie wybranych faktów z konfliktów lokalnych -, że działania dywersyjne prowadzone na zapleczu przeciwnika były, są i prawdopodobnie będą znaczącym składnikiem wojny. Nie uległ zmianie również cel tych działań. Była nim, jest i należy domniemywać, że będzie, działalność prowadzona na obszarze przeciwnika lub przez niego zajętych, zmierzająca do osłabienia jego zdolności militarnej, ekonomicznej oraz zwartości moralnej. Zastosowana natomiast analiza, której poddano struktury organizacyjne, wyposażenie i metody oddziaływania dywersyjnego przeciwnika potwierdziła ścisłą zależność i wpływ zmodernizowanego uzbrojenia oraz sprzętu wojsk specjalnych

na ukształtowanie się nowych metod działalności destrukcyjnej. Charakterystycznym przykładem w tym względzie jest włączenie do uzbrojenia wojsk broni precyzyjnych, których skutki użycia są porównywalne z bronią jądrową. Mimo, że wprowadzono ją do wyposażenia wojsk operacyjnych, obserwuje się również jej wpływ na przewartościowanie działań dywersyjno-rozpoznawczych przeciwnika na rozpoznawczo-dywersyjno. Istotnym efektem przeprowadzonej analizy było potwierdzenie spostrzeżeń uzyskanych w trakcie badania konfliktów lokalnych, iż w przyszłej wojnie nieprzyjaciel może stosować na szeroką skalę powietrzne rajdy dywersyjne przeciwko obiektom SK. Tylko takiego rodzaju działania pozwolą jemu uzyskać zaskoczenie i osiągnąć zamierzony cel dywersji.

W rozdziale trzecim analizie poddano możliwości i potrzeby bojowe brygady w świetle prognozowanych do realizacji zadań ochronno-obronnych. Istotnego znaczenia nabiera przedstawiona w wyniku przeprowadzonych badań - klasyfikacja obiektów uwzględniająca ich wielkość oraz znaczenie. Stanowiła ona bazę umożliwiającą przeprowadzenie rozważań dotyczących struktury organizacyjnej, wyposażenia i taktyki działania brygady, co w konsekwencji pozwoliło sformułować jej możliwości i potrzeby bojowe. Rozważania te wykazały, że podstawą efektywności działań ochronno-obronnych jest uzyskanie określonego wskaźnika nasycenia i gęstości sił przeciwdywersyjnych w rejonie działań bojowych oraz pełnej spójności między siłami, środkami i stosowaną taktyką działania.

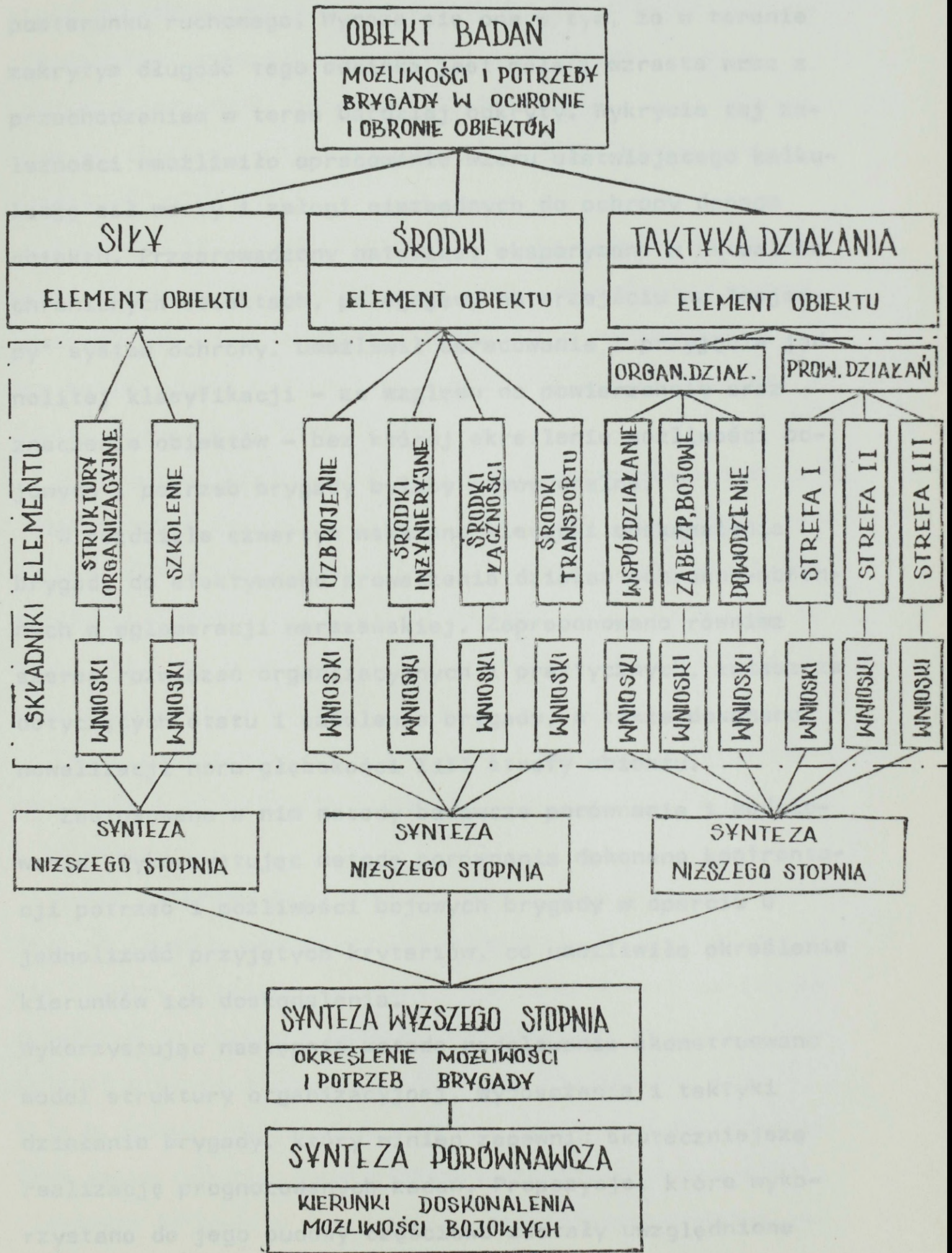
Dla sprawnego przeanalizowania problemów zawartych w tym rozdziale, a następnie dokonania ich syntezy na podstawie ujawnionych wzajemnych powiązań, opracowano schemat postępowania badawczego, /Rys. 1./. Zgodnie z nim obiektem badań były możliwości i potrzeby ochrony i obrony obiektów przez brygadę.

Opierając się następnie o definicję "możliwości bojowych", z której wynika, iż są one uzależnione od tego, kto prowadzi działania, w jaki sposób i jakimi środkami dysponuje, dla uzyskania w procesie badawczym wiarygodnych wyników, wyodrębniono w obiekcie badań następujące elementy: siły, środki i taktykę działania. To z kolei podzielono na składniki w celu ich oddzielnego zbadania.

Zastosowano kilka metod badawczych. Kolejno poddawano analizie poszczególne składniki elementów obiektu badań, kończąc je wnioskami, w oparciu o które prowadzono syntezy niższego stopnia w celu stwierdzenia istnienia wzajemnych powiązań między nimi lub ich braku. Uzyskane informacje o stanie wzajemnej spójności, umożliwiły dokonanie oceny istniejącego układu: człowiek, środek /narzędzie/, sposób działania, a tym samym syntezy wyższego stopnia ułatwiającej prognozowanie kierunków doskonalenia działań bojowych brygady.

Na tym etapie procesu badawczego istotne znaczenie miało zastosowanie metody obserwacji i eksperymentu. Za pomocą obserwacji, którą objęto zadania ochronno-obronne realizowane obecnie, w czasie obowiązywania stanu wojennego, a także w toku ćwiczeń, ujawniono zależność występującą

SCHEMAT POSTĘPOWANIA W PROCESIE BADAWCZYM



Rys. 1

między pokryciem terenu, a długością odcinka patrolowania posterunku ruchomego. Wyraża się ona w tym, że w terenie zakrytym długość tego odcinka jest mała i wzrasta wraz z przechodzeniem w teren bardziej odkryty. Wykrycie tej zależności umożliwiło opracowanie wzoru ułatwiającego kalkulację sił warty i załogi niezbędnych do ochrony danego obiektu. Przeprowadzony natomiast eksperyment w aktualnie chronionych obiektach, polegający na przejściu na "wojenny" system ochrony, umożliwił opracowanie i przyjęcie jednolitej klasyfikacji - ze względu na powierzchnię oraz znaczenie obiektów - bez której określenie możliwości bojowych i potrzeb brygady byłoby niewykonalne.

W rozdziale czwartym wskazano kierunki doskonalenia brygady do efektywnego prowadzenia działań ochronno-obronnych w aglomeracji warszawskiej. Zaproponowano również szereg rozwiązań organizacyjnych i praktycznych, zwłaszcza dotyczących etatu i szkolenia brygady, a także dokonano nowelizacji norm głębokości I i III strefy obiektu.

Zastosowano w nim metody badawcze porównania i modelowania. Wykorzystując metodę porównania dokonano konfrontacji potrzeb i możliwości bojowych brygady w oparciu o jednolitość przyjętych kryteriów, co umożliwiło określenie kierunków ich doskonalenia.

Wykorzystując następnie metodę modelowania skonstruowano model struktury organizacyjnej, wyposażenia i taktyki działania brygady, który winien zapewnić skuteczniejszą realizację prognozowanych zadań. Propozycje, które wykorzystano do jego budowy częściowo zostały uwzględnione w prowadzonych w NJW MSW pracach nowelizacyjnych nadstru-

kturą organizacyjną i wyposażeniem brygady. Natomiast zaprezentowane potrzeby współdziałania brygady z Biurem Ochrony Rządu /BOR/ opracowane przez autora, zostały wdrożone do służbowej działalności w NJW MSW i wymienionej jednostki w 1987 r.

W rozdziale piątym przedstawiono właściwości stosowania zasad sztuki wojennej w czasie prowadzenia działań ochronno-obronnych przez brygadę w aglomeracji warszawskiej. Szczególną uwagę zwrócono na praktyczną ich użyteczność w czasie prowadzenia tych działań.

W procesie badawczym we wszystkich rozdziałach wykorzystano również metodę badania opinii w oparciu o opracowaną ankietę /Zał. 2./, którą objęto 45 oficerów sztabów i dowódców batalionów dwu brygad i jednego pułku zmotoryzowanego. Uzyskane w jej wyniku informacje potwierdziły celowość prowadzonych badań.

Treść poszczególnych rozdziałów pracy ilustrują, udokumentowują i uzupełniają liczne załączniki, tabele, wykresy i schematy.

Autor rozprawy jest świadomy tego, że w procesie badawczym, a także w proponowanych rozwiązaniach nie ustrzegł się błędów. Przedstawił jeden z wielu możliwych wariantów rozwiązań dotyczących wąskiej problematyki jaką jest "fizyczna" ochrona i obrona obiektów SK realizowana przez siły brygady. Pragnie jednocześnie podkreślić, że zasadniczym celem rozprawy było doskonalenie istniejącego modelu działania brygady w działaniach posiadających - zdaniem autora - najwięcej niedostatków. Tematyka ta wymaga jednak dalszych szczegółowych badań teoretycznych i empirycznych.

W zakończeniu autor pragnie wyrazić podziękowanie za okazaną pomoc w opracowaniu niniejszej rozprawy Dowódcy NJW MSW, przełożonym, oficerom Sztabu Dowództwa, brygad i pułków NJW MSW, Katedry OTK i Rozpoznania Wojskowego ASG WP oraz Inspektoratu Obrony Terytorialnej.

Słowa szczególnego podziękowania autor kieruje w stronę promotora Obywatela Generała brygady dr. hab. Tadeusza URBAŃCZYKA za cenne wskazówki i stworzenie klimatu sprzyjającego prowadzeniu samodzielnych badań naukowych.

1. WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PROWADZENIA PRZECIWDYWERSYJNYCH
DZIAŁAŃ OCHRONNO-OBRONNYCH W AGLOMERACJI MIEJSKIEJ,
/UOGÓLNIENIA TEORETYCZNE/.

1.1. Definicje pojęć.

Problematyka prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych w warunkach szczególnych zawiera wiele wątpliwości, które wynikają głównie z niewłaściwej interpretacji tego pojęcia, a przede wszystkim z trudności opracowania odpowiedniej skali porównawczej warunków "normalnych" i "szczególnych".

Warunki "normalne" charakteryzuje się najczęściej jako "zabudowę typu miejskiego nie przekraczającą 50% ogólnej powierzchni terenu" ^{1/}. Pojęcie "szczególne" oznacza natomiast - "niezwykłe, osobliwe, odznaczające się osobliwym" ^{2/}. A zatem zmiana powyższej wartości poza określoną granicę wprowadza w dziedzinę warunków szczególnych.

Uwzględniając powyższe ustalenia rejon zurbanizowany jest definiowany jako "określony obszar /teren/, którego ponad 50% pokrycia stanowią miasta, osiedla typu miejskiego... wraz z siecią komunikacyjną, łączności, kanalizacyjną, wodociągową itp" ^{3/}.

1/ Wójcik T: "Właściwości natarcia w warunkach szczególnych" Myśl Wojskowa Nr 1, 1985 r., s. 51.

2/ Doroszewski W: "Słownik poprawnej polszczyzny", Warszawa, 1973 r., s. 748.

3/ Vademecum: "Zbiór podstawowych pojęć i informacji", Wyd. ASG, Warszawa, 1980 r., s. 42.

Z rejonem zurbanizowanym związane jest pojęcie "aglomeracji". "Aglomeracja /łac. aglomeratio-gromadze/, to skupisko ludności i zabudowy na małym obszarze, powodujące jego silne zurbanizowanie."

"Aglomeracja miejska stanowi skupienie zabudowy w układzie monocentrycznym. Charakteryzuje ją wiele zgrupowań miejsc pracy i ośrodków usługowych, z których jedno np. śródmieście wielkiego miasta, ma charakter dominujący" ^{1/}.

Porównanie powyższych definicji wskazuje, że pojęcie "rejon zurbanizowany" jest zakresowo szersze od pojęcia "aglomeracja".

1.2. Zabudowa, rodzaje stref zabudowy miejskiej i ich wpływ na prowadzenie działań ochronno-obronnych.

Aglomeracja miejska posiada swoiste, szczególne cechy, wśród których zasadnicze znaczenie odgrywa zabudowa.

Struktura zabudowy powoduje, że można wyodrębnić w niej:

- centrum koncentracji zabudowy /przeważnie zwartej/;
- średnio zwartą i luźną zabudowę bezpośrednio przyległą do zabudowy o dużej koncentracji;
- powierzchnię niezabudowaną, porośniętą drzewami, krzewami leśnymi oraz owocowymi, bezpośrednio przylegającą do terenów zabudowanych lub leżącą między niezbyt oddalonymi od siebie częściami miast;
- tereny otwarte o zabudowie rozpr^oszczonej, przyległe do przedmieść zabudowy miejskiej ^{2/}.

1/ Tamże, s. 42.

2/ Jakubczak R; Poniatowski Z: "Wybrane problemy charakterystyki terenu i rejonu zurbanizowanego", Myśl Wojskowa /tajna/, nr 3, 1985 r. s. 98.

Aglomerację miejską, ze względu na charakter pokrycia przedmiotami terenowymi można podzielić na strefy, które charakteryzują się następującymi właściwościami:

- strefa zwartej zabudowy. Zalicza się do niej centralne części miast, często najstarsze /wokół rynku i ratusza/. Budynki wykonane są metodą tradycyjną, głównie z cegły palonej, a ich mury mają grubość od 0,8 - 1,2 m. Ich wysokość waha się w granicach 3-4 pięter. Budynki są podpiwniczone niską piwnicą, o oknach z zasady skierowanych ku górze. Szerokość głównych ulic w tej strefie nie przekracza 6-7 m, a bocznych 2-2,5 m i mniej;
- strefa ciągłej zabudowy stanowi zazwyczaj część śródmiejską miasta. Charakterystyczne dla tej zabudowy są długie części frontowe budynków /frontony/ wzdłuż ulic i placów. Budynki zbudowane są metodą tradycyjną. Grubość ścian u podstawy wynosi 1-1,2 m do 0,5 m w górnych piętrach. Budynki te mają średnio 4-7 pięter. Szerokość ulic dochodzi do 20-25 m.
- strefa wielokondygnacyjnej zabudowy. Do strefy tej zalicza się osiedla z przyległymi do nich skwerami, placami i szerokimi ulicami, obiektami sportowymi i rekreacyjnymi. Budynki wykonane są z płyt żelbetowych, o wysokości nie przekraczającej 16 pięter /niekiedy 20/. Grubość ścian waha się w granicach 0,2-0,3 m. W pobliżu budynków lub pod nimi znajdują się wielokondygnacyjne "piwnice" spełniające funkcje magazynów lub garaży. Szerokość ulic znajdujących się w tej strefie wynosi około 30 m;

- strefa luźnej zabudowy typu willowego, do której zalicza się osiedla mieszkaniowe zabudowane szeregowo wraz z przyległymi ogrodami. Budynki wykonane są metodą tradycyjną - z cegły palonej lub pustaków - a ich ściany mają 0,25-0,30 m grubości. Są jedno i dwukondygnacyjne z dachem wykonanym z eternitu, blachy lub dachówki. Większość z nich jest podpiwniczona. Występują tu drzewa i wysokie krzewy owocowe. Ulice, nie zawsze proste o szerokości 10-12 m;
- strefa zabudowy rozproszonej. Znajduje się ona na obrzeżach aglomeracji miejskiej. Budynki charakteryzują się takimi samymi właściwościami, jak w zabudowie willowej. Jednak odległość między budynkami wzrasta do kilkuset metrów;
- strefa zabudowy przemysłowej do której zalicza się: zakłady produkcyjne, magazyny, składy, porty wodne i lotnicze, elektrociepłownie, zbiorniki paliw, systemy transportowo-komunikacyjne itp. Strefa ta charakteryzuje się dużymi i rozległymi halami produkcyjnymi o niskiej zabudowie i wielokondygnacyjnymi magazynami. Ulice szerokie do 30-40 m;
- strefa parków, zagajników, ogródków działkowych itp. Występuje ona w lukach pomiędzy strefami zabudowy oraz na obrzeżach miasta stanowiąc rejony rekreacji i wypoczynku. Pokrywają one swoją roślinnością tereny podmokłe lub nieużytki rolnicze. W zależności od wieku powstania miasta mogą posiadać różną ilość stref zabudowy. W miastach utworzonych stosunkowo niedawno ilość stref zabu-

dowy będzie mniejsza niż w powstałych w średniowieczu;

- ciągi strukturalne do których zalicza się ujęcie wodne, stacje pomp i rurociągi wody pitnej, obiekty uzdatniania wody, urządzenia kanalizacyjne i kanały oraz ścieki miejskie, linie energetyczno-ciepłne i energii elektrycznej itp. występują na całym obszarze miasta.

Występujące w aglomeracji miejskiej strefy zabudowy wywierają istotny wpływ na specyfikę prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych, a w szczególności: na rozpoznanie, system ognia, manewr, zabezpieczenie inżynieryjne, dowodzenia itp.

W strefie zwartej zabudowy, "nieprzejrzyste" i kręte uliczki - mające często charakter "wąwozów" - nie stwarzają dogodnych warunków do prowadzenia działań zaczepnych i ochronno-obronnych. Wąskie odstępy między budynkami /lub ich brak/, pozwalają na prowadzenie działań małymi pododdziałami, z zasady w szyku pieszym. Obserwacja jest możliwa na bardzo małą odległość /do 50 m/ - podobnie jak i zasięg ognia. Występują natomiast sprzyjające warunki do organizacji wielowarstwowego systemu ognia. Zwarta zabudowa utrudnia utrzymanie łączności, przede wszystkim radiowej, co może spowodować trudności w dowodzeniu. Organizowane w ramach zabezpieczenia inżynieryjnego zapory minowe - przede wszystkim przeciwpiechotne mogą skutecznie wzbraniać nieprzyjacielowi podejście w rejon obiektu. Manewr jest możliwy zwłaszcza małymi pododdziałami. Teren ten może sprzyjać nieprzyjacielowi w prowadzeniu działań dywersyjno-rozpoznawczych.

Strefa ciągłej zabudowy, ogranicza obserwację i prowadzenie ognia do 100-150 m, a na skanalizowanych kierunkach /wzdłuż ulic/ do 300 m. W strefie tej występują dobre warunki do zorganizowania silnej ochrony i obrony obiektów oraz skrytego użycia odwodów, głównie w szyku pieszym. Dla wzbronienia nieprzyjacielowi rozpoznania, koniecznym jest wyłączenie z ogólnego dostępu kwartału miasta wokół obiektu. W strefie tej występują dogodne warunki do organizacji wielowarstwowego systemu ognia oraz stosowania zapór minowych /w tym sygnalizacyjnych/. Duża gęstość sieci kanalizacyjnej i ciepłowniczej, może ułatwić przeciwnikowi skryte przemieszczanie się w celu dokonania dywersji w obiektach.

Strefa wielokondygnacyjnej zabudowy nie sprzyja prowadzeniu bojowych działań przeciwdywersyjnych. Występujące tu dobre warunki wglądu w teren, mogą ułatwić przeciwnikowi lokalizację obiektów. Teren tej strefy utrudnia organizowanie i prowadzenie obrony obiektu, ze względu na to, że nie zapewnia siłom i środkom ochrony dobrych warunków maskowania. Występują natomiast dogodne możliwości organizacji skutecznego systemu ognia oraz budowy zapór inżynierskich. Należy liczyć się z występowaniem zakłóceń w wykorzystaniu środków łączności radiowej i radiotelefonicznej.

Występujące w strefie luźnej zabudowy typu willowego drzewa, krzewy owocowe i ozdobne ograniczają pole obserwacji i ostrzału do 200-250 m. Teren ten sprzyja organizacji ochrony i obrony obiektu oraz "szczelnego" systemu ognia. Szczególnie dogodne możliwości występują w zakresie stosowania

wania różnorodnych zapór inżynierskich oraz maskowania. Strefa ta umożliwia również dokonywanie manewru pododdziałami oraz zapewnia skrytość działań zaczepnych. Brak wysokich zabudowań ułatwia organizację i utrzymanie łączności radiowej oraz dowodzenie. Właściwości tej strefy, mogą jednocześnie ułatwiać przeciwnikowi dokonywanie aktów dywersji.

Strefa zabudowy rozproszonej posiada - /spośród innych/- najbardziej dogodne warunki prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych. Jej "otwarty" przestrzennie charakter powoduje, że występują tutaj dobre warunki do organizacji obserwacji i systemu ognia na dużą odległość - nawet 1 km i więcej. Teren ten sprzyja organizacji silnej ochrony i obrony obiektów oraz jej wzmocnienia, poprzez wykonanie na szeroką skalę przedsięwzięć zabezpieczenia inżynierskiego. W strefie tej występują również dobre warunki manewru pododdziałami, prowadzącymi działania zaczepne na podejściach do obiektów oraz odwodami przy wykorzystaniu środków transportu. Charakter zabudowy sprzyja organizacji łączności i dowodzenia. Prowadzenie działań dywersyjno-rozpoznawczych przez nieprzyjaciela w tej strefie może być utrudnione.

Dobre warunki prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych występują w strefie zabudowy przemysłowej. Obserwację oraz ogień można prowadzić na odległość 300-400 m. Szerokie ulice umożliwiają manewr pododdziałów wyposażonych w środki transportu. Pododdziały ochraniające tego typu obiekty będą posiadać dogodne warunki do prowadzenia ognia wielopoziomowego, krzyżowego i skrzydłowego oraz organizacji zapór inżynierskich na wybranych kierunkach. Stosun-

kowo niska zabudowa umożliwia utrzymanie łączności radiowej UKF, a tym samym sprawne dowodzenie wojskami. Znajdujące się w tym rejonie ciągi strukturalne i urządzenia podziemne, nieprzyjaciel może wykorzystać do przenikania w celu dokonania dywersji w tych obiektach.

Strefa parków, zagajników, ogródków działkowych, to teren, w którym pole obserwacji i ostrzału jest minimalne /kilka, kilkanaście metrów/. Może ona służyć do krótkotrwałego bazowania grup specjalnych i dywersyjno-rozpoznawczych. Rejony te umożliwiają organizowanie zasadzek, a także wykonanie skrytego manewru.

Ciągi strukturalne występujące w aglomeracjach miejskich nie mają większego wpływu na zasięg obserwacji i prowadzenie ognia. Mogą ona natomiast utrudniać manewr odwodami, lub niekiedy sprzyjać przeciwnikowi w przemieszczaniu się w celu prowadzenia rozpoznania lub dywersji w chronionych obiektach.

1.3. Sposoby ochrony i obrony obiektów oraz siły wydzielane do tych zadań.

Działania ochronno-obronne są, obok zaczepnych częścią składową bojowych działań przeciwdywersyjnych. Polegają one na "zapewnieniu skutecznej, bezpośredniej ochrony i obrony określonym obiektom mogącym stanowić przedmiot rozpoznania i ataków sił dywersyjnych nieprzyjacieja ^{1/}. W działaniach ochronno-obronnych można wyróżnić dwa sposoby ich prowadze-

1/ "Instrukcja o zasadach prowadzenia działań ochronno-obronnych", cz. I, wyd. MON, Warszawa 1983 r., s. 5.

nia: ochronę obiektu oraz ochronę i obronę obiektu /Zał. 3/.

Obowiązujące dokumenty normatywne określają ochronę jako "zespół czynności /przedsięwzięć/ uniemożliwiających skryte i podstępne przedostanie się na jego teren osób niepowołanych. Celem jej jest zapewnienie porządku i bezpieczeństwa w rejonie obiektu, przeciwdziałanie aktom dywersji lub innym przejawom wrogiej działalności"^{1/}. Obronę obiektu natomiast charakteryzuje się jako "zespół czynności /przedsięwzięć/ uniemożliwiających nieprzyjacielowi lokalizację, rozpoznanie i zbrojne jego opanowanie lub wyrządzenie szkód". "Celem jej jest niedopuszczenie się nieprzyjaciela do ochranianego obiektu oraz zniszczenie ich w walce"^{2/}.

Z przedstawionych definicji pierwsza w sposób właściwy odzwierciedla przyjęte w języku polskim znaczenie pojęcia "ochrona", natomiast druga stwarza pewne wątpliwości co do poprawnej, językowej interpretacji pojęcia "obrony". Słownik języka polskiego wyjaśnia, że "obrona", to odpieranie napaści zwykle z bronią w rękę, bronienie kogoś lub czegoś albo bronienie się"^{3/}. W oparciu o powyższy zapis obronę obiektu stanowi zespół przedsięwzięć realizowanych w celu odparcia zbrojnej napaści przeciwnika. Ponadto z użytego w powyższej definicji pojęcia "lokalizacja" należałoby zrezygnować, ze względu na to, że mieści się ono w rozpoznaniu i jest jego wynikiem.

Uwzględniając powyższe zastrzeżenia obronę obiektu można określić jako "zespół czynności /przedsięwzięć/ umożli-

1/ Tamże, s. 5.

2/ Tamże, s. 6.

3/ "Słownik języka polskiego", wyd. PWN, Warszawa 1984 r., s. 423.

wiających odparcie zbrojnego napadu nieprzyjaciela dążącego do jego opanowania, wyrządzenia szkód lub zniszczenia. Celem jej jest wzbronienie siłom nieprzyjaciela podejście do ochranianego obiektu oraz zniszczenia ich w walce". Należy stale mieć na uwadze i dążyć, aby ochrona i obrona obiektu były organizowane w sposób łączny jako kompleksowe działanie.

W toku prowadzenia działań ochronno-obronnych może występować przewaga jednego z wymienionych elementów. Zależć to będzie od:

- stopnia zagrożenia;
- ważności obiektu;
- rozmieszczenia obiektu w określonej strefie zabudowy;
- posiadanych sił i środków.

Uwzględniając wymienione czynniki ochronę i obronę realizuje się wydzielając do tego celu załogę ochronną /ZO/ w składzie zapewniającym samodzielne wykonanie zadań przez dłuższy okres czasu /od kilku dni do kilku tygodni/ lub organizując ochronę poprzez wystawienie warty.

Ochrona obiektu przez wartę jest jednym ze sposobów stosowanych w działaniach ochronno-obronnych w strefie obiektu. Jej podstawowe ustalenia organizacyjne oparto na zasadach służby wartowniczej zawartych w Regulaminie Służby Garnizonowej i Wartowniczej, z pewnymi modyfikacjami wynikającymi ze szczególnych warunków ochrony w aglomeracji miejskiej. Ze składu warty organizuje się system posterunków stałych i ruchomych. Posterunki powinny być z zasady podwójne i zamaskowane /Zał. 4/.

Wartownicy pełnią służbę na posterunkach w sposób zamaskowany, niewidoczny dla obserwatorów przeciwnika i osób postronnych. Tylko na ściśle określonych posterunkach /np. bramy wejściowe /wjazdowe/, posterunki kontrolne i regulacji ruchu itp./, mogą pełnić służbę w sposób niezamaskowany. Ściśle przestrzegać należy zasady zmiany wartowników na posterunkach w nieregularnych odstępach czasu, w różnym składzie oraz innymi trasami i w sposób skryty.

Na kierunkach zagrożonych oraz dogodnych do prowadzenia ognia /wzdłuż ulic, w rejonie placów, parków itp./ wystawia się posterunki wyposażone w karabiny maszynowe. Dla wszystkich posterunków wyznacza się sektory obserwacji i ostrzału wzajemnie zazębiające się. Każdemu posterunkowi zapewnia się łączność z dowódcą warty oraz urządzenia alarmowe.

"Na kierunkach o utrudnionej obserwacji /zakrytych/ i łatwo dostępnych dla nieprzyjaciela rozbudowuje się system zapór inżynierskich oraz sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej. W miarę posiadanych środków sieć posterunków uzupełnia się urządzeniami obserwacji technicznej" ^{1/}.

Ponadto, w strefie obiektu w aglomeracji miejskiej organizuje się posterunki obserwacyjne i kontrolne, podsłuchy, zasadzki itp. Elementy te mają na celu wzbronienie nieprzyjacielowi rozpoznania obiektu, a także uniemożliwienie skrytego przeniknięcia do niego lub wykonania nagłego i niespodziewanego ataku.

Ochrona i obrona obiektu przez załogę ochronną /ZO/

1/ "Instrukcja o zasadach prowadzenia działań ochronno-obronnych", cyt. wyd. s. 9.

jest drugą metodą prowadzenia działań ochronno-obronnych. "Pod pojęciem załogi ochronnej należy rozumieć pododdział /kilka pododdziałów pod wspólnym dowództwem/ wyznaczony do prowadzenia działań ochronno-obronnych, który jest w stanie wydzielić ze swych sił wartę, pododdział do działań na bliskich podejściach oraz odwód w sile nie mniejszej niż warta" ^{1/}. Dla wzmocnienia sił załogi ochronnej w celu wykonania zadań specjalistycznych, w jej skład mogą wchodzić dodatkowo przydzieleni żołnierze o różnych specjalnościach, np. saperzy, chemicy itp.

Wykonując zadania ochronno-obronne załoga prowadzi działania /Zał. 5/:

- w strefie obiektu /często nazywana I strefą/;
- na bliższych podejściach /II strefa/.

Działania w strefie obiektu /I strefa/ obejmują obiekt i przyległy do niego teren z zabudowaniami na głębokość kilkuset metrów. Zwartość zabudowy ograniczająca obserwację oraz zasięg ognia, a także duża gęstość zaludnienia powodują, że w aglomeracji miejskiej głębokość tej strefy jest wyraźnie mniejsza od występujących w warunkach "normalnych", i waha się od 100-300 m. Zadania te wykonywane są siłami warty, która zapewnia bezpośrednią ochronę i obronę obiektu oraz organizuje w strefie obiektu posterunki obserwacyjne, kontrolne, podsłuchy itp.

Szczególne właściwości miast powodują, "że przewartościowaniu musi ulec stwierdzenie, iż zasadniczym warunkiem realizacji zadań związanych z ochroną obiektów, obok zor-

1/ Tamże, s. 7.

ganizowania silnej i skutecznej ochrony i obrony bezpośredniej, jest ciągłe i systematyczne prowadzenie aktywnych działań zaczepnych w całym rejonie działań. Stwierdzenie tego rodzaju nie może mieć zastosowania w warunkach miasta. Prowadząc działania przeciwdywersyjne w aglomeracjach miejskich, należy zdecydowanie wzmocnić bezpośrednią ochronę i obronę obiektów kosztem aktywnych działań zaczepnych" ^{1/}.

Działania na bliższych podejściach prowadzi w sposób zaczepny specjalnie wyznaczony pododdział ze składu ZO w promieniu do 3 km. Zasadniczym jego zadaniem jest wzbronienie nieprzyjacielowi rozpoznania oraz przeniknięcia lub uderzenia na obiekt.

W odróżnieniu od działań prowadzonych w strefie obiektu, mających ze względu na przywiązanie do niego charakter statyczny, działanie pododdziałów na bliższych podejściach charakteryzuje się dużą dynamiką, ciągłą penetracją wydzielonego obszaru. Do tego celu organizuje się w warunkach miejskich posterunki obserwacyjne, kontrolne, podsłuchy i zasadzki. W mniejszym, niż w warunkach "normalnych", stopniu stosuje się przeszukiwanie.

Do realizacji tych zadań wykorzystuje się małe o dużej manewrowości pododdziały /drużyna - pluton/.

Istotną właściwością działań prowadzonych na bliższych podejściach i w strefie obiektu jest to, że w przypadku nawiązania styczności z nieprzyjacielem niezakończonych je-

1/ Kulikowski S: "Prowadzenie bojowych działań przeciwdywersyjnych przez brygadę W0wewn., Przegląd OTK /tajny/, nr 2/20/, Warszawa, 1983 r., s. 126.

2/ "Regulamin walki wojsk lądowych z siłami zbrojeniowymi", s. 18.

go likwidacją, winien być prowadzony za nim pościg aż do momentu jego zniszczenia, bez względu na odległość od obiektu.

Odwód załogi ochronnej stanowi pododdział w sile nie mniejszej niż warta. Przeznaczony jest do wzmocnienia warty, prowadzenia działań zaczepnych na podejściach do obiektu i zniszczenia umiejscowionego nieprzyjaciela.

1.4. System ochrony i obrony obiektów.

Bojowe działania ochronno-obronne opierają się na trzech podstawowych elementach, które tworzą wzajemnie powiązaną całość. Do tych elementów należą: ugrupowanie bojowe, system ognia oraz inżynieryjna rozbudowa obiektów i rejonu działań bojowych. Zintegrowane w ten sposób elementy stwarzają system, który można nazwać systemem ochronno-obronnym obiektów brygady.

Podstawową rolę w systemie ochrony i obrony obiektów spełnia ugrupowanie bojowe /Zał. 6/. "Ugrupowanie bojowe jest to uszykowanie oddziałów i pododdziałów do walki" ^{1/}. Charakter tego ugrupowania zależy od stopnia zagrożenia dywersyjnego, ważności obiektów, rodzaju zabudowy i charakteru terenu aglomeracji miejskiej.

Ugrupowanie bojowe powinno odpowiadać zamiarowi działań ochronno-obronnych oraz zapewniać warunki do stworzenia silnego i wielowarstwowego systemu ognia, efektywne wykorzystanie wszystkich sił i środków ogniowych, dogodne możliwości manewru, aktywne działania na podejściach do obiektu

1/ "Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych PRL", cz. I, wyd. MON, Warszawa, 1985 r., s. 16.

tów, sprawne dowodzenie i współdziałanie między poszczególnymi jego elementami.

Ugrupowanie bojowe oddziału /ZT/ w działaniach ochronno-obronnych tworzą następujące elementy:

- pododdziały przeznaczone do bezpośredniej ochrony i obrony obiektów;
- odwód ogólnowojskowy;
- pododdział przeciwlotniczy;
- odwody specjalne;
- pododdziały zabezpieczenia technicznego i tyłowego.

Odpowiednio do sytuacji i warunków organizacji działań ochronno-obronnych w skład ugrupowania bojowego mogą wchodzić doraźnie tworzone elementy np. oddział zabezpieczenia ruchu /OZR/, oddział ratunkowo-ewakuacyjny /ORE/ itp.

Pododdziały przeznaczone do bezpośredniej ochrony i obrony obiektów stanowią zasadniczy trzon ugrupowania bojowego. Podstawowym ich zadaniem jest zapewnienie obiektom skutecznej ochrony i obrony przed siłami dywersyjnymi, niedopuszczenie tych sił w rejon działań bojowych, wykrycia i zniszczenia ich na podejściach do obiektów. Do realizacji tych zadań wydziela się około 70 - 80% pododdziałów ogólnowojskowych.

Odwód ogólnowojskowy przeznaczony jest do prowadzenia działań zaczepnych na podejściach do ochraniających obiektów, wzmocnienia istniejącej ochrony lub zamiany pododdziałów realizujących zadania ochronno-obronne. Zasadniczym zadaniem jest nawiązanie styczności z siłami dywersyjno-rozpoznawczymi w przypadku ich wykrycia oraz zniszczenia tych sił w walce. Do tego celu wydziela się 20 - 30% pododdzia-

łów ogólnowojskowych.

Pododdział przeciwlotniczy przeznaczony jest do osłony najważniejszych obiektów w rejonie głównego wysiłku działań ochronno-obronnych przed uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza, a także do niszczenia powietrznych rajdów dywersyjnych w czasie lądowania.

Odwody specjalne stanowią niezaangażowane siły pododdziałów inżynieryjnych i chemicznych. Służą do wykonania doraźnych zadań w rejonie prowadzonych działań ochronno-obronnych w zakresie zabezpieczenia inżynieryjnego i chemicznego.

Oddział zabezpieczenia ruchu /OZR/ ma za zadanie utrzymanie dróg dowozu i ewakuacji. Organizuje się go z pododdziałów inżynieryjnych, niekiedy w jego skład włącza się pododdziały innych rodzajów wojsk /np. drużyna piechoty, drużyna rozpoznania skażeń/.

Oddział ratunkowo-ewakuacyjny /ORE/ tworzy się zawsze doraźnie do likwidacji skutków uderzeń jądrowych, chemicznych i ogniowych w rejonach porażenia. Do jego składu wyznacza się pododdziały piechoty, saperów, chemiczne, remontowe i medyczne. ORE zbiera się i podejmuje działania w wyznaczonym rejonie na ustalony sygnał.

Tworzone ugrupowanie bojowe winno posiadać wysoki stopień usamodzielnienia każdego elementu, a zwłaszcza pododdziałów realizujących bezpośrednią ochronę i obronę obiektów.

Trwałość współczesnej ochrony i obrony obiektów oparta jest głównie na systemie ognia. Stąd ogień jest podstawowym i nieodłącznym elementem działań ochronno-obronnych,

a jednocześnie zadawania strat przeciwnikowi i udaremnienia jemu prowadzenia rozpoznania i dywersji. "Trzeba jednak zaznaczyć, iż w warunkach walk w mieście dalekie pole ostrzału nie posiada specjalnego znaczenia, gdyż walka ogniowa będzie bowiem zasadniczo prowadzona na bardzo małe odległości" 1/.

System ognia w działaniach ochronno-obronnych w mieście organizuje się "na poszczególnych kierunkach, z reguły w celu zamknięcia dróg dogodnych dla nieprzyjaciela podejść do obiektu oraz przygotowuje się odcinki ognia ześrodkowanego na przypuszczalne rejony ugrupowania się nieprzyjaciela. Mogą to być podwórka, place, a nawet bramy domów mieszkalnych otaczających ochraniający obiekt" 2/.

Trzonem systemu ognia w ochronie i obronie obiektów jest ogień broni strzeleckiej. W tym celu dla poszczególnych środków ogniowych oraz strzelców warty i załogi ochronnej wybiera się stanowiska i tak je rozmieszcza, by możliwe było prowadzenie ognia wielowarstwowego. "W celu wzbronienia przeciwnikowi prowadzenia obserwacji ..., należy mieć pod ostrzałem punkty obserwacyjne nieprzyjaciela, które mogą być rozmieszczone na dachach, a nawet w niektórych oknach na wyższych piętrach" 3/.

Średni czas na organizację systemu ognia, licząc od czasu przyjęcia obiektu, nie powinien przekraczać:

1/ Rowecki S: "Walki uliczne", wyd. Wojskowy Instytut Wydawniczo-Naukowy, Warszawa 1928 r., s. 12.

2/ "Instrukcja o zasadach prowadzenia działań ochronno-obronnych", cyt. wyd., s. 43.

3/ Tamże, s. 43.

- 30 minut dla warty w sile plutonu;
- 40 minut dla załogi ochronnej w sile kompanii ^{1/}.

W ramach organizacji systemu ognia, dowódca warty /załogi ochronnej/ określa tryb kierowania ogniem oraz jednolite sygnały /komendy/.

Ważną rolę w ochronie i obronie obiektów w aglomeracji miejskiej spełnia inżynieryjne zabezpieczenie, z uwagi na to, że "część odcinków terenu na zewnątrz obiektu nie da się objąć systemem ognia" ^{2/}.

Do rozbudowy inżynieryjnej obiektów i rejonu działań ochronno-obronnych należy: rozbudowa fortyfikacyjna, budowa zapór inżynieryjnych, utrzymanie dróg, wydobywanie i oczyszczanie wody oraz przedsięwzięcia maskowania. Prace te wykonują wszystkie pododdziały skrycie, wykorzystując w miarę możliwości środki mechanizacji oraz miejscowe materiały.

Rozbudowa fortyfikacyjna obiektów w rejonie bojowych działań ochronno-obronnych w aglomeracji miejskiej nie polega na urządzeniu nowych obiektów fortyfikacyjnych, lecz na wykorzystaniu i przystosowaniu wszelkich, przydatnych do ukrycia ludzi i sprzętu, budowli /np. piwnice/ znajdujących się w rejonie obiektu.

System zapór inżynieryjnych tworzy się zgodnie z zamiarem prowadzenia działań ochronno-obronnych. Musi on być powiązany z systemem ognia, zabudową oraz elementami rozbudo-

1/ Biuletyn Informacyjny nr 1/150/, wyd. MON, Warszawa 1987 r., s. 101.

2/ "Instrukcja o zasadach prowadzenia działań ochronno-obronnych", cz. I, cyt. wyd., s. 42.

wy fortyfikacyjnej, uwzględniać potrzeby manowru, zwłaszcza odwodami. System ten obejmuje zapory minowe i fortyfikacyjne.

Jak już wspomniano, rozbudowę inżynieryjną obiektów i rejonu działań ochronno-obronnych prowadzą wszystkie pododdziały, według ustalonego trybu, planu i kolejności, w ramach przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego. Dlatego zagadnienia te szczegółowo przedstawione zostaną w części omawiającej zabezpieczenie inżynieryjne działań ochronno-obronnych.

1.5. Wybrane problemy przygotowania i prowadzenia działań ochronno-obronnych.

Przygotowanie działań ochronno-obronnych rozpoczyna się z chwilą otrzymania zadania bojowego. Obejmuje ono: organizację walki /powzięcie decyzji, postawienie zadań bojowych pododdziałom, organizację współdziałania, zabezpieczenia bojowego i dowodzenia, planowanie walki/, przygotowanie pododdziałów do wykonania zadania bojowego, przyjęcie ugrupowania bojowego oraz zorganizowanie systemu ognia, rozbudowę inżynieryjną ... 1/.

1.5.1. Organizacja działań ochronno-obronnych.

Powzięcie decyzji jest podstawowym etapem pracy dowódcy w przygotowaniu działań ochronno-obronnych. Podstawą do jej opracowania są: analiza zadania, ocena sytuacji oraz kalku-

1/ "Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych PRL", cyt. wyd, s. 269.

lacja operacyjno-taktyczna wykonane przez sztab i szefów rodzajów wojsk ^{1/}.

Zadanie bojowe dowódca oddziału /ZT/ analizuje samodzielnie lub wspólnie z szefem sztabu. Wynikiem tej analizy powinno być właściwe zrozumienie celu działań ochronno-obronnych i zamiaru przełożonego, zwłaszcza sposobu ich prowadzenia, roli i zadania oddziału /ZT/ w całokształcie realizowanych przedsięwzięć ochronno-obronnych, a także zadań sąsiadów i sposobu współdziałania z nimi oraz terminy gotowości wykonania zadania.

Po analizie zadania dowódca podaje jakie przedsięwzięcia należy niezwłocznie wykonać, w celu szybszego przygotowania pododdziałów do jego realizacji, kalkuluje czas lub zleca to szefowi /oficerowi/ sztabu i ustala terminy: powzięcia decyzji, postawienia zadań bojowych, przeprowadzenia rekonnesansu, organizacji współdziałania, danie wytycznych do zabezpieczenia bojowego, techniczno-specjalnego i tyłowego działań ochronno-obronnych, dowodzenia oraz pracy partyjno-politycznej. Następnie ocenia sytuację, a przede wszystkim nieprzyjaciela, siły własne, teren, uwzględniając przy tym stan pogody, porę roku i doby.

W ocenie nieprzyjaciela rozpatruje stan zagrożenia obiektów: prawdopodobne rejony lądowania sił dywersyjnych w ramach rajdów, kierunki podejścia i możliwości przeniknięcia do obiektu przejściami podziemnymi, w ubiorach cywilnych itp., najdogodniejsze rejony i punkty do prowadzenia przez

1/ Tamże, s. 50.

niego rozpoznania obiektów, sposób użycia środków walki, w tym lotnictwa ^{1/}.

W ocenie sił własnych analizuje stan gotowości bojowej oddziału /ZT/ i jego możliwości utworzenia niezbędnych elementów ugrupowania bojowego; położenie pododdziałów; a także określa, które z nich zamierza wykorzystać w rejonie głównego wysiłku do prowadzenia działań ochronno-obronnych i w odwodzie. Następnie rozpatruje możliwości użycia pododdziałów: przeciwlotniczego, inżynieryjnego oraz tyłowych i zabezpieczenia technicznego. W wyniku tej oceny ustala sposób i terminy przegrupowania, ugrupowanie bojowe oddziału /ZT/, skład i zadanie bojowe pododdziałów, system ognia, zakres i kolejność rozbudowy inżynieryjnej obiektów oraz rejonu działań ochronno-obronnych, manewr siłami i środkami oraz przedsięwzięcia tyłowego i techniczno-specjalnego zabezpieczenia.

Po ocenie wojsk własnych dowódca analizuje wpływ działań sąsiadów na wykonanie zadania bojowego. Określa zagadnienia do uzgodnienia z siłami resortu Spraw Wewnętrznych /Biuro Ochrony Rządu, Milicja Obywatelska, Służba Bezpieczeństwa itp./, Obrony Narodowej, Obrony Cywilnej, administracji państwowej, a także ustala sposoby współdziałania i możliwość udzielania wzajemnej pomocy w walce.

W działaniach ochronno-obronnych prowadzonych w aglomeracji miejskiej dowódca powinien wnikliwie ocenić wpływ terenu na ich przygotowanie i prowadzenie. W ocenie tej winny dominować: rodzaj zabudowy miasta, warunki obserwacji,

1/ "Instrukcja o zasadach prowadzenia działań ochronno-obronnych", cyt. wyd. s. 23.

właściwości ochronne i maskujące, stan dróg, dogodne kierunki podejścia grup dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela, możliwość manewru oraz rejony rozmieszczenia elementów ugrupowania bojowego.

Na podstawie powyższej oceny terenu dowódca oddziału /ZT/ ustala najbardziej prawdopodobne kierunki i sposoby podejścia nieprzyjaciela do ochraniających obiektów, rejony działań ochronno-obronnych pododdziałów, a w nich zadania wart i załóg ochronnych, kierunki oddziaływania odwodu, stanowiska ogniowe środków przeciwlotniczych, rozmieszczenie stanowisk dowodzenia pododdziałów tyłowych oraz miejsca zapór inżynieryjnych.

Przeprowadzona ocena sytuacji umożliwia dowódcy sprecyzowanie zamiaru, w którym z reguły określa się: rejon głównego wysiłku działań ochronno-obronnych i rejony, od których zależy ich trwałość; kolejność i sposoby rozbicia sił dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela; ugrupowanie bojowe ^{1/}.

Sprecyzowany zamiar melduje przełożonemu.

Po ogłoszeniu zamiaru sztab oddziału /ZT/ przekazuje pododdziałom wstępne zarządzenia bojowe, w których ujmuje się: wiadomości o nieprzyjacielu, granice rejonu działań ochronno-obronnych oddziału /ZT/, czas gotowości i zasadnicze przedsięwzięcia przygotowania walki oraz terminy i sposoby otrzymania zadań bojowych ^{2/}.

1/ Wejner E: "Omówienie szkieletowego ćwiczenia z oznaczonymi wojskami p.k. "WRZOS,86" przeprowadzonego w dniach 8-26.09.1986 r.;" Arhiwum NJW MSW, teczka nr 11, t. II, 1986 r., s. 10.

2/ Regulamin walki, cyt. wyd. s. 53.

Po sprecyzowaniu zamiaru i zameldowaniu przełożonemu dowódca wysłuchuje meldunków szefów rodzajów wojsk i służb, przeprowadza rekonesans, precyzuje decyzję, po czym stawia zadanie bojowe pododdziałom i elementom ugrupowania. Zadania bojowe podległym i przydzielonym pododdziałom w rozkazach bojowych i zarządzeniach dowódca stawia osobiście lub za pośrednictwem sztabu, a także swoich zastępców, szefów rodzajów wojsk i służb ^{1/}.

W zadaniach bojowych podaje :

- pododdziałom prowadzącym działania ochronno-obronne: środki wzmocnienia, rejon działań ochronno-obronnych, ilość i numery przyjmowanych obiektów oraz system ich ochrony, zadania odparcia i zniszczenia sił dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela, rejon skupienia głównego wysiłku, linie rozgraniczenia, miejsce i czas rozwinięcia stanowiska dowódczo-obsługowego ^{2/};
- odwodowi ogólnowojskowemu: skład, rozmieszczenie i zadania do których wykonania winien być w gotowości;
- pododdziałowi przeciwlotniczemu: zadanie, rejony stanowisk ogniowych, czas i stopnie gotowości;
- odwodowi inżynierskiemu: skład, rozmieszczenie i przewidywane zadania do wykonania;
- wszystkim pododdziałom i elementom ugrupowania: termin przyjęcia obiektów, czas gotowości och. i obrony, systemu ognia i zapór inżynierskich, kolejność, zakres i terminy rozbudowy inżynierskiej w rejonie działań och-

1/ Tamże, s. 52.

2/ Biuletyn Informacyjny 1/50/, cyt. wyd., s. 108.

ronno-obronnych.

Kolejną czynnością dowódcy oraz wydzielonych grup funkcyjnych i sztabu jest rekonesans,, podczas którego uściśla się w terenie powziętą decyzję i zadania bojowe pododdziałów, a także organizują współdziałanie, dowodzenie i zabezpieczenie bojowe działań ochronno-obronnych. Konkretyzuje się w szczególności: prawdopodobne kierunki i sposoby podejścia oraz przeniknięcia grup dywersyjno-rozpoznawczych w rejon obiektów; zadania bojowe pododdziałów prowadzących działania ochronno-obronne i odwodów, rejon głównego wysiłku i zadania bojowe pozostałych elementów ugrupowania, a ponadto:

- miejsca i terminy przygotowania zapór inżynieryjnych w rejonach działań ochronno-obronnych pododdziałów;
- charakter, rodzaj, zakres i terminy rozbudowy fortyfikacyjnej;
- zamierzenia zabezpieczenia bojowego oraz prowadzenie działań ochronno-obronnych w nocy;
- miejsca rozmieszczenia stanowisk dowodzenia.

Podstawową metodą w pracy dowódcy i sztabu nad przygotowaniem działań ochronno-obronnych jest metoda równoległego planowania /Zał. 7/.

Współdziałanie organizuje się w celu pomyślnego wykonania zadania bojowego. Polega ono na "uzgodnionym skupieniu wysiłków i działań oddziałów /pododdziałów/ różnych rodzajów wojsk oraz elementów ugrupowania bojowego, a także skorelowaniu uderzeń wojsk z uderzeniami środków ogniowych według zadań, kierunków, czasu i sposobów wykonania

zadań ^{1/}.

Zasadniczym celem współdziałania w działaniach ochronno-obronnych jest zapewnienie bezpieczeństwa ochranianym obiektom. Warunkiem osiągnięcia tego, jest właściwe zrozumienie przez wszystkich wykonawców celu i zamiaru działań ochronno-obronnych, zadań i sposobów ich wykonania.

Współdziałanie organizuje się według okresów /etapów/. Mogą one obejmować np.: wykrycie nieprzyjaciela na dalszych i bliższych podejściach, nawiązanie z nim styczności oraz zniszczenie jego sił, odparcie ataku grupy dywersyjno-rozpoznawczej na obiekt, pościg za wycofującym się nieprzyjacielem itp.

Istotne znaczenie w działaniach ochronno-obronnych posiada współdziałanie z sąsiadami. Jego duża rola wynika m. in. z tego, że w rejonie prowadzonych działań znajdują się mogą znaczne siły resortów: Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej, straży pożarnych i jednostek zmilitaryzowanych.

Podstawowe znaczenie ma współdziałanie z siłami resortu Spraw Wewnętrznych, odpowiedzialnymi za przeciwdywersyjną obronę kraju. Stanowią je: Biuro Ochrony Rządu /BOR/, Milicja Obywatelska i Służba Bezpieczeństwa. Współdziałanie z BOR w obiektach jest realizowane siłami wart i załóg ochronnych i obejmuje strefę obiektu /I strefę/. Natomiast współdziałanie z MO i SB realizowane jest głównie na podejściach do ochranianych obiektów.

Duże korzyści mogą uzyskać organa rozpoznawcze oddziałów

1/ Regulamin walki, cyt. wyd., s. 26.

/ZT/ drogą ścisłego współdziałania ze Służbą Bezpieczeństwa, dysponującą rozpoznaniem agenturalnym. Uzyskane tą drogą informacje umożliwiają skuteczniejsze zwalczanie sił dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela, zwłaszcza ukrytych w mieszkaniach.

Współdziałanie z sąsiadami winno być organizowane już od najniższego szczebla /wartownik, warta, załoga ochronna itp./. Warunkiem mogącym je ułatwić jest dążenie do pokrywania się rejonu działań bojowych z podziałem administracyjnym /np. batalion - dzielnica, gmina/.

"Zabezpieczenie bojowe polega na organizowaniu i realizowaniu przedsięwzięć, mających na celu niedopuszczenie do niespodziewanego napadu nieprzyjaciela, zmniejszenia skuteczności jego uderzeń na wojska własne oraz stworzenie im sprzyjających warunków zorganizowanego wejścia do walki w odpowiednim czasie i pomyślnego jej prowadzenia" ^{1/}.

Zabezpieczenie bojowe organizują: szef sztabu, odpowiedni dowódcy, dowódcy /szefowie/ rodzajów wojsk i służb na podstawie decyzji dowódcy oraz jego zarządzeń /wytycznych/ lub sztabu nadrzędnego.

Rozpoznanie jest jednym z podstawowych rodzajów zabezpieczenia bojowego. Obejmuje zespół przedsięwzięć podejmowanych przez dowódców, sztaby i pododdziały w celu zdobycia wiadomości o grupach dywersyjno-rozpoznawczych i terenie w rejonie działań ochronno-obronnych, niezbędnych do skutecznej ochrony i obrony obiektów.

1/ "Regulamin walki", cyt. wyd., s. 371.

Rozpoznanie prowadzą pododdziały wszystkich rodzajów wojsk. Stosownie do tego wyróżniamy rozpoznanie ogólnowojskowe, artyleryjskie, inżynieryjne i skażeń.

Rozpoznanie ogólnowojskowe prowadzą pododdziały rozpoznawcze i wszystkie pododdziały piechoty zmotoryzowanej.

W działaniach ochronno-obronnych prowadzonych w aglomeracji miejskiej występuje wiele czynników wpływających na utrudnienie rozpoznania, a przede wszystkim:

- przeciwnik zazwyczaj jest nieokreślony i wzrokowo z trudnością uchwytny, ze względu na upodobnienie w zachowaniu się do mieszkańców miasta;
- warunki obserwacji są utrudnione z powodu jej ograniczenia do korytarzy ulic, gdyż ze względu na gęstą zabudowę występuje dużo zakrytych odcinków terenu;
- występowanie przeciwnika pojedynczo lub grupami dwu, trzy osobowymi;
- dobre warunki ukrycia i przemieszczanie grup specjalnych nieprzyjaciela;
- duża koncentracja ludności;
- możliwość wmieszania się w tłum /grupę/ pracowników /przechodniów/ w czasie przenikania do obiektu i wycofywania się.

Wymienione czynniki wymagają stosowania innych sposobów prowadzenia rozpoznania aniżeli jest to praktykowane w terenie otwartym.

Głównym sposobem zdobywania informacji o przeciwniku w czasie prowadzenia działań ochronno-obronnych w aglomeracji

miejskiej jest obserwacja. Występowanie różnych stref zabudowy rzutuje na wybór sposobu obserwacji. Należy jednak mieć na uwadze, że o ile "w terenie niezabudowanym obserwację można prowadzić przeciętnie na odległość 3 km, to w terenie zabudowanym, w zależności od zabudowy, zmniejsza się do 8-16%"^{1/}.

Obserwację prowadzą wyznaczeni obserwatorzy z posterunków obserwacyjnych, rozmieszczonych na prawdopodobnym kierunku zagrożenia dywersyjnego.

Odległość pomiędzy wystawionymi posterunkami obserwacyjnymi może być różna, lecz obwarowana koniecznością zazębiania się sektorów obserwacji. W nocy posterunki obserwacyjne stają się podsłuchami.

Innym sposobem rozpoznania jest patrolowanie. Stosowanie tego sposobu w warunkach aglomeracji miejskiej ogranicza się do parków, skwerów, placów i ogrodów. Będą one z zasady działać pieszo.

W świetle powyższych rozważań należy stwierdzić, że organizacja rozpoznania ogólnowojskowego będzie jednym z trudniejszych przedsięwzięć, a rodzaj sposobów stosowanych w toku jego prowadzenia wyraźnie ograniczony niż w terenie otwartym. Dlatego niezbędnym będzie nawiązanie przez poszczególne szczeble dowodzenia współdziałania z terytorialnymi urzędami Spraw Wewnętrznych, siłami obrony cywilnej itp.

Ważnym obiektem położonym na zapleczu frontu zagrażać będą nie tylko wojska specjalnego przeznaczenia, ale rów-

1/ Kmieciak H: "Rozpoznanie w rejonach zurbanizowanych",
Myśl Wojskowa /tajna/ nr 2, 1987 r., s. 227.

niez środki napadu powietrznego.

W celu osłony obiektów i elementów ugrupowania bojowego przed nieprzyjacielem powietrznym organizuje się obronę przeciwlotniczą. Obejmuje ona przedsięwzięcia organizacyjno-wykonawcze i walkę pododdziałów przeciwlotniczych, zmierzających do skutecznego zwalczania celów powietrznych nieprzyjaciela, uniemożliwienia im lub ograniczenia możliwości dotarcia do osłanianego obiektu i wykonania uderzenia.

Zasadniczy wpływ na skuteczność obrony przeciwlotniczej, ma umiejętne zorganizowanie rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego i podsystemu ognia przeciwlotniczego.

W działaniach ochronno-obronnych rozpoznanie nieprzyjaciela powietrznego realizowane będzie sposobem wzrokowym /wobec braku środków rozpoznania technicznego/. Celem jego będzie wykrycie nisko lecących celów, szybujących spadochroniarzy oraz śmigłowców wykonujących rajdy dywersyjne. W tym celu organizuje się posterunki obserwacyjne w składzie 2-3 obserwatorów wyposażonych w przyrządy obserwacyjne, środki łączności i sygnalizacji. Ich zadaniem będzie odbieranie sygnałów o zagrożeniu nadawanych z Pł SD 1KOPK oraz prowadzenie obserwacji powietrznej.

Podsystem ognia przeciwlotniczego stanowi podstawę obrony przeciwlotniczej. Tworzy się go przez odpowiednie rozmieszczenie w terenie pododdziału przeciwlotniczego, wyznaczenie sektorą odpowiedzialności z uwzględnieniem sposobu działania nieprzyjaciela powietrznego, możliwości bojowych i położenia osłanianych obiektów.

Pododdział przeciwlotniczy wyznaczony do osłony obiektu /kilku obiektów/, z zasady zajmuje stanowiska ogniowe w

odległości do 500 m /armaty ZU-23-2/.

Uzupełnieniem podsystemu ognia przeciwlotniczego jest zorganizowany, w ramach powszechnej obrony przeciwlotniczej, ogień broni strzeleckiej.

"Powszechna obrona przeciwlotnicza stanowi zespół przedsięwzięć i czynności mających na celu samoobronę pododdziałów i ochraniających obiektów przed uderzeniami z powietrza"^{1/}.

Powszechna obrona przeciwlotnicza obejmuje:

- działania aktywne w postaci zorganizowanego systemu ognia pododdziałów do nisko lecących celów powietrznych;
- przedsięwzięcia zabezpieczające działania pododdziałów ochraniających obiekty, polegające na obserwacji przestrzeni powietrznej, wykrywaniu i rozpoznawaniu obiektów powietrznych oraz alarmowaniu pododdziałów o zagrożeniu uderzeniami z powietrza;
- przedsięwzięcia bierne polegające na maskowaniu i rozśrodkowaniu elementów ugrupowania bojowego, rozbudowie fortyfikacyjnej i przystosowaniu budowli w celu wykorzystania ich właściwości ochronnych dla zmniejszenia skutków uderzeń z powietrza.

Przedsięwzięcia bierne organizuje się w sposób kompleksowy wraz z innymi rodzajami zabezpieczenia bojowego działań ochronno-obronnych.

Specyfika działań ochronno-obronnych oraz warunków aglomeracji miejskiej narzuca konieczność utrzymywania większej liczby dyżurów pododdziałów /zarówno ogólnowojskowych, jak i innych rodzajów wojsk/ do prowadzenia ognia z broni strze-

^{1/} "Regulamin walki", cyt. wyd., s. 388.

leckiej. Pododdziały dyżurne mogą stanowić część sił zmiany czuwającej warty i wyznaczone środki ogniowe /np. PKS/, oraz 2/3 sił odwodu załogi ochronnej. Dla efektywniejszego ich wykorzystania, celowym jest w aglomeracji miejskiej rozmieszczać posterunki obserwacji powietrznej oraz dyżurne środki ogniowe na przystosowanych do tego celu dachach zabudowań. "Stan osobowy oddziału /ZT/ musi być zapoznany z sygnałami o zagrożeniu z powietrza oraz przeszkolony w wykonywaniu określonych czynności po otrzymaniu sygnału" ^{1/}.

Warunki prowadzenia działań ochronno-obronnych wymagają znacznie szerszego niż w zaczepnych stosowania biernej obrony przeciwlotniczej. Szczęólnego znaczenia nabiera także przystosowanie ukryć, piwnic, schronów, co jest realizowane w ramach fortyfikacyjnej rozbudowy, w celu zmniejszenia skutków oddziaływania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela na ochraniane obiekty. "Zwracać należy szczególną uwagę na elementy maskowania pododdziałów i w miarę możliwości obiektów" ^{2/}.

Maskowanie jest jednym z rodzajów zabezpieczenia bojowego, od którego w dużej mierze zależy uzyskanie zaskoczenia w ochronie i obronie obiektów i zachowanie zdolności bojowej oddziału /ZT/. Organizuje się je i prowadzi w celu ukrycia przed grupami dywersyjno-rozpoznawczymi i wprowadzenia ich w błąd co do rzeczywistego rozmieszczenia w aglomeracji miejskiej obiektów, posterunków ogniowych, ele-

1/ "Instrukcja o zasadach prowadzenia działań ochronno-obronnych", cyt. wyd., s. 29.

2/ Tamże, s. 29.

mentów ugrupowania bojowego oraz rozbudowy fortyfikacyjnej.

Maskowanie dzieli się na bezpośrednie i operacyjne.

Oddział /ZT/ organizuje i wykonuje przedsięwzięcia maskowania bezpośrednio.

Maskowanie bezpośrednie ma na celu przede wszystkim ukrycie obiektów i pododdziałów prowadzących działania ochronno-obronne. Wykorzystuje się do tego naturalne właściwości aglomeracji miejskiej, jej pokrycie oraz środki techniczne.

W maskowaniu bezpośrednim można wyróżnić: maskowanie naturalne polegające na wykorzystaniu naturalnych właściwości maskujących aglomeracji miejskiej bez naruszania jej wyglądu, oraz maskowanie techniczne - stosowanie technicznych środków maskowania. W praktyce stosuje się oba sposoby jednocześnie.

W czasie prowadzenia działań ochronno-obronnych w aglomeracji miejskiej należy "wykorzystywać do maskowania i ukrycia siły żywej i środków ogniowych zabudowania, płoty, ogrodzenia, mury, żywopłoty, zasłaniać okna oraz bezwzględnie maskować światła. W nietrwałych miejscach systematycznie zmieniać stanowiska ogniowe, ograniczać używanie przyrządów optycznych powodujących odbicie światła słonecznego. Do manewru siłami i środkami w maksymalnym stopniu wykorzystywać komunikację podziemną między poszczególnymi zabudowaniami obiektu i obiektami" ^{1/}.

Z maskowaniem, są ściśle związane przedsięwzięcia przeciwdziałania rozpoznaniu prowadzonemu przez grupy dywersyjno-rozpoznawcze, do których między innymi należy zaliczyć

1/ "Instrukcja o maskowaniu wojsk", cz. III, wyd. MON, Warszawa 1977 r., s. 33.

wykrywanie i usuwanie cech demaskujących ochraniane obiekty. "Podstawowym sposobem maskowania na szczeblu oddziału /ZT/ jest ukrywania" ^{1/}.

Przedsięwzięcia maskowania w działaniach ochronno-obronnych wykonują wszystkie pododdziały rodzajów wojsk i służb, przeważnie we własnym zakresie oraz swoimi siłami i środkami.

Zabezpieczenie inżynieryjne działań ochronno-obronnych wykonuje się w celu przygotowania obiektów i przyległego terenu do zwiększenia ich zdolności obronnej i niedopuszczenie do przeniknięcia grup dywersyjno-rozpoznawczych w ich rejon.

Przygotowanie obiektów do ochrony i obrony wymaga wykonania następujących przedsięwzięć ^{2/}:

- rozpoznanie inżynieryjne rejonu rozmieszczenia obiektu i jego przedpola oraz punktów dowodzenia;
- budowa /przystosowanie/ obiektów fortyfikacyjnych, w tym stanowisk na środki ogniowe pododdziału wyznaczonego do ochrony i obrony;
- budowa zapór inżynieryjnych;
- wykonanie przedsięwzięć maskowniczych;
- przygotowanie punktów wydobywania i oczyszczania wody.

Celem rozpoznania inżynieryjnego obiektu jest "ustalenie najbardziej newralgicznych miejsc danego obiektu, najdogodniejszych warunków rozmieszczenia załogi /warty/ wyznaczonej do jego obrony, zakresu prac fortyfikacyjnych i maskow-

1/ Biuletyn Informacyjny, cyt. wyd. s. 159.

2/ "Instrukcja o zabezpieczeniu inżynieryjnym militarnej obrony terytorium kraju", wyd. MON, Warszawa 1984 r., s.83.

niczych, miejsc założenia zapór, prawdopodobnych kierunków podejścia grup dywersyjno-rozpoznawczych do obiektu, warunków zaopatrywania w wodę" 1/.

Rozpoznanie na potrzeby zabezpieczenia inżynieryjnego działań ochronno-obronnych prowadzą inżynieryjne patrole rozpoznawcze /IPR/.

Budowa /przystosowanie/ obiektów fortyfikacyjnych ma zapewnić dogodne warunki wykorzystania środków ogniowych i ludzi przed rozpoznaniem i środkami rażenia grup dywersyjno-rozpoznawczych, oraz ułatwić bytowanie wojsk w toku prowadzenia działań ochronno-obronnych.

Rozbudowę fortyfikacyjną wykonuje się według trzystopniowej kolejności. W pierwszej kolejności wykonuje się /przystosowuje/ stanowiska ogniowe dla wartowników oraz broni zespołowej. Stanowiska te rozbudowuje się w I strefie, aby osiągnąć zakładaną jej głębokość, a także w celu dalszego wykonywania zadania w wypadku zniszczenia niektórych z nich. Przygotowuje się ukrycia dla żołnierzy pełniących wartę, załóg ochronnych, a także na punktach dowodzenia. Na wykonanie prac inżynieryjnych pierwszej kolejności dla oddziału średnio potrzebą 10-12 godzin 2/.

W drugiej kolejności buduje się /przystosowuje/ w obiektach schrony, uzupełnia rozbudowę punktów dowodzenia, wykonuje /przystosowuje/ ukrycia dla sprzętu i innych środków materiałowych.

W następnej kolejności kontynuuje się przystosowanie urządzeń obiektów do obrony, rozbudowuje schrony dla wojsk

1/ Tamże, s. 84.

2/ Biuletyn Informacyjny 1/50/, cyt. wyd. s. 293.

i ukrycia dla sprzętu, a także rejony rozmieszczenia stanowisk dowodzenia i tyłów.

Budowa /przystosowanie/ obiektów fortyfikacyjnych jest prowadzona organicznymi i przydzielonymi siłami i środkami w sposób skryty, z wykorzystaniem środków mechanicz^h prac ziemnych, składanych urządzeń oraz zasobów miejscowych.

Rozbudowa zapór inżynieryjnych w zasadniczy sposób wpływa na trwałość ochrony i obrony obiektów. W rejonie działań ochronno-obronnych tworzy się system zapór inżynieryjnych, który odpowiada zamiarowi walki, jest powiązany z systemem ognia, zabudową oraz uwzględnia manewr pododdziałów prowadzących działania zaczepne, a także odwodów. W skład tego systemu wchodzi zapory minowe i fortyfikacyjne.

Zapory minowe stanowią główny element zapór inżynieryjnych w działaniach ochronno-obronnych. "Do bezpośredniej osłony obiektu stosuje się miny przeciw piechocie o działaniu naciskowym, a na podejściach - miny przeciw piechocie o działaniu naciągowym oraz miny sygnalizacyjne"^{1/}. W osłonie obiektu zapory minowe stanowią grupy min. Zakłada się je na prawdopodobnych kierunkach podejścia grup dywersyjno-rozpoznawczych w lukach między zabudowaniami oraz między posterunkami warty, a środkami ogniowymi. "Miny przeciw piechocie ustawia się w aglomeracji miejskiej na placach, skwerach, przejściach między zabudowaniami i innych miejscach, na kierunkach prawdopodobnego działania nieprzyjaciela, jednocześnie ograniczając i kanalizując ruch uliczny. Miny te ustawia się grupami po 3-5 min na każde 100-150 mb

1/ "Instrukcja o zabezpieczeniu inżynieryjnym militarnej obrony terytorium kraju", cyt. wyd. s. 84.

ulicy lub 1,0-1,5 miny na 1 ha placu" ^{1/}.

Podczas zakładania grup min można stosować miny oświetlające oraz sygnalizacyjne, które "w warunkach dziennych, jak i nocnych sygnalizują miejsce i kierunki podejścia nieprzyjaciela" ^{2/}, umożliwiając tym samym zapobieganie rozpoznaniu obiektów. Miny te są o działaniu naciągowym, w związku z czym można je szybko ustawiać przy stosunkowo małym nakładzie sił i środków.

Grupy min rozmieszcza się tak, aby znajdowały się w zasięgu ognia broni maszynowej i można je było obserwować oraz w odległości do kilkuset metrów od obiektu. Ustawiają je pododdziały piechoty i inżynieryjne.

W systemie zapór inżynieryjnych ważne miejsce zajmują przeciwpiechotne zapory fortyfikacyjne. Zalicza się do nich wszelkiego rodzaju zapory drutowe /m. in. płoty, kozły, walce kolczaste oraz zapory małowidoczne/. Buduje się je na kierunkach prawdopodobnego działania grup dywersyjno-rozpoznawczych, w lukach między zabudowaniami, w celu uniemożliwienia nieprzyjacielowi rozpoznania oraz przeniknięcia do obiektu.

W ochronie i obronie obiektów w szerokim zakresie należy stosować zapory małowidoczne, gdyż w odróżnieniu od zapór drutowych, nie demaskuje obiektu i jego rozmieszczenia.

Utrzymanie dróg w rejonie działań ochronno-obronnych zapewnia możliwość prowadzenia manewru pododdziałami i odwodami oraz dowóz środków zaopatrzenia i ewakuację.

1/ Instrukcja: "Budowa i pokonywanie zapór inżynieryjnych", wyd. MON, Warszawa 1874 r., s. 120.

2/ Tamże, s. 70.

Duża ilość ulic w aglomeracji miejskiej umożliwia wydzielenie kilku dróg głównych oraz zapasowych.

W celu utrzymania dróg na bazie pododdziału inżynieryjnego organizuje się oddział zabezpieczenia ruchu /OZR/. Rozmieszcza się go w środkowej części odcinka drogi. Stan dróg sprawdza się wysyłając okresowo niezbędne elementy rozpoznania.

Wydobywanie i oczyszczanie wody jest ważnym zadaniem zabezpieczenia inżynieryjnego działań ochronno-obronnych w aglomeracji miejskiej. Niejednokrotnie, mimo wielu źródeł wody w mieście, może powstać jej deficyt. Wówczas wojska będą zmuszone organizować dowóz wody z rejonów, w których nie uległa skażeniu, zatruciu lub zakażeniu, albo budować studnie polowe.

We wszystkich działaniach bojowych, niezależnie od miejscowych warunków i stanu źródeł, należy oddziały /ZT/ zaopatrywać w wodę. Na użytek bieżący żołnierza - w ciągu doby przewiduje się 10 l /przy dostatecznej ilości wody/ i 2 l - jako minimalną ilość wody do picia. "Dobowe zapotrzebowanie na wodę dla batalionu z częściowym uwzględnieniem potrzeb technicznych wynosi 9 m³, a dla pułku 65 m³" 1/.

Wydobywaniem i oczyszczaniem wody zajmują się pododdziały inżynieryjne, używając etetowego sprzętu. Bataliony zaopatrują się w wodę samodzielnie, urządzając punkty wydobywania i oczyszczania wody.

"Dowodzenie jest to ukierunkowana działalność dowódców, sztabów, organów politycznych, szefów rodzajów wojsk i służb,

1/ Biuletyn Informacyjny 1/50/, cyt. wyd., s. 310.

mające na celu utrzymanie wojsk w ciągłej gotowości i zdolności bojowej, przygotowanie ich do walki oraz kierowanie nimi w czasie jej prowadzenia" 1/.

Zasadniczym celem dowodzenia jest osiągnięcie maksymalnej efektywności działań podległych wojsk oraz zapewnienie terminowego i skutecznego wykonania zadań bojowych.

Podstawą obiegu informacji są środki łączności, przy pomocy których organizuje się jednolity system łączności. Jego struktura winna odpowiadać potrzebom dowodzenia i zapewniać wykonanie zadań w każdej sytuacji bojowej.

Dowódca sprawuje dowodzenie wojskami w zorganizowanym systemie dowodzenia, który obejmuje: organy dowodzenia, stanowiska dowodzenia i system łączności. Winien on zapewnić utrzymanie wysokiej gotowości i zdolności bojowej wojsk, a także możliwość scentralizowanego i zdecentralizowanego dowodzenia. Przedstawione uprzednio właściwości działań ochronno-obronnych w aglomeracji miejskiej: nieprzejrystość pola walki, zwarta zabudowa, powodują konieczność prowadzenia samodzielnych działań małymi pododdziałami /drużyna, pluton/, co wpływa na decentralizację dowodzenia.

Organ dowodzenia to zespół osób funkcyjnych i komórek organizacyjnych, przy pomocy których dowódca dowodzi podległymi wojskami. Organem dowodzenia brygady /pułku/ jest sztab.

Stancwisko dowodzenia jest to zespół sił i środków organu dowodzenia, łączności i ochrony, rozwiniętych w wydzielonych zabudowaniach miasta, przeznaczonych do sprawowania

1/ "Regulamin walki", cyt. wyd. s. 41.

dowodzenia podległymi wojskami w czasie przygotowania i prowadzenia działań ochronno-obronnych.

System łączności tworzą węzły łączności stanowisk dowodzenia, stacje oraz linie łączności, połączone ze sobą w sposób dostosowany do przyjętej organizacji dowodzenia w działaniach ochronno-obronnych.

Właściwe przygotowanie oddziału /ZT/ do prowadzenia działań ochronno-obronnych oraz ciągłe, operatywne i skuteczne kierowanie nim podczas ich prowadzenia zależy od umiejętnej organizacji dowodzenia. Obejmuje ona organizowanie stanowisk dowodzenia, pracy sztabu i innych osób funkcyjnych dowództwa oraz łączności i tajnego dowodzenia wojskami, a także odtwarzanie naruszonego systemu dowodzenia.

Dowodzenie oddziałem /ZT/ dowódca i jego zastępcy sprawują ze stanowiska dowodzenia /SD/, tyłowego stanowiska dowodzenia /TSD/ i zapasowego stanowiska dowodzenia /ZSD/^{1/}.

Stanowisko dowodzenia /Zał. 8/ jest stanowiskiem głównym i rozmieszcza się je w rejonie działań ochronno-obronnych. Składa się z: grupy dowodzenia bojowego, węzła łączności i grupy zabezpieczenia.

W skład grupy dowodzenia bojowego wchodzi: dowódca, zastępca d/s politycznych, szef i oficerowie sztabu, szefowie rodzajów wojsk.

Węzeł łączności stanowiska dowodzenia organizuje się z sił i środków pododdziału łączności, oprócz sił i środków

1/ Wejner E: "Zagrożenie działaniami dywersyjno-rozpoznawczymi obszaru Polski i jego wpływ na prowadzenie działań ochronno-obronnych przez NJW MSW", wyd. Dowództwo NJW MSW, Warszawa, 1986 r., s. 22.

wydzielonych na TSD.

Do grupy zabezpieczenia wydziela się siły i środki, które ochraniają SD, stwarzają odpowiednie warunki bytowe dla jego obsady, a także zapewniają techniczną obsługę sprzętu.

Stanowisko dowodzenia w działaniach ochronno-obronnych w aglomeracji miejskiej rozmieszcza się w centrum ugrupowania, w pobliżu rejonu głównego wysiłku ochrony i obrony obiektów.

Tyłowe stanowisko dowodzenia jest przeznaczone do dowodzenia pododdziałami tyłowymi. Na jego czele stoi kwatermistrz - zastępca dowódcy. Oprócz niego na TSD znajdują się: zastępca dowódcy d/s technicznych wraz ze swoimi służbami, służby kwatermistrzowskie, oficerowie pionu kadrowego, część oficerów politycznych. W skład tyłowego stanowiska dowodzenia wchodzi identyczne grupy jak stanowiska dowodzenia. Rozmieszcza się je w przydzielonych budynkach w pobliżu SD.

Zapasowe stanowisko dowodzenia /ZSD/ jest przeznaczone do przejęcia i zapewnienia ciągłości dowodzenia w przypadku zniszczenia SD ^{1/}. Na jego czele stoi zastępca dowódcy d/s liniowych. Ponadto w jego skład wchodzi 20% oficerów komórek organizacyjnych sztabu i służb wraz ze środkami łączności. ZSD rozmieszcza się poza rejonem aglomeracji miejskiej.

Łączność organizuje się odpowiednio do wykonywanych zadań oraz decyzji dowódcy na cały okres prowadzenia działań ochronno-obronnych. Winna ona zapewnić szybki obieg informacji o sytuacji bojowej. W tym celu organizuje się łączność

1/ Tamże, s. 22.

na potrzeby dowodzenia, współdziałania oraz tyłów.

Łączność dowodzenia organizuje się w celu zapewnienia dowódcy i sztabowi oraz szefom rodzajów wojsk wymiany informacji z przełożonym, pododdziałami, a także elementami ugrupowania bojowego tworzonymi z pododdziałów, rodzajów wojsk /np. oddział zabezpieczenia ruchu itp./.

Łączność współdziałania organizuje się w celu wymiany informacji z sąsiadami /OC, NO, SB, MON, itp./. Do wymiany wiadomości między elementami ugrupowania bojowego wykorzystuje się łączność dowodzenia.

Łączność tyłów organizuje się w celu zapewnienia wymiany informacji w zakresie materiałowego, technicznego i medycznego zabezpieczenia działań ochronno-obronnych oraz dowodzenia pododdziałami tyłowymi.

W systemie łączności wykorzystuje się środki radiowe, radioliniowe, radiotelefoniczne, przewodowe i wojskowej poczty polowej.

Stacjonarny charakter działań ochronno-obronnych oraz szczególne warunki aglomeracji miejskiej powodują, że podstawową rolę w zapewnieniu łączności spełniają środki przewodowe. W ich skład wchodzi łącznice telefoniczne, kable polowe i aparaty telefoniczne.

- Łączność przewodową organizuje się ^{1/}:
- z elementami ugrupowania bojowego;
 - między punktami dowodzenia;
 - z tyłowego stanowiska dowodzenia do pododdziałów tyłowych.

W czasie organizacji łączności przewodowej przyjmuje się

1/ Brzeziński S: "Zasady organizacji łączności w WOWewn", Przegląd OTK, /tajny/ nr 1/23/, 1985 r., s. 85.

zasadę szerokiego wykorzystawania łączny i urządzeń stacjonarnych rządowych, resortów komunikacji i łączności, spraw wewnętrznych i obrony narodowej, a także urzędów Spraw Wewnętrznych. Jeżeli w rejonie działań ochronno-obronnych są możliwości wykorzystania stałych linii i stacjonarnych urządzeń łączności, to należy dążyć do rozmieszczenia punktów dowodzenia w pobliżu tych urządzeń /np. centrale telefoniczne, linie napowietrzne, stacje wzmacniakowe itp./.

Łączność przewodową na potrzeby wart i załóg ochronnych obiektów organizuje się na cały okres prowadzenia działań ochronno-obronnych. Zmieniające się pododdziały ochronne korzystają z rozwiniętego na terenie obiektu systemu łączności.

Łączność radioliniowa, obok przewodowej, odgrywa zasadniczą rolę w działaniach ochronno-obronnych. Najlepszym sposobem wykorzystania stacji radioliniowych jest ich praca na postoju w kierunku radioliniowym, z użyciem anten kierunkowych. Jednak na organizację łączności radioliniowej znaczny wpływ mają warunki terenowe między stacjami końcowymi. Dlatego należy je wyznaczać tak, aby możliwa była łączność między dwoma punktami dowodzenia bez konieczności stawiania stacji pośrednich. Warunki aglomeracji miejskiej umożliwiają montowanie anten kierunkowych na dachach budynków.

Działania zaczepne prowadzone w ramach działań ochronno-obronnych powodują, że łączność radiowa i radiotelefoniczna odgrywa ważną rolę. Zakres wykorzystania tych rodzajów łączności zależy od możliwości zapewnienia łączności innymi środkami, przede wszystkim przewodowymi i radiolinio-

wymi. Na kierunkach, gdzie istnieje zorganizowana i sprawnie działająca łączność przewodowo-radioliniowa, środki radiowe powinny służyć tylko do prowadzenia ciągłego nasłuchu.

Dla zapewnienia łączności radiowej i radiotelefonicznej wykorzystuje się radiostacje KF i UKF oraz radiotelefony stacjonarne, samochodowe i noszone.

Parametry techniczne wymienionych środków radiowych i radiotelefonicznych zapewniają dobrą łączność w warunkach "normalnych" na takie odległości, jakie wynikają z potrzeb ugrupowania bojowego."Jednak ich zasięg wyraźnie maleje zwłaszcza w ... miastach i osiedlach o około 30 - 50%"^{1/}. "Dla uzyskania dobrej łączności, środki radiowe należy rozmieszczać na placach, skwerach i ulicach o niskiej zabudowie oraz na wyższych piętrach budynków. W pomieszczeniach od strony korespondenta trzeba stosować anteny promieniowe i punkty wyośne"^{2/}.

W działaniach ochronno-obronnych, oprócz technicznych środków łączności stosuje się siły i środki wojskowej poczty polowej. "Łączność tymi środkami organizuje się ... na kierunkach i sposobem marszrut okrężnych. Duże niebezpieczeństwo dla wojskowej poczty polowej stanowić mogą grupy dywersyjno-rozpoznawcze, dlatego też trasy przejazdu powinny być chronione przez działające na nich patrole oraz pododdziały prowadzące działania ochronno-obronne w pobliżu marszrut"^{3/}.

1/ Królikowski M: "Funkcjonowanie węzła łączności stanowiska dowodzenia ZT", Myśl Wojskowa /tajna/, nr 2, 1986 r. s. 149.

2/ Pachowski K: "Niezawodna łączność w dowodzeniu", Przegląd Wojsk Lądowych nr 4, 1985 r., s. 38.

3/ Brzeziński S: cyt. wyd., s. 87.

Różnorodność i złożoność sytuacji taktycznych występujących w toku działań ochronno-obronnych, charakter zabudowy miasta, potrzeby dowodzenia oraz aktualne wyposażenie pododdziałów łączności mogą determinować inne wymagania i sposoby organizacji łączności.

1.5.2. Prowadzenie działań ochronno-obronnych.

Zadanie bojowe związku taktycznego /ZT/ oddziału w ochronie i obronie obiektów polega na zapewnieniu im normalnych warunków funkcjonowania i pracy, uniemożliwieniu nieprzyjacielowi prowadzenia działalności dywersyjno rozpoznawczej oraz niedopuszczeniu do ich uszkodzenia lub zniszczenia.

Rola i zadanie ZT /oddziału/ w ochronie i obronie obiektów zależy od:

- znaczenia obiektów w ogólnym systemie obronnym państwa;
- liczby obiektów i wielkości rejonu działań bojowych;
- stopnia zagrożenia i możliwości oddziaływania grup dywersyjno-rozpoznawczych na ochraniane obiekty;
- ukształtowania terenu i rodzaju stref zabudowy;
- stopnia przygotowania obronnych obiektów;
- możliwości bojowych ZT /oddziału/.

Podstawowymi zadaniami ZT /oddziału/ w działaniach ochronno-obronnych są:

- bezpośrednia ochrona i obrona obiektów;
- obrona rejonu działań bojowych przed działalnością grup dywersyjno-rozpoznawczych;

- prowadzenie ciągłego rozpoznania w rejonie działań bojowych oraz w terenie przyległym;
- walka z nieprzyjacielem oraz jego niszczenie;
- kontrola, regulacja oraz zapewnienie bezkolizyjnego ruchu drogowego w rejonie działań bojowych;
- udział w likwidacji skutków uderzeń środków napadu powietrznego i broni masowego rażenia nieprzyjaciela;
- udział w rozbudowie fortyfikacyjnej i zapór inżynierskich w rejonie działań bojowych.

ZT /oddział/ może otrzymać zadanie ochrony i obrony obiektów rozmieszczonych na powierzchni do 3 tysięcy km². Wielkość ta zależy od liczby obiektów, ich odległości od siebie, pokrycia terenu, sieci gród itp.

W rejonie bojowych działań ZT /oddziału/ ochronę o obronę obiektów prowadzą bataliony piechoty zmotoryzowanej /pododdziały/.

Batalion piechoty zmotoryzowanej może:

- chronić i bronić obiekty w rejonie działań bojowych wchodzącym w skład rejonu ZT i znajdującym się na głównym lub pomocniczym wysiłku;
- stanowić samodzielną załogę ochronną szczególnie ważnego obiektu;
- znajdować się w odwodzie dowódcy ZT /oddziału/ lub prowadzić działania manewrowe.

Batalion piechoty zmotoryzowanej wyznaczony do prowadzenia działań ochronno-obronnych w rejonie głównego wysiłku ZT /oddziału/ może organizować ochronę i obronę obiektów;

prować rozpoznanie i działania manewrowe na podejściach do obiektów, realizować zadania zabezpieczenia inżynierskiego, zapewnić regulację i kontrolę ruchu pojazdów na podległym terenie.

Ugrupowanie bojowe batalionu składa się z załóg ochronnych lub wart, pododdziałów prowadzących działania manewrowe na bliskich podejściach i odwodu ogólnowojskowego. Ponadto w jego skład mogą wchodzić odwody specjalne /inżynierski, chemiczny/.

Działania w strefie obiektu prowadzą warty samodzielnie lub wzmocnione częścią sił wydzielonych z odwodu dowódcy ZO. Obejmują one organizację i pełnienie służby wartowniczej wokół obiektów oraz działanie obserwatorów, patroli, podsłuchów i punktów kontrolnych.

Stwierdzenie obecności nieprzyjaciela w I, II lub III strefie, a także w przypadku bezpośredniego ataku na obiekt następuje określone działanie poszczególnych elementów ZO.

Niespodziewany atak na obiekt odpierają w pierwszej kolejności siły działające na przedpolu oraz wartownicy znajdujący się na posterunkach. Zmiana czuwająca osłaniana ogniem wartowników wychodzi na wyznaczone /zapasowe/ stanowiska ogniowe i zwalcza atakującego nieprzyjaciela. Zmiana odpoczywająca pozostaje w odwodzie dowódcy warty, w gotowości do wzmocnienia obrony na najbardziej zagrożonym kierunku. Dowódca ZO w razie potrzeby używa odwodu i pododdziału manewrowego. W przypadku ataku większych sił nieprzyjaciela, do ich zwalczania przełożony kieruje swoje odwody.

Stwierdzenie przez wartowników obecności osób podejrze-

nych w I strefie, powoduje dążenie do ich zatrzymania lub zniszczenia oraz natychmiastowe powiadomienie dowódcy warty za pomocą posiadanych środków łączności lub sygnałów. Wówczas dowódca warty wzmacnia posterunki siłami zmiany czuwającej, a na zagrożony odcinek wysyła patrol ze zmiany odpoczywającej celem schwytania lub zniszczenia nieprzyjaciela. Pozostałe siły zmiany odpoczywającej stanowią odwód dowódcy warty.

O zaistniałym fakcie dowódca warty natychmiast melduje dowódcy ZO, który w razie potrzeby uruchamia własne siły oraz powiadamia dowódcę pododdziału prowadzącego działania zaczepne w II strefie nakazując mu zaryglowanie prawdopodobnych kierunków wycofywania się nieprzyjaciela. W przypadku wycofania się nieprzyjaciela dowódca ZO organizuje pościg, we współdziałaniu z pododdziałem prowadzącym działania manewrowe w strefie II, meldując przełożonemu o podjętej decyzji.

Wykrycie nieprzyjaciela przez pododdział prowadzący działania zaczepne w II strefie powoduje wzmocnienie obrony obiektu siłami zmiany czuwającej oraz określone działanie odwodu w I lub II strefie.

Przedstawiony wyżej sposób działania realizują dowódcy ZO.

Działanie w II strefie na/głębokość do 3 km/ prowadzi zgodnie z definicją, pododdział ze składu załogi ochronnej. Obejmują one przede wszystkim formy i sposoby stosowane w przeciwdywersyjnych działaniach zaczepnych. Jednak główną ich formę stanowią działania rozpoznawcze. Specyficzne cechy aglomeracji miejskiej powodują ograniczenie sposobów

działań rozpoznawczych przede wszystkim do posterunków obserwacyjnych, podsłuchów i zasadzek. Natomiast przeszukiwanie zawężone zostanie tylko do ogrodów czy parków.

Specyfika prowadzonych działań stwarza potrzebę organizacji połączonego systemu rozpoznania w poszczególnych strefach. Jego istota polegałaby na tym, iż wojsko prowadziłoby rozpoznanie skwerów, klatek schodowych, podwórek; Milicja Obywatelska - mieszkania, domy; a Służba Bezpieczeństwa - agenturalne. Między wymienionymi członami tego systemu winno być zorganizowane współdziałanie.

Określone funkcjonowanie pododdziału prowadzącego działania zaczepne na bliższych podejściach, może nastąpić w przypadku wykrycia nieprzyjaciela w III, II, lub I strefie, albo w wyniku bezpośredniego ataku na obiekt.

W przypadku wykrycia sił nieprzyjaciela na dalszych podejściach /III strefa/, pododdział ten prowadzi rozpoznanie na kierunkach jego prawdopodobnego podejścia oraz organizuje zasadzkę lub zaporę.

W wypadku wykrycia nieprzyjaciela w I strefie, pododdział prowadzący w tej strefie działania podejmuje określone przedsięwzięcia w celu wzbronienia przeciwnikowi podejścia do tej strefy i rozpoznania obiektu, następnie przystępuje do jego zniszczenia, meldując o podjętych środkach dowódcy ZO, który stawia zadanie warcie w celu wzmocnienia posterunków oraz odwodowi. Działanie odwodu może obejmować prowadzenie rozpoznania, organizację zasadzki w II lub I strefie, a także prowadzenie pościgu.

Bezpośredni atak nieprzyjaciela na obiekt, siły warty odpierają z przygotowanych stanowisk, natomiast pododdział

prowadzący działania zaczepne w II strefie oraz odwód wykonują uderzenie na przeciwnika ze skrzydeł lub od tyłu. Jeśli do walki z nieprzyjacielem użyty jest tylko odwód dowódcy ZO, wówczas pododdział działający w II strefie może organizować działania zaporowe na kierunku prawdopodobnego wycofywania się nieprzyjaciela.

Działania na dalszych podejściach /III strefa/ obejmują rejony znajdujące się poza zasięgiem oddziaływania sił ZO. Wielkość tej strefy jest uzależniona od obszaru rejonu działań ochronno-obronnych. Działania w tej strefie obejmują prowadzenie wszystkich form bojowych działań przeciwdywersyjnych i sposobów walki w nich stosowanych.

Celem działań prowadzonych na dalszych podejściach jest wykrycie, a następnie wzięcie do niewoli lub zniszczenie sił dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela, zanim zdążą zlokalizować rozmieszczenie chronionych obiektów. Działanie w III strefie prowadzą odwody wydzielane z oddziału /ZT/.

Charakterystyczną cechą działań prowadzonych na dalszych podejściach /III strefa/ jest częste przechodzenie od jednej formy do drugiej lub jednocześnie stosowanie kilku form /np. rozpoznawcze, blokujące, pościgowe/. Istota tych działań polega na zorganizowaniu systemu rozpoznania na kierunkach prawdopodobnego podejścia nieprzyjaciela, penetrowaniu ogrodów, parków, lasów znajdujących się w obszarze aglomeracji miejskiej przez bardzo małe pododdziały, które po wykryciu sił dywersyjnych powiadamiają przełożonego w celu użycia większych sił do jego zniszczenia.

Podstawową formą stosowaną w III strefie są działania

rozpoznawcze, prowadzone sposobem obserwacji i patrolowania. Mają one na celu zdobycie informacji o miejscu pobytu nieprzyjaciela, a także ograniczenie swobody jego działań. Do pościgu pododdziały przechodzą najczęściej w wyniku rozpoznania i prowadzą go po nawiązaniu styczności z nieprzyjacielem, aż do jego zniszczenia lub wzięcia do niewoli. Powyższy cel można osiągnąć stosując różnorodne formy i sposoby działań na kierunku marszu /wycofania/ sił dywersyjnych.

1.6. Wnioski.

W działaniach ochronno-obronnych prowadzonych w aglomeracji miejskiej, poza ukształtowaniem terenu, podstawowe znaczenie odgrywa rodzaj zabudowy. Decyduje ona o przyjęciu określonego systemu ochrony i obrony, w zależności od strefy zabudowy, w których są rozmieszczone obiekty.

Rodzaj zabudowy miejskiej w zasadniczy sposób utrudnia /ułatwia/ prowadzenie rozpoznania, organizację systemu ognia, dowodzenie, organizację i utrzymanie łączności, rozbudowę inżynieryjną, dokonywanie manewru siłami i środkami itp.

Znajdujące się w miastach ciągi strukturalne umożliwiają podziemną komunikację zarówno obrońcy jak również nieprzyjacielowi. Mogą one odgrywać istotną rolę jako drogi przeniknięcia do obiektu. Przewody kanalizacyjne z licznymi włączkami i studzienkami kontrolnymi mogą być wykorzystywane przez nieprzyjaciela do minowania obiektów. Wynika stąd konieczność ich ciągłego dozoru.

Miasto i jego ograniczony obszar powoduje skupienie chronionych obiektów na małej przestrzeni zmniejszając tym samym wielkość rejonu działań ochronno-obronnych. Ma to bezpośredni wpływ na możliwość szerszego stosowania systemu ochrony obiektów przy pomocy wart, zapewniając jednak ich osłonę działaniami zaczepnymi prowadzonymi na bliższych podejściach.

Istotną cechą działań ochronno-obronnych prowadzonych w aglomeracji miejskiej jest "wykorzystywanie małych, zwrotnych i dobrze uzbrojonych pododdziałów, szczególnie na podejściach do obiektów" ^{1/}. Jednak ich manewr jest utrudniony z powodu ograniczonej domami przestrzeni poruszania się. Tworząc ugrupowanie bojowe należy dążyć do zachowania kilku małych, ruchliwych odwodów rozmieszczonych w różnych rejonach miasta, w celu szybkiego nawiązania styczności z siłami dywersyjno-rozpoznawczymi w przypadku ich wykrycia.

Istotne znaczenie w zapewnieniu skutecznej ochrony i obrony obiektów ma właściwie zorganizowany na kierunkach zagrożenia, wielowarstwowy system ognia. System ten, ze względu na ograniczone pole obserwacji i ostrzału, tworzy głównie broń strzelecka, którą uzupełniają granatniki i granaty ręczne.

Elementem uzupełniającym system ognia jest inżynierska rozbudowa rejonu działań ochronno-obronnych. Jednak jej charakter i struktura w aglomeracji miejskiej różni się od warunków "normalnych". W mieście rozbudowa inżynierska jest ułatwiona i sprowadza się w większości do technicznego wzmocnienia istniejących już obiektów podziemnych /piwnic, schronów itp./ oraz osłon.

1/ "Instrukcja o zasadach prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych", wyd. IOT, Warszawa 1974 r., s. 7.

Na stanowiska ogniowe wybiera się miejsca w budynkach, za murami, ogrodzeniami itp. wykorzystując je jako naturalne osłony. Budowę nowych stanowisk ogniowych ogranicza się tylko do placów, parków, ogrodów itp.

Dowodzenie działaniami ochronno-obronnymi w aglomeracji miejskiej jest utrudnione na wszystkich szczeblach organizacyjnych. Tego typu działania wymagają od poszczególnych dowódców daleko idącej samodzielności w podejmowaniu i realizowaniu decyzji. Sytuacja taka powodowana jest m. in. komplikacją w organizacji i utrzymaniu łączności, ze względu na mały zasięg środków radiowych. Istniejące możliwości wykorzystania miejskich środków łączności nie zwalniają z obowiązku organizacji własnych systemów.

W planowaniu działań ochronno-obronnych zasadniczym problemem jest sprecyzowanie zamiaru walki oraz decyzji. Wynika to z trudności podjęcia decyzji z mapy /planu miasta/, nawet o dużej skali. Istnieje możliwość podjęcia decyzji z mapy jedynie w przypadku posiadania szczegółowej charakterystyki poszczególnych obiektów /strefa zabudowy, obszar, wymiary, rodzaj ogrodzenia, ilość bram, charakterystyka budynków itp./. W przypadku jej braku, przed podjęciem decyzji należy przeprowadzić rekonesans obiektów. Spowoduje to jednak znaczne przedłużenie czasu procesu planowania działań ochronno-obronnych.

2. MOŻLIWOŚCI ZAGROŻENIA DYWERSYJNEGO OBIEKTÓW STANOWISKA KIEROWANIA W AGLOMERACJI WARSZAWSKIEJ.

2.1. Wybrane przykłady użycia wojsk specjalnego przeznaczenia po II wojnie światowej.

Po zakończeniu II wojny światowej w państwach zachodnich obserwuje się zjawisko rozwiązywania wojsk specjalnego przeznaczenia, pomimo odniesienia przez nie szeregu sukcesów. Ale już w okresie wojny w Korei, w Stanach Zjednoczonych A.P. głoszone są poglądy wzywające do ich reaktywowania. W ich wyniku utworzono w 1950 r. pododdziały "Ranger", które następnie wykorzystywano do wykonywania różnorodnych zadań specjalnych w Korei.

Doświadczenia uzyskane z działań pododdziałów "Ranger" w Korei owocują tworzeniem w 1951 r. załączków wojsk specjalnego przeznaczenia, a w Fort Bragg - Ośrodka Wojny Specjalnej. Jednak dalszy rozwój tego typu jednostek przebiega bez większego rozmachu.

Zdecydowany rozwój wojsk specjalnego przeznaczenia obserwuje się ponownie w początku lat sześćdziesiątych. W okresie tym powstaje siedem Grup Wojsk Specjalnego Przeznaczenia, które w latach następnych są wykorzystywane do wykonania zadań specjalnych w różnych regionach kuli ziemskiej.

Ekspansywna polityka Stanów Zjednoczonych A.P. realizowana wobec krajów rozwijających się, bądź budujących ustroj demokratyczny według własnych zasad, spowodowała nasilenie się w świecie przemocy terrorystycznej. W celu jej

zwalczania, tworzone są w państwach NATO specjalnie przygotowane do wykonania tych zadań siły /Delta Force, GSG-9/.

Wojska specjalnego przeznaczenia i siły antyterrorystyczne były użyte po II wojnie światowej w następujących rodzajach konfliktów i akcjach:

- konflikty /wojny/ lokalne;
- akcje interwencyjne;
- akcje antyterrorystyczne.

Konflikty /wojny/ lokalne.

Weryfikację obowiązujących w końcu lat sześćdziesiątych założeń, co do roli, zadań i zasad użycia wojsk specjalnego przeznaczenia, była wojna w Wietnamie.

Do prowadzenia działań specjalnych w tym kraju Amerykanie użyli sił 5 Grupy Wojsk Specjalnego Przeznaczenia, która zorganizowała spośród miejscowej ludności - Cywilne Nieregularne Grupy Obronne /Civilian Irregular Defense Group/ liczące około 60 tys. uzbrojonych osób. Wykonywały one zadania rozpoznawcze, dywersyjne i sabotażowe skierowane przeciwko siłom wyzwolénicznym.

Innym charakterystycznym przykładem użycia i działania wojsk specjalnego przeznaczenia jest konflikt brytyjsko - argentyński na Falklandach ^{1/}.

2 kwietnia 1982 r. wydzielone siły zbrojne Argentyny oparowały archipelag Falklandzki biorąc do niewoli 80-cio osobowy garnizon brytyjski. Wielka Brytania, w celu odzyskania

1/ Falklandy /Malwiny/ - archipelag złożony z około. 200 wysp, położony na Południowym Atlantyku około 700 km od wybrzeży Argentyny i około 10 tys. km od Wielkiej Brytanii. Powierzchnia - około 12 tys.km², ludność - około 1800 mieszkańców.

archipelagu, zgrupowała odpowiednie siły /m. in. pododdziały 22 p. SAS/ i 25 kwietnia rozpoczęła działania zaczepne w ramach operacji "Corporate". W ich toku pododdziały 22p. SAS wykonywały z powodzeniem wiele różnorodnych zadań rozpoznawczych i dywersyjnych. Siły te prowadziły rozpoznanie m. in. rejonów desantowania, obiektów uderzeń lotnictwa itp., położonych w strefie działań bojowych. Jednocześnie rozpoznawano również ruchy wojsk przeciwnika na jego terytorium.

Działania dywersyjne pododdziały SAS prowadziły zarówno w rejonie działań bojowych, jak również na terytorium Argentyny. Obejmowały one niszczenie samolotów, śmigłowców, materiałów pędnych i amunicji itp. w rejonach baz lotniczych i morskich, magazynów i składów.

Wykonując większość zadań w izolacji od sił głównych żołnierze jednostki specjalnej wykazali dużą odporność fizyczną i psychiczną, często w niedogodnych warunkach terenowych i meteorologicznych.

Wojska specjalnego przeznaczenia brały również udział w akcjach interwencyjnych w różnych rejonach kuli ziemskiej. Typowym przykładem takiej akcji jest inwazja Stanów Zjednoczonych A.P. przeprowadzona w październiku 1983 r. na Grenadę^{1/}.

Pretekstem do jej przeprowadzenia stały się krwawe porachunki w kierownictwie rządzącej partii oraz konieczność zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom Stanów Zjednoczonych A.P.

1/ Grenada - małe państwo wyspiarskie leżące w południowej części Morza Karaibskiego. Obszar około 344 km², ludność - około 120 tys. mieszkańców.

przebywającym na wyspie. Faktycznym celem inwazji była zmiana rządu na proamerykański.

W inwazji obok sił powietrzno-desantowych i piechoty morskiej, wzięły udział wydzielone siły z 5 i 7 GWSP, 1/75 bp "Ranger" oraz jednostki "Delta". Siły te otrzymały zadania opanowania określonych obiektów, np. 1/75 bp "Ranger" - opanowania lotniska Port Salines, a pododdział z jednostki "Delta" - więzienie Richmond Hill w stolicy Grenady - Saint Georges.

Na podstawie przebiegu działań interwencyjnych trudno jest ocenić działanie elitarnych jednostek amerykańskich, ze względu na słaby opór miejscowej armii. Ich zasadniczym zadaniem było opanowanie ważniejszych obiektów w stolicy kraju.

Amerykańskie koncepcje zwalczania terroryzmu lat siedemdziesiątych, narzucone także pozostałym państwom NATO, przyniosły w konsekwencji dynamiczny jego rozwój na początku lat osiemdziesiątych w różnych regionach kuli ziemskiej. Stworzyło to konieczność utworzenia /wydzielenia/ jednostek o charakterze antyterrorystycznym.

Pierwszym powyższym egzaminem praktycznym sformowanej w latach siedemdziesiątych w RFN Federalnej Grupy Policji Granicznej /Grenschutzgruppe - GSG-9/ była akcja przeprowadzona 18 października 1977 r. na lotnisku w Magadiszu /Somalia/. W jej toku 40-osobowy pododdział komandosów z GSG-9 uwolnił pasażerów z porwanego przez terrorystów samolotu Lufthansy. Istotną cechą tej akcji było to, że miała ona charakter rajdu antyterrorystycznego wykonanego na od-

ległość około 1500 km, który stworzył warunki pełnego wykorzystania czynnika zaskoczenia. W efekcie umożliwiło to błyskawiczne wykonanie zadania.

Amerykańskie siły przeznaczone do zwalczania terroryzmu /Delta Force/ wielokrotnie były użyte do realizacji różnorodnych zadań antyterrorystycznych. Charakterystycznym przykładem ich wykorzystania był udział w operacji pk. "Orli Szpon" /Eagle Claw/, której celem było uwolnienie 53 zakładników spośród personelu ambasady amerykańskiej w Teheranie. W operacji tej wzięły również udział wydzielone siły z 5 GWSP i 75pp "Ranger". Plan operacji przewidywał jej cztery fazy, jednak w praktyce doszło do zrealizowania pierwszej i częściowo drugiej fazy. Nieprzewidziane sytuacje wynikłe w toku jej trwania /burza piaskowa, awarie śmigłowców/, błędy w planowaniu i realizacji zadań legły u podstaw decyzji o przerwaniu operacji. Operacja ta, mimo braku końcowego efektu, zasługuje na uwagę, ponieważ stanowi jedną z pierwszych kombinowanych operacji rajdowych.

Przedstawione fragmentaryczne wybrane przykłady nie wyczerpują wszystkich przypadków użycia Wojsk Specjalnego Przeznaczenia. Również w innych konfliktach toczących się na różnych kontynentach ich udział w realizacji specyficznych zadań był znaczny.

2.2. Współczesne poglądy w siłach zbrojnych NATO na prowadzenie działań specjalnych.

Przyjęta w Stanach Zjednoczonych A.P. strategia wojenna "bezpośredniej konfrontacji" oraz obowiązująca w państwach NATO strategia "elastycznego reagowania" zakładają walkę z państwami socjalistycznymi i siłami postępowymi w świecie we wszystkich możliwych płaszczyznach, przy użyciu wszelkich dostępnych środków i metod oddziaływania /ideologicznego, politycznego, ekonomicznego i militarnego/. Wynikające z powyższego koncepcje strategiczne "powietrzno-lądowej bitwy /operacji/ - 2000", "wysuniętych rubieży, a szczególnie obowiązująca w NATO od początku lat osiemdziesiątych operacyjno-strategiczna "głębokich uderzeń", przewidują przeniesienie działań wojennych na terytorium państw socjalistycznych i objęcie nimi głębokiego zaplecza już od początku wojny /Zał. 9/.

Przedstawione koncepcje strategiczne w swoich założeniach istotną rolę wyznaczają tzw. "operacjom specjalnym". Operacje te prowadzone w skali strategicznej przyjęto określać nazwą "operacji specjalnych". Natomiast prowadzone w skali operacyjno - taktycznej określa się jako "działania specjalne".

Regulamin polowy sił zbrojnych FM-31-21 Stanów Zjednoczonych A.P. wyjaśnia, że "operacje specjalne - to działania niekonwencjonalne organizowane i prowadzone poza bezpośrednią strefą walki sił zbrojnych przez odpowiednio zorganizowane, przygotowane i wyposażone zespoły ludzi /grupy specjalne, grupy dywersyjno-rozpoznawcze/ lub od-

działy, w celu zdeorganizowania życia politycznego, administracyjnego i militarnego przeciwnika, a także utrudnienie mu prowadzenia działań na froncie i obniżenie wartości moralnej jego wojsk i społeczeństwa" ^{1/}. Wymieniony regulamin do działań niekonwencjonalnych zalicza: "działania partyzanckie, rozpoznawcze, prowadzenie dywersji i sabotażu oraz organizowanie ucieczek z niewoli" ^{2/}, /Zał. 10/.

Wyszczególniony w powyższej definicji szeroki zakres działań prowadzonych w strefie pozafrontowej przez odpowiednio przygotowane do tego celu siły, świadczy o dużej roli operacji /działań/ specjalnych w wojnie.

Doniosłe znaczenie, jakie nadaje się operacjom /działaniom/ specjalnym w przyszłej wojnie znajdują odzwierciedlenie w następujących poglądach zachodnich teoretyków wojskowych:

- w ewentualnym przyszłym konflikcie zbrojnym o charakterze globalnym zostaną zaangażowane wszystkie dostępne siły i środki walki, zarówno na froncie zewnętrznym, jak i na głębokim zapleczu;
- operacje /działania/ specjalne mogą być prowadzone równoległe z działaniami wojsk operacyjnych lub niezależnie od nich;
- operacje /działania/ specjalne mogą być prowadzone bez zaangażowania się w otwarty konflikt zbrojny lub mogą stanowić jeden z elementów wywołania takiego konfliktu;

1/ "Regulamin polowy sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych FM-31-21", /tłum.z angielskiego/, Warszawa 1969r. MON, s. 5.

2/ Tamże, s. 6.

- operacje /działania/ specjalne są podstawową formą walki z ruchem narodowo - wyzwoleniczym państw zależnych,

Przedstawione poglądy stały się podstawą do sformułowania głównych zadań dla sił prowadzących operacje /działania/ specjalne. Obejmują one:

- prowadzenie rozpoznania przeciwnika, w celu zdobycia informacji interesujących siły zbrojne NATO;
- niszczenie ważnych obiektów na tyłach przeciwnika /środków napadu jądrowego, ośrodków politycznych i administracyjnych, baz lotnisk, węzłów łączności i komunikacyjnych itp./;
- organizowanie oddziałów zbrojnego podziemia na terytorium przeciwnika;
- zdobywanie tajnych dokumentów, wzorów broni, wyposażenia itp.;
- prowadzenie operacji /działań/ psychologicznych.

W ostatnim okresie upowszechniane są poglądy zmierzające do rozszerzenia zakresu realizowanych zadań specjalnych o nową grupę. Ich zasadniczym celem jest udzielanie pomocy prozachodnim reżimom w walce z wewnętrznymi siłami postępowymi. Już obecnie wojska specjalnego przeznaczenia realizują tego typu zadania na terytoriach tych państw.

Przedstawione poglądy znajdują poparcie i są akceptowane przez kierownictwa wojskowo - polityczne głównych państw NATO. Jako przykład posłużyć może amerykańska dyrektywa na lata 1984-88, w której podkreśla się, że "... powinniśmy stworzyć, rozwijać, uaktywniać i umacniać wojska specjalnego przeznaczenia, aby demonstrować potęgę tam, gdzie uży-

cie normalnych sił zbrojnych byłoby przedwcześnie, niewłaściwe lub niemożliwe" 1/.

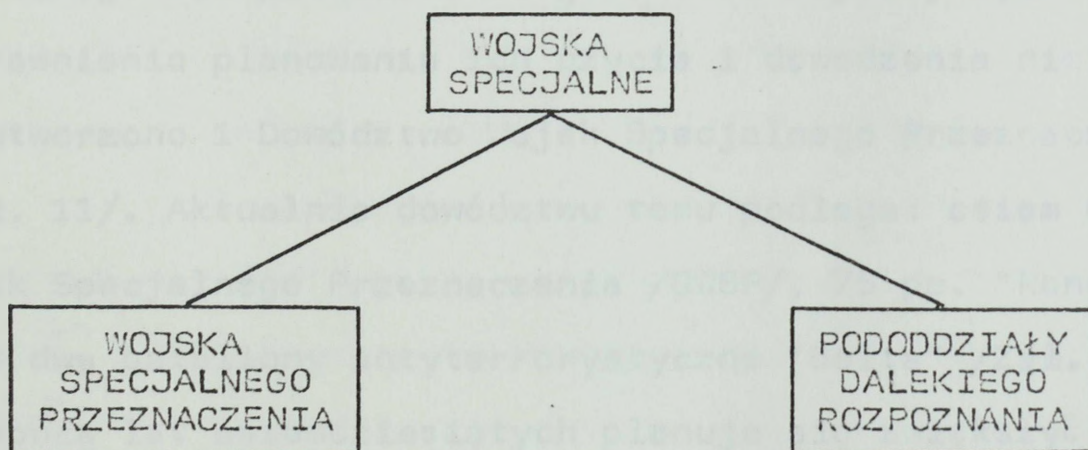
2.3. Siły i środki głównych państw NATO do prowadzenia działań specjalnych.

Przedstawione zadania realizowane na głębokich tyłach przeciwnika wymagają posiadania odpowiednio przygotowanych i wyposażonych sił do ich wykonania - wojsk specjalnych

/Rys. 2/.

Składają się one z:

- wojsk specjalnego przeznaczenia /WSP/;
- pododdziałów dalekiego rozpoznania.



Rys. 2.

Podstawowe różnice między wojskami specjalnego przeznaczenia, a pododdziałami dalekiego rozpoznania wynikają z ich podporządkowania, wykonywanych zadań i możliwości bojowych.

Wojska specjalnego przeznaczenia są podporządkowania

1/ Michajłow B: "Siły specjalnego naznaczenia SSzA", Zarubieżnoje wojenneje obozrienie, nr 12/85, s. 52.

strategicznego /niekiedy operacyjnego -np. pułk lub bataliony "Ranger"/ i przydziela się je dowódcy połączonych sił zbrojnych na teatrze wojny /np. ETW/ lub dowódcy teatru działań wojennych.

Mają one szeroki zakres zadań do wykonania i w dużych odległościach od rubieży styczności wojsk /4000 km i więcej/.

Pododdziały dalekiego rozpoznania są podporządkowania operacyjnego i taktycznego. Podlegają one dowódcom korpusów armijnych, a niekiedy dowódcom dywizji. Zakres wykonywanych zadań jest większy i działają na mniejszych odległościach od rubieży styczności wojsk /150-200 km/.

Spośród państw NATO najbardziej rozbudowane wojska specjalnego przeznaczenia posiadają Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Dla podniesienia gotowości bojowej tych wojsk, usprawnienia planowania ich użycia i dowodzenia nimi w 1983 r. utworzono 1 Dowództwo Wojsk Specjalnego Przeznaczenia /Załącz. 11/. Aktualnie dowództwu temu podlega: osiem Grup Wojsk Specjalnego Przeznaczenia /GWSP/, 75 pp. "Ranger" oraz dwa bataliony antyterrorystyczne "Delta" /Załącz. 12, 13/. Do końca lat osiemdziesiątych planuje się zwiększyć ilość grup wojsk specjalnego przeznaczenia do jedenastu.

Wielka Brytania do prowadzenia działań specjalnych posiada 22 pułk SAS /Special Air Service/ sił regularnych oraz dwa pułki /21 i 23/ rezerw zorganizowanych /Załącz. 14/. Siły te wykorzystywane są także do zwalczania terroryzmu.

W siłach zbrojnych Republiki Federalnej Niemiec nie występują wojska specjalnego przeznaczenia. Natomiast resort Spraw Wewnętrznych dysponuje oddziałem specjalnym - 9 Gru-

pą Federalnej Policji Granicznej /Grennschutzgruppe - GSG-9/, /Zał. 15/.

Grupa ta - jak się oficjalnie głosi - przeznaczona jest do zwalczania terroryzmu oraz ochrony instytucji rządowych, osobistości państwowych i dyplomatów. Jej struktura organizacyjna zbliżona do wojsk specjalnego przeznaczenia, a obowiązujący profil szkolenia, uzbrojenia i wyposażenia oraz udział w ćwiczeniach Bundeswehry /np. "Flinker Igel"/ pozwalają przypuszczać, że funkcje antyterrorystyczne - GSG-9 zamierza się poszerzyć o działalność dywersyjną na zapleczu przeciwnika.^{1/}.

Podstawowym pododdziałem przeznaczonym do prowadzenia działań specjalnych i wykonywania w ich ramach różnorodnych zadań jest grupa specjalna /GS/ lub dywersyjno-rozpoznawcza /GDR/. Skład osobowy takiej grupy liczy od 12 - 14 żołnierzy w GWSP /Zał. 16/, 5 - 8 w 22 pułku SAS i do 5 żołnierzy w 75 pp "Ranger". Z pododdziałów przeznaczonych do zwalczania terroryzmu amerykańska drużyna jednostki "Delta" liczy 16, a zachodnioniemiecka z GSG-9 5 komandosów.

Struktury organizacyjne drużyn oraz specjalności żołnierzy są odzwierciedleniem zadań przewidywanych do wykonania. W ich skład wchodzi specjalności z następujących dziedzin: rozpoznania, minowania i niszczeń, organizacji partyzantki, uzbrojenia, łączności, służby medycznej i zaopatrywania materiałowo-technicznego.

Organizacja drużyn nie jest stała. W zależności od charak-

1/ Straszewski K: "Policja RFN w systemie obrony terytorium kraju". Rozprawa habilitacyjna. wyd. MSW 1985 r. s. 74.

teru zadań mogą być tworzone pododdziały rozpoznawczo-dywersyjne, mniejsze lub większe, posiadające /np. dwukrotnie/ w swej strukturze niezbędnych do ich wykonania żołnierzy specjalistów.

Specyficzne zadania bojowe realizowane przez wojska specjalnego przeznaczenia sprawiają, że siły te posiadają priorytet w wyposażeniu w najnowsze uzbrojenie i sprzęt. W szczególności zmierza się do wyposażenia ich w lekkie, o małych gabarytach, łatwe w obsłudze i o dobrych parametrach ogniowych i technicznych uzbrojenie oraz sprzęt.

Podstawowym uzbrojeniem żołnierzy GS /GDR/ jest broń strzelecka. Stanowią ją pistolety, pistolety maszynowe i karabinki automatyczne z tłumikiem i celownikiem optycznym, wykonane z tworzyw sztucznych obniżających ich wagę. Wymieniona broń posiada ujednolicony kaliber 5,65 mm, donośność skuteczną 200-300 m, amunicję bezłuskową z rdzeniem normalnym, zapalającym i uranowym o zwiększonej prędkości początkowej pocisku.

W połowie lat osiemdziesiątych wprowadzono do uzbrojenia nowe typy broni strzeleckiej produkowanej przez zachodniemiecką firmę Heckler /Koch w kooperacji z firmami brytyjskimi i amerykańskimi. Są to: karabinek szturmowy HK-33, pistolet maszynowy HK-31 i lekki karabin maszynowy HK-53. W końcowej fazie znajdują się próby doświadczalne z karabinkiem automatycznym G-11 o kalibrze 4,7 mm, zmniejszonych rozmiarów i ciężarze /długości 750 mm, ciężar - 3,6 kg/ ale o korzystniejszych parametrach ogniowych /szybkostrzelność około 200 strzałów na minutę/. Prawdopodobnie karabin ten wejdzie do uzbrojenia sił zbrojnych NATO pod

koniec lat osiemdziesiątych.

W celu skutecznego rozpoznania obiektów wojska specjalnego przeznaczenia dysponują aktywnymi i pasywnymi urządzeniami do prowadzenia obserwacji w dzień i w nocy.

Dzielią się one na: radiolokatory, urządzenia obserwacyjne na podczerwień, przyrządy obserwacyjne wzmacniające obraz, laserowe przyrządy obserwacyjne i telewizyjne urządzenia obserwacyjne.

Współczesne radiolokatory mają możliwość natychmiastowego rozwinięcia, szybkiego wykrywania i dokładnego określania położenia ludzi i pojazdów niezależnie od pory doby /Zał. 17/. Urządzenia obserwacyjne pracujące w zakresie podczerwieni stanowią aktywne i pasywne celowniki, urządzenia oświetlające lornetki i okulary umożliwiające obserwację od kilku metrów do kilku kilometrów /Zał. 18/

Np. amerykański przyrząd obserwacyjny "METASCOPI" ma zasięg wykrywania do 3 km, a jego masa wynosi 0,9 kg ^{1/}.

Wojska specjalnego przeznaczenia dysponują szerokim arsenałem środków dla dokonywania aktów dywersji. Stanowią je: miny jądrowe, materiały wybuchowe i środki chemiczne. Miny jądrowe M-129 i M-159 przewidziane do stosowania posiadają moc od 0,02 do 1 kT. Dzielią się one na kierowane i niekierowane. Kierowane mogą być detonowane w dowolnym czasie, elektrycznie lub radiowo. Niekierowane wybuchają po upływie określonego czasu zwłoki. Zarówno kierowane, jak i niekierowane miny jądrowe mogą być nierozbrajalne i nieusuwalne. Odległość wysadzania min kierowanych za pomocą radia

1/ K.C: "Urządzenia do obserwacji w nocy", WPZ nr 6/94, 1973 r., s. 168.

może wynosić do 16 km, a za pomocą przewodów do 8 km /Zał. 19, 20/.^{1/}.

W najbliższych latach przewiduje się wprowadzić do wyposażenia grup specjalnych nowej generacji zminiaturyzowanych min jądrowych o mocy od 0,01 do 1 kT.

Materiały wybuchowe, którymi dysponują wojska specjalnego przeznaczenia stanowią: trotyl, ładunki burzące, lont prochowy i wybuchowy, zapalarki, zapalniczki itp. Wykorzystywane mogą być do dokonywania aktów dywersji, a głównie niszczenia obiektów lub ich urządzeń.

Istotną rolę w prowadzeniu dywersji może spełniać broń chemiczna, głównie do skażenia wody w obrębie jej ujęć, składów żywności itp. Z doświadczeń wojny wietnamskiej wynika, że w działaniach wojsk specjalnego przeznaczenia dużą rolę mogą odgrywać obojętne środki trujące.

"Podstawowym rodzajem uzbrojenia chemicznego grup specjalnych są granaty ręczne, napełniane środkami CN i DM. Jednak należy się liczyć z możliwością szybkiego przejścia na środek CS, którego przydatność potwierdziła praktyka w Wietnamie" ^{1/}.

W działaniach dywersyjnych regulaminy wojsk specjalnego przeznaczenia propagują stosowanie w szerokim zakresie etatowych środków zapalających. Do nich zalicza się "produkowane fabrycznie granaty i ładunki zapalające, napełniane termitem i białym fosforem oraz amunicję zapalającą broni strzeleckiej" ^{2/}.

1/ "Bojowe środki chemiczne stosowane w działaniach amerykańskich wojsk specjalnego przeznaczenia", MON, 1970r., s. 11.

2/ Tamże, s. 14.

Sprawny system łączności odgrywa zasadniczą rolę w działaniach dywersyjnych prowadzonych przez grupy specjalne. Organizuje się i utrzymuje ją w celu wymiany informacji z bazą operacyjną i wewnątrz grupy. Do tego celu wykorzystywane są radiostacje KF i UKF m. in. AN/PRC-66, AN/PRC-88, SEM-170 i PRM-4060 o małym ciężarze i niewielkich gabarytach. Aktualnie wprowadzane na wyposażenie sił zbrojnych NATO radiostacje o skokowej zmianie częstotliwości nośnej /np. SINCGPRES/ pozwalają sądzić, że wkrótce będą one również wykorzystywane przez wojska specjalnego przeznaczenia /Zał. 21/

2.4. Prognozowane metody oddziaływania dywersyjnego na obiekty SK w aglomeracji warszawskiej.

Określając formy zagrożenia obiektów SK ze strony wojsk specjalnego przeznaczenia, należy przede wszystkim uwzględnić ich rolę i znaczenie w systemie obronnym państwa, a także możliwości użycia przez przeciwnika różnorodnych sił i środków do ich zniszczenia /obezwładnienia/.

Obiekty Stanowiska Kierowania naczelnymi organów politycznych, władzy i Prezydium Rządu spełniać będą bardzo ważną rolę w czasie wojny. Polegać będzie ona na tym, że z nich realizowane będzie kierowanie siłami zbrojnymi na froncie zewnętrznym i całokształtem przedsięwzięć politycznych, gospodarczych oraz militarnych na obszarze kraju. Szczególne znaczenie tych obiektów powoduje, że prawdopodobnie znajdą się one w centrum zainteresowania przeciwnika, który dążyć będzie do eliminowania przebywających w nich osób lub zniszczenia ważnych urządzeń. Dla osiągnięcia tego celu prze-

ciwnik posiada możliwości użycia różnorodnych środków bojowych lub specjalnych.

Rozwój jakościowy współczesnych broni opartych na nowych osiągnięciach technologicznych sprawia, że przeciwnik dysponuje szerokim zestawem środków bojowych o dużej dokładności rażenia. Dotyczy to zwłaszcza tzw. broni o cechach inteligentnych, do których należą miny samonaprowadzające się na cel, pociski i systemy rozpoznawczo-uderzeniowe precyzyjnego rażenia ^{1/}. Środki te, o skutkach działania porównywalnych z bronią jądrową posiadają:

- dużą precyzję i siłę niszczenia /obezwładniania/ wszelkiego typu obiektów;
- większą możliwość eliminowania osób i niszczenia urządzeń obiektu od typowych środków dywersyjnego oddziaływania;
- wpływ na ograniczenie niebezpieczeństwa utraty wysoko kwalifikowanych specjalistów z grup specjalnych ^{2/}.

Olbrzymia siła i precyzja ognia tych środków może być skutecznie wykorzystywana tylko wówczas, jeśli uprzednio zostały dokładnie zlokalizowane obiekty. Dla osiągnięcia tego celu wojska specjalnego przeznaczenia w dużej skali prowadzi będą działania rozpoznawcze. Stanowią one podstawową formę ich dywersyjnego oddziaływania.

1/ "Broń precyzyjna jest to broń kierowana, mogąca porazić cel /obiekt/ przy pierwszym starcie /wystrzale/ z prawdopodobieństwem trafienia 0,5". Nożko K: "Obrona przed bronią precyzyjną", Myśl Wojskowa nr 9, 1987 r., s. 15.

2/ Pogląd ten potwierdzają również wyniki ankiety, w której na pytanie "jakich sił /środków użyje przeciwnik na obiekty w aglomeracji warszawskiej", 34 respondentów /około 76% wymieniło broń precyzyjnego rażenia.

Nie należy jednak form działania wojsk specjalnego przeznaczenia ograniczać tylko do rozpoznania. Pomimo posiadania przez przeciwnika dużych możliwości wykonania uderzeń na obiekty środkami precyzyjnego rażenia, ich użycie nie zawsze będzie celowe lub możliwe. Wówczas dążyć on będzie do oddziaływania na obiekty metodami dywersyjnymi, wykorzystując do tego celu specjalnie przygotowane i wyszkolone siły. Można więc z dużym stopniem prawdopodobieństwa stwierdzić, że dywersja stanie się drugą formą działalności wojsk specjalnego przeznaczenia.

Aglomeracja warszawska posiada szereg specyficznych właściwości, które mogą ułatwić lub utrudnić wojskom specjalnego przeznaczenia prowadzenie rozpoznania i dywersji. Wywierają one także wpływ na stosowanie w tych warunkach określonych metod rozpoznania o oddziaływania dywersyjnego.

Państwa NATO dysponują szerokim zestawem różnorodnych środków rozpoznania, dającymi możliwość śledzenia przeciwnika na całym jego terytorium /np. satelity zwiadowcze/. Pomimo tego, nie zmniejsza się, lecz wzrasta w aglomeracji miejskiej rola "żołnierza - zwiadowcy", który często będzie miał za zadanie potwierdzić określone dane, uzyskane przez środki strategiczne lub odróżnić obiekty SK od innych spośród olbrzymiej ich ilości.

Można więc podkreślić, że celem rozpoznania obiektów SK przez wojska specjalnego przeznaczenia będzie zdobycie /potwierdzenie/ wiarygodnych informacji o:

- położeniu , znaczeniu i ich charakterze;
- systemie ochrony i obrony oraz wielkości sił wydzielonych

- do wykonania tych zadań;
- możliwościach dokonania w nich dywersji.

Do najczęściej stosowanych metod rozpoznania w aglomeracji warszawskiej będą: obserwacja, podsłuch, patrolowanie oraz uzyskiwanie informacji od miejscowej ludności. Rozpoznanie obiektów będzie prowadzone w każdych warunkach atmosferycznych bez względu na porę doby i roku.

Obserwacja i podsłuch są najbardziej typowymi i będą najczęściej wykorzystywanymi metodami zdobywania informacji o interesujących obiektach przez grupy specjalne. Obserwacja polega na "... uważnym i systematycznym śledzeniu nieprzyjaciela ... oraz ustaleniu wszystkich zmian w rejonach działania" ^{1/}.

Natomiast celem podsłuchu będzie "włączenie się do sieci radiowej iub telefonicznej nieprzyjaciela i przejmowanie przekazywanych przez niego informacji" ^{2/}. Obserwacja i podsłuch oparte na najnowocześniejszych przyrządach optycznych, akustycznych i radiowych, mogą dostarczać istotnych danych dotyczących obiektów. Zorganizowane posterunki obserwacyjne i podsłuchy będą wykonywać zadania w pobliżu obiektu zainteresowania, rozmieszczając się w takich miejscach /piwnice, strychy, drzewa itp./, które dają głęboki wgląd w teren. Do prowadzenia obserwacji grupy specjalne dążyć będą do wykorzystywania miejscowej ludności. "Miejscowi obserwatorzy" rekrutować się mogą z przeciwników ustroju socjalistycznego,

1/"Leksykon wiedzy wojskowej", wyd. MON, 1979 r., s.257.

2/ Tamże, s. 314.

pasożytniczy i kryminalny ^{1/}.

Patrolowanie jest ruchomą metodą rozpoznania przez obserwację. Stosuje się je w celu pełnego rozpoznania obiektu powierzchniowego o dużym obszarze, znajdującego się poza zasięgiem obserwacji z jednego punktu. Skład osobowy oraz jego wyposażenie może być podobne do posterunku obserwacyjnego. Sprzyjającą właściwością występującą w aglomeracji warszawskiej w stosowaniu tej metody rozpoznania może być m. in. duży ruch mieszkańców i pojazdów w pobliżu obiektów ^{2/}. Umożliwi on maskowanie osób wchodzących w skład patrolu. W celu mylenia sił systemu ochrony i obrony, żołnierze grup specjalnych w czasie wykonywania zadań mogą wykorzystywać różnorodne ubiory /np. służb miejskich, wojskowe itp./, a także pojazdy mechaniczne.

Ciągłym dążeniem grup specjalnych będzie uzyskiwanie informacji /wywiad/ od miejscowej ludności oraz wykorzystywanie jej do działań rozpoznawczych ^{3/}. Podobnie jak patrole, mogą występować w umundurowaniu służb państwowych i publicznych oraz ubraniach cywilnych. Uzyskane ważne informacje mogą być natychmiast przekazywane do bazy przy pomocy miniaturowych środków łączności o dużym zasięgu, będących na wyposażeniu grup specjalnych. Należy również liczyć się z możliwością podejmowania przez grupy specjalne starań dla pozyskiwania do współpracy osób zatrudnionych w obiektach,

1/ Ich liczbę w Warszawie szacuje się na około 9000. Materiały StUSW, 1986 r., s. 2.

2/ Wpływa to na dużą gęstość zaludnienia wynoszącą około 3400 mieszkańców na 1 km² /np. dzielnica Śródmieście - około 11 tys./, W: Polska - informator encyklopedyczny, wyd. PWN Warszawa 1986 r., s. 572.

3/ Materiały StUSW, s. 3.

a także zamieszkałych w ich pobliżu.

W celu rozpoznania obiektów przeciwnik może stosować inne metody /np. branie jeńców/. Stanowią one mogą uzupełnienie wymienionych oraz wykorzystywane będą w ograniczonym zakresie.

Działania dywersyjne, obok rozpoznawczych mogą stanowić drugą formę zagrożenia obiektów przez grupy specjalne. Podręcznik OTK określa dywersję jako "działalność zmierzającą do zakłócenia życia politycznego i administracyjno-gospodarczego oraz osłabienie jego potencjału militarnego dla osiągnięcia określonych celów politycznych, ekonomicznych i wojennych" ^{1/}.

Uogólniając powyższą definicję można stwierdzić, że głównym celem dywersji jest dezorganizacja zaplecza przeciwnika, w tym także systemu kierowania państwem. Cel ten można osiągnąć w wyniku eliminowania osób sprawujących kierownicze funkcje w państwie /zabójstwa, porwania itp./, zniszczenia ważnych urządzeń obiektu lub jego całkowitego zniszczenia.

Ważność osób przebywających w obiektach wywiera istotny wpływ na ich system ochrony i obrony. Winien być tak zorganizowany, aby w pełni zapewnić bezpieczeństwo i sprawne funkcjonowanie obiektów. Ważność obiektów, znaczne siły ochronno-obronne w ich rejonach w połączeniu ze specyficznymi warunkami aglomeracji warszawskiej bezpośrednio wpływają na stosowanie określonych metod dywersji. Do nich należy

1/ Obrona terytorium kraju. Terminy, struktury organizacyjne, warianty rozwiązań, wyd. ASG, Warszawa 1983 r., s. 53.

zaliczyć: powietrzne rajdy dywersyjne i akty dywersji po skrytym przeniknięciu do obiektu /Załącz. 22/.

Jedną z głównych metod prowadzenia dywersji w obiektach mogą stanowić rajdy powietrzne. Ich zasadniczym celem będzie zaskoczenie sił ochraniających obiekty i tym samym stworzenie dogodnych warunków do dokonania aktów dywersji. Stosowanie tradycyjnych metod /np. napad, zasadzka/ osiągnięcia tego celu nie gwarantuje.

Przewidywana, stosunkowo duża odległość Stanowiska Kierowania od linii styczności wojsk, powodują konieczność użycia do działań dywersyjnych sprzętu lotniczego. Ze względu na jego rodzaj oraz metody działania wojsk specjalnego przeznaczenia, powietrzne rajdy dywersyjne można umownie podzielić na: spadochronowe i śmigłowcowe.

Spadochronowe rajdy dywersyjne polegać będą na przerzuceniu grup specjalnych w rejon Stanowiska Kierowania przy pomocy samolotów transportowych, dokonaniu ich zrzutu na spadochronach z odległości kilkudziesięciu kilometrów od obiektu, a następnie samodzielny dołot w jego rejon /Załącz. 23/. Zastosowanie tej metody może mieć istotny wpływ na zaskoczenie sił prowadzących działania ochronno-obronne. Ujemnymi stronami tej metody to możliwość zniszczenia grupy specjalnej w czasie lotu oraz konieczność przejścia do działań w rozproszeniu po wykonaniu zadania.

W miarę zbliżania się frontu do rejonu Stanowiska Kierowania lub posiadanie panowania w powietrzu przez przeciwnika, należy się liczyć z możliwością wykonywania przez

niego śmigłowcowych rajdów dywersyjnych^{1/}. Siłami predeterminowanymi do udziału w tego rodzaju rajdach są przede wszystkim pododdziały 75 pp "Ranger" oraz antyterrorystyczne "Delta" i "GSG-9". Mogą one wykonywać różnorodne zadania dywersyjne /zabójstwa, porwania, niszczenia urządzeń itp./ w obiektach. Pozytywną stroną stosowania śmigłowców jest małe prawdopodobieństwo ich wykrycia i zniszczenia przez środki obrony przeciwlotniczej /niski pułap lotu/, a także możliwość powrotu pododdziałów dywersyjnych do bazy po wykonaniu zadania.

Powietrzne rajdy dywersyjne umożliwiają szerokie wykorzystywanie zaskoczenia, które w połączeniu z krótkim okresem i gwałtownością działania pozwalają osiągnąć przewagę w określonym miejscu i czasie, pomimo braku przewagi bezwzględnej.

Wyszkolenie i wyposażenie wojsk specjalnego przeznaczenia w środki bojowe umożliwia dokonywanie różnorodnych aktów dywersji w obiektach. Mogą one polegać na:

- zniszczeniu obiektów przy wykorzystaniu min jądrowych i materiałów wybuchowych;
- podpaleniu obiektów środkami zapalającymi;
- skażeniu i zakażeniu wody i terenu za pomocą środków chemicznych i biologicznych;
- zabójstwie osób znajdujących się w obiekcie.

1/ Np. Stany Zjednoczone dysponują śmigłowcem AH-64 "Apache", którego zasięg w 1985 r. z czterema dodatkowymi zbiornikami paliwa wyniósł 1500 km. Przewiduje się, że w przyszłości zostanie zwiększony do 2000 km. Wojenną Myśl, nr 10, 1986 r., s. 61 /Załącznik 24/.

Wymienione, prawdopodobne sposoby dokonywania aktów dywersji nie będą przedstawiać większej trudności grupom specjalnym. Natomiast istotnym i skomplikowanym przedsięwzięciem dla tych sił może być przenikanie w rejon obiektów.

Aglomeracja warszawska stwarza grupom specjalnym następujące możliwości przenikania do obiektu:

- przez wykorzystywanie spreparowanych dokumentów umożliwiających "legalne" wejście /wjazd/ na jego teren -/np. legitymacje, przepustki itp./;
- poprzez wykorzystywanie ciągłej zabudowy i styczności budynków obiektu /rejonu/ z rozmieszczonymi poza jego terenem ^{1/};
- przy wykorzystaniu podziemnych urządzeń i instalacji - np. kanalizacyjnych, ciepłowniczych itp. ^{2/}.

Przenikanie do obiektu przy wykorzystywaniu spreparowanych dokumentów umożliwiających wejście /wjazd/ na jego teren jest jedną z mniej skomplikowanych metod i może być stosowane przez wojska specjalnego przeznaczenia we wszystkich warunkach. Natomiast zakres jej wykorzystania zależy będzie od wielkości i natężenia ruchu osób oraz pojazdów w pobliżu obiektów. Im większy ruch będzie panował w rejonie obiektu, tym powstaną większe możliwości przeniknięcia na jego teren. Negatywną cechą tej metody jest mała możliwość wycofania się członków grupy specjalnej w przypadku

1/ Takie warunki występują w ochranianym obiekcie 403.

2/ Około 40% sieci kanalizacyjnej w Warszawie posiada duży przekrój ϕ - powyżej 1500 mm.

zidentyfikowania fałszywych dokumentów.

Przenikanie poprzez wykorzystywanie styczności budynków obiektu /rejonu/ z rozmieszczonymi poza jego terenem będzie stosowane w przypadku występowania tego typu zabudowy. W celu przeniknięcia do obiektu grupy specjalne mogą wykorzystywać piwnice, strychy, dachy itp. Stanowiąc one będą jednocześnie drogę dojścia do wybranych elementów /urządzeń/ obiektu oraz odwrotu /wycofania się/ po wykonaniu zadania.

Doświadczenia II wojny światowej oraz konfliktów lokalnych po jej zakończeniu potwierdzają możliwość wykorzystywania urządzeń i instalacji podziemnych do przenikania /przemieszczania się/ w celu wykonania zadań dywersyjnych. Instalacjami podziemnymi umożliwiającymi przenikanie do obiektów mogą być systemy kanalizacyjne i ciepłownicze o dużych przekrojach, przebiegające poprzez ich teren. W warunkach klimatycznych aglomeracji warszawskiej metoda ta może być stosowana głównie w okresie lata i zimy. Natomiast ze względu na dużą ilość opadów i ich odpływ do Wisły, stosowanie tej metody w okresie wiosny i jesieni może być ograniczone lub niemożliwe.

2.5. Wnioski.

Analiza prowadzonych w przeszłości wojen dowodzi, że od chwili pojawienia się konfliktów zbrojnych, istotny ich element stanowiły działania, zmierzające do dezorganizacji funkcjonowania zaplecza przeciwnika. Aktualnie znaczenie tego elementu wojny nie utraciło na ważności, przeciwnie -

jego rola systematycznie wzrasta. Potwierdzeniem powyższej tezy jest obecnie realizowany program rozbudowy wojsk specjalnego przeznaczenia państw NATO oraz ich coraz szerszy udział w konfliktach lokalnych.

Modernizacja struktur organizacyjnych wojsk specjalnego przeznaczenia oraz ich wyposażenia nie wpłynęła na sformowanie głównego celu operacji /działań/ specjalnych. Była nim, jest i należy przewidywać, że będzie, wszelka działalność prowadzona na terytorium przeciwnika lub przez niego zajętych, zmierzająca do osłabienia jego siły oraz zwartości politycznej, ekonomicznej i militarnej.

Wprowadzona do uzbrojenia głównych państw NATO tzw. broń precyzyjna, umożliwiająca niszczenie obiektów z dużej odległości, wywiera istotny wpływ na formy działań wojsk specjalnego przeznaczenia, stawiając działania rozpoznawcze ponad dywersyjnymi. Spowoduje to prawdopodobnie przewartościowanie tych działań z dywersyjno - rozpoznawczych na rozpoznawczo - dywersyjne.

Nowy sprzęt i środki walki wpływają także na poszerzenie zakresu dywersyjnego oddziaływania na obiekty. Należy liczyć się z możliwością oddziaływania przeciwnika na ochroniane obiekty poprzez dywersyjne rajdy powietrzne, które swoim gwałtownym i niespodziewanym atakiem dążyć będą do zaskoczenia załóg ochronnych. Efekty uzyskane w konfliktach lokalnych w wyniku zastosowania tej metody były znaczne.

Właściwości aglomeracji warszawskiej, a przede wszystkim jej zabudowa, wywierają istotny wpływ na formy i metody działania wojsk specjalnego przeznaczenia. Wymagają one

selektywnego stosowania metod rozpoznania i dywersji, a także sprzętu i środków walki przydatnych w tym terenie. Podstawową metodą ich działania prawdopodobnie stanowić będzie rozpoznanie.

2. Stanowisko kierownicze stacji kierowania nr 1
zlokalizowane w rejonie państwa (zob. załącznik nr 1)
zlokalizowane w rejonie państwa (zob. załącznik nr 2)

W celu zapewnienia warunków funkcjonowania określonych organów państwa, władzy i administracji państwowej w czasie wojny przewidziano zespół stanowisk kierowniczych, do którego wchodzi stanowisko kierowania nr 1 /SK-1/ i nr 2 /SK-2/.

Stanowisko kierowania nr 1 obejmuje obiekty wraz z przydzielonymi terenami, w których stanowią one funkcjonalne organy państwa, władzy i administracji państwowej.

Stanowisko kierowania nr 2 obejmuje obiekty budowlane położone w rejonie państwa (zob. załącznik nr 2).

- Stanowisko kierowania obejmuje:
- obiekty budowlane stanowiące stałe siedziby organów, zwane jednoczasowymi miejscami pracy /ZMP/;
 - typowane obiekty budowlane położone poza trzecią strefą rażenia przewidzianego wybuchu jądrowego, zwane zapasowymi miejscami pracy /ZMP/.

Obiekty budowlane ZMP rozmieszczone są w rejonach

1/ Obiekty budowlane - stałe i tymczasowe budynki lub inne stałe i tymczasowe urządzenia techniczne, niezbędne do spełnienia przeznaczonych im funkcji w systemie SK, Zarządzenie nr 01/87, Przewodniczącego KOK z 15.04.1987r., wyd. Uz. U. KOK nr 9/87, s. 224.

3. MOŻLIWOŚCI ORAZ POTRZEBY OCHRONY I OBRONY OBIEKTÓW STANOWISKA KIEROWANIA PRZEZ BRYGADĘ W AGLOMERACJI WARSZAWSKIEJ.

3.1. Ogólna charakterystyka stanowiska kierowania nr 1 dla naczelných organów politycznych, władzy i Prezydium Rządu.

W celu zapewnienia warunków funkcjonowania naczelných organów politycznych, władzy i administracji państwowej w czasie wojny utworzony został system stanowisk kierowania, do którego wchodzą stanowiska kierowania nr 1 /SK-1/ i nr 2 /SK-2/.

Stanowisko kierowania nr 1 obejmuje obiekty wraz z przyległym terenem, w których mieszczą się naczelne organy polityczne, władzy i administracji państwowej.

Stanowisko kierowania nr 2 obejmuje wytypowane obiekty budowlane położone w rejonie przewidywanego najmniejszego zagrożenia.

Stanowisko kierowania obejmuje:

- obiekty budowlane stanowiące stałą siedzibę organu, zwane dotychczasowymi miejscami pracy /DMP/;
- wytypowane obiekty budowlane położone poza trzecią strefą rażenia przewidywanego wybuchu jądrowego, zwane zapasowymi miejscami pracy /ZMP/.

Obiekty budowlane ^{1/} ZMP rozmieszczone są w rejonach

1/"Obiekt budowlany - oznacza stałe i tymczasowe budynki lub inne stałe i tymczasowe urządzenia techniczne, niezbędne do spełniania przeznaczonych im funkcji w systemie SK". Zarządzenie nr 01/87, Przewodniczącego KOK z 15.04.1987r., wyd. Dz.U. KOK nr 9/87, s.224.

najmniejszego zagrożenia, w których nie występują obiekty wojskowe i gospodarki narodowej, mogące stanowić opłacalne cele uderzeń przeciwnika. W rejonie ich położenia winna być możliwie najlepiej rozwinięta sieć telekomunikacyjna, która mogłaby w stosunkowo krótkim czasie być wykorzystana na potrzeby stanowiska kierowania, a także baza medyczna i techniczna.

Obiekty budowlane ZMP winny posiadać konstrukcję murowaną lub żelbetową oraz urządzenia i wyposażenie umożliwiające szybkie ich przystosowanie na potrzeby SK-1. Wymogi te z zasady spełniają budynki, takie jak: ośrodki wypoczynkowe, obiekty administracyjne, szkoły, hotele, internaty itp. Wymienione budynki winny być wyposażone w instalację elektryczną, ogrzewczą, wodociągową, kanalizacyjną oraz posiadać własne urządzenia kuchenne-stołówkowe.

Przygotowanie obiektów budowlanych SK-1 oraz warunków funkcjonowania organów w czasie wojny polega głównie na:

- przystosowaniu obiektów pod względem ochrony przed środkami rażenia;
- zorganizowaniu systemu łączności;
- zorganizowaniu wyposażenia w niezależne źródła energii elektrycznej, ujęcia wody, instalację ogrzewczą i inne urządzenia;
- wyposażeniu obiektów w urządzenia i środki do pracy i odpoczynku oraz zapewnienia warunków bytowych;
- zorganizowaniu żywienia i zaopatrzenia w artykuły codziennego użytku, zabezpieczenia medycznego oraz transportu

samochodowego dla przebywających osób funkcyjnych i żołnierzy;

- zgromadzeniu na potrzeby osób funkcyjnych i żołnierzy niezbędnej ilości sprzętu i środków indywidualnej ochrony przed bronią masowego rażenia;
- zorganizowaniu systemu powiadamiania i alarmowania przed zagrożeniem z powietrza, skażeniami i zakażeniami;
- zorganizowaniu odpowiednich sił i środków niezbędnych do ochrony i obrony SK, funkcjonowania łączności i obiegu poczty specjalnej.

Ochronę i obronę SK-1 organizuje się w celu zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonowania organom w nich rozmieszczonym w czasie zagrożenia i wojny. Obejmuje się nią osoby znajdujące się w obiektach SK-1 oraz urządzenia tych stanowisk. Ochronę tę organizuje się wewnątrz oraz na podejściach do obiektów.

3.2. Klasyfikacja obiektów.

Podstawowe znaczenie w podjęciu przez dowódcę właściwej decyzji i skutecznym prowadzeniu działań ochronno-obronnych przez brygadę odgrywają jej możliwości bojowe.

Możliwości bojowe to całokształt wskaźników charakteryzujących właściwości bojowe i możliwości techniczne pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych rodzajów wojsk do wykonania określonych zadań bojowych. Możliwości bojowe zależą od stopnia ukończenia wojsk liczbą żołnierzy i sprzętu bojowego, jego ilość, jakość oraz poziom wyszkolenia.

Z powyższej definicji wynika, że możliwości bojowe można określić jedynie w przypadku dysponowania, jednolitą dla wszystkich szczebli dowodzenia klasyfikacją obiektów, których ochrona i obrona jest podstawowym zadaniem brygady.

W dostępnej literaturze przedmiotu niekiedy można napotkać dążenia zmierzające do stworzenia klasyfikacji /podziału/ obiektów przewidywanych do ochrony, opartej na dowolnie przyjmowanych przez różnych autorów kryteriach. Najczęściej spotykanymi kryteriami podziału są: wielkość /obszar, powierzchnia/ obiektu ^{1/} lub wielkość sił niezbędnych do ich ochrony.

Przyjmując za podstawę pierwsze kryterium tj. wielkość obiektu, niektórzy publicyści dokonują ich podziału na: duże, średnie i małe. Słabą stroną tej klasyfikacji jest to, że nie zawiera ona wskaźników, które zezwalałyby na zaliczenie poszczególnych obiektów do określonej grupy.

Podręcznik ASG WP "Obrona terytorium kraju" proponuje za podstawę klasyfikacji przyjąć drugie kryterium, tj. wielkość sił niezbędnych do ochrony obiektu. Uwzględniając powyższe, dokonuje podziału obiektów wg. następujących wskaźników:

- drużyna ochrania obiekt o powierzchni do $0,75 \text{ km}^2$ /75 ha/;
- pluton-kompania do 3 km^2 /300 ha/;
- kompania - batalion do 5 km^2 /500 ha/;
- batalion - powyżej 5 km^2 /500 ha/ ^{2/}.

1/ Falkiewicz R: "Niektóre problemy ochrony i obrony obiektów", Przegląd OTK /jawny/, nr 2, 1978 r., s. 49.

2/ "Obrona terytorium kraju. Terminy, struktury organizacyjne, warianty rozwiązań", wyd. ASG. 1983 r., s. 123.

Istotnym mankamentem tego podziału jest to, że przedstawione wskaźniki, szczególnie w odniesieniu do najmniejszych pododdziałów /drużyna, pluton, kompania/, przerastają ich możliwości bojowe. Możliwości te przedstawia załącznik 25.

Jednym z podstawowych elementów decydujących o wielkości sił niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony i obrony obiektu jest jego wielkość /powierzchnia/. Większy pod względem powierzchni obiekt będzie wymagał zaangażowania do jego ochrony i obrony znacznie większych sił, natomiast mniejszy - mniej znacznych.

Aktualnie realizowane zadania w aglomeracji warszawskiej oraz doświadczenia uzyskane w toku ćwiczeń z wojskami dowiodły, że, aby skutecznie chronić obiekt, winno się przydzielić dla jednego posterunku ruchomego /tego rodzaju posterunki przeważają w ochronie obiektu/ odcinek patrolowania o długości nie większej niż 150 m. /Zał. 26/.

Uwzględniając powyższy wskaźnik można wyprowadzić wzór określający liczbę żołnierzy warty na danym obiekcie:

1 Wzór ogólny
$$W = [Z \cdot N \cdot (Pr + Ps)] + Fw$$

gdzie:

W - liczba żołnierzy warty;

Z - liczba zmian w składzie warty /Z = 3/;

N - posterunki podwójne /N = 2/;

Fw - liczba funkcyjnych warty;

Ps - liczba posterunków;

Pr - liczba posterunków ruchomych.

- 2 Liczba posterunków ruchomych:

$$Pr = \frac{L}{150}$$

L - obwód obiektu przyjętego jako figurę geometryczną

"kwadrat" $L = 4 \cdot \sqrt{So}$;

So - powierzchnia obiektu;

czyli

$$Pr = \frac{4 \cdot \sqrt{So}}{150}$$

- 3 Liczba żołnierzy funkcyjnych warty:

$$Fw = D + R$$

D - dowódca warty /D = 1/;

R - liczba rozprawiających;

$$R = \frac{Pr + Ps}{n}$$

n - liczba posterunków przypadających na jednego rozprawiającego /n = 5/;

czyli

$$Fw = D + \frac{\left(\frac{4 \cdot \sqrt{So}}{150} + Ps\right)}{n}$$

- 4 Łączną liczbę żołnierzy warty do bezpośredniej ochrony obiektu można obliczyć ze wzoru:

$$W = \left[Z \cdot N \cdot \left(\frac{4 \cdot \sqrt{So}}{150} + Ps \right) \right] + \left[D + \frac{\left(\frac{4 \cdot \sqrt{So}}{150} + Ps \right)}{n} \right]$$

W celu stworzenia klasyfikacji obiektów badaniom poddano kilka z nich o różnej powierzchni.

a/ liczba żołnierzy warty obiektu o powierzchni 5 ha, z dwoma bramami wjazdowymi:

Obliczenia:

$$Z = 3$$

$$N = 2$$

$$S_0 = 5 \text{ ha} / 50.000 \text{ m}^2 /$$

$$P_s = 2$$

$$D = 1$$

$$n = 5$$

$$W = \left[Z \cdot N \cdot \left(\frac{4 \cdot \sqrt{S_0}}{150} + P_s \right) \right] + \left[D + \frac{\left(\frac{4 \cdot \sqrt{S_0}}{150} + P_s \right)}{n} \right]$$

$$W = 3 \cdot 2 \cdot \left(\frac{4 \cdot \sqrt{220}}{150} + 2 \right) + 1 + \frac{\left(\frac{4 \cdot \sqrt{220}}{150} + 2 \right)}{5} =$$
$$= 6 \cdot 6 + 2 + 1 + \frac{8}{5} = 48 + 1 + 2 = 51$$

W skład warty należy przewidzieć około 51 żołnierzy tj. 1,5 - 2 plutonów piechoty.

b/ liczba żołnierzy warty obiektu o powierzchni około 2 ha z jedną bramą wjazdową:

Obliczenia:

$$Z = 3$$

$$N = 2$$

$$S_0 = 2 \text{ ha} / 20.000 \text{ m}^2 /$$

$$P_s = 1$$

$$D = 1$$

$$n = 5$$

$$W = \left[Z \cdot N \cdot \left(\frac{4 \cdot \sqrt{S_0}}{150} + P_s \right) \right] + \left[D + \frac{\left(\frac{4 \cdot \sqrt{S_0}}{150} + P_s \right)}{n} \right]$$

$$W = 3 \cdot 2 \cdot \frac{500}{150} + 1 + 1 + \frac{560}{5} + 1 = 6 \cdot 5 + 1 + 1 =$$

= 32 żołnierzy

Jako wartość należy wydzielić pododdział w sile plutonu piechoty.

c/ liczba żołnierzy warty obiektu o powierzchni 0,5 ha z jedną bramą wjazdową:

Obliczenia:

$$Z = 3$$

$$N = 2$$

$$S_0 = 0,5 \text{ ha} / 5.000 \text{ m}^2/$$

$$P_s = 1$$

$$D = 1$$

$$n = 5$$

$$W = \left[Z \cdot N \cdot \left(\frac{4 \cdot \sqrt{S_0}}{150} + P_s \right) \right] + \left[D + \frac{\left(\frac{4 \cdot \sqrt{S_0}}{150} + P_s \right)}{n} \right]$$

$$W = 3 \cdot 2 \cdot \frac{280}{150} + 1 + 1 + \frac{280}{5} + 1 = 11 \text{ żołnierzy}$$

Wartość winien stanowić pododdział w sile drużyny piechoty.

W oparciu o przeprowadzone rozważania można dokonać klasyfikacji obiektów w sposób następujący /tabela 1/:

Tabela 1

Lp.	Przyjęta nomenklatura	Wielkość /obszar/ obiektu w:		Ilość siły warty
		ha	m ²	
1	Obiekt bardzo duży	powyżej 8 ha	powyż.80.000	kpzmot
2	Obiekt duży	4 - 8	40.000-80.000	1,5-2plp
3	Obiekt średni	1 - 3	10.000-30.000	do 1 plp
4	Obiekt mały	poniżej 1 ha	poniż.10.000	1 - 2drp

Powyższa klasyfikacja stwarza podstawę do określenia możliwości bojowych brygady w zakresie prowadzenia działań ochronno-obronnych.

W aglomeracji warszawskiej znajduje się duża liczba różnorodnych obiektów politycznych, gospodarczych i wojskowych, które w wypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny - zostaną objęte ochroną. Wymienione obiekty, ze względu na spełnianą rolę, będą posiadać określone znaczenie w systemie obronnym państwa. Szczególne znaczenie w zakresie ochrony przywiązuje się do zapewnienia bezpieczeństwa i sprawnego funkcjonowania obiektów stanowiących siedziby naczelnych organów politycznych, władzy i administracji państwowej. Mniejsze znaczenie /"normalne"/ natomiast posiadać będą obiekty stanowiące magazyny, składy, warsztaty itp.

Obiekty o dużym znaczeniu wymagać będą podjęcia i zrealizowania szeregu przedsięwzięć dla zapewnienia im bezpieczeństwa, a tym samym zaangażowania większych sił do ich ochrony. Mniejsze znaczenie obiektów, spowoduje wydzielenie bardziej ograniczonych sił ochronnych.

Przeprowadzone badania w zakresie ilości sił zaangażowanych do ochrony obiektu o dużym znaczeniu, w stosunku do tego samego obiektu, ale o "normalnej" ważności wykazały, że liczba żołnierzy wchodzących w skład warty wzrosła średnio o 1,5 raza /Zał. 27/.

Stosunek ten określony wzorem:

$$k = \frac{W_2^0}{W_1^0}$$

przyjęto nazywać umownie "współczynnikiem ważności obiektu" i oznaczać literą "k".

Wyżej przedstawiona prawidłowość umożliwia dokonanie następującej klasyfikacji obiektów, ze względu na ich znaczenie:

Tabela 2

Lp.	Kategoria obiektu	Ilość sił do ochrony /warta/
1	1 stopnia /1 ⁰ /	Obiekt o "normalnym" znaczeniu. Kalkulacja sił do jego ochrony zgodnie z podrozdziałem 1.1.
2	2 stopnia /2 ⁰ /	Obiekt o dużym znaczeniu. Siły warty powiększone o współczynnik k = 1,5.

Do określenia wielkości sił warty obiektu o dużym znaczeniu można posłużyć się wzorem:

$$w_2^o = w_1^o \cdot k$$

gdzie:

w_2^o - wielkość sił warty obiektu o dużym znaczeniu;

w_1^o - wielkość sił warty obiektu o mniejszym znaczeniu;

k - współczynnik ważności obiektu /przyjmowany jako 1,5/.

3.3. Prognozowane zadanie bojowe brygady.

W czasie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny głównym zadaniem resortu Spraw Wewnętrznych będzie "ochrona ustroju politycznego PRL oraz zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Zakłada się, że resort SW spełniać będzie naczelną rolę w zakresie zwalczania wszelkiej dywersji. Ponadto resort będzie jednym z głównych ogniw w realizacji takich przedsięwzięć jak ochrona i obrona oraz zapewnienie funkcjonowania naczelnych organów politycznych, władzy i administracji państwowej na SK^{1/}.

"... Na bazie NJW MSW rozwinięte będą jednostki ochrony, obrony i zabezpieczenia funkcjonowania SK"^{2/}.

Zadanie bojowe brygady przeznaczonej do ochrony i obrony obiektów było odzwierciedleniem przyjętej, w określonym okresie koncepcji rozmieszczenia i funkcjonowania SK-1.

W połowie lat siedemdziesiątych brygada otrzymywała z za-

1/ Zarządzenie Nr 002/84 MSW z dnia 17.05.1984 r., s. 31.

2/ Tamże, s. 37.

sady zadanie bojowe dwuczęściowe. Pierwsza - dotyczyła ochrony i obrony obiektów DMP i ZMP rozmieszczonych na SK-1. Drugą część stanowiło zadanie polegające na zorganizowaniu i uruchomieniu kolumny specjalnej pojazdów - jako Ruchomego SK Ministra Spraw Wewnętrznych. Utworzenie tego elementu - należy sądzić - miało na celu wyprowadzenie MSW spod uderzeń w przypadku użycia BMR. Do wykonania tej części zadania bojowego brygada dysponowała kompanią specjalną ^{1/}.

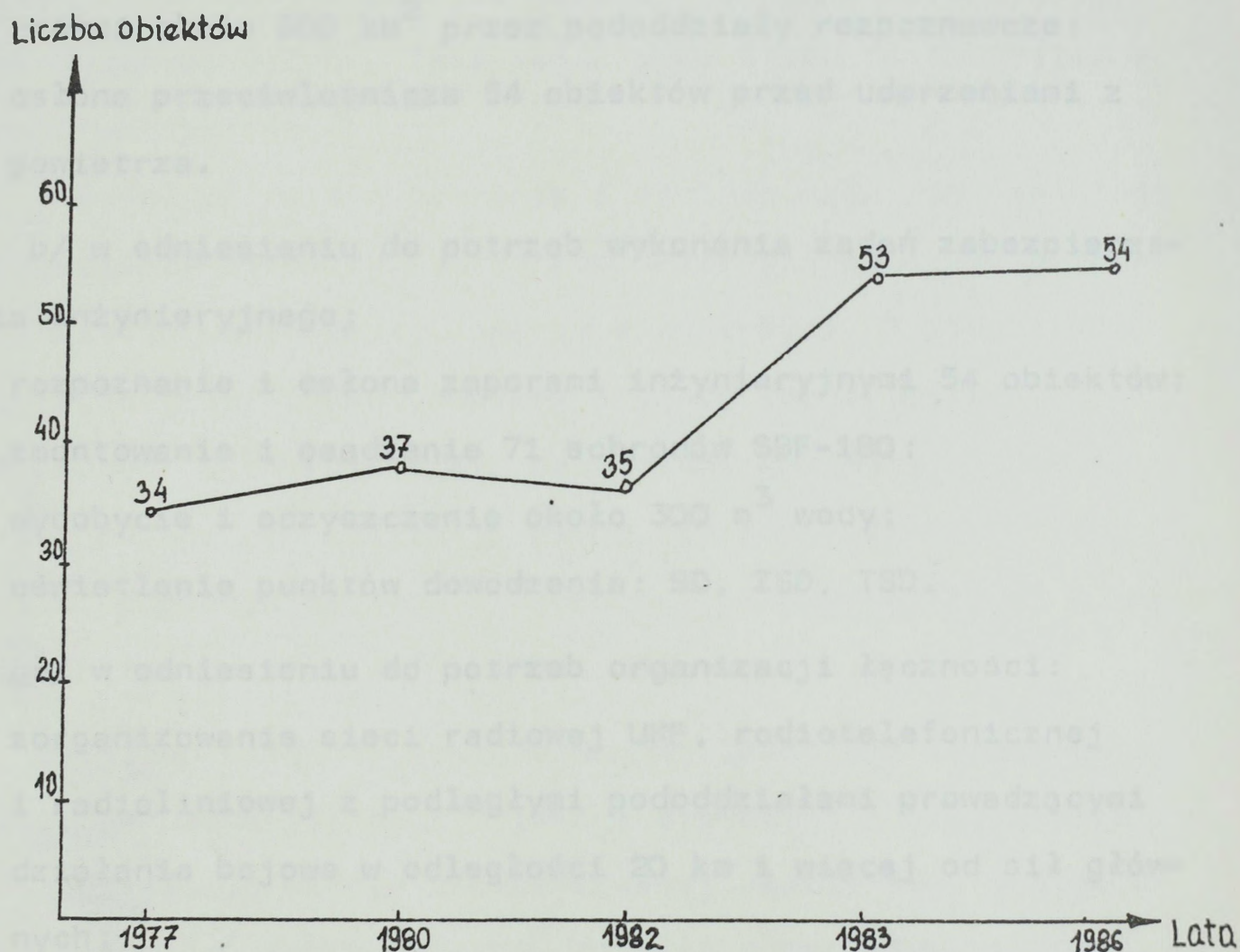
Na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych następuje przewartościowanie poglądów dotyczących organizacji i funkcjonowania SK-1. Uwidacznia się to przede wszystkim w odejściu od koncepcji Ruchomego SK Ministra SW. W ćwiczeniach prowadzonych w tym okresie brygadą otrzymuje zadanie jednorodne, którego treścią jest wyłącznie prowadzenie działań ochronno-obronnych na obszarze SK-1. Jednocześnie wzrasta stopniowo liczba obiektów SK-1 podlegających ochronie i obronie.

Istotnym elementem zadania bojowego brygady, który pojawił się w ćwiczeniu pk. "MCDRZEW-83" jest ochrona i obrona obiektów zapasowych miejsc rozmieszczenia /ZMR/ - obok do tej pory chronionych DMP i ZMP. Włączenie ochrony i obrony obiektów ZMR do zadań bojowych brygady wynikało z ich rozmieszczenia, a także możliwości bojowych pozostałych związków taktycznych i oddziałów NJW MSW.

Ćwiczenia taktyczne prowadzone w latach następnych /"SOKÓŁ-85", "WRZOS-86", "ŻARNOWIEC-88"/ są w zasadzie kontynuacją koncepcji, przyjętej w 1983 r. W związku z tym nie

1/ Ćwiczenie taktyczne pk. "Stolica-76", wyd. DNJW MSW.

uległa poważniejszym przeobrażeniom treść zadania bojowego brygady. Zmiany te dotyczą jedynie liczby chronionych obiektów, których ochrona i obrona stanowi treść zadania bojowego brygady, co przedstawia rys. 3.



Rys. 3

Na podstawie ćwiczeń przeprowadzonych w ostatnim okresie można stwierdzić, iż treść zadania bojowego brygady stanowi ochrona i obrona 54 obiektów DMP, ZMP i ZMR, rozmieszczonych w aglomeracji warszawskiej w rejonie SK-1, którego obszar wynosi około 1800 km^2 /Zał. 48/. Na jej podstawie można ok-

reślić potrzeby bojowe brygady - są one następujące:

a/ w odniesieniu do potrzeb bezpośredniej ochrony o obrony obiektów:

- ochrona i obrony 54 obiektów /7 dużych, 23 średnie i 24 małe/;
- prowadzenie rozpoznania ogólnowojskowego rejonów o powierzchni około 600 km^2 przez pododdziały rozpoznawcze;
- osłona przeciwlotnicza 54 obiektów przed uderzeniami z powietrza.

b/ w odniesieniu do potrzeb wykonania zadań zabezpieczenia inżynieryjnego:

- rozpoznanie i osłona zaporami inżynieryjnymi 54 obiektów;
- zmontowanie i osadzenie 71 schronów SBF-180;
- wydobycie i oczyszczenie około 300 m^3 wody;
- oświetlenie punktów dowodzenia: SD, ZSD, TSD.

c/ w odniesieniu do potrzeb organizacji łączności:

- zorganizowanie sieci radiowej UKF, radiotelefonicznej i radioliniowej z podległymi pododdziałami prowadzącymi działania bojowe w odległości 20 km i więcej od sił głównych;
- budowa i zabezpieczenie eksploatacji 180 km linii przewodowej;
- organizacja wojskowej poczty polowej na dwóch marszrutach okrężnych.

3.4. Dostosowanie struktur organizacyjnych i programów szkolenia brygady do wymogów specyfiki przewidywanych zadań bojowych.

Podstawowym zadaniem NJW MSW, a w ich składzie również 1 Warszawskiej Brygady Zmotoryzowanej jest prowadzenie bojowych przeciwdywersyjnych działań ochronno-obronnych w wyznaczonym rejonie. Taki rejon może stanowić np. aglomeracja warszawska.

Zasadniczą rolę w ochronie i obronie obiektów spełniają pododdziały piechoty, na korzyść których realizują przedsięwzięcia pododdziały saperów i łączności. W strukturze organizacyjnej 1 Warszawskiej Brygady Zmotoryzowanej /1 WBZmot/ występuje sześć batalionów piechoty, które są przeznaczone do realizacji zadań ochronno-obronnych oraz m. in. kompania saperów i łączności, zabezpieczające i wspierające ich działanie ^{1/}. /Zał. 28/.

Batalion piechoty zmotoryzowanej liczy 754 żołnierzy /Zał. 29/. Specjalności wojskowe dowództwa i sztabu oraz pododdziałów piechoty zmotoryzowanej umożliwiają przygotowanie i prowadzenie bojowych działań przeciwdywersyjnych. Występujące braki w specjalnościach rodzajów wojsk i służb /np. obrony przeciwlotniczej, remontowej itp./ mogą utrudnić realizację przedsięwzięć zabezpieczenia bojowego. Batalion piechoty zmotoryzowanej będzie z zasady prowadził bojowe działania przeciwdywersyjne samodzielnie w wyznaczonym rejonie. Stanowisko dowódczo-obszernicze rozmieszcza się w rejonie głównego wysiłku.

1/ Etat Nr 99/039 1 Warszawskiej Brygady Zmotoryzowanej.

Podległa kompanie piechoty zmotoryzowanej liczą po 125 żołnierzy. Mogą prowadzić bojowe działania przeciwdywersyjne w ograniczonym czasie i na ograniczonych, zasięgiem środków łączności, odległościach. Brak w etacie drużyny gospodarczej z kuchnią i środkiem transportu może utrudnić żywienie gorącą strawą, a także dostarczenie środków materiałowych do podległych pododdziałów prowadzących działania w pewnej odległości od sił głównych kompanii. Nie uwzględnienie w etacie sanitariusza uniemożliwia organizację kompanijnego posterunku medycznego. Stanowisko dowódczo-obszerwacyjne dowódcy kompanii w zasadzie znajduje się przy odwodzie.

Pluton piechoty liczy 30 żołnierzy /z wyjątkiem pierwszego, który liczy 31/ i składa się z trzech drużyn. Może prowadzić działania przeciwdywersyjne w składzie kompanii lub samodzielnie w ograniczonym czasie i zakresie. Brak w etacie kierowców i radiotelefonisty ograniczają manewrowość plutonu oraz przestrzeń działania. Miejsce dowódcy w zależności od rodzaju działań znajduje się w szyku lub przy odwodzie.

Drużyna piechoty może prowadzić bojowe działania przeciwdywersyjne w składzie plutonu lub doraźne zadania wykonywać samodzielnie. W skład drużyny wchodzi obsługa broni zespołowej, strzelec karabinka-granatnika oraz strzelcy indywidualnej broni maszynowej. Brak w etacie specjalności strzelca wyborowego uniemożliwia skuteczne niszczenie celów na dalszych odległościach i w miejscach uczęszczanych przez ludność.

Występujące w pododdziałach piechoty specjalności wojskowe umożliwiają planowanie, organizację i prowadzenie przeciwdywersyjnych działań ochronno-obronnych, natomiast ograniczają możliwości prowadzenia działań zaczepnych. Brak jest możliwości wszechstronnego zaopatrywania materiałowego żołnierzy oraz udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej.

Kompania saperów brygady liczy 79 żołnierzy /Zał.30/. Specjalności wojskowe dowództwa i pododdziałów kompanii zezwalają na przygotowanie i realizację zadań zabezpieczenia inżynieryjnego. Ujęcie w etacie specjalności sanitariusza umożliwia organizację kompanijnego posterunku medycznego. Uwzględnienie w strukturze organizacyjnej tylko jednej specjalności operatora koparko-spycharki może utrudnić terminowe wykonanie przedsięwzięć związanych z rozbudową fortyfikacyjną. Miejsce dowódcy w rejonie sztabu brygady, lub głównego wysiłku zabezpieczenia inżynieryjnego.

Podległy pluton saperów może wykonywać określone zadania zabezpieczenia inżynieryjnego w składzie kompanii lub samodzielnie w ograniczonym czasie. Brak w strukturze organizacyjnej plutonu specjalności rozpoznania może ograniczyć zakres realizowanych przedsięwzięć inżynieryjnych.

Występujące w składzie plutonu trzy drużyny saperów umożliwiają rozbudowę fortyfikacyjną i zapór inżynieryjnych. Miejsce dowódcy w ugrupowaniu plutonu.

Drużyna saperów liczy 10 żołnierzy /w trzeciej - 9/. Może ona wykonywać określone zadania w składzie plutonu lub samodzielnie w ograniczonym czasie /z wyjątkiem 3 drsap/. Brak w etacie 3 drsap specjalności kierowcy ogranicza jej

manewrowość i zakres wykonywanych zadań. Miejsce dowódcy w ugrupowaniu drużyny.

Pluton techniczny liczy 35 żołnierzy. Może wykonywać zadania w składzie kompanii, samodzielnie lub poszczególnymi drużynami. Występujące w strukturze organizacyjnej specjalności wojskowe umożliwiają zabezpieczenie sztabu brygady i pododdziałów w energię elektryczną, wodę oraz elementy drewniane do rozbudowy fortyfikacyjnej. Miejsce dowódcy w ugrupowaniu plutonu.

Drużyna transportowa - gospodarcza ze środkami transportu i kuchnią umożliwia zaopatrywanie żołnierzy kompanii w środki materiałowe i gorącą strawę, wykonujących zadania w oddaleniu od sił głównych. Ujęcie w etacie tej drużyny operatorów dźwigów i koparki może utrudniać fachowy nadzór nad realizowanymi przedsięwzięciami.

Pluton saperów bpszot liczy 35 żołnierzy. Specjalności wojskowe umożliwiają zabezpieczenie sztabu bpszot w energię elektryczną, w wodę oraz realizację innych przedsięwzięć inżynierskich. Występowanie w drużynach saperów specjalności - kierowców zwiększa manewrowość i zezwala na wykonywanie zadań w oddaleniu od sztabu bpszot.

Brak w etacie specjalności rozpoznania może utrudnić wykonanie określonych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynierskiego. Miejsce dowódcy przy sztabie bpszot lub w ugrupowaniu plutonu.

Specjalności wojskowe pododdziałów inżynierskich zezwalają na planowanie, organizację i realizację przedsięwzięć zabezpieczenia inżynierskiego. Występują jednak ograniczone

możliwości manewru siłami i środkami, prowadzenia rozpoznania oraz rozbudowy fortyfikacyjnej.

Kompania łączności brygady liczy 93 żołnierzy. Specjalności wojskowe dowództwa i pododdziałów zapewniają organizację i utrzymanie łączności przewodowej, radiowej i radioliniowej z przełożonymi i podwładnymi. Brak ujęcia w etacie kompanii specjalności sanitariusza uniemożliwia organizację posterunku medycznego. Kompania wykonuje zadania z reguły całością sił. Miejsce dowódcy w pobliżu sztabu brygady lub w rejonie głównego wysiłku łączności /Zał. 31/.

Pluton dowodzenia kompanii łączności liczy 65 żołnierzy. Specjalności wojskowe umożliwiają funkcjonowanie poczty polowej, łączności przewodowej na stanowiskach dowodzenia brygady i z podwładnymi oraz łączności radioliniowej z przełożonymi. Ujęcie w etacie siedmiu stanowisk dowódcy drużyny /obsługi/ może utrudnić dowodzenie plutonem. Brak w strukturze organizacyjnej dowódcy drużyny poczty polowej może komplikować terminowe doręczanie przesyłek. Miejsce dowódcy w ugrupowaniu plutonu.

Pluton radiowy liczy 22 żołnierzy specjalistów. Specjalności wojskowe zezwalają na organizację i utrzymanie łączności radiowej z przełożonymi i podwładnymi oraz odbioru sygnałów ostrzegania. Pluton wykonuje zadania w składzie kompanii. Miejsce dowódcy w ugrupowaniu plutonu.

Pluton łączności bpzmot liczy 28 żołnierzy. Występujące w strukturze organizacyjnej specjalności wojskowe umożliwiają dowodzenie pododdziałami bpzmot przy wykorzystaniu środków radiowych. Ograniczona ilość specjalności monterów

budowy i obsługi kabla polowego może utrudnić organizację i utrzymanie łączności przewodowej w batalionie. Miejsce dowódcy przy sztabie batalionu lub w ugrupowaniu plutonu.

Występujące w pododdziałach piechoty specjalności wojskowe umożliwiają w zasadzie planowanie, organizację i prowadzenie przeciwdywersyjnych działań ochronno-obronnych wspólnie z pozostałymi pododdziałami brygady, natomiast ograniczają działania zaczepne. Brak jest jednak pełnego i wszechstronnego zabezpieczenia działań oraz zaopatrywania tych pododdziałów.

Zagrożenie obiektów oddziaływaniem dywersyjnym i środków powietrznych nieprzyjaciela, a także z zasady samodzielne prowadzenie bojowych działań przeciwdywersyjnych przez batalion piechoty zmotoryzowanej, sugerują konieczność włączenia w skład jego struktury organizacyjnej specjalności wojskowych rozpoznania specjalnego, obsługi indywidualnego przeciwlotniczego zestawu raketowego i armat przeciwlotniczych, sanitariusza oraz mechanika i elektromechanika pojazdów samochodowych.

W podległych kompaniach piechoty, celem ich usamodzielnienia w zakresie tyłowego, medycznego i technicznego zabezpieczenia, należałoby do ich struktur organizacyjnych włączyć specjalności wojskowe: obsługi kuchni, sanitariusza i kierowcy samochodu. Liczba plutonów w kompanii winna być zwiększona do pięciu.

Pluton piechoty będzie prowadził bojowe działania przeciwdywersyjne w składzie kompanii, a niekiedy - samodzielnie. Istnieje konieczność włączenia do struktury organiza-

cyjnej specjalności kierowcy samochodu oraz strzelca wyborowego. Łączna liczba specjalności w plutonie nie powinna przekraczać dwudziestu czterech, ze względu na pojemność transportową pojazdów samochodowych Star. W związku z tym struktura organizacyjna drużyny piechoty winna być ograniczona do ośmiu specjalności wojskowych.

Powyższe zmiany w strukturach organizacyjnych pododdziałów piechoty stwarzają warunki do bardziej skutecznej walki z nieprzyjacielem oraz zapewniają wzrost ich samodzielności pod względem manewrowości oraz materiałowo-technicznego i medycznego zabezpieczenia.

Specjalności wojskowe pododdziałów inżynierskich umożliwiają planowanie, organizację i realizację podstawowych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynierskiego, lecz w czasie znacznie odbiegającym od określonego w obowiązujących normach. Równocześnie występują ograniczone możliwości manewru siłami, prowadzenia rozpoznania oraz rozbudowy fortyfikacyjnej.

Istnieje potrzeba włączenia do etatu kompanii saperów wymienionych specjalności, a także zwiększenia ich ilości, przede wszystkim sapersko-minerskiej, obsługi koparki, spycharki i dźwigu. Ponadto, należałoby poszerzyć strukturę organizacyjną plutonu saperów batalionu o specjalności wojskowe rozpoznania inżynierskiego i ogólnosaperskie.

Występujące braki w specjalnościach wojskowych pododdziałów łączności mogą powodować trudności w utrzymaniu łączności radiowej i przewodowej, dowodzeniu nimi oraz zaopatrywaniu żołnierzy w środki materiałowe i udzielaniu pierwszej

pomocy przedlekarskiej. Z powyższego wynika, że ich struktury organizacyjne należy uzupełnić specjalnościami wojskowymi: obsługi wozu dowodzenia, budowy i obsługi kabla polowego, kierowców oraz kucharzy, i sanitariuszy.

Efektywność przeciwdywersyjnych działań ochronno-obronnych może być wydatnie zwiększona m. in. w wyniku terminowego posiadania wiarygodnych danych o nieprzyjacielu. Informacje takie uzyskuje się głównie od pododdziałów rozpoznawczych, które winny znajdować się w etacie brygady. W ich strukturze organizacyjnej należy przewidywać specjalności rozpoznania specjalnego, kierowców samochodów i motocykli, sanitariusza, kucharza i mechanika. Etat kompanii rozpoznawczej stanowiłyby trzy - cztery plutony rozpoznania specjalnego /w tym jeden na motocyklach/.

Pluton rozpoznania specjalnego tworzyłyby trzy drużyny. Znajdujące się w jego strukturze organizacyjnej specjalności wojskowe powinny zapewnić mu prowadzenie rozpoznania w składzie kompanii lub samodzielnie. W strukturze drużyny rozpoznania specjalnego należałoby uwzględnić dwie - trzy specjalności: kierowcy, obsługi broni zespołowej i zwiadowców.

Skuteczną walkę ze środkami powietrznymi nieprzyjaciela oraz osłonę ważnych obiektów w aglomeracji warszawskiej zapewnić może posiadanie w etacie brygady pododdziałów przeciwlotniczych. Specyfika realizowanych zadań ochronno-obronnych wymaga posiadania takich pododdziałów już od szczebla kompanii piechoty. Pododdziały przeciwlotnicze winny tworzyć specjalności wojskowe: obsługi armaty ZU-23-2 i przeciwlotniczego, przenośnego zestawu raketowego /ppzr/.

kierowców, kucharza, sanitariusza i radiotelefonisty. Konstruując struktury organizacyjne pododdziałów przeciwlotniczych należy mieć na uwadze możliwość wykonywania przez nie zadań w składzie baterii lub samodzielnie.

Proces szkolenia pododdziałów brygady jest realizowany w oparciu o "Programy szkolenia pododdziałów piechoty, inżynierskich i łączności" Nadwiślańskich Jednostek Wojskowych MSW.

Opracowane zostały one na zasadach stwarzających możliwości ich realizacji w zakresie pełnym, częściowo zmniejszonym, zależnie od propozycji dowódców jednostek, zatwierdzonych przez Dowódcę NJW MSW. Analizie poddano pełny zakres szkolenia, gdyż pozostałe realizowane są tylko w szczególnych, uzasadnionych przypadkach.

Zgodnie z programem z ogólnej ilości 736 godzin na szkolenie specjalistyczno-bojowe oraz ogólnowojskowe przeznaczają się 368 /Załącz. 32/. Szkolenie specjalistyczno-bojowe realizowane jest w ciągu 276 godzin. Do jego przedmiotów zaliczono: szkolenie taktyczne, taktyczno-specjalne, inżyniersko-saperskie, chemiczne, obronę przeciwlotniczą, łączności, sanitarne i terenoznawstwo ^{1/}.

Na szkolenie taktyczne/w tym gotowości bojowej/ przeznaczono 189 godzin /67%. W okresie szkolenia podstawowego żołnierze nabywają umiejętności wykonywania podstawowych czynności na przewidywanym dla nich polu walki. W pozostałych okresach szkolenia doskonalą praktyczne umiejętności

1/ "Program szkolenia pododdziałów piechoty zmotoryzowanej NJW MSW"; wyd. Dowództwo NJW MSW, Warszawa 1985 r., s. 36 - 37.

prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych i walki z desantem powietrznym.

Na bojowe działania przeciwdywersyjne przeznaczono 127 godzin szkoleniowych /około 67%/. Tematyka przeciwdywersyjnych działań ochronno-obronnych jest realizowaną w ciągu 90 godzin /około 71%/, a zaczepnych - 37 godzin /około 29%/>.

Na szkolenie w prowadzeniu bojowych działań przeciwdywersyjnych w warunkach nocnych program przewiduje 21 godzin /około 16% czasu przeznaczanego na działania przeciwdywersyjne/. Program przewiduje jedną godzinę na teoretyczne zapoznanie żołnierzy z potencjalnym przeciwnikiem. Nie przewiduje on szkolenia pododdziałów w aglomeracji miejskiej oraz prowadzenia akcji ratunkowej w rejonie porażenia bronią jądrową.

Szkolenie taktyczno-specjalne ma na celu przygotowanie żołnierzy i pododdziałów w zakresie formowania szyków i ugrupowań bojowych Milicji Obywatelskiej oraz prowadzenia działań w warunkach zagrożenia porządku i bezpieczeństwa publicznego, klęsk żywiołowych i katastrof. Jest ono realizowane w czasie 8 godzin.

Szkolenie inżynieryjno-saperskie realizowane jest w czasie 27 godzin szkoleniowych. W okresie podstawowym szkoleni uczą się przystosowania przedmiotów terenowych na stanowiska ogniowe i budowy pojedynczych okopów strzeleckich. Nabywają również umiejętności w ustawianiu pojedynczych min i ich unieszkodliwianiu. W pozostałych okresach zajęcia szkoleniowe obejmują: sporządzanie ładunków wybuchowych, zakładanie grup min przeciwpiechotnych i sygnalizacyjnych, budowę ukryć dla ludzi i sprzętu oraz zapór drutowych.

Program nie uwzględnia w swej treści podstawowych wiadomości o minach państw obcych.

Szkolenie chemiczne obejmuje 20 godzin zajęć. W okresie podstawowym /15 godzin/ szkoleni zapoznają się z charakterystyką broni masowego rażenia i z zasadami ochrony przed jej działaniem, budową i praktycznym posługiwaniem się indywidualnymi środkami ochrony przed skażeniami, działaniem i ochroną przed środkami zapalającymi oraz przechodzą ćwiczenia w komorze gazowej. W pozostałych okresach szkolenia zapoznają się z zasadami bezpieczeństwa podczas wykorzystania chemicznych środków pozoracji pola walki, stosowania zasłon dymnych oraz praktycznie prowadzą częściowe zabiegi sanitarne i specjalne.

Szkolenie z przedmiotu obrony przeciwlotniczej realizowane jest w ciągu 6 godzin. W okresie podstawowym szkoleni zapoznają się z zasadami zachowania się na sygnał alarmu lotniczego. W pozostałych okresach szkolenia doskonalą umiejętność prowadzenia rozpoznania przestrzeni powietrznej oraz zasad prowadzenia ognia z broni strzeleckiej przez drużynę i pluton do samolotów i śmigłowców.

Na szkolenie łączności przeznaczone 9 godzin zajęć. W okresie podstawowym szkoleni zapoznają się ogólnie ze środkami łączności kompanii piechoty i zasadami ich wykorzystania oraz uczą się praktycznego posługiwania polowym aparatem telefonicznym, radiostacją małej mocy i radiotelefonem, do przekazywania komend oraz meldunków w różnych sytuacjach bojowych. W pozostałych okresach szkolenia doskonalą swoje umiejętności w pracy na radiostacjach małej mocy i radiotelefonach.

Szkolenie sanitarne realizowane jest w czasie 8 godzin. W okresie podstawowym szkoleni zapoznają się z indywidualnym sanitarnym wyposażeniem żołnierzy, zasadami udzielania pierwszej pomocy w przypadkach zranień i krwotoków oraz praktycznie uczą się wynoszenia porażonych z pola walki. W pozostałych okresach zapoznają się z wpływem czynników broni masowego rażenia na organizm człowieka oraz zasadami udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej porażonym.

Na szkolenie z terenoznawstwa przeznaczono 13 godzin. W okresie podstawowym żołnierze uczą się praktycznie orientować w terenie bez mapy, w dzień i w nocy, rozpoznawać teren oraz określać położenie przedmiotów w terenie. W pozostałych okresach szkoleni zapoznają się z wojskowymi mapami topograficznymi i zasadami posługiwania się nimi. Uczą się również praktycznego posługiwania się mapą w terenie. Na zajęcia nocne przeznaczono 3 godziny szkoleniowe /20%/.

Szkolenie ogólnowojskowe realizowane jest w czasie 301 godzin szkoleniowych. Na szkolenie z regulaminów przeznaczono 63 godziny /20%/, z musztry 44 godziny /15%/, z wychowania fizycznego 61 godzin /20%/ i ze szkolenia strzeleckiego 133 godziny /45%/.

W szkoleniu z regulaminów w okresie podstawowym żołnierze zapoznają się z podstawowymi zagadnieniami regulującymi tok życia wojskowego. W pozostałych okresach szkoleni pogłębiają swoje wiadomości głównie w zakresie służby wartowniczej. Ogółem na szkolenie z zakresu służby wartowniczej przeznaczają się 49 godzin /około 77% czasu przeznaczanego na regulaminy/.

W szkoleniu z musztry w okresie podstawowym żołnierze uczą się podstawowych zasad musztry z bronią i bez broni, sygnałów dowodzenia oraz przygotowują się do przysięgi wojskowej. W pozostałych okresach nabywają umiejętności wykonywania czynności w ramach pododdziału, a także w czasie zajęć z musztry z pojazdami mechanicznymi.

W szkoleniu strzeleckim w okresie podstawowym żołnierze uczą się budowy i użytkowania broni strzeleckiej i granatów ręcznych. Zapoznają się z podstawowymi wiadomościami z teorii i zasad strzelania. Praktycznie nabywają umiejętności celowania, składania się i oddania strzału w postawie leżącej z wykorzystaniem podpórki, do celu nieruchomego oraz ukazującego się w dzień i w nocy. W pozostałych okresach szkolenie obejmuje dalsze doskonalenie znajomości broni i zasad strzelania, strzelanie do celów ukazujących się i ruchomych w różnych warunkach i w indywidualnych środkach ochrony przed skażeniami, a także prowadzenie ognia do celów powietrznych. Ponadto program przewiduje szkolenie w zakresie kierowania ogniem drużyny w natarciu.

Program szkolenia fizycznego realizowany jest w oparciu o wskazówki organizacyjno-metodyczne zawarte w "Instrukcji o szkoleniu fizycznym żołnierzy w Siłach Zbrojnych PRL" oraz "Poradniku metodycznego szkolenia fizycznego NDW MSW". Zajęcia składają się z następujących grup tematycznych: atletyki terenowej, gimnastyki oraz walki wręcz. Celem szkolenia podstawowego jest wszechstronne przygotowanie organizmów żołnierzy do potrzeb i wymagań służby wojskowej. W pozostałych okresach szkolenia następuje kształtowanie i doskonalenie siły, wytrzymałości, szybkości, zwinno-

ści i równowagi żołnierzy.

Zawarte w programie propozycje czasowe poszczególnych działów szkolenia pododdziałów piechoty są właściwe. Przeznaczenie 50% czasu z ogólnej ilości godzin na szkolenie specjalistyczno-bojowe umożliwia przygotowanie żołnierzy do wykonania określonych zadań w różnych sytuacjach bojowych.

W szkoleniu taktycznym mimo zachowania właściwej proporcji czasowej między działaniami przeciwdywersyjnymi, a taktyką ogólną, należałoby zwiększyć o około 50% liczbę godzin na zajęcia w terenie zabudowanym i w warunkach ograniczonej widoczności. Więcej czasu winno się również przeznaczyć na zapoznanie żołnierzy z potencjalnym przeciwnikiem i zasadami jego działania.

Szkolenie z terenoznawstwa należy - w większym niż dotychczas stopniu - prowadzić w terenie zabudowanym, przeznaczając w jego ramach więcej czasu na zajęcia w warunkach ograniczonej widoczności.

Szkolenie kompanii saperów brygady jest realizowane w oparciu o "Program szkolenia pododdziałów inżynieryjnych NJW MSW" wprowadzony do użytku Zarządzeniem Dowódcy NJW MSW Nr Pf-336/83.

Zgodnie z programem na szkolenie specjalistyczno-bojowe przeznaczają się 481 godzin z ogólnej ilości 839 /stanowi to około 57% czasu przeznaczanego na szkolenie/. W skład szkolenia tego zaliczono 8 przedmiotów /Załącz. 33/. Żołnierze w okresie podstawowym są szkoleni w ramach pododdziałów piechoty /ze względu na niewielki pobór/. Powoduje to, że wcielenie "wiosenne" z okresu podstawowego przechodzi

bezpośrednio do IV okresu szkolenia ^{1/}.

Szkolenie taktyczne i taktyczno-specjalne realizowane jest w czasie 74 godzin /15% godzin szkolenia specjalistyczno-bojowego/. W okresie podstawowym szkoleni zdobywają umiejętności zachowania się i wykonywania czynności oraz zadań, w tym także inżynieryjnych w różnych sytuacjach bojowych na polu walki. W pozostałych okresach poznają potencjalnego przeciwnika oraz zasady prowadzenia działań przeciwdywersyjnych, doskonalą umiejętności i nawyki wykonywania zadań inżynieryjnych w składzie drużyny i plutonu. Na zajęcia w warunkach nocnych przeznaczono 7 godzin /10%/.

Szkolenie plutonu z realizacji zadań zabezpieczenia inżynieryjnego ochrony i obrony obiektu jest prowadzone bez udziału pododdziałów piechoty. Tematyka bojowych działań przeciwdywersyjnych obejmuje 26 godzin /około 35%/.

Szkolenie inżynieryjno-saperskie jest podstawowym przedmiotem i przeznaczają się na jego realizację 352 godziny /około 73% czasu szkolenia specjalistyczno-bojowego/.

W szkoleniu tym wyodrębniono: zapory inżynieryjne, minierstwo, fortyfikacje, przeprawy, mosty, szkolenie drogowe, mechanizacja prac, znajomość sprzętu. Na zajęcia w warunkach nocnych przeznaczono 7 godzin zajęć /2%/, a w terenie zabudowanym - 6 /2%/. Zajęcia praktyczne na szczeblu drużyna - pluton prowadzi się w ramach kompanii.

Pozostałe przedmioty szkolenia specjalistycznego realizowane są w oparciu o tematykę i czas zbliżony do pododdziałów piechoty.

1/ Z wywiadu przeprowadzonego z szefem saperów 1 WBZmot.

W programie kompanii saperów istnieje właściwa proporcja między globalnym czasem szkoleniowym, a jego ilością na szkolenie specjalistyczno-bojowe. W szkoleniu tym znacznie-szą liczbę godzin należałoby przeznaczyć na szkolenie taktyczne, przez uwzględnienie w realizowanej tematyce zagadnień zabezpieczenia inżynieryjnego działań ochronno-obronnych prowadzonych w aglomeracji miejskiej i w warunkach ograniczonej widoczności. Istotną potrzebą jest prowadzenie zajęć ze szkolenia taktycznego od szczebla plutonu saperów wspólnie z pododdziałami piechoty realizującymi zbieżne tematy przeciwdywersyjnych działań bojowych.

Dla efektywniejszego szkolenia żołnierzy - poborowych, w okresie podstawowym, celowym byłoby zorganizować "zbiorczy" pododdział^Z saperów wszystkich jednostek i wyposażyć go w niezbędny sprzęt / w tym także ciężki - np. trak/.

Szkolenie kompanii łączności jest realizowane w oparciu o "Program szkolenia samodzielnego batalionu łączności oraz pododdziałów łączności NJW MSW" wprowadzony do użytku Zarządzeniem Dowódcy NJW MSW Nr Pf-1337/76. Na szkolenie przeznaczono 914 godzin.

Zgodnie z programem szkolenie bojowe realizowane jest w czasie 420 godzin /około 46% godzin szkoleniowych/. Do szkolenia bojowego zaliczono dziewięć przedmiotów /Zał. 34/.

Na szkolenie taktyczno-specjalne przeznaczono 72 godziny /około 17% czasu szkolenia bojowego/. W okresie podstawowym szkoleni zdobywają umiejętności praktycznego działania na polu walki w różnych sytuacjach bojowych, poznają podstawowy sprzęt łączności i zasady jego wykorzystania. W pozostałych okresach doskonalą umiejętności w pracy na środkach

łączności oraz następuje zgrywanie obsługi, załogi, drużyny i plutonu w czasie rozwijania, pracy i zwijania łączności. Na szkolenie w warunkach nocnych przeznaczają się 10 godzin /około 14%/.

Praca na urządzeniach łączności realizowana jest w czasie 193 godzin /około 46%/. W okresie podstawowym szkoleni nabywają umiejętności nawiązywania łączności, prowadzenia dokumentacji oraz przestrzegania dyscypliny podczas przekazywania informacji, meldunków, komend itp. przez środki łączności. W pozostałych okresach żołnierze doskonalą umiejętności w ramach obsługi, załogi i drużyny na urządzeniach łączności znajdujących się na wyposażeniu pododdziału. Na szkolenie w warunkach nocnych przeznaczono 16 godzin /8%/.

Szkolenie z linii łączności prowadzone jest w wymiarze 104 godzin /25% czasu szkolenia bojowego/. W okresie podstawowym szkoleni zapoznają się ze składem i obowiązkami funkcyjnych drużyny do budowy polowych linii łączności, zdobywają praktyczne umiejętności rozwijania, eksploatacji i zwijania linii kablowych w terenie urozmaiconym. W pozostałych okresach szkolenia doskonalą swoje umiejętności rozwijania wewnętrznej sieci telefonicznej na stanowiskach dowodzenia, budowy linii kablowych, napowietrznych i telekomunikacyjnych oraz poznają zasady bezpieczeństwa w czasie eksploatacji urządzeń łączności. Na zajęcia w terenie zabudowanym przeznaczono 8 godzin /8%/, a w warunkach nocnych 4 godziny /4%/.

Na pozostałe przedmioty szkolenia bojowego przeznaczono łącznie 51 godzin /12%/. Ich tematyka nie odbiega w zasadzie od realizowanej w kompanii saperów. Dostosowano jedynie niektóre tematy do specyficznych cech sprzętu znajdują-

cego się na wyposażeniu pododdziału.

W obowiązującym programie szkolenia kompanii łączności występują w zasadzie właściwe proporcje czasowe przeznaczone na poszczególne działy.

W szkoleniu bojowym większy czas, niż to przewiduje program, należałoby przeznaczyć na zajęcia taktyczno-specjalne. Ich tematyka winna obejmować zagadnienia wykorzystania i eksploatacji sprzętu łączności w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych, prowadzonych w terenie zabudowanym /obecnie 1%/, a także w warunkach ograniczonej widoczności /obecnie 5%/.

Szkolenie z pozostałych przedmiotów łączności celowym byłoby powiązać z tematyką zajęć taktyczno-specjalnych.

Programowe zajęcia zgrywające systemy łączności od szczebla plutonu, winny być realizowane w ramach kompleksowych ćwiczeń pododdziałów piechoty i saperów. Stworzyłoby to większy realizm wykonywanych zadań łączności.

Szkolenie bojowe kompanii rozpoznawczej winno być realizowane w wymiarze czasowym zbliżonym do pododdziałów piechoty. Przedmioty szkoleniowe tego działu winny być następujące: szkolenie taktyczne, armie obce, inżynieryjno-saperskie, chemiczne, obrona przeciwlotnicza, łączność, sanitarna i terenoznawstwo.

Na zajęcia taktyczne należałoby wydzielić około 60-70% czasu przeznaczonego na szkolenie bojowe. W okresie szkolenia podstawowego żołnierze winni zdobywać umiejętności i nawyki zachowania się "zwiadowcy" na polu walki, prowadzenia rozpoznania w dzień i w nocy oraz wykonywania czynności w składzie pododdziału podczas prowadzenia przeciwdywersyj-

nych działań bojowych. Pozostałe okresy należy wykorzystać na wyszkolenie umiejętności rozpoznania przeciwnika w działaniach przeciwdywersyjnych i antyterrorystycznych. Na tego rodzaju zajęcia należałoby przewidzieć nie mniej niż 50% czasu przeznaczonego na szkolenie taktyczne, a z tego około 40% na tematy związane z terenem aglomeracji miejskiej i z działaniami w warunkach ograniczonej widoczności.

Istotne znaczenie w szkoleniu żołnierzy - "zwiadowców" odgrywa przedmiot Armie Obce. Dlatego na szkolenie z tego przedmiotu należałoby wydzielić liczbę godzin umożliwiającą gruntowne poznanie wojsk specjalnego przeznaczenia, ich struktur organizacyjnych, wyposażenia oraz sposobów działania. W okresie podstawowym żołnierze winni zapoznać się ze znakami rozpoznawczymi rodzajów wojsk i służb państw NATO, organizacją i ogólnymi zasadami działania GDR. W pozostałych okresach szkoleni powinni uzyskać wiadomości o zasadach działania wojsk powietrzno-desantowych oraz GDR w warunkach miejskich.

Tematyka i ilość godzin przeznaczonych na pozostałe przedmioty szkolenia bojowego powinny być zbliżone do programu pododdziałów piechoty, jednak z szerszym uwzględnieniem terenu zabudowanego.

Obowiązujący w NJW MSW program szkolenia pododdziałów przeciwlotniczych /obecnie tylko w 6 BZmot występuje pluton przeciwlotniczy/, zapewnia właściwą liczbę godzin przeznaczonych na szkolenie specjalistyczno-bojowe. Zachowana jest właściwa proporcja między czasem ogólnym, a jego ilością przeznaczoną na poszczególne działy szkolenia.

W szkoleniu specjalistyczno-bojowym więcej czasu należy przeznaczyć na szkolenie taktyczne, gdyż aktualna jego liczba /23%/ nie zapewnia efektywnej osłony obiektów. Tematyka ta ma uwzględniać także prowadzenie zajęć w terenie zabudowanym i w warunkach ograniczonej widoczności. Celowym byłoby ją poszerzyć o zagadnienia zajmowania stanowisk ogniowych przez obsługi armat przeciwlotniczych na dachach budynków oraz prowadzenia z nich ognia w tych warunkach.

Na szkolenie ogniowe przeznaczają się wystarczający czas. W okresie podstawowym żołnierze zdobywają wiedzę o sprzęcie znajdującym się w uzbrojeniu pododdziału oraz umiejętności wykonywania obowiązków wynikających z pełnionej funkcji. W następnych okresach szkolenia osiągają umiejętności działania w składzie działonu i plutonu.

Pozostałe przedmioty wyszkolenia specjalistyczno-bojowego nie powinny w istotny sposób odbiegać od programów szkolenia innych pododdziałów rodzajów wojsk.

3.5. Spójność składników pierwszego elementu /siły/ obiekty badań - synteza niższego stopnia.

Przeprowadzone rozważania wykazały, że struktury organizacyjne pododdziałów piechoty nie w pełni odpowiadają wymogom przewidywanych zadań bojowych brygady. W oparciu o wymienione struktury nie istnieje praktyczna możliwość samodzielnego prowadzenia działań ochronno-obronnych przez batalion i kompanię piechoty zmotoryzowanej. Przejawia się to głównie w niedoborze specjalności umożliwiających prowadzenie działań zaczepnych małymi pododdziałami, w oddaleniu

od sił głównych oraz zwalczanie przeciwnika naziemnego i powietrznego.

Brak w etacie brygady pododdziałów rozpoznawczych i przeciwlotniczych uniemożliwia organizację specjalistycznego systemu wykrywania sił dywersyjnych nieprzyjaciela oraz zwalczania ŚNP. Sytuacja taka wymaga wydzielania części pododdziałów piechoty do wykonania tych zadań, kosztem ich użycia do bezpośredniej ochrony i obrony obiektów. Potrzeba terminowego posiadania wiarygodnych informacji o nieprzyjacielu, oraz niszczenia jego ŚNP wymaga uwzględnienia tych specjalności w strukturze organizacyjnej brygady.

Niedostatek niektórych specjalności wojskowych obserwuje się również w etatach pododdziałów saperów i łączności. Taki stan utrudnić może efektywną realizację zadań, szczególnie rozbudowy inżynieryjnej i organizacji łączności. Dlatego koniecznym jest włączenie do ich struktur tych specjalności, co spowoduje wydatny wzrost trwałości ochrony i obrony obiektów.

Obowiązujące w brygadzie programy szkolenia pododdziałów piechoty, inżynieryjnych i łączności obejmują podstawowe przedmioty, zapewniając niezbędną sprawność żołnierzy do wykonania przewidywanych zadań bojowych. Pewne zastrzeżenia budzić mogą proporcje czasowe przedmiotów szkolenia.

Bojowe działania przeciwdywersyjne charakteryzują się specyficznymi właściwościami ich prowadzenia, potęgowanymi w przypadku wystąpienia warunków szczególnych m. in. aglomeracji miejskiej. Ta specyfika, w połączeniu z wysokim poziomem wyszkolenia potencjalnego przeciwnika, wymagają dobrych umiejętności żołnierzy i pododdziałów w zakresie

taktyki ochrony i obrony obiektów, strzelectwa, terenoznawstwa itp., w różnych warunkach atmosferycznych, terenowych i pory doby. Przeznaczenie w pododdziałach piechoty na szkolenie taktyczne 67% godzin szkoleniowych wskazuje na właściwe ich przygotowanie do realizacji przewidywanych zadań bojowych. Niepokoić natomiast musi fakt przeznaczenia na ten przedmiot w kompanii saperów 35%, a w łączności 17% czasu. Istotną nieprawidłowością wyminionych programów jest pominięcie w procesie szkolenia przygotowania do działania w warunkach ograniczonej widoczności, a przede wszystkim w aglomeracji miejskiej. Nieprawidłowość powyższa występuje w programach szkolenia zarówno pododdziałów piechoty, jak również rodzajów wojsk.

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż większą sprawność żołnierzy i pododdziałów w realizacji zadań bojowych można osiągnąć, dokonując modyfikacji ich programów szkolenia. Szczególną rangę winny nadać programy szkolenia pododdziałów piechoty i rodzajów wojsk - przeciwdywersyjnym działaniom bojowym. Wzrost liczby tematów obejmujących tę problematykę w połączeniu ze szkoleniem prowadzonym w specjalnym ośrodku, uwzględniającym właściwości aglomeracji miejskiej, a także w warunkach ograniczonej widoczności, zapewnią wyższy poziom przygotowania żołnierzy do wykonania zadań ochronno-obronnych, efektywniejsze rozpoznanie, osłonę przeciwlotniczą oraz terminowe wykonanie przedsięwzięć zabezpieczenia inżynierskiego i sprawne dowodzenie.

Oceniając aktualny stan spójności między strukturami organizacyjnymi, a szkoleniem brygady stwierdza się częściowy jej brak. Polega on na występujących trudnościach w pro-

wadzeniu skutecznej walki z nieprzyjacielem naziemnym i powietrznym w składzie sił głównych lub w oderwaniu od nich. Spójność tę można wydatnie zwiększyć poprzez realizację wymienionych przedsięwzięć. Najłatwiej pełną spójność można uzyskać w nowo tworzonych pododdziałach rozpoznawczych i przeciwlotniczych.

Powyższe tezy potwierdzają również wyniki ankiety, w której na pytanie: "Czy brygada w swej aktualnej strukturze organizacyjnej ... jest zdolna skutecznie prowadzić działania ochronno-obronne w aglomeracji miejskiej?" - 32 respondentów odpowiedziało negatywnie, 8 pozytywnie, a 5 nie wyraziło opinii. Na pytanie: "Co należałoby zmienić w strukturze organizacyjnej brygady i pododdziałów?" - 27 respondentów na pierwszym miejscu umieściło wprowadzenie do etatu kompanii rozpoznawczej i baterii przeciwlotniczej, 12 wymieniło drużyny gospodarcze w kompanii, 3 - drużyny kablowe w kompanii i plutonach łączności.

3.6. Dostosowanie uzbrojenia i wyposażenia w środki inżynieryjne, łączności i transportu do wymogów specyfiki przewidywanych zadań bojowych.

Przedstawione w załącznikach nr 35-37 zapisy w rubrykach 3-9 wskazują, że pododdziały piechoty zmotoryzowanej uzbrojone są w: pistolety, karabinki, karabinki-granatniki, ręczne granatniki przeciwpancerne oraz karabiny maszynowe. Natomiast pododdziały inżynieryjne i łączności w swoim uzbrojeniu posiadają pistolety i karabinki.

9 mm pistolet wz. 1983 /P-83/ jest automatyczną bronią

osobistą. Służy do walki na krótkich odległościach /do 50 m/ i do samoobrony. Z pistoletu można prowadzić ogień w postawie stojącej, klęczącej i leżącej zarówno z ręki, jak i z podpórki. Podpórki wykorzystuje się w celu zwiększenia skuteczności ognia. Najlepsze wyniki strzelania uzyskuje się podczas prowadzenia ognia na odległość do 25 m.

Karabinek 7,62 mm Kałasznikowa jest podstawową automatyczną bronią indywidualną żołnierzy pododdziałów piechoty zmotoryzowanej, łączności i saperów. Przeznaczony jest do niszczenia siły żywej przeciwnika. Konstrukcja karabinka umożliwia prowadzenie ognia pojedynczego i ciągłego. Najlepsze wyniki strzelania uzyskuje się podczas prowadzenia ognia na odległość do 400 m.

Karabinek - granatnik wz. 1960 /kbgk/ jest to kbkAK przystosowany do strzelania granatami nasadkowymi. Przeznaczony jest do zwalczania siły żywej i pojazdów opancerzonych przeciwnika. Do rażenia celów stosuje się granaty: przeciwpancerne PGN-60, kulkowe KNG do siły żywej oraz dymne DGN^{1/}. Najlepsze efekty uzyskuje się w zwalczaniu środków opancerzonych na odległość do 100 m, a siły żywej do 400 m. Z karabinka - granatnika można strzelać w postawie leżącej, klęczącej i siedzącej. W terenie zabudowanym stanowisko ogniowe wybiera się w domach, gruzach domów, za ścianą, płotem itp. W szczególnych wypadkach na rozkaz dowódcy można prowadzić ogień do okien, drzwi budynków, umocnień itp.^{2/}.

1/ Instrukcja 7,62 mm Karabinek - granatnik wz. 1960. Opis i użytkowanie, wyd. MON. 1974 r., s. 123.

2/ Tamże, s. 196.

Ręczny granatnik przeciwpancerny RGP-7 jest bronią bezodrzutową, o gładkim przewodzie lufy, natomiast nabój jest typu odrzutowego.

Jest przeznaczony do walki z czołgami, samochodami pancernymi i innym opancerzonym sprzętem przeciwnika. Granatnik może być używany do niszczenia siły żywej znajdującej się w lekkich ukryciach, a także w budowlach typu miejskiego. Z granatnika strzela się granatami nadkalibrowymi przeciwpancernymi o działaniu kulminacyjnym. Polega ono na przebiciu pancerza lub innej przeszkody dzięki odpowiedniemu skupieniu i skierowaniu strumienia gazów, a następnie porażenie załogi, zniszczenie uzbrojenia i wyposażenia oraz zapalenie materiałów pędnych i amunicji. Najlepsze efekty uzyskuje się w strzelaniu do celów o wysokości ponad 2 m na odległość strzału bezwzględnego /około 330 m/.

Karabin maszynowy 7,62 mm Kałasznikowa /PK/ jest automatyczną bronią drużyny piechoty, z której można prowadzić ogień krótkimi i długimi seriami oraz ciągły. Ogień skuteczny do celów naziemnych prowadzi się na odległość do 800 m, do powietrznych do 500 m^{1/}.

Wymienna lufa zapewnia możliwość prowadzenia ognia ciągłego do 500 strzałów. Do karabinu tego można montować trójnożną podstawę Samożenkowa, Wówczas przyjmuje nazwę karabinu maszynowego PKS. Podstawa wyposażona jest w mechanizmy kierunkowy i podniesieniowy oraz łożę górne ze wspornikiem służącym do umocowania karabinu podczas prowadzenia ognia z postawy klęczącej oraz do celów powietrznych.

1/ Instrukcja 7,62 mm ręczny karabin maszynowy. Opis i użytkowanie, wyd. MON, Warszawa, 1972 r., s. 8.

Szczegółowe dane taktyczno-techniczne uzbrojenia przedstawiają załączniki 38 i 39.

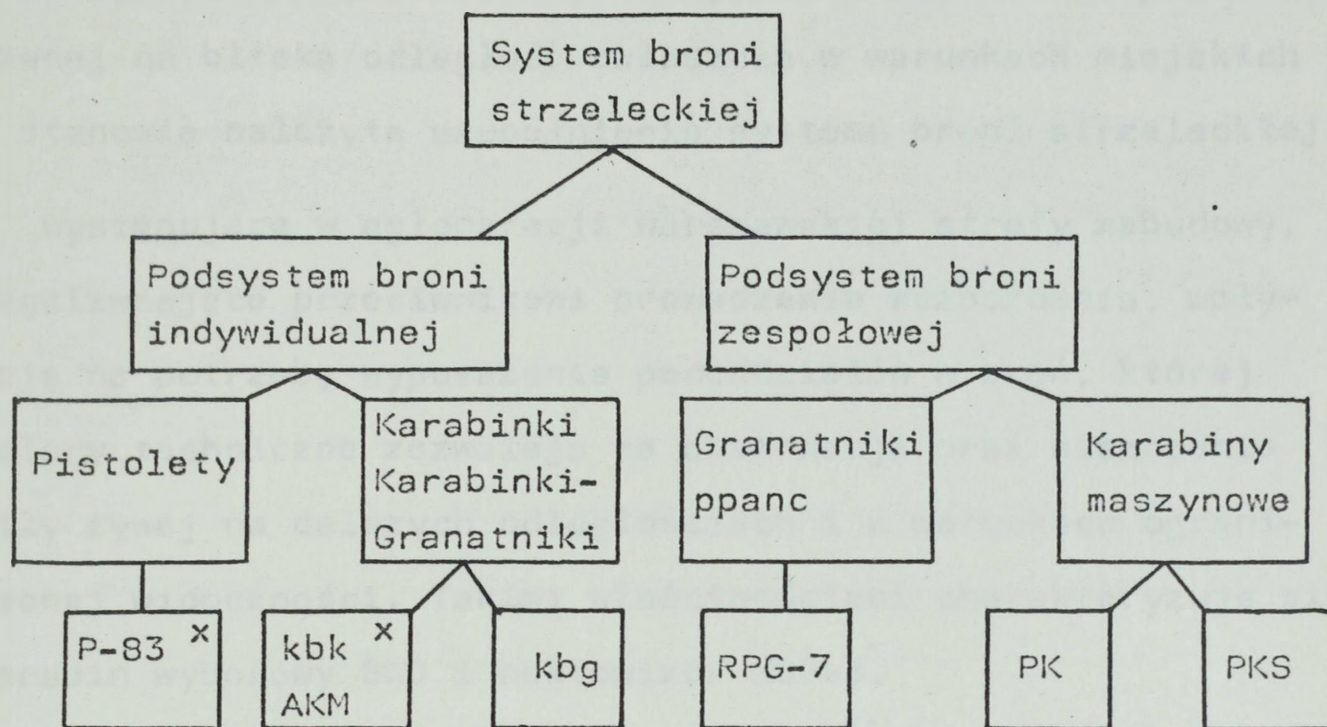
Noktowizor strzelecki NSP-3 przeznaczony jest do celowania przy strzelaniu z karabinka Kałasznikowa oraz obserwacji pola walki w nocy. Odległość na jaką można strzelać z karabinka Kałasznikowa z noktowizorem NSP-3 w bezksiężycową, gwiazdzistą noc do figury stojącego żołnierza w mundurze khaki wynosi 250 - 300 m. Przy złej przezroczystości atmosfery, a także, gdy obserwowany cel znajduje się na ciemnym tle /iglasty las, zaorana ziemia itp./ zasięg widzenia przez celownik zmniejsza się ^{1/}. Pojemność stosowanych baterii zapewnia nieprzerwaną pracę celownika noktowizora do około 7 godzin.

Celownik noktowizyjny PPN-3 jest przeznaczony do celowania z karabinu maszynowego PK /PKS/ oraz obserwacji pola walki w nocy. Przy pomocy noktowizora PPN-3 można strzelać w bezgwiezdną noc do figury stojącego żołnierza /grupy żołnierzy/ na odległość do 400 m. Odległość ta zależy od wielkości naturalnego oświetlenia, przezroczystości atmosfery i kontrastu między tłem a celem.

Noktowizor umożliwia wykrywanie reflektorów podczerwieni, widzianych jako jasno-zielony punkt oraz obserwować promienie reflektora, jako smugę światła w terenie.

Broń strzelecka występująca w pododdziałach piechoty zmotoryzowanej, saperów i łączności tworzy niżej przedstawiony system:

1/ Instrukcja. Nocny celownik do karabina maszynowego PPN-3. Opis techniczny, wyd. MON, 1972 r., s. 38.



x/ w kompanii saperów i łączności.

W podsystemie broni indywidualnej zasadnicze znaczenie bojowe spełnia kbk AK - o dużej uniwersalności zastosowań oraz dobrych parametrach taktyczno-technicznych. Podsystem ten zapewnia duże natężenie ognia na małych i średnich odległościach występujących głównie w aglomeracjach miejskich.

W podsystemie broni zespołowej zasadniczą rolę - ze względu na szybkostrzelność - spełniają karabiny maszynowe. Lecz zasięg ich ognia nie zapewnia jednak skutecznego zwalczania nieprzyjaciela na dalszych odległościach. Do niszczenia celów opancerzonych, a także siły żywej w budowlach miejskich można wykorzystywać ręczne granatniki przeciwpancerne RPG-7.

Występujący w pododdziałach piechoty system broni strzeleckiej wymaga jednak zaopatrywania w 5 rodzajów amunicji do poszczególnych rodzajów broni, natomiast w kompaniach saperów i łączności w 2 rodzaje.

Granaty ręczne są dosyć skutecznym środkiem walki, prowadzonej na bliską odległość zwłaszcza w warunkach miejskich i stanowią należyte uzupełnienie systemu broni strzeleckiej.

Występujące w aglomeracji warszawskiej strefy zabudowy, umożliwiające przeciwnikowi prowadzenie rozpoznania, wpływają na potrzebę wyposażenia pododdziałów w broń, której walory techniczne zezwalają na obserwację oraz niszczenie siły żywej na dalszych odległościach i w warunkach ograniczonej widoczności. Takimi właściwościami charakteryzuje się karabin wyborowy SWD i noktowizor NSP-3.

Karabin wyborowy SWD 7,62 mm jest bronią indywidualną, samopowtarzalną, odtylcową i odrzutową strzelca wyborowego. Przeznaczony jest do niszczenia siły żywej na odległości do 1200 m. Najlepsze wyniki strzelania uzyskuje się podczas prowadzenia ognia na odległość do 800m. Ten rodzaj broni winien występować w każdym plutonie piechoty.

Karabin jest wyposażony w celownik optyczny PSO-1 o czterokrotnym powiększeniu.

Wzrastające zagrożenie chronionych obiektów uderzeniami z powietrza, a także powietrznymi rajdami dywersyjnymi sugeruje konieczność posiadania w wyposażeniu brygady specjalistycznego uzbrojenia przeciwlotniczego. W warunkach aglomeracji warszawskiej można byłoby wykorzystywać 23 mm armaty ZU-23-2 oraz przenośne przeciwlotnicze zestawy rakietowe S-2M, a w pododdziałach piechoty wkm plot 12,7 mm.

23 mm armata ZU-23-2 jest przeznaczona do zwalczania celów powietrznych lecących na wysokościach do 1500 m. i na odległościach do 2500 m, przy maksymalnej prędkości do 300

m/s. Armata posiada celownik do prowadzenia ognia, natomiast wykrywanie celu - wzrokowe.

Przenośny przeciwlotniczy zestaw rakiety /ppzr/ Strzała-2M zapewnia zwalczanie celów powietrznych lecących na wysokościach 50-2000 m, na kursach spotkaniowych z odległości do 2800 m przy prędkości do 150 m/s, a na kursach oddalających do 4200 m, przy prędkości do 260 m/s. Strzelanie z ppzr Strzała-2M można prowadzić na postoju i w marszu przy prędkości pojazdu, na którym znajdują się strzelcy przeciwlotnicy, nie większej niż 20 km/h ^{1/}. /Zał. 40/.

Przedstawione w załączniku 35 rubryki 5 - 21 oraz w załączniku 36 rubryki 17 - 20 wyszczególniają ilość i rodzaj sprzętu inżynieryjnego znajdującego się w wyposażeniu pododdziałów piechoty i saperów.

Do przepławiania przez przeszkodę wodną pododdziału w sile drużyny oraz środków materiałowych służy desantowa łódź składana /DSŁ/. Umożliwia ona pokonanie przeszkody wodnej z szybkością około 4 - 5 km/h ^{2/}. Niewielki ciężar łodzi oraz mała ilość jej obsady /2 - 4 wioślarzy/ zezwala na szybkie jej przygotowanie do przepławiania. Składana konstrukcja łodzi ułatwia ich transport pojazdami samochodowymi.

Elektrownie oświetleniowe znajdujące się w wyposażeniu pododdziałów inżynieryjnych, służą do oświetlenia stanowisk dowodzenia oraz różnych polowych obiektów np. schrony, składy, magazyny itp. /Zał. 41/. Odbiornikami mocy elektrowni

1/ Biuletyn Informacyjny nr 1/150, cyt. wyd. s. 218.

2/ Instrukcja saperska dla wszystkich rodzajów wojsk, wyd. MON, 1966 r., s. 316.

są lampy /żarówki/ oświetlenia wewnętrznego lub reflektory oświetlenia zewnętrznego. Liczba punktów świetlnych zależy od mocy elektrowni. Może ich być od 10 do 200 sztuk ^{1/}. Sieć zasilająca wykonana jest z odcinków długości 25 - 50 m, których końcówki są zakończone specjalnymi złączami wtykowymi. Elektrownie są przewożone poprzez przyłączenie do środka transportowego /samochodu/, natomiast wyposażenie przewozić można na samochodach, przyczepach itp.

Trak GKT-60 oraz łańcuchowe piły spalinowe są maszynami wykorzystywanymi do obróbki drewna. Łańcuchowe piły spalinowe są stosowane do poprzecznego przecinania drewna o średnicy do 80 cm i większej. Obsługę piły stanowi jeden żołnierz.

Trak GKT-60 jest maszyną służącą do wzdłużnego przecierania surowca tartaczego na kantówki, bale, półokrągłaki lub deski ^{2/}. Jest on wykorzystywany na placach przygotowania konstrukcji drewnianych do obiektów fortyfikacyjnych oraz drogowych. W warunkach polowych może być ustawiany na fundamencie belkowym lub bezpośrednio na gruncie.

Zestaw studziennie-wiertniczy ZSW-40 jest przeznaczony do wykonania wierceń hydrogeologicznych do głębokości 40 m i ujęcia wody z tej głębokości /Zał. 42/. Jest zamontowany na samochodzie Star-660. W celu uzyskania dużej szybkości wiercenia otworu zastosowano wiercenie obrotowe z jednoczesnym usuwaniem urobku na powierzchnię.

1/ Poradnik techniczny dla podoficera wojsk inżynieryjnych, wyd. MON, 1971 r., s. 263.

2/ Tamże, s. 256.

Do ujęcia wody z małych głębokości jest przeznaczona studnia rurowa SR-7. Wiercenie studni odbywa się za pomocą świdra łyżkowego. Wodę z wywierconej studni wydobywa się pompą. W ciągu minuty studnia umożliwia wydobycie wody, według normy przewidzianej dla czterech żołnierzy.

Koparko-spycharka KT-0162 zabudowana na ciągniku Ursus C-360 jest wielozadaniową maszyną przystosowaną do wszelkiego rodzaju robót ziemnych. Małej pojemności łyżka wpływa na ograniczoną wydajność koparki /Zał. 43/. W stosunku do innych jezdnych środków inżynierskich posiada małą prędkość jazdy.

Żuraw /dźwig/ samochodowy ŻSM-6 K służy do podnoszenia i opuszczania ciężarów oraz obrotu i przemieszczania ładunków w kierunku poziomym. Żuraw jest zamontowany na podwoziu samochodu Star-660, który umożliwia marsz w ugrupowaniu pododdziału. Obsługę stanowi dwóch operatorów.

Schrony z blachy falistej SBF-180 służą do ukrycia ludzi i sprzętu łączności znajdujących się na punktach dowodzenia. W porównaniu ze schronami wykonanymi z innych materiałów odznaczają się małym ciężarem, niewielką pracochłonnością przy montażu i możliwością wielokrotnego użycia.^{1/} Jest przewożony w stanie złożonym na samochodzie. Może być osadzony ręcznie lub z wykorzystaniem koparki.

Miny znajdujące się w wyposażeniu pododdziałów inżynierskich stosuje się w celu niszczenia bojowego sprzętu technicznego i siły żywej nieprzyjaciela, a także sygnalizacji miejsca i kierunku jego podejścia do obiektu. W ich

1/ Instrukcja o budowie i eksploatacji schronu z blachy falistej SBF-180, wyd. MON, 1965 r., s. 5.

skład wchodzi: przeciwpancerne, przeciw piechocie i sygnalizacyjno-oświetleniowe /Załącz. 44/. Miny rozmieszczone w terenie w postaci pól minowych, grup lub pojedynczych min tworzą system zapór inżynierskich.

Środki inżynierskie znajdujące się w wyposażeniu pododdziałów inżynierskich zapewniają wykonanie podstawowych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynierskiego. Stosunkowo mała liczba maszyn do prac ziemnych znacznie przedłuża czas rozbudowy fortyfikacyjnej obiektów.

Zakres zadań rozbudowy fortyfikacyjnej realizowanych w ramach zabezpieczenia inżynierskiego działań ochronno-obronnych wymaga posiadania w wyposażeniu kompanii saperów brygady maszyn inżynierskich o większej wydajności. Maszynę inżynierską o dobrych parametrach techniczno-użytkowych stanowi koparka K-407B.

Koparka K-407B jest uniwersalną koparką hydrauliczną wyposażoną w osprzęt podsiębierno-przedsiębierny. Zamontowana na podwoziu Star-660, posiada łyżkę o pojemności $0,4 \text{ m}^3$. Może być wykorzystana do wykonania wykopów, rowów, a także wyładunku. Wydajność koparki wynosi $60 - 70 \text{ m}^3/\text{h}$, /Załącz. 43/.

Wyposażenie kompanii saperów w dwie koparki o powyższych parametrach umożliwi w znaczny sposób skrócenie czasu na wykonanie prac rozbudowy fortyfikacyjnej do kilku dni.

Przedstawione w załączniku 35 rubryki 10 - 16, załączniku 36 rubryki 21 - 23 oraz w załączniku 37 rubryki 5 - 19 wyszczególniają środki łączności znajdujące się w wyposażeniu pododdziałów piechoty, saperów i łączności.

Radiostacja KF dużej mocy R-140 jest przeznaczona do

utrzymania łączności dowodzenia dowódcy brygady z przełożonym /Zał. 45/. Jest ona przystosowana do utrzymywania telegraficznej łączności dalekopisem oraz do pracy kluczem. Może pracować w ruchu i na postoju w systemie węzła łączności lub jako radiostacja samodzielna. Do radiostacji może być podłączona aparatura utajniająca, dalekopisowa, urządzenie transmisji danych oraz telegrafii wielokrotnej. Zapewnia również utrzymanie łączności na bardzo dużych odległościach.

Radiostacja UKF małej mocy R-107 jest przeznaczona do pracy zarówno z przełożonym jak i podwładnym. Jest to radiostacja simpleksowa, przenośna, zapewniająca bezpośrednią łączność telefoniczną, za pomocą kompletu mikrofonowo-słuchawkowego lub z punktu wynośnego, przy wykorzystaniu aparatu telefonicznego znajdującego się do 3 km od radiostacji i połączonego z nią linią przewodową. Może dokonywać półautomatycznej retlanslacji korespondencji w sieciach i kierunkach radiowych. Zastosowanie wzmacniacza mocy umożliwia zwiększenie zasięgu łączności radiostacji. W radiostacji stosuje się różne typy anten, które umożliwiają uzyskanie określonych zasięgów łączności.

Radiotelefon stacjonarny R-1433 jest to środek UKF, simpleksowy. Jest przystosowany do zdalnego sterowania z dwu stanowisk dyspozytorskich. Radiotelefon zapewnia pracę w 12 kanałach. Może być zasilany prądem sieciowym lub przy pomocy baterii. Radiotelefon stacjonarny umożliwia utrzymanie łączności na odległość 20 - 30 m.

Radiotelefon noszony R-4433 jest przeznaczony do utrzy-

mania łączności radiowej w systemie dwukierunkowym między stacjami bliźniaczymi oraz z innymi radiotelefonami pracującymi z odstępem międzykanałowym 25 kHz. Zasięg łączności zależy od typu, anten, rodzaju współpracujących urządzeń, ukształtowania terenu oraz przeszkód terenowych /Załącz. 45/. Jest przystosowany do pracy ciągłej na 4 lub 8 określonych kanałach.^{1/}

Radiolinia R-409 to urządzenie nadawczo-odbiorcze, zamontowane na samochodzie /Załącz. 45/. Jest przeznaczone do zapewnienia łączności radioliniowej z przełożonym, głównie na postoju.

Etatowe środki łączności radiowej brygady umożliwiają utrzymanie łączności z przełożonym za pomocą krótkofalowej radiostacji dużej mocy, dowodzenie podległymi pododdziałami oraz współdziałanie z Urzędami Spraw Wewnętrznych i jednostkami sił OC.

Oprócz środków łączności radiowej pododdziały piechoty, saperów i łączności dysponują również następującymi środkami łączności przewodowej: polowe aparaty telefoniczne - TAJ-43, TAJ-43, MR, TAP-67 i łącznice ŁP-40 i ŁP-10.

Aparaty telefoniczne są przeznaczone do zapewnienia łączności telefonicznej przez przewodowe łącza telefoniczne oraz łącza radiowe i radioliniowe. Są przystosowane do: współpracy z innymi aparatami telefonicznymi systemu MB z wywołaniem indukcyjnym i w dowolnej sieci centrali telefonicznej MB; pracy w sieci dowolnej centrali telefonicznej systemu CB; zdalnego sterowania radiostacjami przystosowanymi do tego celu. Zapewniają one niezawodną łączność telefoni-

czną bez dodatkowych urządzeń wzmacniających na następujących odległościach:

- z wykorzystaniem połowych linii kablowych z kablem typu PKL - do 200 km, PKA - do 45 km, PKD - do 60 km;
- z wykorzystaniem linii stałych o przewodach z drutu stalowego o średnicy 3 mm - do 150 km, o średnicy 4 mm - od 150 do 200 km.

Łącznica polowa ŁP-10 jest systemem MB o pojemności 10 numerów. Stosowana jest na stanowiskach dowódczo-obszernych. Umożliwia jednoczesne połączenie pięciu par abonentów. Posiada niewielkie gabaryty i ciężar oraz łatwość w obsłudze.

Łącznica polowa ŁP-40 umożliwia także współpracę z łącznicami CB. Jest przeznaczona do dokonywania połączeń wewnętrznych na stanowiskach dowodzenia brygady. Umożliwia podłączenie 40 abonentów. Łącznica może być dodatkowo wyposażona w przystawkę PW-10 umożliwiającą podłączenie 10 linii dalekosiężnych.

Środki łączności występujące w brygadzie zapewniają podstawowe potrzeby łączności dowodzenia. Mogą natomiast wystąpić trudności w organizacji łączności współdziałania. Zmniejszony zasięg środków radiowych UKF spowodowany zabudową aglomeracji miejskiej wymusza stosowanie anten kierunkowych.

Z powyższej charakterystyki techniczno-taktycznej sprzętu łączności wynika, że najsłabszym ogniwem w wyposażeniu są środki radiowe, które nie w pełni zabezpieczają potrzeby w zakresie łączności dowodzenia brygady, zarówno w działaniach

niach ochronno-obronnych, jak również zaczepnych. Środkiem, który jest w stanie spełnić powyższy warunek może być wóz dowodzenia RD-115 z zamontowanymi środkami łączności radiowej R-130 i R-123.

Radiostacja KF małej mocy R-130 mogłaby być przeznaczona do utrzymania łączności dowódcy brygady z podwładnymi, głównie dowódcami batalionów lub łączności współdziałania. Jest to radiostacja jednowstęgowa, telefoniczno-telegraficzna, simpleksowa z kwarcową stabilizacją częstotliwości. Posiada ten zakres częstotliwości zawiera 950 fal roboczych. Może pracować w ruchu i na postoju, w systemie węzła łączności lub jako samodzielna radiostacja. Montowana jest na samochodzie UAZ. Zakres częstotliwości umożliwia współpracę z radiostacją R-140. Zasięg radiostacji od 20 - 75 km, /Zał. 46/.

Radiostacja UKF małej mocy R-123 mogłaby być przeznaczona do utrzymania łączności dowódcy brygady z podwładnymi. Jest to radiostacja pokładowa, posiadająca 1261 fal roboczych na dwu podzakresach, zapewniająca łączność simpleksową i duplexową oraz tzw. odbiór dyżurny. Radiostacja jest montowana na wozach bojowych, czołgach i pojazdach samochodowych UAZ, wykorzystując ich zasilanie. Posiadane anteny zapewniają jej zasięg od 5 - 20 km.

Wyposażenie kompanii łączności w wymienione środki wydawnie zwiększyłoby możliwości organizacji i utrzymania dowodzenia, nawet w specyficznych warunkach aglomeracji warszawskiej.

Brygada w swoim wyposażeniu posiada samochody osobowo-terenowe, ciężarowo-terenowe, szosowe i specjalne /Zał. 47/.

Pododdziały piechoty szczebla batalionu posiadają: 6 samochodów osobowo-terenowych, 39 ciężarowo-terenowych i 2 specjalne /ZSW, sanitarka/.

Kompania saperów posiada 10 samochodów ciężarowo-terenowych i 3 specjalne /ZSW-40, żuraw i koparko-spycharka/.

W kompanii łącznie znajduje się 12 środków transportowych. Z tej liczby: 4 - samochody osobowo-terenowe, 5 ciężarowo-terenowych i 3 specjalne.

Środki transportu występujące w batalionach piechoty zmotoryzowanej zapewniają jednorazowy przewóz jego żołnierzy i sprzętu. Jednak pojazdy te nie zapewniają samodzielnego przewozu drużyny, ze względu na ich znacznie większą pojemność niż liczba żołnierzy w drużynie. Rozwiązania należy poszukiwać przez wprowadzenie do wyposażenia brygady samochodu osobowo-terenowego typu WT /aktualnie prowadzona jest jego próbna eksploatacja/, a dla jednego batalionu transporterów opancerzonych **SKOT**.

Pojazdy kompanii saperów nie zapewniają transportu sprzętu i środków inżynierskich, zwłaszcza przeznaczonych do budowy zapór minowych i fortyfikacyjnych.

3.7. Spójność składników drugiego elementu /środki/ obiektu badań - synteza niższego stopnia.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że system uzbrojenia, ze względu na zasięg ognia, zapewnia skuteczne oddziaływanie w aglomeracji miejskiej na siłę żywą nieprzyjaciela. Podsystem broni indywidualnej w zasadzie odpowiada potrzebom zwalczania sił dywersyjno-rozpoznawczych w warunkach dzien-

nych. Warunki nocne w dużym stopniu ograniczają te możliwości, ze względu na zbyt małą liczbę celowników noktowizyjnych będących w wyposażeniu sił prowadzących działania ochronno-obronne, tym bardziej, że warunki ograniczonej widoczności są okresem intensywnego działania grup dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela. Występujący w podsystemie broni zespołowej karabin maszynowy PKS, może być również wykorzystany do zwalczania środków napadu powietrznego /ŚNP/.

Opierając się o tę analizę można stwierdzić, że w stosunku do roli jaką winno spełniać uzbrojenie w ochronie i obronie obiektów dały się zauważyć dosyć istotne braki. Jeżeli system broni indywidualnej i zespołowej stwarza dobre warunki manewrowości, tak ważnej w działaniach przeciwdywersyjnych, to jednocześnie nie zapewnia skutecznej walki z siłami dywersyjno-rozpoznawczymi nieprzyjaciela prowadzącymi rozpoznanie oraz w warunkach ograniczonej widoczności. Wykorzystywanie broni strzeleckiej do zwalczania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela - w warunkach, gdy cechują się one wysokimi wskaźnikami taktyczno-technicznymi - czyni chronione obiekty i pododdziały bezbronnymi.

Powyższe rozważania stwarzają podstawę do podjęcia i realizacji przedsięwzięć, umożliwiających bardziej efektywne oddziaływanie ogniowe na naziemnego i powietrznego nieprzyjaciela. Należy do nich zaliczyć: włączenia do wyposażenia drużyny karabinu SWD, zwiększenie liczby noktowizorów w każdej drużynie do co najmniej dwóch; uzbrojenie brygady w środki przeciwlotnicze: armaty ZU-23-2, ppzr Strzała-2M i wkm 12,7 mm.

Znajdujące się w wyposażeniu brygady sprzęt i środki inżynieryjne zapewniają realizację podstawowych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego w aglomeracji miejskiej. Posiadane środki materiałowe umożliwiają wykonanie zapór inżynieryjnych, wydobycie i zaopatrzenie brygady w wodę oraz pokrywają zapotrzebowanie na energię elektryczną. Mogą jednak występować trudności w rozbudowie fortyfikacyjnej - szczególnie w pracach ziemnych - spowodowane małą ilością maszyn i ich niską wydajnością /jedna koparko-spycharka/. Ze względu na jej małą prędkość jazdy, nie może być włączona w skład ugrupowania marszowego.

Pojedynczy egzemplarz żurawia samochodowego występujący w etacie brygady, powoduje konieczność jego użycia w całym obszarze działań ochronno-obronnych.

Ponadto środki inżynieryjne nie w pełni odpowiadają potrzebom prowadzenia działań ochronno-obronnych w aglomeracji miejskiej. Dotyczy to przede wszystkim możliwości przystosowania istniejących tuneli, piwnic itp. na ukrycia dla ludzi i sprzętu technicznego. Brak ciężkiego sprzętu drogowego może także utrudnić utrzymanie przejezdności dróg w rejonie działań.

Istnieje potrzeba wprowadzenia do wyposażenia kompanii saperów maszyn inżynieryjnych o lepszych właściwościach technicznych i w większej ilości, co pozwoli wyeliminować niekorzystne możliwości rozbudowy fortyfikacyjnej, a także uzyskać większą manewrowość tego pododdziału. Sprzęt ten może znacznie powiększyć zakres wykonywanych prac inżynieryjnych w aglomeracji miejskiej, a w okresie późniejszym można będzie go wykorzystać do utrzymania przejezdności

dróg w rejonie działań bojowych.

Występujące w kompanii łączności i pododdziałach piechoty środki łączności umożliwiają organizację i utrzymanie podstawowych relacji z przełożonym oraz podwładnymi głównie w statycznych działaniach ochronno-obronnych.

Środki radiowe i radiotelefoniczne, ich zasięg, a także rodzaj pracy uzależnione są od charakteru terenu i rodzaju anten. Aglomeracja miejska powoduje zmniejszenie ich zasięgu o około 50%. Posiadają ponadto za mało częstotliwości roboczych, z brakiem możliwości automatycznego strojenia, a także są zbyt mało odporne na zakłócenia i podsłuch. Duży pobór mocy wymaga dużych źródeł zasilania.

Najbardziej na oddziaływanie zabudowy narażona jest radiostacja R-107, która jest podstawowym środkiem łączności dowodzenia brygady. Jednak ze względu na znaczne oddalenie punktów dowodzenia może być wykorzystywana stacjonarnie, ze powodu konieczności retlanslacji lub stosowania anten kierunkowych. Zastosowanie jednak tego rodzaju anten, uniemożliwia wykorzystanie tej radiostacji w ramach łączności współdziałania. Ponadto, ze względu na jej znaczny ciężar, radiostacja ta ogranicza manewrowość pododdziałów prowadzących działania zaczepne.

Doświadczenia ze stanu wojennego potwierdziły, że środkiem spełniającym wymagania w aglomeracji miejskiej jest radiotelefon stacjonarny R-1433. Zakres jego częstotliwości umożliwia pracę z radiotelefonem samochodowym i noszonym. Środki te zapewniają manewrowość pododdziałom prowadzącym działania zaczepne pieszo oraz wyposażonym w środki transportu.

Środki łączności przewodowej brygady w działaniach ochronno-obronnych spełniają oczekiwane wymagania, zapewniając dobre warunki dowodzenia pododdziałami oraz współdziałania wewnętrznego.

Powyższa ocena uzasadnia potrzebę wyposażenia kompanii i plutonów łączności w wozy dowodzenia RD-115, które znacznie zwiększą możliwości organizacji i utrzymania łączności radiowej dowodzenia oraz współdziałania. Środki radiowe KF i UKF w nich zamontowane, mimo niekorzystnego wpływu zabudowy miejskiej na zasięg, zapewniają większą manewrowość pododdziałom prowadzącym działania zaczepne i rozpoznawcze.

Z przeprowadzonych rozważań wynika, że podstawowymi środkami transportu brygady są samochody osobowo-terenowe, ciężarowo-terenowe i ciężarowo-szosowe. Wobec braku opancerzenia, nie stanowią one dobrej osłony przewożonym pododdziałom od ognia broni strzeleckiej nieprzyjaciela, a także nie zapewniają wymaganej manewrowości - zwłaszcza w aglomeracji miejskiej. Brak oddzielnego środka transportu dla każdej drużyny, motocykli w pododdziałach rozpoznawczych i transporterów opancerzonych dla odwodu brygady znacznie ogranicza efektywność prowadzonych działań.

Dokonana analiza wykazała, że w badanym elemencie /środku/ występuje niepełna spójność między jego cząstkowymi składnikami a wykonywanymi zadaniami. Całkowity brak spójności wyraża się w niewielkich możliwościach skutecznego zwalczania sił dywersyjno-rozpoznawczych w warunkach ograniczonej widoczności i środków napadu powietrznego oraz prowadzenia działań zaczepnych przez pododdziały piechoty. Częściowy brak spójności występuje pomiędzy poszczególnymi składnikami badanego elementu. Uwidacznia się on zwłaszcza

w: niemożności pełnego powiązania zapór inżynierskich z systemem ognia, niską odpornością środków łączności na ogień broni strzeleckiej nieprzyjaciela, małą możliwością montowania środków łączności radiowej na pojazdach samochodowych, trudnością w budowie i przygotowaniu ukryć dla środków łączności o większych gabarytach oraz pojazdów samochodowych. Brak spójności potwierdza również ankieta, w której na pytanie: "Czy brygada w swym ... aktualnym uzbrojeniu i wyposażeniu jest zdolna skutecznie prowadzić działania ochronno-obronne w aglomeracji miejskiej?", 41 respondentów udzieliło odpowiedzi negatywnej, a 4 nie wyraziło opinii.

Jednocześnie ankieta ta wskazała, iż wyposażając pododdziały w uzbrojenie, środki obrony przeciwlotniczej, sprzęt inżynierski i łączności o coraz doskonalszych parametrach taktyczno-technicznych wzrośnie wzajemna spójność między tymi składnikami, a także między nimi, a prognozowanymi zadaniami bojowymi. Efektem tych przedsięwzięć winna być bardziej skuteczna ochrona i obrona obiektów, spowodowana wzrostem potencjału bojowego brygady

Trafność powyższej oceny potwierdza także ankieta, w której na pytanie: "Co należałoby wprowadzić do uzbrojenia i wyposażenia brygady?", 22 respondentów wymieniło środki opłot i noktowizory, 11 - środki łączności o wyższych parametrach technicznych, a 9 - kb SWD i wydajniejsze maszyny inżynierskie.

3.8. Przygotowanie i prowadzenie działań ochronno-obronnych przez brygadę w aglomeracji warszawskiej.

Podstawowym zadaniem brygady NJW MSW jest ochrona i obrona obiektów rozmieszczonych w wyznaczonym rejonie. Istota tego zadania polega na "zorganizowaniu szczelnej ochrony i obrony obiektów oraz organizacji i prowadzeniu aktywnych działań zaczepnych, w całym rejonie działania mających na celu wcześniejsze rozpoznanie, umiejscowienie i zniszczenie sił dywersyjnych nieprzyjaciela, jeszcze przed próbą dokonania zamierzonych aktów dywersji" ^{1/}.

3.8.1. Wybrane zagadnienia organizacji działań ochronno-obronnych.

Organizowanie działań ochronno-obronnych stanowi główną część składową ich przygotowania. Spośród wielu realizowanych w tym okresie przedsięwzięć do najważniejszych należy zaliczyć zagadnienia współdziałania, zabezpieczenia bojowego i dowodzenia.

Potrzeba rozpatrzenia ich wynika także z faktu, iż w toku prowadzonych ćwiczeń stwierdza się stosunkowo małe umiejętności ćwiczących sztabów i wojsk w rozwiązywaniu tych problemów.

Współdziałanie w brygadzie organizuje się na całym obszarze prowadzonych działań ochronno-obronnych według zadań, stref, czasu i sposobów wykonania zadania. Organizuje je dowódca brygady z udziałem oficerów sztabu, szefów rodzajów wojsk i służb oraz dowódców podległych pododdziałów.

1/ Okrzos J: cyt. wyd., s. 103.

Główne problemy współdziałania zawarte są w decyzji dowódcy i doprowadzone do wiadomości podwładnych podczas stawiania zadań.

Doświadczenia z ćwiczeń wskazują, że w działaniach ochronno-obronnych prowadzonych przez brygadę, współdziałanie organizowano w dwu płaszczyznach. Pierwsza - to organizowane między elementami ugrupowania bojowego brygady dla zespolenia ich wysiłków i możliwości w celu najbardziej efektywnego wykonania zadania. Drugą płaszczyznę stanowiło współdziałanie z sąsiadami znajdującymi się na obszarze działań bojowych brygady lub wykonującymi zadania w bezpośredniej bliskości.

Współdziałanie pomiędzy elementami ugrupowania bojowego brygady organizowano według etapów. W ćwiczeniach taktycznych przyjmowano następujące etapy :

- przegrupowanie brygady do rejonu działań bojowych i przyjęcie obiektów pod ochronę;
- organizacja ochrony i obrony obiektów;
- prowadzenie działań ochronno-obronnych w wyznaczonych rejonach.

Dla każdego z wymienionych etapów określone cel, prognozowane działanie sił przeciwnika i przeciwdziałanie sił oraz środków wchodzących w skład elementów ugrupowania bojowego. W czasie stawiania zadań w terenie, konkretyzowano wcześniejsze ustalenia w tym zakresie, nie uwzględniając jednak specyficznych właściwości aglomeracji warszawskiej.

Współdziałanie brygady z sąsiadami organizowane w ćwiczeniach taktycznych, z reguły obejmowało siły resortu SW

znajdujące się w rejonie działań bojowych, a głównie Biura Ochrony Rządu i Milicji Obywatelskiej.

Formułowane wytyczne w zakresie współdziałania, dotyczyły z zasady niższych szczebli dowodzenia oraz ich odpowiedników terenowych; na przykład dowódca kompanii piechoty uwzględniał współdziałanie z komendantem Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych, a dowódca warty z dyżurnym funkcjonariuszem BOR pełniącym służbę w obiekcie.

W ćwiczeniach taktycznych prowadzonych po 1985 roku współdziałanie rozszerzono o terenowe jednostki administracji państwowej /urzędy miejskie, gminne itp./. Uzgodnienie sposobu współdziałania odbywało się z zasady za pomocą osobistego kontaktu.

Oceniając dotychczas organizowane współdziałanie między elementami ugrupowania bojowego należy stwierdzić, że było ono powierzchowne i nie uwzględniało wszystkich sytuacji oraz zdarzeń mogących wystąpić w toku walki. Natomiast współdziałanie z sąsiadami ograniczono tylko do sił resortu SW.

Potrzeby działań ochronno-obronnych wskazują, że w czasie organizacji współdziałania między elementami ugrupowania bojowego brygady należałoby sprecyzować następujące etapy: przegrupowanie brygady do rejonu działań bojowych i przyjęcie obiektów pod ochronę; organizacja ochrony i obrony obiektów; zwalczanie wykrytych sił dywersyjnych na dalszych podejściach; niszczenie przeciwnika usiłującego przeniknąć w strefę obiektu oraz odparcie ataku nieprzyjaciela na obiekty SK-1. Określone działania pododdziałów brygady powinno być każdorazowo związane z sytuacją w rejonie SK-1.

Przykładowe rozwinięcie pierwszego etapu i realizowane przedsięwzięcia zawiera zał. 49.

Organizując współdziałanie należałoby szczególną uwagę zwrócić na współpracę z sąsiadami. Wynika to z faktu stacjonowania w aglomeracji warszawskiej wielu rodzajów wojsk, służb, czy organów porządkowych, które będą realizowały w tym rejonie powierzone im zadania.

Można więc postawić pytanie: "z kim i w jakim zakresie winna brygada współdziałać?". Wydaje się, że częściową odpowiedź na to pytanie, może udzielić znajdująca się w opracowaniu uchwała Komitetu Obrony Kraju o "Przeciwdywersyjnej obronie obszaru kraju". Ponieważ czyni ona organizatorem i koordynatorem tych działań na szczeblu centralnym Ministra Spraw Wewnętrznych, a na szczeblu województwa Szefa WUSW, dlatego "nakłada" obowiązek współdziałania z siłami tego resortu: Milicją Obywatelską, Służbą Bezpieczeństwa i Biurem Ochrony Rządu.

Oprócz sił resortu SW w aglomeracji miejskiej znajdować się mogą inne siły, w różnym stopniu związane z obroną przeciwdywersyjną: Obrony Terytorialnej, Obrony Cywilnej, Służby Ochrony Kolei, Ochrony Zakładów Karnych itp. Dlatego w miarę potrzeb, a zwłaszcza w przypadku ochrony i obrony obiektów położonych w pobliżu węzłów kolejowych, drogowych, zakładów pracy, zakładów karnych itp. winno się nawiązać i utrzymać ścisłą współpracę z tymi siłami /Zał. 50/.

Przeprowadzona analiza wykazała, że organizowane w działaniach ochronno-obronnych współdziałanie musi w szerokim zakresie uwzględniać specyficzne ich właściwości, teren, w którym są prowadzone, zadanie, siły znajdujące się w tym

rejonie, sąsiadów itp.

Problem współdziałania w przeciwdywersyjnych działaniach zaczepnych jest skomplikowany i obszerny. Celowym jest jednak rozpatrywanie go w dwóch aspektach: zewnętrznym i wewnętrznym.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach zabezpieczenia bojowego przeciwdywersyjnych działań bojowych mają stworzyć pododdziałom brygady sprzyjające warunki do wykonania stawianych przed nimi zadań. Spośród wszystkich rodzajów tego zabezpieczenia istotne znaczenie w działaniach ochronno-obronnych posiadają: rozpoznanie, powszechna obrona przeciwlotnicza i zabezpieczenie inżynieryjne. W dotychczas prowadzonych ćwiczeniach te rodzaje zabezpieczenia stwarzały największą trudności ćwiczącemu sztabowi brygady.

Brygada zmotoryzowana NDW MSW obecnie nie dysponuje specjalistycznymi pododdziałami do prowadzenia rozpoznania ogólnowojskowego i inżynieryjnego. Dlatego do wykonania zadań rozpoznania ogólnowojskowego wydzielano z odwodu batalionów piechoty siły około dwóch drużyn /w brygadzie - łącznie 12 drp/. Wykonywały one zadania w rejonach działań bojowych batalionów, z zasady w III strefie ^{1/}.

Ponadto rozpoznanie realizowały pododdziały piechoty w ramach działań zaczepnych prowadzonych w II strefie, a także wartownicy /głównie za pomocą obserwacji/ pełniący służbę na posterunkach w I strefie.

Efekty tych poczynań były niewielkie, ze względu na szczup-

1/ Zabezpieczenie bojowe 1 BZmot w ćwiczeniu pk. "Sokół-85" teczka nr 0751.

łość, brak należytego wyszkolenia oraz wyposażenia tych sił.

W przeciwdywersyjnych działaniach bojowych rozpoznanie winno być planowane i organizowane w trzech płaszczyznach: w strefie obiektu, na bliższych oraz dalszych podejściach do ochranianego obiektu. Dwie pierwsze płaszczyzny rozpoznania są realizowane przez warty i załogi ochronne w ramach zabezpieczenia bojowego, natomiast trzecia - jako samodzielne działanie prowadzone przez specjalistyczne pododdziały rozpoznawcze.

Planowane w aglomeracji warszawskiej rozpoznanie w strefie obiektu /I strefa/ powinno obejmować obserwację, podsłuch, patrołowanie oraz kontrolę ruchu. Prowadzić je mogą siły warty samodzielnie lub wzmocnione odwodem dowódcy ZO. W tym celu należy organizować następujące elementy: posterunki obserwacyjne, patrole rozpoznawcze oraz posterunki kontroli ruchu. W sytuacji wymagającej dokładnego sprawdzenia terenu /parki, zagajniki, tunele, kwaterały zabudowań itp./, wyznacza się pododdział z odwodu dowódcy ZO. W niektórych przypadkach dowódcy ZO, ochraniającej zwłaszcza obiekt o ważnym znaczeniu, należy przydzielić pododdział rozpoznawczy, siłami którego zorganizuje przeszukiwanie terenu, podsłuchy, punkty obserwacyjne itp. - głównie w II strefie.

Uzupełnieniem systemu rozpoznania w tej strefie mogą być także niektóre sposoby walki stosowane w przeciwdywersyjnych działaniach zaczepnych np. zasadzki.

Koniecznym wydaje się także zintegrowanie - w ramach współdziałania - rozpoznania brygady z innymi siłami resortu Spraw Wewnętrznych. Wówczas pododdziały rozpoznawcze prowadziłyby np. przeszukiwanie parków, placów, skwerów, a

Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa - domów, piwnic, mieszkań itp.

Na bliższych podejściach do ochraniających obiektów, działania rozpoznawcze winni planować i organizować dowódcy ZO. W celu zdobycia informacji o przeciwniku lub wykrycia jego obecności w II strefie organizują oni obserwację, patrolowanie, kontrolę ruchu i wywiad z ludnością aglomeracji warszawskiej. Zadania te należy wykonywać siłami pododdziału przeznaczonego do prowadzenia działań zaczepnych lub częścią odvodu dowódcy ZO, wystawiając posterunki obserwacyjne, patrolowe i posterunki kontroli ruchu. Na prawdopodobnych kierunkach podejścia przeciwnika powinno się organizować samodzielne działania rozpoznawcze siłami pododdziału piechoty prowadzącego działania zaczepne lub pododdziału rozpoznawczego. W tym przypadku użytecznymi sposobami działania będą: przeszukiwanie, patrolowanie i wywiad z ludnością cywilną miasta.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że podstawowymi sposobami rozpoznania w aglomeracji warszawskiej winny być: obserwacja, patrolowanie, kontrola ruchu i wywiad z ludnością cywilną. Ponadto, nie należy ograniczać źródeł informacji tylko do własnych sił brygady, a w szerokim zakresie wykorzystywać także wiadomości uzyskane od współdziałających sąsiadów. Źródła informacji przedstawia zał. 51.

Zasadniczą rolę w osłonie wojsk i obiektów przed uderzeniami z powietrza winna odgrywać aktywna obrona przeciwlotnicza, obejmująca zorganizowany ogień pododdziałów z broni strzeleckiej do nisko lecących celów powietrznych. Występo-

wanie w rejonie działań bojowych brygady obiektów o różnym stopniu znaczenia powoduje, że najważniejsze z nich mogą stanowić opłacalne cele dla ŚNP przeciwnika.

Brygada zmotoryzowana w swej strukturze organizacyjnej nie posiada etetowych sił i środków przeciwlotniczych, co z jednej strony utrudnia skuteczną osłonę obiektów, z drugiej natomiast powoduje wzrost znaczenia powszechnej obrony przeciwlotniczej. W jej zakresie realizowane były przedsięwzięcia aktywne i bierne.

W ramach działań aktywnych zwalczano ŚNP przeciwnika ogniem broni strzeleckiej wydzielonych sił wart i załóg ochronnych. Dowódca warty /ZO/ posiadający w wyposażeniu karabin maszynowy PKS, wyznaczał go jako dyżurny środek ogniowy do zwalczania nisko lecących celów. Ze względu na zwartą zabudowę stanowiska ogniowe wybierano na placach, skwerach, w parkach itp. Ponadto z odwołu dowódcy ZO wydzielono i utrzymywano w gotowości do zwalczania nisko lecących celów około 10% sił i środków niezaangażowanych do prowadzenia działań przeciwdywersyjnych /plp - kilku strzelców, w kpzmot - 1 - 2 drp/.

Przedsięwzięcia bierne realizowano w ramach innych rodzajów zabezpieczenia bojowego. Dotyczyły one przede wszystkim rozśrodkowania pododdziałów brygady, maskowania wojsk i obiektów, wykorzystania właściwości ochronnych terenu, rozbudowy fortyfikacyjnej itp.

Z powyższej analizy wynika, że do zwalczania ŚNP przeciwnika brygada wydzielala łącznie do 10 plutonów piechoty i 30 karabinów PKS oraz organizowała w każdej kompanii piechoty posterunek obserwacji powietrznej i skażeń /POPiSK/.

Skuteczność powszechnej obrony przeciwlotniczej można zwiększyć następującymi przedsięwzięciami: sprawnie funkcjonującym systemem alarmowania oraz przeznaczeniem większych sił do zwalczania ŚNP.

Alarmowanie pododdziałów brygady bezpośrednio ochraniających obiekty o zagrożeniu z powietrza realizować należy w oparciu o informacje przekazywane w sieci radiowej KF 1 KOPK oraz w miarę możliwości z własnych źródeł. Alarmowanie to winno być sygnałem do wprowadzenia stanu pogotowia w pododdziałach wydzielonych do zwalczania celów powietrznych.

Zwalczanie ŚNP nieprzyjaciela realizują wyznaczone dyżurne środki ogniowe wart oraz część sił odwodu dowódcy ZO /około 30%/. W warunkach aglomeracji warszawskiej najkorzystniej byłoby umieszczać dyżurne środki ogniowe /PKS, wkm/ na dachach wysokich domów, które ułatwiają prowadzenie ognia i obserwację okrężną. W przypadku występowania w obiekcie lub jego pobliżu placów, skwerów itp., stanowiska ogniowe dla środków dyżurnych można również wybierać w tych rejonach, uwzględniając każdorazowo dogodne warunki obserwacji i ostrzału.

Przeprowadzone rozważania wskazują, że aglomeracja warszawska wywiera istotny wpływ na organizację powszechnej obrony przeciwlotniczej. Zasadniczą trudnością występującą w tym terenie jest ograniczone pole obserwacji i ostrzału celów powietrznych. Uzasadnia to potrzebę racjonalnego wyboru rejonu stanowisk ogniowych dla środków przeciwlotniczych.

Przedsięwzięcia zabezpieczenia inżynieryjnego wymienione w rozdziale I brygada realizuje siłami kompanii saperów i plutonów saperów batalionów piechoty zmotoryzowanej, wyposażonych w etatowy sprzęt i środki inżynieryjne.

Pododdziały saperów brygady nie posiadają specjalistycznych sił i sprzętu do prowadzenia rozpoznania inżynieryjnego. W ćwiczeniach, do wykonania powyższego zadania, wydzielano ze składu kompanii i plutonów saperów po jednej drużynie /5 żołnierzy/ tworząc w brygadzie siedem patroli rozpoznania inżynieryjnego /IPR/. Przyjmując, że jeden żołnierz może rozpoznać w ciągu godziny 1,2 - 2 ha terenu, siedem IPR jest w stanie rozpoznać obszar o powierzchni 42 - 70 ha /7x5x1,2-2/. Ponieważ zadanie to realizowano w I strefie, której obszar wynosi około 28 ha /3,14 x 0,3²/, wymienione siły nie posiadające specjalistycznego wykształcenia mogły rozpoznać łącznie 1-2 obiekty w ciągu godziny.

Ochroniane obiekty oraz aglomerację stołeczną cechuje występowanie w nich duże liczby różnorodnych urządzeń podziemnych: piwnic, przejść podziemnych, tuneli, kanałów itp., które w znaczny sposób ograniczają rozbudowę obiektów fortyfikacyjnych. Realizowane w tym zakresie przedsięwzięcia mają na celu przystosowanie tych urządzeń na ukrycie dla ludzi i sprzętu.

W obiektach, które wymienionych urządzeń nie posiadały planowano budowę schronów SBF znajdujących się w wyposażeniu brygady. Do ich montażu wykorzystywano żuraw samochodowy i koparko-spycharkę z kompanii saperów. Uwzględniając objętość robót ziemnych wynoszącą 100 m³ oraz możliwość tech-

niczną koparko-spycharki $25 \text{ m}^3/\text{h}$, czas montażu i osadzenia jednego schronu wynosi około 3-4,5 godziny ^{1/}. Ze względu na konieczność przestrzegania zasad maskowania, powyższe prace wykonywano w nocy. Przy wykorzystaniu wymienionego sprzętu oraz z pomocą załogi 6 - 7 żołnierzy montowano 2 schrony w ciągu nocy. Dla osadzenia schronów znajdujących się w wyposażeniu brygady niezbędnych było około 35 dób. W przypadku zaangażowania do tego zadania pododdziałów piechoty, objętość tych prac sposobem ręcznym wynosi około 50 m^3 dla jednego schronu. Przyjmując wydajność jednego żołnierza $1 \text{ m}^2/2 \text{ rh}$, na osadzenie pojedynczego schronu potrzeba około 100 rh, tj. pracy drużyny piechoty w ciągu 10 godzin /nocy/.

Budowa zapór inżynieryjnych była jednym z zasadniczych zadań realizowanych w ramach zabezpieczenia inżynieryjnego działań ochronno-obronnych. Stanowiły je zapory minowe i fortyfikacyjne - głównie drutowe. Do ich wykonania wydzielano z kompanii oraz plutonów saperów po jednej drużynie. Łącznie w brygadzie - siedem drużyn saperów.

Zapory minowe stanowiły trzon zapór inżynieryjnych. Do ich budowy pododdziały saperów dysponowały następującą liczbą min: przeciwpancerne - 1400 sztuk, przeciw piechocie 4700 sztuk, sygnalizacyjne - 1400 sztuk /Zał. 36/.

W oparciu o normy zawarte w rozdziale I z wymienionej liczby min przeciwpancernych można ustawić od 280 - 450 grup /1400 - 3 - 5/, minując odcinki dróg o łącznej długości

1/ Instrukcja o budowie i eksploatacji schronu SBF-180, cyt. wyd. s. 6.

28 - 40 km. Zakładając występowanie dwóch ulic w rejonie obiektu i promień I strefy wynoszący 0,3 km, powyższą liczbą min przeciwpancernych można osłonić 31 - 46 chronionych obiektów. Drużyna ma możliwość ustawienia 2 grup min, natomiast siłami siedmiu drużyn można w ciągu 10 godzin osłonić 9 - 10 obiektów.

Podstawowe znaczenie w systemie zapór minowych w działaniach ochronno-obronnych spełniają miny przeciw piechocie. Ustawia się je grupami na kierunkach prawdopodobnego działania przeciwnika. Wyżej wymienioną ilością min przeciwpiechotnych można pokryć obszar 3100 ha /4700 : 1,5/, czyli I strefę w rejonie 100 obiektów. /3100 : 28/. Opierając się o możliwości ustawienia min przeciw piechocie przez drużynę saperów wynoszące w ciągu jednej godziny 2 grupy min naciągowego działania lub 3 naciskowego działania ^{1/}, siłami siedmiu drużyn można ustawić w ciągu 10 godzin miny na powierzchni I strefy w rejonie 20 obiektów.

Miny sygnalizacyjno-oświetleniowe w liczbie 1400 sztuk stanowiły uzupełnienie zapór minowych przeciw piechocie. "Do wykonania z nich pojedynczej zapory długości 100 m potrzeba 7 min MOP-2 lub 14 Płomień - 60". Wymienioną liczbą można zbudować zaporę o łącznej długości około 14,5 km, tj., osłonić 7 obiektów /14,5 : 2/. Drużyna saperów w ciągu godziny może ustawić zaporę sygnalizacyjną o długości 250 - 300 m. Siedem drużyn wyznaczonych do tego zadania ma możliwość ustawienia w ciągu 10 godzin zapory sygnalizacyjnej o długości około 14 km, /osłonić 7 obiektów/.

1/ Instrukcja. Zbiór norm technicznych i szkoleniowych wykonywania zadań przez wojska inżynieryjne, wyd. MON, 1975r. s. 82.

Zapory drutowe w działaniach ochronno-obronnych w aglomeracji miejskiej stanowiły kozły i jeże kolczaste. Do ich wykonania w toku ćwiczeń planowano wykorzystać 26 ton drutu kolczastego. Do budowy tych zapór wykorzystywano w brygadzie siedem drużyn. Przy pomocy tego drutu można wykonać około 3700 kozłów /26.000 : 7 kg/ o łącznej długości 11 km /3700 x 3 m/. Drużyna saperów ma możliwość wykonania w ciągu godziny 2 kozłów. Dysponując siedmioma drużynami można w ciągu 10 godzin wykonać 140 kozłów o łącznej długości około 420 m.

Jeże kolczaste cechuje znacznie mniejsza pracochłonność. Z powyższego drutu można wykonać około 10 tysięcy sztuk jeży kolczastych o łącznej długości 10 km. Wykorzystując siedem drużyn saperów można wykonać tymi siłami w ciągu 10 godzin około 700 jeży /7 x 10 x 10/.

Zaspokojenie ogólnych potrzeb brygady w wodę w toku prowadzenia działań ochronno-obronnych realizowano poprzez wykorzystanie miejskiej sieci wodociągowej lub zbudowane punkty wodne. Dla zabezpieczenia w wodę brygada dysponuje siedmioma ZSW-40 o łącznej wydajności w ciągu 10 godzin wynoszącej 420 m³ /7 x 10 x 6/ ^{1/}.

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż w czasie realizacji zadań zabezpieczenia inżynieryjnego mogą wyniknąć trudności w :
prowadzeniu rozpoznania inżynieryjnego obiektów i rejonu działań bojowych; rozbudowie fortyfikacyjnej oraz ustawieniu zapór minowych i drutowych.

1/ Poradnik techniczny dla podoficera wojsk inżynieryjnych, cyt. wyd. s. 289.

Terminowe rozpoznanie obiektów wymaga posiadania w kompanii i plutonach saperów batalionów specjalistycznych sił /drużyn/ rozpoznania inżynieryjnego. Wówczas łączne możliwości rozpoznania wzrosną do 3 - 4 obiektów w ciągu jednej godziny, tj. około 24 - 30 obiektów na dobę.

Duża ilość schronów SBF będących w wyposażeniu brygady wymaga posiadania odpowiednich sił i środków do ich budowy, żeby łączny czas montażu nie przekraczał 8 dni. Wykonanie tych prac jest możliwe tylko w warunkach nocnych. Dlatego istnieje potrzeba budowy w ciągu jednej nocy około dziewięciu schronów. Prace te można byłoby wykonać przy pomocy co najmniej trzech koparek k-407B i takiej liczby drużyn piechoty /po jednej do każdej koparki/.

Niewielkie zagrożenie obiektów środkami pancernymi nieprzyjaciela podważa celowość posiadania przez brygadę tak wielkiej liczby min przeciwpancernych. Można więc zrezygnować z ich części, na korzyść wzrostu liczby min sygnalizacyjno-oświetleniowych. Przyjmując, że przy pomocy min sygnalizacyjno-oświetleniowych należy ustawić wokół jednego obiektu zapórę o długości około 30% obwodu I strefy, do osłony 34 obiektów trzeba jej wykonać około 30 km. Zużycie tych min do budowy zapory o wymienionej długości wyniesie od 2100 - 4200 sztuk.

Dokonując podsumowania zabezpieczenia inżynieryjnego należy zwrócić uwagę, iż niewielkie zmiany w strukturze organizacyjnej i wyposażeniu pododdziałów saperów umożliwić mogą terminową realizację zasadniczych przedsięwzięć wynikających z zadań bojowych, jednocześnie wzmacniając trwałość ochrony i obrony obiektów.

W celu sprawnego dowodzenia pododdziałami brygady w czasie prowadzenia działań ochronno-obronnych organizuje się system dowodzenia obejmujący: organy dowodzenia, stanowiska dowodzenia i system łączności.

W ćwiczeniach taktycznych z udziałem brygady organizowano następujące punkty dowodzenia: stanowisko dowodzenia /SD/, tyłowe stanowisko dowodzenia /TSD/ oraz stanowiska dowódczo-obszerwacyjne /SDO/ batalionów i samodzielnych kompanii.

Stanowisko dowodzenia /SD/ było głównym punktem, z którego dowódca brygady kierował podległymi pododdziałami podczas przygotowania i prowadzenia działań ochronno-obronnych.

Razem z dowódcą na stanowisku dowodzenia znajdowali się: szef sztabu, zastępca d/s politycznych, zastępca d/s liniowych, oficerowie sztabu brygady i szefowie rodzajów wojsk, a także wydzielone siły i środki kompanii łączności i pododdział ochrony. SD brygady rozmieszczono z zasady poza aglomeracją warszawską.

Tyłowe stanowisko dowodzenia brygady /TSD/, przeznaczone do dowodzenia pododdziałami zabezpieczenia technicznego i tyłowego oraz kierowanie procesami tyłowego i technicznego wojsk rozwijano w rejonie rozmieszczenia zasadniczej części tyłów. Jego organizacją i funkcjonowaniem kierował kwatermistrz - zastępca dowódcy brygady. Na tyłowym stanowisku dowodzenia byli rozmieszczeni oficerowie służb technicznych i tyłowych oraz finansów.

TSD rozmieszczono poza aglomeracją warszawską w odległości około 3 km od SD.

Punkty dowodzenia brygady organizowane w działaniach ochronno-obronnych rozmieszczono w znacznym oddaleniu od pododdziałów wykonujących zadania bojowe w rejonie głównego wysiłku. TSD rozwijano z zasady w pobliżu SD. Nie wydzielano przedstawicieli służb tyłowych i technicznych na SD. Odległości między punktami dowodzenia przedstawia załącznik 52.

System łączności dowodzenia brygady winien zapewniać dowódcy i sztabowi brygady dowodzenie podległymi pododdziałami w rejonie działań ochronno-obronnych. W tym celu organizowano węzły łączności punktów dowodzenia brygady.

Działania ochronno-obronne stwarzają dogodne warunki do organizacji i wykorzystania łączności przewodowej. W toku ćwiczeń łączność tę organizowano:

- między SD i TSD;
- z SD brygady do SDO batalionów i samodzielnych kompanii;
- z TSD do pododdziałów tyłowych /ewentualnie do blisko położonych SDO dowódców batalionów i ZO/.

Brygada do organizacji łączności przewodowej wykorzystywała w ćwiczeniach 60 km kabla PKA i 60 km PKL. Ponadto w szerokim zakresie planowano wykorzystywać stałe linie łączności resortu Komunikacji i łączności, Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej.

Ze względu na prowadzenie działań zaczepnych przez wydzielone siły załóg ochronnych ważne miejsce w dowodzeniu tymi pododdziałami zajmuje łączność radiowa. Wykorzystuje się ją do przekazywania sygnałów, a na kierunkach, gdzie istnieje sprawnie działająca łączność przewodowa - tylko

do prowadzenia ciągłego nasłuchu. łączność radiową dowódcy brygady z przełożonym organizowano w sposób określony w zarządzeniu łączności sztabu Dowództwa NJW MSW. łączność tę zapewniała krótkofalowa radiostacja dużej mocy /R-140/. łączność radiową z podwładnymi organizowano dla dowódcy i sztabu brygady oraz kwatermistrza. łączność radiową dowódcy brygady z dowódcami batalionów zapewniano w sieci radiowej organizowanej za pomocą ultrakrótkofalowej radiostacji małej mocy /R-107/. Zabudowa aglomeracji warszawskiej powodująca zmniejszenie zasięgu środków radiowych UKF utrudniała dowódcy brygady utrzymanie łączności z podwładnymi, nie zapewniając jej w szczególności z pododdziałami rozmieszczonymi w znacznym oddaleniu od SD.

łączność radiotelefoniczną organizowano z zasady między SDO dowódców batalionów, a pododdziałami prowadzącymi działania zaczepne w II strefie. Występujące w batalionach radiotelefony stacjonarne i samochodowe, zapewniały większy zasięg łączności ze względu na lepsze parametry techniczne oraz możliwości instalacji ich anten na dachach budynków. Doświadczenia stanu wojennego potwierdziły możliwość utrzymania łączności radiotelefonicznej w aglomeracji warszawskiej między radiotelefonami stacjonarnymi na odległość do 30 km.

łączność radioliniowa odgrywa w systemie łączności brygady zasadniczą rolę. Działania ochronno-obronne umożliwiały wykorzystywanie stacji radioliniowych z użyciem anten kierunkowych. Do organizacji łączności radioliniowej wykorzystywano radiolinię R-409 oraz półkomplety zamontowane w RWŁ-1. W toku prowadzonych ćwiczeń łączność radioliniową

w brygadzie organizowano i utrzymywano z przełożonym.

Na kierunkach, gdzie wykorzystywanie technicznych środków było utrudnione lub niemożliwe, a także w przypadku konieczności przekazywania dokumentów, wydzielano samochody osobowo-terenowe oraz żołnierzy obsługi poczty polowej organizując jednocześnie kursy pocztowe na dwu marszrutach okrężnych.

Systematycznie wzrastające możliwości oddziaływania powietrznego i broni precyzyjnej na różnego rodzaju obiekty w aglomeracji warszawskiej, w tym i na stanowiska dowodzenia wpływają także na sposób organizacji dowodzenia brygadą w czasie prowadzenia działań ochronno-obronnych.

Do zasadniczych cech, którymi winno się ono charakteryzować należą trwałość i ciągłość. Osiąga się je m. in. przez umiejętne rozmieszczenie stanowisk dowodzenia, szybkie odtworzenie naruszonego dowodzenia, w tym przekazywanie go z jednego stanowiska dowodzenia na inne oraz posiadanie niezawodnej łączności z przełożonym i podległymi, a także współdziałającymi pododdziałami ^{1/}.

Trwałość i ciągłość dowodzenia brygadą w działaniach ochronno-obronnych można osiągnąć przez organizację Stanowiska Dowodzenia /SD/, Zapasowego Stanowiska Dowodzenia /ZSD/ i Tyłowego Stanowiska Dowodzenia /TSD/. Charakterystykę SD i TSD przedstawiono wyżej.

Zapasowe stanowisko dowodzenia /ZSD/ winno być stale działającym punktem. W okresie funkcjonowania SD na ZSD znajduje się grupa operacyjna /około 20% oficerów sztabu/

1/ "Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych PRL", cyt. wyd. s. 42.

w stałej gotowości do przejęcia dowodzenia.

"Z chwilą przemieszczenia się na zapasowe stanowisko dowodzenia, sztabu i zasadniczego składu operacyjnego brygady, znajdującego się do tej pory na stanowisku dowodzenia - zapasowe stanowisko dowodzenia staje się stanowiskiem dowodzenia" ^{1/}. ZSD wyposaża się w niezbędne środki łączności.

Przeprowadzona analiza potwierdziła, że organizowany system łączności brygady w działaniach ochronno-obronnych, winien umożliwiać sprawne wykorzystanie wszystkich środków łączności znajdujących się w jej wyposażeniu, z uwzględnieniem w szerokim stopniu warunków aglomeracji warszawskiej, w których będą użytkowane. Możliwości brygady w tym zakresie potwierdzają jej zdolność do wydzielenia środków radiowych KF i radioliniowych do pracy z przełożonymi oraz organizacji łączności przewodowej i wojskowej poczty polowej z podwładnymi.

W organizacji łączności radiowej dowódcy brygady z podwładnymi, należy dążyć do objęcia nią także stanowisk dowódczo-obszernych pododdziałów rozmieszczonych w odległości do 20 km. Uwzględniając spadek zasięgu środków łączności w aglomeracji warszawskiej o 50%, celowym jest zastosowanie środków umożliwiających przekazywanie informacji na znacznie większą odległość oraz o dużych możliwościach manewrowych.

Podsumowując powyższe rozważania należy podkreślić, iż organizowana w działaniach ochronno-obronnych łączność umożliwia efektywne wykorzystanie podstawowych jej rodzajów

1/ "Regulamin sztabów", cyt. wyd. s. 27.

z wyjątkiem radiowej. Łączność radiowa wymaga modernizacji i uzupełnienia środkami o zasięgu do około 40 km.

3.8.2. Sposoby prowadzenia działań ochronno-obronnych.

Zadanie ochrony i obrony obiektów brygada zmotoryzowana realizuje w wyznaczonym rejonie działań bojowych wykorzystując sposoby określone w rozdziale 1. Ponadto, obowiązujące dokumenty podkreślają, iż "przestrzeń, na której mogą się rozwijać bojowe działania przeciwdywersyjne wymaga stosowania właściwej taktyki i elastyczności działań oraz odpowiedniego nasycenia terenu siłami przeciwdywersyjnymi stosownie do powstałego zagrożenia. Nasycenie winno zapewnić opanowanie terenu i ograniczenie swobody ruchu sił dywersyjnych"^{1/}. Ograniczenie to można także osiągnąć poprzez stworzenie odpowiedniej gęstości sił przeciwdywersyjnych na granicy I i II strefy. Stopień nasycenia i gęstości określają przyjęte wskaźniki ^{2/}.

Aby uzyskać pożądane wskaźniki nasycenia i gęstości brygada i jej pododdziały przyjmują odpowiednie do wykonywanych zadań ugrupowanie bojowe - z zasady jednorzutowe. W ćwiczeniach prowadzonych w latach 1983 - 87 ugrupowanie to stanowiły następujące elementy /Załącz. 6/ :

- 1/ Instrukcja o zasadach prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych, cyt. wyd. s. 6.
- 2/ Na podstawie ćwiczeń taktycznych z wojskami ustalono następujące wskaźniki nasycenia: duże -₂ powyżej 50 żołnierzy/km², średnie - 50-10 żołnierzy/km², małe - poniżej 10 żołnierzy/km².

Wskaźniki gęstości: duża - powyżej 8 żołnierzy/km, średnia - 4-7 żołnierzy/km, mała - poniżej 4 żołnierzy/km.

- pododdziały zapewniające bezpośrednią ochronę i obronę obiektów;
- odwód ogólnowojskowy;
- odwody specjalne: inżynieryjny i chemiczny;
- oddział zabezpieczenia ruchu /OZR/;
- grupa ratunkowo-ewakuacyjna /GRE/.

Do bezpośredniej ochrony i obrony obiektów wydzielono z brygady siły pięciu batalionów piechoty zmotoryzowanej. Ich zadaniem było zapewnienie bezpieczeństwa chronionym osobom i urządzeniom znajdującym się w obiektach. Każdemu z batalionów przydzielono do ochrony i obrony 8 - 12 obiektów rozmieszczonych na obszarze 240 - 400 km². Stanowisko dowódczo-obszerwacyjne dowódcy batalionów rozmieszczone było w pobliżu ważnego obiektu.

Batalion piechoty zmotoryzowanej ugrupował się także w jednym rzucie, wydzielając odwód w sile kompanii. W zależności od położenia obiektów, poszczególne kompanie były oddalone od SDO dowódcy batalionu od 3 do 15 km.

Odwód ogólnowojskowy brygady stanowił z reguły jeden batalion. Przeznaczony był do prowadzenia działań zaczepnych w III strefie, a ponadto do wzmocnienia ochrony i obrony kilku obiektów na zagrożonych kierunkach, organizowania wypadów, a także wykonania pościgu za przeciwnikiem. Rozmieszczony był w pobliżu SD dowódcy brygady w środku jej ugrupowania bojowego. Wyznaczano odwodowi 2 - 3 kierunki działania. Rejon rozmieszczenia odwodu był oddalony od III strefy średnio o 25 - 30 km. W przypadku wykrycia przeciwnika

i konieczności użycia odwodu, wydzielone siły batalionu miały możliwość osiągnięcia wyznaczonego rejonu po upływie około 1,5 - 2 godzin, /0,5 godziny zbiórka pododdziału, 1 - 1,5 godziny marsz z $V = 25 \text{ km/h/}$. SDO dowódcy batalionu rozmieszczono w jego ugrupowaniu.

Odwód inżynieryjny stanowiła część sił i środków kompanii saperów. Treścią jego zadania było wykonanie dodatkowych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego wynikłych w toku prowadzenia działań ochronno-obronnych. W skład odwodu wydzielano, w początkowym okresie działań zaledwie kilku saperów ze względu na ich brak. Następnie w toku działań ochronno-obronnych siły te zwiększono do drużyny wzmocnionej dźwiękiem. Odwód inżynieryjny rozmieszczony był w pobliżu SD brygady.

Odwód chemiczny stanowiła część sił i środków kompanii chemicznej nie zaangażowana do innych - specjalistycznych zadań. Był on przeznaczony do wykonania zadań związanych z likwidacją skutków użycia broni masowego rażenia. Odwód rozmieszczony był przy SD brygady.

Oddział zabezpieczenia ruchu /OZR/ tworzone dla utrzymania drogi dowozu i ewakuacji w rejonie działań bojowych brygady. W jego skład wydzielono siły około drużyny saperów, która w późniejszym okresie działań była wzmocniana koparko-spycharką.

Grupę ratunkowo-ewakuacyjną wydzielono w celu udzielenia pomocy pododdziałom w likwidacji skutków użycia broni masowego rażenia. W jej skład wydzielono siły około kompanii piechoty, drużyny saperów, plutonu zabiegów specjalnych,

część sił kompanii remontowej i medycznej. Wyznaczano jej rejon zbiórki położony 10 - 15 km od aglomeracji warszawskiej. Uruchomienie działania GRE odbywało się na określony sygnał.

Powyższa analiza potwierdza, iż podstawę ugrupowania bojowego brygady stanowiły pododdziały piechoty, zapewniające obiektom bezpośrednią ochronę i obronę. Do realizacji tego zadania wydzielono łącznie około dwudziestu kompanii piechoty, pozostawiając [] w odwodzie brygady i batalionów około dziesięciu kompanii.

Mała ilość pododdziałów ogólnosaperskich w kompanii saperów w połączeniu z szerokim zakresem zadań inżynieryjnych utrudniała^a wydzielenie sił w skład niektórych elementów ugrupowania bojowego brygady, szczególnie w początkowym okresie prowadzenia działań ochronno-obronnych.

Tworzone w ćwiczeniach ugrupowanie bojowe wskazuje, że do bezpośredniej ochrony i obrony wydzielono 2/3 ogólnej liczby pododdziałów piechoty, pozostawiając w odwodzie brygady i batalionów 1/3 sił. Tak ukształtowane wskaźniki rozmieszczenia sił brygady były wynikiem angażowania pododdziałów piechoty do wykonania różnorodnych zadań /rozpoznawczych, inżynieryjnych, opl itp./. Powodowało to osłabienie bezpośredniej ochrony i obrony obiektów.

Zadanie bojowe brygady przedstawione w podrozdziale 3.3 wskazuje, iż jego treść stanowi ochrona i obrona 54 obiektów /w tym 7 dużych, 23 średnie i 24 małe/. W oparciu o dokonaną klasyfikację obiektów można wyciągnąć wniosek, że kompania piechoty zmotoryzowanej posiada możliwość ochrony

dużego obiektu lub dwóch średnich albo sześciu małych.

Uwzględniając powyższe ustalenia brygada, do ochrony i obrony obiektów winna wydzielić następującą liczbę kompanii /wzór/:

$$L_o = [(X_d - X_w) \cdot 1] + X_w \cdot 1,5 + X_s : 2 + X_m : 6$$

gdzie:

L_o - ogólna liczba kompanii do bezpośredniej ochrony i obrony obiektów;

X_d - liczba dużych obiektów;

X_w - liczba obiektów 1^o ważności;

X_s - liczba średnich obiektów;

X_m - liczba małych obiektów

$$L_o = (7 - 4) \cdot 1 + 4 \cdot 1,5 + 23 : 2 + 24 : 6 = 25$$

Z przeprowadzonych wyliczeń wynika, że należy przeznaczyć siły dwudziestu pięciu kompanii piechoty zmotoryzowanej.

W tej sytuacji do odwodu brygady i batalionów można wydzielić siły pięciu kompanii /jeden bpszmot/.

Dotychczasowe rozmieszczenie odwodu brygady /w środku ugrupowania bojowego/ niekorzystnie wpływało na czas jego dotarcia w rejon stwierdzonej obecności nieprzyjaciela /około 2 godzin/, uniemożliwiając nawiązanie styczności z nim i zniszczenia przeciwnika. Istnieje więc potrzeba posiadania kilku mniejszych odwodów, rozmieszczonych w rejonach prawdopodobnego oddziaływania nieprzyjaciela. Do przerzutu tych sił najefektywniejszymi środkami byłyby śmigłowce. Wtedy czas przybycia odwodów we wskazany rejon nie przekraczałby 20 - 30 minut.

Działania w I strefie były prowadzone siłami wart. Z ich składu organizowano system posterunków stałych i ruchomych. Poszczególnym posterunkom wyznaczano wzajemnie zazębiające się sektory obserwacji i ostrzału, pokrywające odcinki ulic, luki między budynkami, place skwery itp. Każdy z nich posiadał łączność z dowódcą warty. Posterunki rozmieszczone były wokół ochranianego obiektu na odległość kilkuset metrów. Na kierunkach o utrudnionej obserwacji, a jednocześnie dostępnych dla nieprzyjaciela rozbudowywano zapory inżynieryjne.

Niespodziewany atak na obiekt był odpierany w pierwszej kolejności przez wartowników pełniących służbę na posterunkach. Pozostała część warty na rozkaz dowódcy wykorzystując zabudowania jako osłonę, wzmocniała posterunki, niedopuszczając do przeniknięcia przeciwnika do obiektu. Kierowany w rejon napadu patrol otrzymywał zadanie zatrzymania lub zniszczenia atakującego nieprzyjaciela. Odwód dowódcy warty pozostawał w gotowości do wzmocnienia najbardziej zagrożonego kierunku.

Uzyskane przez dowódcę ZO informacje o stwierdzeniu nieprzyjaciela w II strefie powodowały wzmocnienie posterunków w strefie obiektu oraz określone działania odwodu, który z zasady organizował zaporę lub zasadzkę na kierunku przemieszczania się grupy dywersyjno-rozpoznawczej przeciwnika.

Efektywność przedstawionego sposobu działania uzależniona jest między innymi od wielkości posiadanych sił. Ich wielkość wpływa na uzyskanie określonego wskaźnika nasycenia i gęstości sił przeciwdywersyjnych w tej strefie.

- 1 Nasylenie i gęstość uzyskiwana w ćwiczeniach siłami warty w składzie drużyny /ZO - w sile plutonu/:

a/ Nasylenie :

N_1 - nasylenie siłami przeciwdywersyjnymi w I strefie;

S_1 - powierzchnia I strefy /około 0,3 km²/;

Z_w - liczba żołnierzy /w-warta, odwód/.

$$\boxed{N_1 = \frac{Z_w}{S_1}} \quad N_1 = \frac{10}{0,3} = 30 \text{ żołnierzy/km}^2.$$

Nasylenie wynosiło 30 żołnierzy/km².

Po użyciu odwodu dowódcy ZO w sile drużyny:

$$N_1 = \frac{10 + 10}{0,3} = 60 \text{ żołnierzy/km}^2$$

Nasylenie wynosiło 60 żołnierzy/km².

b/ Gęstość :

G_1 - gęstość sił na granicy I strefy;

Z_w - liczba żołnierzy /w-warta, o-odwód/;

Ob_1 - długość granicy I strefy, /2 r = 2 · 3,14 · 0,3=1,9km/;

0,3 - stały współczynnik obrazujący możliwości wydzielenia sił z warty do działań na granicy I strefy, /na podstawie ćwiczeń z wojskami/;

$$\boxed{G_1 = \frac{Z_w \cdot 0,3}{Ob_1}}$$

$$G_1 = \frac{10 \cdot 0,3}{1,9} = 1 \text{ żołnierz/km}$$

Gęstość sił przeciwdywersyjnych na granicy I strefy wynosiła 1 żołnierz/km.

Po użyciu odwodu dowódcy ZO /drużyny/ gęstość na granicy I strefy wynosiła :

$$G_1 = \frac{Z_0 + Z_w \cdot 0,3}{Ob_1}$$

$$G_1 = \frac{10 + 2}{1,9} = \frac{12}{1,9} = 6 \text{ żołnierzy/km}$$

Gęstość sił przeciwdywersyjnych na granicy I strefy po użyciu odwodu wynosiła 6 żołnierzy/km.

- 2) Nasylenie i gęstość w przypadku ochrony i obrony obiektu przez ZO w sile kompanii piechoty zmotoryzowanej /warta w sile plutonu/:

a/ Nasylenie :

$$N_1 = \frac{Z_w}{S_1} = \frac{30}{0,3} = 100 \text{ żołnierzy/km}$$

Nasylenie rejonu działań ochronno-obronnych przez wartę w sile plutonu wynosiło około 100 żołnierzy/km².

Po użyciu odwodu dowódcy ZO w sile plutonu :

$$N_1 = \frac{Z_w + Z_0}{0,3} = \frac{60}{0,3} = 200 \text{ żołnierzy/km}^2$$

Nasylenie rejonu działań ochronno-obronnych wynosiło 200 żołnierzy/km².

b/ Gęstość :

$$G_1 = \frac{Z_w \cdot 0,3}{1,9} = \frac{30 \cdot 0,3}{1,9} = 5 \text{ żołnierzy/km}$$

Gęstość sił przeciwdywersyjnych warty w sile plutonu na granicy I strefy wynosiło 5 żołnierzy/km.

Po użyciu odwodu dowódcy ZO w sile plutonu :

$$G_1 = \frac{Z_0 + Z_w \cdot 0,3}{1,9} = \frac{36}{1,9} = 18 \text{ żołnierzy/km}$$

Gęstość sił na granicy I strefy wynosiła 18 żołnierzy/km.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że obszar I strefy jest mały /około $0,3 \text{ km}^2 = 30 \text{ ha}$ /. Działania w tej strefie prowadziły warty samodzielnie lub we współdziałaniu z odwodem dowódcy ZO. Mała ilość żołnierzy warty uniemożliwiała uzyskanie nakazanej głębokości I strefy, tj. 400 m/ i organizację posterunków /punktów kontrolnych/ na jej granicy.

Przedstawione obliczenia wskazują, że nasycenie I strefy jest duże w przypadku ochrony i obrony obiektu przez ZO w sile kompanii piechoty /warta - pluton piechoty/. Natomiast nasycenie i gęstość sił przeciwdywersyjnych w I strefie uzyskane przez wartę w sile drużyny nie zapewniają wymaganej szczelności.

Planując działania ochronno-obronne należy mieć na uwadze to, iż aby uzyskać odpowiednią szczelność tej strefy należy osiągnąć wskaźnik nasycenia nie mniejszy niż 10 żołnierzy na km^2 , a gęstości - 4 żołnierzy na km. Wskaźniki te umożliwiają ponadto stworzenie głębokości I strefy o promieniu wynoszącym 300 m.

Działania w II strefie /na bliskich podejściach/ na głębokość do 3 km, prowadził pododdział wydzielony ze składu ZO. Charakteryzowały się one zaczepnym charakterem. Celem

ich było wykrycie i nawiązanie styczności, z przeciwnikiem, a następnie zatrzymanie jego lub zniszczenie. Podstawową formą realizacji wymienionego celu stanowiły działania rozpoznawcze.

W przypadku uzyskania informacji o wykryciu obecności przeciwnika w III strefie, dowódca batalionu stawiał zadanie odwodowi w celu prowadzenia rozpoznania na kierunku prawdopodobnego przemarszu przeciwnika, nakazując jednocześnie dowódcom ZO podobne działania. Po nawiązaniu styczności z przeciwnikiem, odwód dowódcy batalionu wykorzystując w warunkach aglomeracji warszawskiej niektóre sposoby działań blokujących, dążył do zatrzymania lub zniszczenia GDR.

Stwierdzenie obecności przeciwnika w II strefie powodowało podjęcie określonych przedsięwzięć przez dowódcę pododdziału prowadzącego działania zaczepne w tym rejonie, w celu nawiązania z nim styczności. Dowódca ZO po uzyskaniu informacji o wykryciu przeciwnika, nakazywał wzmocnienie posterunków oraz w zależności od sytuacji stawiał zadanie odwodowi w celu wzmocnienia działań w tej strefie. W przypadku jednoczesnego wykrycia obecności przeciwnika w II strefie kilku obiektów, dowódcy ZO meldowali o powyższym dowódcy batalionu, który nakazywał odwodowi realizację określonych przedsięwzięć w celu intensyfikacji działań zaczepnych w tym rejonie.

Bezpośredni napad na obiekt odpierały siły warty z zajmowanych stanowisk ogniowych. Na rozkaz dowódcy ZO odwód wzmocniał wartę lub wykonywał uderzenie na przeciwnika. W przypadku użycia odwodu do wzmocnienia warty, uderzenie

na przeciwnika wykonywał pododdział prowadzący działania zaczepne w II strefie. W tej sytuacji dowódca batalionu kierował odwód do likwidacji przeciwnika lub zorganizowania zasadek /zapory/ w wypadku jego odwrotu.

W przypadku działania większych sił przeciwnika przeciwko kilku obiektom, dowódca brygady wspierał działania podległych batalionów częścią sił swego odwodu. Efektywność powyższego działania była również uzależniona od osiągniętego wskaźnika nasycenia i gęstości sił przeciwdywersyjnych.

① Nasycenie i gęstość w II strefie ZO w sile plutonu :

a/ Nasycenie :

N_2 - nasycenie siłami przeciwdywersyjnymi w II strefie;

S_2 - powierzchnia II strefy w km^2 /około 28 km^2 /;

Z - liczba żołnierzy / m - pododdziału manewrowego, oz - odwód ZO, ob - odwód dowódcy bzmot, oB - odwód dowódcy BZmot/.

$$N_2 = \frac{Z_m}{S_2}$$

$$N_2 = \frac{10}{28} = 1 \text{ żołnierz}/3 \text{ km}^2$$

Nasycenie II strefy przez pododdział w sile drużyny wynosiło 1 żołnierz/3 km^2 .

Po użyciu odwodu dowódcy ZO w sile drużyny:

$$N_2 = \frac{Z_m + Z_{oz}}{S_2}$$

$$N_2 = \frac{20}{28} = 1 \text{ żołnierz/km}^2$$

Nasylenie wynosiła 1 żołnierza/km².

Po użyciu odwodu dowódcy kompanii w sile plutonu :

$$N_2 = \frac{Z_n + Z_{oz} + Z_{ok}}{S_2}$$

$$N_2 = \frac{50}{28} = 2 \text{ żołnierzy/km}^2$$

Nasylenie w tej strefie wynosiło 2 żołnierzy/km².

Po użyciu odwodu dowódcy batalionu w sile kompanii piechoty zmotoryzowanej :

$$N_2 = \frac{Z_m + Z_{oz} + Z_{ok} + Z_{ob}}{28}$$

$$N_2 = \frac{150}{28} = 5 \text{ żołnierzy/km}^2$$

Wskaźnik nasycenia II strefy wzrósł do 5 żołnierzy/km².

b/ Gęstość :

G_2 - gęstość na granicy II strefy;

Z - liczba żołnierzy;

Ob_2 - obwód II strefy /około 18 km/.

$$G_2 = \frac{Z_m}{Ob_2}$$

$$G_2 = \frac{10}{18} = 1 \text{ żołnierz/km}$$

Gęstość na granicy II strefy wynosiła 1 żołnierza/km.

Po użyciu odwodu dowódcy ZO w sile drużyny :

$$G_2 = \frac{Z_m + Z_{oz}}{Ob_2}$$

$$G_2 = \frac{20}{18} = 1 \text{ żołnierza/km}$$

Gęstość wynosiła 1 żołnierza/km.

Po użyciu odvodu dowódcy kompanii w sile plutonu :

$$G_2 = \frac{Z_m + Z_{oz} + Z_{ok}}{Ob_2}$$

$$G_2 = \frac{50}{18} = 3 \text{ żołnierzy/km}$$

Gęstość wynosiła 3 żołnierzy/km.

Po użyciu odvodu dowódcy batalionu w sile kompanii :

$$G_2 = \frac{Z_m + Z_{oz} + Z_{ok} + Z_{ob}}{Ob_2}$$

$$G_2 = \frac{150}{18} = 8 \text{ żołnierzy/km}$$

Gęstość wynosiła 8 żołnierzy/km.

- 2) Nasycenie i gęstość w II strefie Zo w sile kompanii /pododdział manewrowy - plp/ :

a/ Nasycenie :

$$N_2 = \frac{Z_m}{S_2}$$

$$N_2 = \frac{30}{28} = 1 \text{ żołnierz/km}^2$$

Nasycenie w II strefie wynosiło 1 żołnierza/km².

Po użyciu odwodu dowódcy Z0 w sile plutonu :

$$N_2 = \frac{Z_m + Z_{oz}}{S_2}$$

$$N_2 = \frac{60}{28} = 2 \text{ żołnierzy/km}^2$$

Nasylenie wynosiło 2 żołnierzy/km².

Po użyciu odwodu dowódcy batalionu w sile kompanii :

$$N_2 = \frac{Z_m + Z_{oz} + Z_{ob}}{S_2}$$

$$N_2 = \frac{160}{28} = 5 \text{ żołnierzy/km}^2$$

Nasylenie wynosiło 5 żołnierzy/km².

Po użyciu odwodu dowódcy brygady w sile bpszmot :

$$N_2 = \frac{Z_m + Z_{oz} + Z_{ob} + Z_{ob}}{S_2}$$

$$N_2 = \frac{660}{28} = 24 \text{ żołnierzy/km}^2$$

Nasylenie wynosiło 24 żołnierzy/km².

b/ Gęstość :

$$G_2 = \frac{Z_m}{Ob_2}$$

$$G_2 = \frac{30}{18} = 1 \text{ żołnierz/km}$$

Gęstość na granicy II strefy wynosiła 1 żołnierz/km.

Po użyciu odwodu dowódcy ZO w sile plutonu :

$$G_2 = \frac{\dot{Z}_m + \dot{Z}_{oz}}{Ob_2}$$

$$G_2 = \frac{60}{18} = 3 \text{ żołnierzy/km}$$

Gęstość wynosiła 3 żołnierzy/km.

Po użyciu odwodu dowódcy batalionu w sile kompanii:

$$G_2 = \frac{\dot{Z}_m + \dot{Z}_{oz} + \dot{Z}_{ob}}{Ob_2}$$

$$G_2 = \frac{160}{18} = 9 \text{ żołnierzy/km}$$

Gęstość wynosiła 9 żołnierzy/km.

Po użyciu odwodu dowódcy brygady w sile bpszot :

$$G_2 = \frac{\dot{Z}_n + \dot{Z}_{oz} + \dot{Z}_{ob} + \dot{Z}_{oB}}{Ob_2}$$

$$G_2 = \frac{650}{18} = 36 \text{ żołnierzy/km}$$

Gęstość wynosiła 36 żołnierzy/km.

Powyższe rozważania wskazują, że działania prowadzone w II strefie przez pododdział wydzielony ze składu załogi ochronnej w sile kompanii, nie jest w stanie zapewnić szczególnej osłony strefie obiektu, ze względu na minimalne wskaźniki nasycenia i gęstości sił przeciwdywersyjnych. Bezpośredni wpływ na tak niskie wskaźniki wywiera duży obszar i długość zewnętrznej granicy II strefy oraz równomierne rozmieszczenie w tej strefie posterunków i patroli.

Aby uczynić prowadzone w tej strefie działania efektywnymi, należałoby zrealizować niezbędne przedsięwzięcia umożliwiające osiągnięcie wskaźnika nasycenia około 10 żołnierzy na km² i gęstości 4 żołnierzy na kilometr.

Działania w strefie II charakteryzują się przede wszystkim stosowaniem różnorodnych sposobów rozpoznania, a z chwilą wykrycia przeciwnika, prowadzenie działań zaczepnych. W zakresie rozpoznania, należałoby poszerzyć wymienione sposoby o wywiad z ludnością cywilną i kontrolę ruchu. Działania prowadzone w strefie II obiektu posiadającego ważne znaczenie, należałoby wzmocnić siłami pododdziałów rozpoznawczych brygady. Winny one prowadzić samodzielne działania rozpoznawcze na prawdopodobnych kierunkach podejścia przeciwnika.

Uzyskanie konkretnych danych o przeciwniku lub po nawiązaniu z nim styczności umożliwia pododdziałowi manewrowemu przejście do prowadzenia działań zaczepnych. Dowódca pododdziału w toku ich prowadzenia, utrzymuje odwód, w celu zastosowania nowych form lub sposobów działań, z chwilą otrzymania wiadomości o siłach dywersyjno-rozpoznawczych od pododdziałów wykonujących zadania w III strefie.

Przeciwdywersyjne działania bojowe w III strefie prowadzi z zasady odwód brygady. Strefę tę stanowił obszar w rejonie działań bojowych znajdujący się poza II strefą obiektów.

Powierzchnię III strefy można wyznaczyć z następującego wzoru:

$$S_3 = (S - X) \cdot S_1 + S_2$$

gdzie:

S - powierzchnia rejonu działań bojowych brygady;

S₁ - powierzchnia I strefy;

S₂ - powierzchnia II strefy;

S₃ - powierzchnia III strefy;

X - ilość ochronianych obiektów.

Działania w III strefie obejmują stosowanie wszelkich form i sposobów bojowych działań przeciwdywersyjnych w celu wykrycia, nawiązania styczności i likwidacji sił dywersyjnych.

Opierając się o ćwiczenia przeprowadzone w 1987 r., których treścią zadania bojowego brygady stanowiła ochrona i obrona 54 obiektów, do prowadzenia działań bojowych w III strefie wykorzystywano odwód w sile batalionu piechoty zmotoryzowanej, uzyskując następujące nasycenie siłami przeciwdywersyjnymi:

$$N_3 = \frac{Z_0}{S_3}$$

gdzie:

N₃ - nasycenie siłami przeciwdywersyjnymi w III strefie;

Z₀ - liczba żołnierzy odwodu;

S₃ - powierzchnia III strefy /216 km²/.

czyli:

$$N_3 = \frac{200}{216} = 1 \text{ żołnierz/km}^2$$

Nasycenie w III strefie wynosiło 1 żołnierza/km².

Przeprowadzona analiza wskazuje, że powierzchnia III strefy jest duża. Działania w tej strefie prowadził jeden batalion, co bezpośrednio wpływało na małe nasycenie jej siłami przeciwdywersyjnymi.

W strefie tej /dalsze podejścia do ochraniających obiektów/ działania winny prowadzić pododdziały rozpoznawcze i piechoty, wchodzące w skład odwodu brygady. Dominującą formą stosowaną przez wymienione pododdziały będą działania rozpoznawcze.

Dowódca brygady organizując działania ochronno-obronne zwykle nie będzie dysponował pełnymi informacjami o przeciwniku. Dlatego już z chwilą organizacji ochrony i obrony obiektów musi przystąpić do uruchomienia samodzielnych działań rozpoznawczych, w celu uzyskania możliwie pełnych informacji o siłach dywersyjno-rozpoznawczych, terenie /zabudowa, podziemia, ciągi strukturalne, parki, zagajniki, ogrody itp./ i ludności aglomeracji warszawskiej. Wymaga to wydzielenia znacznych sił, zwłaszcza do przeszukiwania zabudowań, parków, zagajników, ogrodów itp. Zastosowanie tego sposobu rozpoznania zmusi przeciwnika do ciągłego ruchu, pozbawiając go możliwości odpoczynku, doprowadzi do fizycznego i psychicznego wyczerpania. W rezultacie działań rozpoznawczych można sparaliżować zamiar nieprzyjaciela, a tym samym ograniczyć jego możliwości oddziaływania na ochraniające obiekty.

Przed przystąpieniem do prowadzenia określonych działań w III strefie należałoby dokonać szczegółowej analizy terenu aglomeracji warszawskiej oraz określenia przewidywanego

charakteru działania przeciwnika. Na ich podstawie ustala się rejony prowadzenia działań rozpoznawczych. Najczęściej stosowanymi sposobami będą: przeszukiwanie, patrolowanie, obserwacja i wywiad z ludnością.

3.9. Spójność składników trzeciego elementu /taktyka działania/ obiektu badań - synteza niższego stopnia.

Z przeprowadzonych dotychczas rozważań wynika, że współdziałanie pomiędzy elementami ugrupowania bojowego brygady należałoby organizować bardziej dokładnie i szczegółowo. Formułowane etapy muszą uwzględniać sytuacje i zdarzenia, mogące wyniknąć w toku działań ochronno-obronnych. W zadaniach przewidywanych do realizacji nie można pomijać szczególnych warunków aglomeracji miejskiej i ich wpływu na sposób współdziałania.

Organizując natomiast współdziałanie z sąsiadami trzeba dostrzegać w rejonie działań bojowych brygady siły nie tylko resortu SW, lecz także OT, OC, SOK, SP i inne. Siły te wykonując swoje zadania mogą korzystnie oddziaływać na trwałość prowadzonych działań ochronno-obronnych.

Uzupełnienia wymagają przedsięwzięcia realizowane w poszczególnych rodzajach zabezpieczenia bojowego.

W systemie rozpoznania główną siłę do wykonania zadań muszą stanowić specjalistyczne pododdziały rozpoznawcze. Prowadzenie działań rozpoznawczych tymi siłami umożliwi terminowe zdobycie bardziej aktualnych informacji o nieprzyjacielu oraz terenie, w którym znajdują się obiekty SK-1. Ponadto, występowanie tych pododdziałów w etacie bry-

gady spowoduje zwolnienie od wykonywania zadań rozpoznawczych części sił piechoty, a tym samym wzmocnienie bezpośredniej ochrony i obrony obiektów.

W dotychczas prowadzonych działaniach ochronno-obronnych, nie organizowano obrony przeciwlotniczej ze względu na brak specjalistycznych sił i środków przeciwlotniczych. Realizowano wyłącznie przedsięwzięcia powszechnej obrony przeciwlotniczej siłami pododdziałów piechoty i rodzajów wojsk, ograniczając jednocześnie ich możliwości w wykonaniu podstawowych zadań. Uwzględnienie w etacie pododdziałów przeciwlotniczych, wydatnie wzmocni osłonę obiektów o ważnym znaczeniu.

Realizacja zadań zabezpieczenia inżynierskiego działań ochronno-obronnych ulegnie znacznej poprawie, wskutek włączenia do struktur organizacyjnych pododdziałów saperów, drużyn rozpoznawczych, a także środków i sprzętu inżynierskiego o lepszych parametrach technicznych. Przedsięwzięcia te ułatwią terminową realizację prac pierwszej i następnym kolejności, wpływając jednocześnie na wzrost trwałości ochrony i obrony obiektów.

Oceniając dowodzenie brygadą należy podkreślić, że w działaniach ochronno-obronnych realizowane było z dwóch stanowisk położonych w bliskiej odległości jedno od drugiego. Stanowisko dowodzenia rozmieszczone było poza aglomeracją warszawską w centrum ugrupowania bojowego brygady. Na SD brak było przedstawicieli służb technicznych i kwatermistrzowskich, co utrudniało i wydłużało w czasie obieg informacji. Wokół SD rozmieszczono odwody i pododdziały za-

bezpieczające działalność sztabu /np. kompania łączności/. Dla zapewnienia trwałości i ciągłości dowodzenia niezbędne jest utworzenie zapasowego stanowiska dowodzenia. Zadanie tego punktu polegałoby na przejęciu dowodzenia w przypadku zniszczenia stanowiska dowodzenia /SD/. Dlatego na ZSD winna znajdować się wydzielona grupa ze sztabu brygady oraz rozwinięty, w niezbędnym zakresie system łączności.

Sprawne dowodzenie pododdziałami jest możliwe wówczas, gdy w wyposażeniu brygady znajdować się będą środki łączności radiowej, posiadające w terenie zabudowanym zasięg około 20 km. Środki przewodowe umożliwiają organizację łączności w pełnym zakresie, jednak struktura organizacyjna pododdziałów łączności nie w pełni zabezpiecza ich eksploatację.

Dokonując oceny działania w I strefie, można stwierdzić, iż istnieje możliwość stworzenia wymaganej jej szczelności, utrudniającej przeciwnikowi skryte przenikanie do obiektu zwłaszcza, gdy ZO stanowi kompania piechoty zmotoryzowanej. Mała głębokość I strefy spowodowana ograniczonym - wskutek zabudowy - zasięgiem obserwacji i ognia, w powiązaniu z działaniami statycznymi umożliwia skuteczną ochronę i obronę obiektów w terenie zabudowanym. Stosowane przez wartę sposoby działania, zapewniają jej stałą gotowość do podjęcia natychmiastowej walki z przeciwnikiem częścią sił znajdujących się na posterunkach i wartowni /zmiana czuwająca/ oraz ich szybkie narastanie w krótkim czasie /zmiana odpoczywająca, odwód dowódcy ZO/. Istnieje konieczność organizacji w tej strefie patroli i posterunków kontroli ruchu. Dokonane obliczenia nasycenia terenu siłami przeciwdywer-

syjnymi potwierdzają, że wzrasta ona wraz ze zwiększeniem sił ZO, przy stałej wielkości powierzchni I strefy. Większe siły umożliwiają skuteczniejszą organizację systemu ognia, który jest w stanie, w dużym zakresie ograniczyć oddziaływanie przeciwnika na ochraniające obiekty w aglomeracji warszawskiej.

Działania prowadzone w II strefie nie zapewniają warunków stworzenia wymaganej jej szczelności. Duży obszar tej strefy powoduje konieczność użycia większych sił do pełnego opanowania terenu w tym rejonie, zwłaszcza w aglomeracji miejskiej. Doświadczenia z ćwiczeń wskazują, że nawet wyznaczony z załogi ochronnej w sile kompanii piechoty zmotoryzowanej pododdział nie był w stanie uzyskać nawet małego wskaźnika nasycenia i gęstości II strefy.

Niski wskaźnik nasycenia i gęstości sił przeciwdywersyjnych, a także występująca w II strefie zabudowa, sugerują konieczność prowadzenia wysoce manewrowych działań na kierunkach prawdopodobnego podejścia przeciwnika. Stosując jednak powyższą metodę działania w aglomeracji warszawskiej, należy liczyć się z powstaniem dużych luk, które wykorzystać może przeciwnik w celu przeniknięcia w strefę obiektu. Pododdział prowadzący działania manewrowe w tej strefie, winien posiadać dużą samodzielność oraz wysoki poziom wyszkolenia.

Powyższą ocenę potwierdzają ćwiczenia taktyczne z wojskami prowadzone w latach 1980 - 1986. Zdobyte w ich wyniku doświadczenia, wskazują na bardzo małą szczelność II strefy, nawet po skierowaniu w ten rejon odwodu dowódcy ZO.

Częściową poprawę w tym względzie można osiągnąć poprzez prowadzenie aktywnych działań zaczepnych w III strefie. Stworzyłoby to dogodne warunki do skupienia wysiłku na zagrożonym kierunku, a nie jak dotychczas, na całym obszarze tej strefy. Ponadto, należy przewidzieć w przypadku wzrostu zagrożenia dywersyjnego - działanie odwodów batalionowych, a niekiedy także brygady.

Prowadzone działania w III strefie wskazują, że mimo zaangażowania odwodu w sile batalionu uzyskane w ich toku wskaźniki nasycenia są bardzo niskie. Mogą one ulec zwiększeniu po włączeniu do prowadzenia działań w tej strefie pododdziałów rozpoznawczych. Realizowane przez te siły zadania umożliwiają skuteczne przeciwdziałanie zamiarom GDR nieprzyjaciela. W wypadku umiejscowienia GDR, przez pododdziały rozpoznawcze, odwód przechodziłby do innych form działania, takich, jak: działania blokujące, pościgowe czy likwidacyjne.

Prowadzone ćwiczenia dowiodły, że czas reakcji $\frac{1}{3}$ odwodu po otrzymaniu informacji o umiejscowieniu GDR nieprzyjaciela, wynosił średnio 2 godziny. Dlatego koniecznym jest poszukiwanie innych sposobów przerzutu sił odwodu w zagrożony rejon, tak, aby czas ten zmniejszyć do 20 - 30 minut.

Dokonana wyżej ocena potwierdziła, że w pierwszym składniku trzeciego elementu /taktyka działania/ obiektu badań występuje częściowy brak spójności między treścią organi-

1/ Pod pojęciem "czas reakcji", należy rozumieć czas potrzebny na przybycie w rejon umiejscowienia GDR od otrzymania sygnału.

zowanego współdziałania, a jego możliwościami i potrzebami. Większe zespolenie można byłoby uzyskać w wyniku uwzględnienia realnych, i prawdopodobnych sytuacji i zdarzeń w czasie ochrony i obrony obiektów, a także ścisłego współdziałania ze wszystkimi sąsiadami, których siły znajdują się w rejonie działań bojowych brygady.

W drugim składniku istnieje całkowity brak spójności między stawianymi zadaniami rozpoznawczymi i obrony przeciwlotniczej, a możliwościami ich realizacji przez nieprzygotowane siły. Braki te można wyeliminować przez włączenie do wykonania tych zadań specjalistycznych sił, dysponujących odpowiednim do tego celu sprzętem technicznym i uzbrojeniem.

W trzecim składniku wyraźnie jest widoczny brak spójności między regulaminowymi wymogami dowodzenia, a praktycznymi rozwiązaniami. Wyższy poziom zespolenia można osiągnąć organizując stanowisko dowodzenia brygady w rejonie głównego wysiłku działań ochronno-obronnych, a zapasowe - poza aglomeracją warszawską. Zastosowanie środków radiowych o zasięgu 40 km w terenie zabudowanym usprawni dowodzenie pododdziałami brygady.

W czwartym składniku elementu obiektu badań istnieje pełna spójność między zadaniami, a możliwością ich skutecznej realizacji. Wyraża się ona osiągnięciem wysokiego wskaźnika nasycenia i gęstości terenu siłami przeciwdywersyjnymi, możliwością organizacji systemu ognia i zapór minowych, co w konsekwencji zapewnia szczelność tej strefy.

Większą spójność pomiędzy zadaniami, a możliwościami ich realizacji występuje w piątym składniku trzeciego elementu badań. Charakteryzuje się ona tym, że pododdziały prowadzące

działania manewrowe w tej strefie mogą być wzmocnione specjalistycznymi siłami rozpoznawczymi, poprzez co uzyska się wyższy wskaźnik nasycenia terenu siłami przeciwdwersyjnymi.

Niepełną ale wyższą niż dotychczas spójność między zadaniami, a możliwościami ich wykonania, zawarta jest w szóstym składniku. Wyraża się ona możliwością użycia w tej strefie wysoce manewrowych pododdziałów rozpoznawczych, co ułatwia szybkie przenoszenie głównego wysiłku tych działań z jednego rejonu w inny.

Oceniając spójność między pierwszym, drugim i trzecim składnikiem trzeciego elementu /taktyka działania/ obiektu badań należy podkreślić, iż jest ona częściowa. Przejawia się to w tym, że organizatorem i kierującym realizacją wszystkich zasadniczych przedsięwzięć jest dowódca brygady, co umożliwia mu szybką reakcję na zaistniałe sytuacje w toku prowadzenia działań ochronno-obronnych. Może on kierować podwładnymi z SD i ZSD.

Pełne zespolenie występuje między czwartym a piątym składnikiem elementu obiektu badań. Polega ono na tym, że w I i II strefie prowadzą działania bojowe siły podległe temu samemu dowódcy ZO, a pododdział prowadzący działania zaczepne posiada możliwość powiadomienia I strefy o wykrytym przeciwniku poprzez środki łączności radiowej. Ponadto, przydzielony pododdział rozpoznawczy do prowadzenia działań w II strefie, zwiększa jej nasycenie, utrudniając tym samym przeciwnikowi przenikanie do I strefy.

Spójność między czwartym, piątym i szóstym składnikiem przejawiają się głównie w zwiększonych możliwościach prowa-

dzenia działań na korzyść I i II strefy przez odwód i pododział rozpoznawczy brygady, w warunkach aglomeracji miejskiej.

3.10. Spójność pierwszego /siły/ i drugiego /środki/ elementu obiektu badań - synteza wyższego stopnia.

Możliwości bojowe brygady powinny być umiejętnie i w sposób wysoce skoordynowany zespalane, integrowane, scalane w czasie i przestrzeni dla jak najpełniejszego realizowania celu działań ochronno-obronnych i wykonania postawionych zadań bojowych. "Działając trzeba umieć scalać czynności składowe w całość jak najprzydatniejszą do celu, a integracja działań to jest właśnie takie ich scalanie. Można by tutaj użyć trafnie terminu synteza działań. Czegóż tedy należy przestrzegać, ilekroć się zamierza dany zbiór elementów celowo scalić, dokonać ich syntezy, integracji? Winno się przede wszystkim włączyć do całości wszystkie elementy niezbędne Nie dość zatem starać się o to, by każdy element niezbędny do budowy lub funkcjonowania ... został dołączony, trzeba dbać nadto - by nie został usunięty lub zdeformowany Do działań integracyjnych należą wszelkie represje ..., a wreszcie zastępowanie części zdeformowanych, częściami zdatnymi do użytku" ^{1/}. Zasadniczymi elementami brygady, które winny być wzajemnie powiązane są: siły, środki i taktyka działania.

Spójność między dwoma siłami i środkami wyraża się w tym, że żołnierze brygady po zakończeniu odpowiednich okresów szkolenia nabywają umiejętności posługiwania się uzbrojeniem,

1/ Kotarbiński T: "Traktat o dobrej robocie", wyd.1975r.s.186.

środkami łączności, inżynieryjnymi i transportu znajdującym się w wyposażeniu pododdziałów. Uwzględnienie w programach szkolenia zagadnień wykorzystania uzbrojenia i sprzętu w warunkach aglomeracji miejskiej oraz ograniczonej widoczności, umożliwi jego efektywniejsze użycie w działaniach ochronno-obronnych. Dostosowanie natomiast struktury organizacyjnej plutonu do możliwości przewozowych pojazdów samochodowych zapewni temu pododdziałowi samodzielne prowadzenie działań zaczepnych.

Występujący, częściowy brak spójności między siłami i środkami łączności, wyrażający się trudnością w organizacji łączności radiowej UKF oraz zapewnieniu eksploatacji łączności przewodowej, można wyeliminować stosując środki o większym zasięgu, a także zwiększając liczbę drużyn budowy linii kablowych. Wzrost spójności uzyska się również przez stworzenie możliwości szkolenia obsługi i załóg środków łączności w warunkach ograniczonej widoczności oraz aglomeracji miejskiej.

Częściowy brak spójności można zaobserwować między siłami i środkami inżynieryjnymi. Przejawia się on w tym, że kompania i plutony saperów nie są w stanie w pełni wykonać niektórych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego wchodzących w zakres prac pierwszej kolejności, a w szczególności - rozpoznania i rozbudowy fortyfikacyjnej. Korzystniejszy stan uzyska się uwzględniając w strukturach organizacyjnych tych pododdziałów drużyny rozpoznania inżynieryjnego oraz zwiększając liczbę specjalności ogólnosaperskich.

Przeprowadzone rozważania wskazują, iż uwzględniając przedstawione propozycje dotyczące struktur organizacyjnych i środków znajdujących się w wyposażeniu brygady, tworzy się bardziej sprzyjające warunki do prowadzenia efektywniejszej walki z przeciwnikiem w aglomeracji warszawskiej. Wyposażenie pododdziałów w odpowiednie środki łączności i transportu, znacznie zwiększają możliwości szkolenia pododdziałów w przeciwdywersyjnych działaniach zaczepnych w różnych warunkach pogodowych, pory dnia i roku. Wzrastają także umiejętności żołnierzy w wykorzystaniu i obsłudze sprzętu eksploatowanego w terenie zabudowanym.

3.11. Spójność pierwszego /siły/ i trzeciego /taktyka działania/ elementu obiektu badań.

Pomiędzy siłami i taktyką ich działania istnieje tylko częściowa spójność. Uwidacznia się ona przede wszystkim w niepełnym dostosowaniu struktur organizacyjnych i programów szkolenia do obowiązujących sposobów prowadzenia przeciwdywersyjnych działań bojowych w aglomeracji warszawskiej przez pododdziały piechoty, saperów i łączności. Potrzeba bardziej efektywnych i skutecznych działań ochronno-obronnych, wymagających jednak ściślejszego zespolenia tych elementów.

Istotnym niedociągnięciem jest niedostosowanie etatów pododdziałów do instrukcyjnych wymogów prowadzenia samodzielnych i wysoce manewrowych działań, często w znacznym oddaleniu od sił głównych brygady. Stan ten można zmienić dokonując reorganizacji struktury organizacyjnej batalionów

piechoty, a także przez włączenie do etatu brygady sił zapewniających rozpoznanie nieprzyjaciela, osłonę przeciwlotniczą obiektów oraz realizację przedsięwzięć zabezpieczenia bojowego.

Kolejnym niedostatkim obowiązujących sposobów działania jest stała głębokość poszczególnych stref, niezależnie od szczebla wykonującego w nich zadania. Powoduje to, że na podobnym obszarze I lub II strefy poszczególnych obiektów, działania ochronno-obronne prowadziły siły od drużyny do kompanii piechoty. Ponadto, głębokości poszczególnych stref nie zróżnicowano w zależności od pokrycia terenu /las, góry, miasto itp./. Wzrost spójności w tym przypadku można byłoby uzyskać, przyjmując jednolity wskaźnik nasycenia i gęstości dla I i II strefy.

Przedstawione rozważania wskazują, że w przypadku uwzględnienia powyższych propozycji, w istotny sposób wzrosnie spójność między siłami i sposobami działania. Stworzone zostaną warunki do prowadzenia efektywnych, samodzielnych i manewrowych działań przez pododdziały brygady. Korzystniej będą prezentować się możliwości organizacji współdziałania oraz wykonania zadań zabezpieczenia bojowego, a tematyka programów szkolenia uwzględni prognozowane zadania bojowe oraz teren, w którym mogą być prowadzone.

3.12. Spójność drugiego /środków/ i trzeciego /taktyka działania/ elementu obiektu badań.

Dokonana w podrozdziałach 3.7 i 3.9 synteza niższego stopnia wskazuje, że stosując taktykę działania zawartą w obowiązujących instrukcjach oraz uwzględniając właściwości zabudowy aglomeracji warszawskiej, istnieje możliwość stworzenia wymaganej szczelności I strefy, wskutek zmniejszenia jej głębokości lub zwiększenia siły warty. Wykorzystywane uzbrojenie zapewnia prowadzenie ognia skutecznego na całą głębokość tej strefy. Stwierdzone braki, polegające na małej skuteczności broni strzeleckiej w warunkach ograniczonej widoczności można wyeliminować, wyposażając pododdziały piechoty w celowniki noktowizyjne. Środki łączności i inżynieryjne umożliwiają realizację podstawowych zadań w I strefie.

W II strefie, w której stosuje się głównie zaczepne formy, występuje wiele przypadków braku spójności między środkami a taktyką działania. Należą do nich: nieprzystosowanie broni do przestrzeliwania ulic na dalszych odległościach, prowadzenia ognia w warunkach ograniczonej widoczności, mały - ograniczony zabudową - zasięg środków radiowych UKF oraz duży ich ciężar, niskie parametry eksploatacyjne maszyn inżynieryjnych, a także mające ograniczone możliwości manewrowe w mieście ciężarowe pojazdy samochodowe /duże wymiary, małe przyspieszenia i prędkości/.

Powyższe niedostatki można znacznie ograniczyć wprowadzając sprzęt o wyższych walorach techniczno-bojowych /samochody osobowo-terenowe WT, radiostacje R-130, koparkę K-407B itp./

Brak spójności między środkami a taktyką działania obser-

wuje się również w III strefie. W zasadzie dotyczą one podobnych problemów, jakie występują w II strefie. Jednak wzrasta ich skala, spowodowana większym obszarem tej strefy. Skuteczność prowadzonych działań w III strefie może wzrosnąć przy zastosowaniu do przerzutu pododdziałów środków transportu powietrznego - przede wszystkim śmigłowców.

X

X

X

Przeprowadzone rozważania w przedmiocie spójności pomiędzy poszczególnymi elementami wskazują, że w obiekcie badań występuje wiele niedostatków. Powodują one potrzebę dokonania zmian /nowelizacji/ treści poszczególnych składników i elementów tego obiektu, dla stworzenia warunków efektywniejszej realizacji zadań ochronno-obronnych.

Uwzględniając wyniki przeprowadzonych analiz i syntez można określić możliwości bojowe brygady - są one następujące:

- a/ w odniesieniu do możliwości bezpośredniej ochrony i obrony obiektów:
- ochrona i obrona 20 obiektów dużych lub 40 średnich albo 120 małych;
 - prowadzenie rozpoznania ogólnowojskowego w rejonie działań bojowych brygady, wydzielając do wykonania tego zadania około dwudziestu drużyn piechoty;
 - realizowanie przedsięwzięć w ramach powszechnej obrony przeciwlotniczej wydzielając z odwodu dowódcy brygady.

i batalionów siły około 10 plutonów piechoty i do 30 karabinów PKS.

b/ w odniesieniu do możliwości wykonania zadań zabezpieczenia inżynieryjnego:

- rozpoznanie 7 - 14 obiektów;
- osłona przy pomocy min przeciwpancernych 9 - 10 obiektów, min przeciw piechocie 20 obiektów, lub min pozycyjno-sygnalizacyjnych - 7 obiektów;
- wykonania 140 kozłów lub 700 jeży kolczastych;
- wydobycie i oczyszczenie 420 m³ wody;
- oświetlenie SD i TSD brygady.

c/ w odniesieniu do możliwości organizacji łączności:

- pracę w sieci radiowej i radioliniowej przekazanego;
- organizację łączności radiowej UKF z podwładnymi, wykorzystując urządzenia retlanslacyjne;
- organizację łączności radioliniowej z SDO batalionu realizującego zadania w rejonie głównego wysiłku brygady;
- budowę w czasie 10 godzin do 200 km linii przewodowej, zabezpieczając jej eksploatację na odcinku o długości około 90 km;
- organizację wojskowej poczty polowej na dwóch marszrutach okrężnych.

4. DOSKONALENIE MOŻLIWOŚCI BOJOWYCH BRYGADY W ŚWIETLE PROGNOZOWANYCH DO WYKONANIA ZADAŃ.

Dowódca NJW MSW w podsumowaniu ćwiczenia dowódczo-sztabowego z wojskami pk. "WRZOS-86" nakazał: "... doskonalić siły przeznaczone do ochrony i obrony obiektów naczelnych organów politycznych, władzy i administracji państwowej, a także pogłębić umiejętności prowadzenia działań ochronno-obronnych w różnych warunkach terenowych" ^{1/}.

Powyższe sformułowanie nakłada obowiązek wszechstronnego doskonalenia sił, środków oraz zasad działania brygady w celu sprawnego i skutecznego wykonania prognozowanych zadań bojowych.

4.1. Kierunki doskonalenia sił brygady.

Jedną z podstawowych zasad organizowania sił zbrojnych jest celowość. Oznacza ona "potrzebę zorganizowania każdej jednostki sił zbrojnych w sposób celowy, precyzyjnie uwzględniający jej przeznaczenie, zadania oraz hipotetyczną sytuację, w jakiej będzie działać. Każdy wewnętrzny element struktury organizacyjnej, jeśli chodzi o jego wielkość powinien być tak określony, aby można było za jego pomocą wykonać przewidywane zadania, a więc, aby nie był ani przeciążony, ani nie wykorzystany" ^{2/}.

1/ Omówienie ćwiczenia pk. "WRZOS-86", wyd. DNJW MSW, 1986 r., s. 18, t. 11.

2/ Łepkowski W: "Ogólna charakterystyka sił zbrojnych w: Siły zbrojne", wyd. MON, 1985 r., s. 25.

Przeprowadzona w rozdziale 3 analiza wyraźnie uwidoczniła niedostatki struktury organizacyjnej i szkolenia brygady, które w znacznym stopniu mogą utrudnić realizację prognozowanych zadań. Wskazała ona jednocześnie możliwe - w aktualnych uwarunkowaniach - kierunki, w jakich doskonalenie to winno przebiegać.

Istniejące w etacie brygady luki należy wypełnić pododdziałami rozpoznawczymi - kompanią na szczeblu brygady oraz plutonami w batalionach piechoty zmotoryzowanej.

Strukturę organizacyjną kompanii rozpoznawczej tworzyłyby trzy plutony rozpoznania specjalnego na samochodach osobowo-terenowych UAZ /w przyszłości - WT/ , pluton rozpoznania specjalnego na motocyklach oraz drużyna gospodarcza.

Plutony prowadziłyby działania rozpoznawcze w składzie kompanii lub samodzielnie, w ograniczonym czasie. Pluton rozpoznania specjalnego na samochodach tworzyłyby trzy drużyny po siedmiu zwiadowców, a pluton rozpoznania na motocyklach - pięć drużyn po dwie grupy rozpoznawcze, każda w składzie trzech zwiadowców. Samodzielne działanie umożliwi drużyna gospodarcza, której zadaniem byłoby materiałowe zabezpieczenie kompanii. Proponowaną strukturę organizacyjną kompanii rozpoznawczej przedstawia załącznik 53.

Pluton rozpoznawczy bpzmot tworzyłyby dwie drużyny rozpoznania na samochodach oraz jedna na motocyklach /w składzie dwóch grup/.

Istotne braki w zapewnieniu osłony obiektom przed środkami napadu powietrznego należy wyeliminować przez włączenie do struktury organizacyjnej brygady pododdziałów prze-

ciwlotniczych. Stanowiłyby je: bateria w brygadzie, plutony w batalionach i drużyny przeciwlotnicze w kompaniach piechoty zmotoryzowanej.

Strukturę organizacyjną baterii przeciwlotniczej stanowiłyby dwa plutony artylerii przeciwlotniczej /ZU-23-2/, pluton przenośnych przeciwlotniczych zestawów raketowych /S-2M/, drużyna dowodzenia i gospodarcza. W wymienionym składzie bateria mogłaby wykonywać zadania całością sił lub poszczególnymi plutonami. Strukturę baterii przedstawia załącznik 54.

Pluton przeciwlotniczy batalionu winien się składać z trzech działaków artylerii plot i drużyny przenośnych przeciwlotniczych zestawów raketowych.

Drużynę przeciwlotniczą w kompanii piechoty stanowiłyby cztery obsługi S-2M.

Reorganizacji należy poddać także strukturę organizacyjną batalionu piechoty zmotoryzowanej. W miejsce kilku pododdziałów o różnych specjalnościach celem jest utworzenie kompanii dowodzenia, której skład stanowiłyby plutony: rozpoznawczy, przeciwlotniczy i zaopatrzenia oraz drużyny: gospodarcza, remontowa i sanitarna.

Struktura plutonu łączności batalionu piechoty rozszerzona zostałaby o obsługę wozu dowodzenia, a plutonu saperów - o drużynę rozpoznania inżynieryjnego.

Propozowaną strukturę organizacyjną batalionu piechoty zmotoryzowanej przedstawia załącznik 55.

Modernizacja winna objąć także strukturę organizacyjną kompanii piechoty. W miejsce czterech plutonów należałoby utworzyć pięć plutonów, każdy o stanie liczebnym odpowia-

jącym możliwościami przewozowym pojazdów samochodowych. Ponadto, dla zapewnienia kompanii potrzeb w celu samodzielnego prowadzenia działań przeciwdywersyjnych, przewidziano drużynę przeciwlotniczą oraz gospodarczą z kuchnią, środkiem transportu, obsługą i sanitariuszem.

Wykorzystywanie w działaniach ochronno-obronnych łączności przewodowej jako zasadniczego rodzaju, wymaga organizacji w ramach kompanii łączności plutonu kablowego w składzie pięciu drużyn. Natomiast prowadzone częścią sił brygady działania zaczepne powodują konieczność posiadania obsługi wozu dowodzenia.

Proponowaną strukturę organizacyjną kompanii łączności przedstawia załącznik 56.

Znaczna ilość obiektów występujących w zadaniu bojowym stwarza konieczność rozpoznania ich pod względem inżynierskim i w określonym terminie. Zadanie to są w stanie wykonać drużyny rozpoznania inżynierskiego, które należy włączyć do etatu kompanii i plutonów saperów. Wymaga również wyłączenia z drużyny gospodarczej sprzętu inżynierskiego oraz utworzenie drużyny maszyn inżynierskich, która włączona zostałaby w skład plutonu technicznego. Umożliwi to fachowe kierowanie ich pracą, obsługą i remontem. Proponowaną strukturę organizacyjną kompanii saperów przedstawia załącznik 57.

Pododdziały brygady, aby posiadać umiejętności prowadzenia działań ochronno-obronnych w aglomeracji warszawskiej, muszą być ogarnięte odpowiednim systemem szkolenia, który obecnie nie jest w pełni efektywny. System ten należałoby oprzeć na ogólnie przyjętych zasadach szkolenia bojowego wojsk, tj.

na szkoleniu garnizonowym i poligonowym.

W dużym garnizonie, takim, jak Warszawa możliwości szkolenia pododdziałów są znacznie ograniczone szczupłością posiadanej bazy. Przygotowanie w tych warunkach specjalnego szkoleniowego ośrodka zurbanizowanego jest mało realne. Dlatego szkolenie w garnizonie powinno obejmować przede wszystkim tematykę przeciwdywersyjnych działań zaczepnych na szczeblu drużyny i plutonu, a ochronno-obronnych tylko drużyny.

Szkolenie w prowadzeniu przeciwdywersyjnych działań ochronno-obronnych na szczeblu plutonu i kompanii celowym byłoby prowadzić w ośrodku szkolenia zurbanizowanego. Ośrodek ten mógłby być zlokalizowany na poligonie w miejscowości Raducz. Zapewniłby on możliwość szkolenia pododdziałów piechoty w warunkach zbliżonych do realiów działań ochronno-obronnych prowadzonych w aglomeracji miejskiej.

Z wielu funkcji, jakie winien spełniać, trzy należy traktować jako szczególnie ważne.

Pierwsza z nich - to zapewnienie możliwości szkolenia taktycznego wszystkich rodzajów wojsk; na przykład w organizacji systemu ognia w powiązaniu z zaporami inżynieryjnymi, wykonywaniu manewru przez siły prowadzące działania zaczepne, a także. ochronno-obronne itp.

Druga - polegałaby na stworzeniu możliwości szkolenia fizycznego, topograficznego oraz umiejętności bytowania wojsk w mieście. Na przykład: orientowanie się w mieście, pokonywanie przeszkód terenowych, przygotowanie sprzętu bojowego i oprządzenia do walki w mieście, zaopatrywanie w wodę, żywnienie itp.

Wreszcie ośrodek ten powinien umożliwić prowadzenie szkolenia antyterrorystycznego nie tylko dla brygady, lecz także dla innych jednostek resortu Spraw Wewnętrznych.

Ośrodek zurbanizowany powinien zapewnić możliwość szkolenia przynajmniej kompanii piechoty, a jego wielkość podyktowana koniecznością stworzenia I i II strefy, dopuszczając mniejszą ich głębokość. Należałoby umożliwić każdej kompanii piechoty korzystanie z niego przez [] okres czasu, umożliwiając przeprowadzenie ćwiczeń plutonowych i kompanijnych.

Występowanie w NJW MSW jednostek o różnym charakterze i przeznaczeniu, stwarza potrzebę wykonania dla każdej z nich odrębnych programów szkolenia. Wydaje się, że ten problem można sprawnie rozwiązać z korzyścią dla jednostek, wprowadzając do części wstępnej programu zapis, że "tematykę programu dostosować do warunków wynikających z przeznaczenia jednostek". Przeznaczenie to jest natomiast mocno akcentowane w prowadzonych ćwiczeniach oraz innych dokumentach normatywnych /Rozkaz o gotowości bojowej/.

Realizując program szkolenia, należałoby większą uwagę poświęcić na integrację zajęć pododdziałów piechoty i rodzajów wojsk, zwłaszcza od szczebla plutonu, a dotyczących przede wszystkim problematyki prowadzenia działań ochronno-obronnych. Należy zrezygnować z zajęć, których tematem jest drużyna w ochronie i obronie obiektu, ponieważ nie jest ona w stanie prowadzić działań sposobami określonymi w obowiązujących dokumentach normatywnych.

4.2. Kierunki doskonalenia wyposażenia brygady oraz obronnego przygotowania obiektów.

Proces doskonalenia sprzętu i wyposażenia brygady jest w NJW MSW uzależniony, przede wszystkim, od jego występowania w siłach zbrojnych i możliwości nabycia. Podejmowanie przedsięwzięć, mających na celu konstrukcję środków mogących mieć zastosowanie tylko w działaniach przeciwdywersyjnych jest niecelowe i nierealne, gdyż wiąże się z dużymi nakładami finansowymi. Dlatego uwaga musi być skupiona na poszukiwaniu w jednostkach MON takiego sprzętu, którego walory techniczno-użytkowe mogłyby być skutecznie wykorzystywane również w działaniach ochronno-obronnych.

W prowadzonych w rozdziale 3 rozważaniach dotyczących organizacji systemu ognia broni strzeleckiej należy stwierdzić, że znajdujące się w wyposażeniu brygady uzbrojenie w zasadzie zapewnia obiektom skuteczną ochronę i obronę, ale z jednym zastrzeżeniem. Związane jest ono z prawdopodobnym przewartościowaniem zadań dywersyjno-rozpoznawczych przeciwnika na rozpoznawczo-dywersyjne, co spowoduje wzrost zagrożenia obiektów rozpoznaniem, /na przykład z górnych kondygnacji wysokich domów/. Rozpoznanie takie, prowadzone z dość dużej odległości wymagać będzie posiadania broni, umożliwiającej niszczenie wykrytych obserwatorów przeciwnika. Zadanie to można wykonać posiadając w uzbrojeniu karabin wyposażony w celownik optyczny, umożliwiający niszczenie nieprzyjaciela na odległościach do 1000 metrów.

Stwierdzone niedostatki sprzętu łączności, a przede wszystkim mały zasięg środków radiowych UKF /radiostacja

R-107/, potęgowany właściwościami zabudowy aglomeracji warszawskiej, wpływają na potrzebę wyposażenia kompanii łączności w radiostacje, które zapewniałyby sprawnie funkcjonującą łączność. Środki te winny się charakteryzować małym wagoniarem i gabarytami, dużym zasięgiem /ponad 40 km/ oraz możliwością wykorzystywania w nich różnorodnych źródeł zasilania. Częściowo warunki te spełniają radiostacje R-130 i R-123. Możliwość ich montażu w nadwoziu samochodu osobowo-terenowego UAZ /w późniejszym okresie w WT/ znacznie ułatwiłyby prowadzenie manewrowych działań zaczepnych.

Trudne warunki realizacji niektórych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego, szczególnie rozbudowy fortyfikacyjnej, spowodowane są nie tylko niekorzystnymi warunkami terenowymi, występującymi w aglomeracji warszawskiej, lecz także niskimi parametrami techniczno-eksploatacyjnymi oraz małą liczbą maszyn będących w wyposażeniu pododdziałów saperów. Współczesne maszyny inżynieryjne charakteryzować powinno wysokie właściwości eksploatacyjne /ponad 100 m³/h/, manewrowe oraz eliminowanie ludzi wykorzystywanych do prac pomocniczych.

W całokształcie realizowanych przedsięwzięć ochronno-obronnych istotnym problemem jest obronne przygotowanie obiektów. O ile w ćwiczeniach rozpatrywane są zagadnienia taktyki prowadzenia przeciwdywersyjnych działań bojowych, o tyle wymieniony problem nie jest w ogóle uwzględniany, ponieważ brygada nie jest użytkownikiem obiektów, a tylko współuczestniczy w ich ochronie i obronie.

Obowiązujące w NJW zarządzenie MSW ^{1/} dokładnie precyzuje

warunki przygotowania obiektów SK-1 do zabezpieczenia funkcjonowania komórek organizacyjnych naczelnych organów politycznych, władzy i Prezydium Rządu, nie rozpatrując jednak potrzeb i zakresu obronnego ich przygotowania. Władny podejmowania decyzji w tym zakresie jest Komitet Obrony Kraju /KOK/. Powyższy problem jest ważny dla dowództwa i sztabu brygady dlatego, ponieważ zrealizowane w jego ramach przedsięwzięcia ułatwią wykonanie zadań ochronno-obronnych, zwiększając tym samym bezpieczeństwo osobom przebywającym w tych obiektach.

Z wielu kierunków w jakich należałoby doskonalić obronne przygotowanie obiektów, dwa należy uważać za mające szczególne znaczenie. Pierwszy z nich - to realizacja przedsięwzięć technicznych w obiektach, mających na celu wzmocnienie ich ochrony fizycznej. Drugi kierunek polegałby na podjęciu przedsięwzięć organizacyjnych ułatwiających brygadzie prowadzenie działań ochronno-obronnych, szczególnie w I strefie.

W ramach pierwszego kierunku zasadniczego znaczenia nabrają takie przedsięwzięcia jak: trwałe ogrodzenia i bramy, zabezpieczenie okien przed ostrzałem, przystosowanie piwnic na ukrycia dla ludzi, montowanie reflektorów oświetlających przedpole obiektów, instalowanie przegród uniemożliwiających przedostanie się podziemnymi ciągami kanalizacyjnymi i ciepłowniczymi, wyposażenie obiektów w urządzenia sygnalizacyjne /telewizyjne, radiolokatory, fotokomórkowe, akustyczne, czy proste w budowie tzw. "samostrzały"/.

Przedsięwzięcia organizacyjne realizowane w ramach ob-

1/ Zarządzenie Nr 02 Ministra Spraw Wewnętrznych, Warszawa, 1985 r.

ronnego przygotowania obiektów polegałoby na usytuowaniu w pobliżu obiektów, instytucji, szkół, obiektów publicznych, których znaczna liczba pracowników w okresie zagrożenia i wojny byłaby rozśrodkowana.

Zrealizowanie tego przedsięwzięcia ułatwiłoby wprowadzenie i utrzymanie sprawnego systemu przepustkowego w I strefie. Domy mieszkalne znajdujące się w pobliżu obiektu /I strefa/ objąć trzeba racjonalnym zasiedlaniem /wyeliminowanie przeciwników politycznych, elementu kryminogennego itp./. Drugie ważne zagadnienie - to uzupełnianie stanu osobowego brygady żołnierzami rezerwy z tej części aglomeracji warszawskiej, w których przewiduje się prowadzić działania ochronno-obronne. Bataliony piechoty natomiast wcielałyby żołnierzy rezerwy z tych dzielnic, które stanowią ich rejony działań bojowych. Kompanie winny być tworzone z żołnierzy zamieszkałych w pobliżu obiektów planowanych im do ochrony i obrony.

Przedstawione problemy, szczególnie organizacyjne, są trudne do natychmiastowego rozwiązania. Wydaje się jednak, że stopniowo mogą być zrealizowane, ale przy wydatnej pomocy Komitetu Obrony Kraju, administratorów i użytkowników obiektów /URM, MSW, i inne/.

4.3. Kierunki doskonalenia sposobów działania brygady.

Rozważania przedstawione w rozdziale 3, obejmujące problematykę organizacji i prowadzenia działań ochronno-obronnych wykazały istnienie wielu luk, które mają negatywny wpływ na skuteczność realizowanych zadań.

Na wstępie celowym jest rozpatrzenie zasadności stosowania w przeciwdywersyjnych działaniach bojowych i występujących w dokumentach normatywnych pojęć "zasada" oraz "działania likwidacyjne". W tytułach instrukcji ^{1/} oraz w ich treści często używa się pojęcia "zasady" ^{2/}, podczas, gdy w rzeczywistości chodzi o właściwości lub sposoby prowadzenia określonych rodzajów przeciwdywersyjnych działań bojowych. W związku z tym, należałoby dokonać zmian w wymienionych dokumentach i nadać im następujące brzmienie: "Instrukcja o sposobach prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych" oraz "Instrukcja o sposobach prowadzenia działań ochronno-obronnych".

Przytoczone propozycje nazw w pełniejszym zakresie odpowiadają treści zawartej w tych dokumentach.

Jedną z form przeciwdywersyjnych działań bojowych są "działania likwidacyjne", których celem jest zniszczenie umiejscowionych dywersantów. Jak z powyższego wynika, nazwa tej formy działań odbiega od przyjmowanego jej znaczenia. W taktyce ogólnej dla jednoznacznego rozumienia celu walki przyjęto pojęcie "niszczenie". Dlatego ta forma przyjęłaby nazwę "działania niszczące".

W ochronie i obronie obiektów szczególnego znaczenia i doskonalenia wymaga współdziałanie brygady z sąsiadami

1/ "Instrukcja o zasadach prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych" i "Instrukcja o zasadach prowadzenia działań ochronno-obronnych".

2/ "Zasada - podstawa, podwalina, przepis reguła wyjaśniająca działanie, postępowanie ...". Leksykon dla dzieci i młodzieży, wyd. Wiedza Powszechna 1979 r., s. 403.

znajdującymi się w rejonie działań bojowych lub poza nim. Obserwacja ćwiczeń taktycznych wykazała, że najbardziej racjonalnym, byłby następujący schemat współdziałania:

- dowódca warty - oficer dyżurny obiektu /BOR/;
- dowódca ZO - komendant obiektu /BOR, MSW/, komendant Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych, komendant Zakładu Karnego, naczelnik małego miasta /sołtys/, komendant Rejonowej Straży Pożarnej, komendant Posterunku Służby Ochrony Kolei, dowódca kompanii ochrony obiektów, leśniczy;
- dowódca bpszmot - naczelnik Wydziału BOR, Szef Dzielnicowego USW, Szef OC dzielnicy /gminy/, dowódca batalionu OT, naczelnik dzielnicy /gminy/, nadleśniczy;
- dowódca brygady - Szef WUSW, Szef OC województwa, wojewoda /prezydent miasta/, Wojewódzka Komenda Straży Pożarnych, dowódca brygady OT, zastępca dyrektora BOR.

Powyższy schemat jest możliwy do realizacji pod warunkiem pokrywania się rejonu działań bojowych określonego szczebla organizacyjnego z podziałem administracyjnym. Na przykład: brygada - województwo /duża aglomeracja miejska/; batalion - gmina /dzielnica/.

Stan ten można osiągnąć tylko wówczas, gdy bataliony i kompanie piechoty zmotoryzowanej będą usamodzielnione pod względem możliwości wykonania podstawowych przedsięwzięć zabezpieczenia bojowego, techniczno-specjalnego i tyłowego.

Wtedy, bez większych trudności można podporządkować batalionowi taką liczbę kompanii piechoty, która jest niezbędna do realizacji zadania bojowego.

Tworzone w działaniach ochronno-obronnych ugrupowanie bojowe brygady powinno odzwierciedlać jej możliwości w tym zakresie, wykonywane zadania, a także prawdopodobne metody dywersyjnego oddziaływania nieprzyjaciela. Charakterystyka tych metod zawarta w rozdziale 2 wskazuje, że przeciwnik nie jest w stanie wykonać zadań rozpoznawczych i dywersyjnych z dużej odległości od obiektów. Dążyć więc będzie do przenikania do II i I strefy. Wynika stąd potrzeba posiadania w tych strefach takiej wielkości sił przeciwdywersyjnych, które zapewnią wymagany wskaźnik nasycenia. Jego wielkość zależy od dwóch czynników: liczby żołnierzy prowadzących działania w danej strefie i głębokości strefy.

$$N = \frac{Z}{\pi \cdot r^2}$$

$$r = \sqrt{\frac{Z}{N \cdot \pi}}$$

Z analizy zawartej w rozdziale 3 wynika, że do ochrony obiektu /warta/ brygada ma możliwość wydzielenia sił od drużyny do plutonu. W przypadku, gdy wartę stanowi pluton piechoty /ZO - kpzmot/, duży wskaźnik nasycenia uzyskać można przy głębokości I strefy wynoszącej około 0,3 km.

Prowadzone ćwiczenia taktyczne w brygadzie potwierdzają, że część obiektów będzie ochroniana wartą w sile drużyny piechoty. Aby w tym przypadku uzyskać potrzebny wskaźnik

nasylenia, głębokość tej strefy winna wynosić:

$$r = \sqrt{\frac{10}{3,14 \cdot 50}} \approx 0,2 \text{ km}$$

Taka głębokość I strefy wpłynie na wzrost gęstości do około 4 żołnierzy na kilometr.

W II strefie, aby uzyskać mały wskaźnik nasylenia siłami przeciwdywersyjnymi, należałoby wydzielić do prowadzenia działań zaczepnych następującą liczbę żołnierzy:

$$\dot{Z}_m = N_2 \cdot S_2$$

$$\dot{Z}_m = 10 \cdot 28 = 280$$

Powyższe obliczenia wskazują, że do prowadzenia działań w tej strefie należy wydzielić siły około dwóch kompanii piechoty, co w warunkach brygady jest nierealne.

Aby zapewnić w tej strefie najniższy wskaźnik nasylenia należy zmniejszyć jej głębokość do:

$$r = \sqrt{\frac{25}{3,14 \cdot 10}} \approx 1 \text{ km}$$

Przy tej głębokości II strefy działania zaczepne może prowadzić już pluton piechoty.

Rozmieszczenie III strefy w całym rejonie działań bojowych brygady wymaga takiej organizacji elementów ugrupowania bojowego, aby były one zdolne przystąpić do wykonania zadań w jak najkrótszym czasie. Zadania w tej strefie realizować będą odwody i pododdziały rozpoznawcze. Znaczną jej

rozciągłość uzasadnia potrzebę dużej manewrowości tych elementów, którą można osiągnąć poprzez ich rozérodowanie oraz wyposażenie w lekkie i szybkie pojazdy, a także wzmocnienie kluczem śmigłowców Mi-8. Odwód brygady powinien stanowić batalion piechoty w składzie 2 - 3 kompanii rozmieszczonych w 2 - 3 rejonach. Każdej z nich wyznacza się 2 - 3 kierunki działania. Przedstawiona organizacja odwodu umożliwi jego użycie w sposób scentralizowany lub zdecentralizowany skracając czas osiągnięcia przez pododdziały ognisk walki do 20 - 30 minut. Proponowane ugrupowanie bojowe brygady w działaniach ochronno-obronnych zawiera załącznik 58. Trafność powyższego poglądu potwierdzają także wyniki ankiety, w której na pytanie: "czy lepsze efekty w zwalczaniu dywersji osiągniemy posiadając na szczeblu brygady jeden odwód w sile batalionu lub kilka odwodów w sile kompanii?", 36 respondentów odpowiedziało się za kilkoma odwodami, 5 - za jednym, a 3 nie wyraziło opinii.

Przeprowadzone badania wskazują również na potrzebę nowelizacji norm taktycznych stosowanych w ochronie i obronie obiektu. Uwzględniając wymagania, mające na celu zapewnienie odpowiedniego wskaźnika nasycenia rejonu działań bojowych siłami przeciwdywersyjnymi w aglomeracji warszawskiej, głębokość poszczególnych stref winna wynosić:

- I strefa /strefa obiektu/ - warta w sile: drużyny - 0,2km,
plutonu - 0,3km,
- II strefa /bliskie podejścia/ - pododdział manewrowy w sile:
plutonu /ZO - kpzmot/
- 1 km,

kompanii /ZO - bpzmot/

- 2 km.

Wymienione normy wyraźnie wskazują, iż pluton piechoty nie może stanowić załogi ochronnej, gdyż nie jest w stanie osiągnąć, najmniejszego nawet wskaźnika nasycenia siłami przeciwdywersyjnymi w II strefie.

Bardziej precyzyjnego od dotychczasowego określenia wymaga również definicja załogi ochronnej. Proponowana definicja winna mieć następujące brzmienie: "pod pojęciem załogi ochronnej należy rozumieć pododdział /kilka pododdziałów pod wspólnym dowództwem^{nie} mniejszy niż kompania, wyznaczony do prowadzenia działań ochronno-obronnych, który jest w stanie wydzielić ze swych sił wartę, pododdział do działań na bliskich podejściach oraz odwód nie mniejszy niż warta".

Przedstawione kierunki doskonalenia możliwości bojowych brygady nie wymagają znacznych nakładów finansowych. Większość z nich może być zrealizowana przez podjęcie przedsięwzięć w sferze organizacyjnej. Większe nakłady finansowe może pochłonąć obronne przygotowanie obiektów. Należy również wykorzystać istniejące rezerwy w przygotowaniu operacyjno-taktycznym dowódców i sztabu brygady w celu zwiększenia skuteczności ich działania. Coraz bardziej złożony proces dowodzenia wojskami podczas wykonywania przez nie zadań ochronno-obronnych powoduje, że dowódcy i oficerom sztabu brygady pozostaje krótki czas na podjęcie decyzji. Optymalne wykorzystanie pododdziałów w znacznym stopniu zależeć będzie od umiejętnego stosowania w tych działaniach zasad sztuki wojennej.

5. WŁAŚCIWOŚCI STOSOWANIA ZASAD SZTUKI WOJENNEJ W CZASIE PROWADZENIA DZIAŁAŃ OCHRONNO-OBRONNYCH PRZEZ BRYGADĘ W AGLOMERACJI MIEJSKIEJ.

Na temat zasad sztuki wojennej i ich stosowania w działaniach bojowych toczy się wiele dyskusji na łamach prasy wojskowej. Dyskusje te z reguły dotyczą działań regularnych, mniej zaś rozważa się o ich znaczeniu w przeciwdywersyjnych działaniach bojowych.

Mówiąc o zasadach i ich znaczeniu F. Engels pisał: "... zasady są nie punktem wyjścia, lecz ostatecznym wynikiem badania; nie są stosowane do przyrody i historii ludzkiej, lecz wyabstrahowane z nich; nie przyroda i ludzkość kierują się zasadami, lecz zasady są o tyle tylko słuszne, o ile są zgodne z przyrodą i historią" ^{1/}. I chociaż mają one charakter obiektywny, to jednak posługują się nimi ludzie - subiektywnie. Dlatego przedstawiona zostanie charakterystyka tych zasad sztuki wojennej, które w przeciwdywersyjnych działaniach ochronno-obronnych prowadzonych w aglomeracji miejskiej mają szczególną wartość praktyczną oraz określoną specyfikę.

Do podstawowych zasad, którymi powinien się kierować dowódca i oficerowie sztabu brygady przygotowując i prowadząc działania ochronno-obronne w aglomeracji miejskiej należy zaliczyć:

1/ cel;

2/ ześrodkowanie sił i środków oraz wysiłków do wykonania głównych, decydujących o powodzeniu zadań;

1/ MarksK., Engels F: Dzieła, t. 20, Warszawa, 1972 r., s.37.

- 3/ ekonomię sił;
- 4/ manewr;
- 5/ prostotę;
- 6/ zaczepność i zdecydowany charakter działań;
- 7/ zaskoczenie;
- 8/ współdziałanie;
- 9/ swobodę działań;
- 10/ jedność dowodzenia.

1. Cel. W każdej racjonalnej działalności człowieka cel jest podstawowym motywem jego postępowania. Przez cel należy rozumieć założony rezultat dążeń, punkt, do którego zmierza wykonawca. Myśl tę najlepiej oddają rozważania T. Kotarbińskiego: "Działać - to zmierzać do określonego celu w danych warunkach przy pomocy właściwych środków po to, by dojść od warunków istniejących do warunków odpowiadających przyjętemu celowi. Działanie, które mamy urzeczywistnić, wymaga przeto niejako wyznaczenia: 1. wyznaczenia celu; 2. wyznaczenia warunków należących do rzeczywistości; 3. wyznaczenia środków przystosowanych zarówno do zamierzonego celu, jak też istniejącej rzeczywistości. Cel, warunki i środki - oto trzy człony działalności praktycznej, równie zresztą, jak i działalności naukowej" ^{1/}.

W czasie działań ochronno-obronnych w aglomeracji miejskiej wyznaczenie celu wymaga wnikliwego, głębokiego oraz wszechstronnego rozważenia tych warunków i środków. Nieuwzględnienie ich przy formułowaniu celu działań ochronno-obronnych w terenie zabudowanym może prowadzić do obniżenia

1/ Kotarbiński T: "Traktat o dobrej robocie", cyt. wyd. s.19.

poziomu bezpieczeństwa obiektów, a tym samym ułatwić nieprzyjacielowi dokonanie w nich dywersji.

Z kolei uwzględnienie podczas formułowania celu - warunków i środków, wymaga głębokiej znajomości środowiska miejskiego, jego specyfiki oraz niejako praktycznego "poruszania się" w tym terenie.

Cel działań ochronno-obronnych powinien określić Dowódca NJW MSW. Jeżeli nie został sprecyzowany przez przełożonego, wówczas formułuje go dowódca brygady na podstawie wniosków z analizy zadania i oceny sytuacji.

W czasie konkretyzowania celu działań ochronno-obronnych brygady w aglomeracji miejskiej sprawą pierwszoplanową może być nie tylko zniszczenie sił dywersyjnych nieprzyjaciela i zapewnienie pełnego bezpieczeństwa obiektom, lecz także zamknięcie dostępu do I strefy, prowadzenia wysocze manewrowych działań w II strefie, uzyskanie określonego wskaźnika nasycenia i gęstości itp. Przy określaniu celu /jeżeli nie podał go przełożony/, można się posłużyć metodą sporządzania listy pytań i odpowiedzi na nie ^{1/} - na przykład: jaka jest rola brygady w osiągnięciu ostatecznego celu działań Wojsk Nadwiślańskich i w związku z tym, jak brzmi moje zadanie /czy zadanie logicznie się kojarzy ze sformułowanym celem/? W aglomeracji miejskiej najczęściej należy także sobie wyjaśnić:

a/ czy potencjałem bojowym brygady można wykryć nieprzyjaciela w III i II strefie, a następnie zniszczyć, zanim przedostanie się do obiektu? /cel: przeciwnik/;

1/ Urbańczyk T: "Działania bojowe w terenie górzystym - historia i współczesność", wyd. ASG WP, Warszawa 1984r., s.256.

b/ czy prowadzenie działań zaczepnych w II i III strefie traktować drugorzędnie po to, by większość sił brygady skierować do wzmocnienia bezpośredniej ochrony i obrony obiektów, co pozwoli kwartał zabudowy miasta stanowiący I strefę wyłączyć z całkowitego ruchu ludności i pojazdów oraz uniemożliwi wejście nieprzyjacielowi w jej rejon?/cel: 1. teren, wyłączenie z ruchu części miasta; 2. nieprzyjaciel, wzbrowienie mu rozpoznania i dywersji, izolowanie go%;

c/ w jaki sposób stworzyć określone nasycenie i gęstość sił przeciwdywersyjnych w poszczególnych strefach? /cel: 1. teren, dominacja na podejściach do obiektów; 2. nieprzyjaciel, niedopuszczenie do lokalizacji, rozpoznania i dokonania dywersji w obiektach/.

Zasadniczym czynnikiem, potwierdzającym trafność obranego celu jest rozpoznanie nieprzyjaciela wszystkimi dostępnymi siłami i środkami brygady oraz wykorzystanie wyników rozpoznania sztabu nadrzędnego i sąsiadów.

Po określeniu celu ochrony i obrony obiektów wszystkie decyzje wykonawcze i działania pododdziałów brygady muszą być podejmowane w taki sposób, aby zapewnić jego osiągnięcie i utrzymanie przez cały okres realizacji zadania.

2. Ześrodkowanie sił i środków oraz wysiłków do wykonania głównych, decydujących o powodzeniu zadań. Trafne określenie celu pozwala skonkretyzować główny "trzon" zamiaru dowódcy brygady dotyczący działań ochronno-obronnych w aglomeracji miejskiej, niekoniecznie już w pełni sprecyzowany /tzn. nie wiadomo konkretnie, kto i co ma robić, jaki osiągnąć cel

ochrony i obrony obiektów/. Precyzowanie się zamiaru /decyzji/ następuje w toku wyjaśniania celu, przeprowadzania analizy zadania i dokonywania oceny sytuacji.

Trzonem zamiaru jest wybór głównego wysiłku działań ochronno-obronnych. Właściwe zrozumienie i umotywowanie przestrzegania tej zasady ma szczególne znaczenie w czasie przygotowania i prowadzenia działań ochronno-obronnych przez brygadę w aglomeracji miejskiej. On bowiem w poważnej mierze będzie determinował ilościowy i jakościowy dobór sił i środków do ochrony i obrony poszczególnych obiektów. Realizując zasadę ześrodkowania, należy zawsze mieć na uwadze cel działań ochronno-obronnych oraz przygotowanie pododdziałów brygady przeznaczonych do wykonania poszczególnych zadań w specyficznych warunkach terenu zurbanizowanego. Trzeba również uwzględnić fakt, że obiekty o ważnym znaczeniu będą rozmieszczone w całym rejonie działań bojowych brygady i wówczas zasada ta będzie miała zastosowanie w tym obszarze.

Ześrodkowanie sił i środków oraz wysiłków do wykonania głównych, decydujących o powodzeniu zadań polega na stworzeniu z pododdziałów piechoty silnych, odpowiednio ugrupowanych wart i załóg ochronnych - wzmocnionych saperami, chemikami, artylerią przeciwlotniczą itp. W pobliżu obiektów rozmieszcza się licznie rozsiane nieduże odwody, które na wzór straży pożarnej zneutralizują lokalne próby oddziaływania nieprzyjaciela, lub w przypadku uderzeń na obiekty przez większe siły /duży pożar/ połączą się w znacznej wielkości pododdziały, osiągając zdolność zadania mu mocnego uderzenia. Szybkość ich działania zapewnią mobilne transportery opancerzone, a także przydzielone śmigłowce transportowe.

Najmocniejszym członem ZO winny być pododdziały organizujące bezpośrednią ochronę i obronę obiektów w I strefie. Dlatego siły te będą często wspierane przez odwody załóg ochronnych i batalionów piechoty.

Struktura miejskiego ugrupowania bojowego ZO musi odpowiadać charakterowi terenu zurbanizowanego. Na przykład nie można równomiernie rozmieszczać posterunków i patroli w całym obszarze I lub II strefy obiektu, gdyż specyficzne właściwości tej aglomeracji powodują kanalizowanie ruchu /ulice/, a w tych rejonach winno się wystawiać posterunki i patrole oraz inne elementy.

O wykonaniu zadań ochronno-obronnych przez ZO decyduje system ognia, jednak jego organizacja napotyka na szereg trudności spowodowanych:

- małym zasięgiem obserwacji;
- skąpyimi możliwościami rozwinięcia środków plot;
- ograniczonym manewrem sprzętem i ogniem;
- występowaniem odcinków terenu zakrytego.

Ograniczenia wynikające z charakteru aglomeracji miejskiej wymagają rozumnego podziału i wykorzystania pododdziałów brygady, zwłaszcza ich ześrodkowanie w określonym miejscu i czasie do wykonania głównych, decydujących o powodzeniu zadań. Zasada ta wiąże się ściśle z ekonomią sił i manewru.

3. Ekonomia sił. Ma ona dwojakie znaczenie.

a/ Kosztem osłabienia ochrony i obrony mniej ważnych obiektów ześrodkować maksimum sił i środków do wykonania zadań w najważniejszych obiektach. To zastosowanie zasady

ekonomii sił wiąże się z rozsądnym ryzykiem. Rozmieszczenie obiektów w różnych strefach zabudowy powoduje, że one niejako narzucają wysiłek działań ochronno-obronnych. "Słabą" ochroną i obroną mogą być objęte obiekty takie, jak na przykład składy, magazyny, rozmieszczone w strefach zabudowy o terenie bardziej odkrytym /zabudowa rozproszona/. Jednak należy mieć na uwadze wzmocnienie tych sił odwodami oraz uruchomieniem w tych rejonach rozpoznania.

b/ Przeznaczenie do wykonania konkretnego zadania tylko takiej ilości sił i środków, jaka jest w tym celu rzeczywiście potrzebna.

Ten sposób postępowania jest niezwykle trudny. W tym wypadku zasada ekonomii kłóci się z zasadą "ześrodkowania". Historia dowodzi sensowności tego zabiegu.

W działaniach ochronno-obronnych obejmujących dużą liczbę obiektów, metodę tę można stosować określając wskaźnik nasycenia i gęstości, jaki należy uzyskać w poszczególnych strefach. Z jednej strony stworzy to warunki uniknięcia "oszczędzania" sił ochronnych, a z drugiej ich "przerostu" - pod pretekstem ważności obiektów. Powyższa metoda dotyczy nie tylko pododdziałów piechoty realizujących zadania ochrony i obrony obiektów, lecz także zabezpieczenia i zaopatrzenia brygady.

4. Manewr. Jego celem jest postawienie nieprzyjaciela w niekorzystnym położeniu, zmuszenie go do ciągłego przemieszczania się, i wyczerpywanie jego sił fizycznych i psychicznych, a w konsekwencji do nawiązania z nim styczności i zniszczenie go. Manewr "zmusza" do wyjątkowo racjonalnego

wykorzystywania aglomeracji miejskiej. Teren ten jest sprzymierzeńcem manewru w sposób skryty i nieoczekiwany dla nieprzyjaciela.

W działaniach ochronno-obronnych może występować manewr siłami, sprzętem i ogniem. Manewr siłami stosowany jest przez pododdziały piechoty, prowadzące przede wszystkim działania w II strefie, gdzie uzyskanie dużego wskaźnika nasycenia i gęstości jest bardzo trudne, do osiągnięcia. Manewr winien być wykorzystywany także przez siły warty. Jego istota zawiera się w okresowej zmianie rozmieszczenia posterunków i rejonów /tras/ patrołowania oraz przechodzeniu od jednej do innej formy działania. Manewr cechować powinien działanie prowadzone przez odwody i pododdziały rozpoznawcze.

Manewr ogniem polega na gwałtownej zmianie i niespodziewanym uderzeniu ogniowym na siły dywersyjne nieprzyjaciela, zwłaszcza na te, które znalazły się w niekorzystnym położeniu w aglomeracji miejskiej. Niewielka ilość celnie wystrzelonych pocisków w momencie znalezienia się nieprzyjaciela w wąskich ulicach /przejsiach/, otoczonych wysokimi ścianami budynków, spowoduje lepszy efekt, niż setki podobnych pocisków wystrzelonych na równinie ^{1/}, /strzały odbitkowe/. Tu należy wspomnieć o wtórnym rażeniu celu, które powodują odłamki muru budynków.

Nie można pominąć znaczenia manewru sprzętem. Najbardziej racjonalnym środkiem jest śmigłowiec, który może być wykorzystywany do przerzutu i bezpośredniego wsparcia ogniowego odwodów oraz pododdziałów rozpoznawczych. W przyszłości,

1/ Urbańczyk T: "Działania bojowe w terenie górzystym", cyt. wyd. s. 262.

dobrymi walorami manewrowymi winien charakteryzować się będący w doświadczalnej eksploatacji nowy samochód osobowo-terenowy WT oraz uzbrojony motocykl.

5. Prostota. Złożoność współczesnych działań ochronno-obronnych, wynikająca z faktu stosowania przez przeciwnie strony różnorodnych środków walki, wymaga wysokich kwalifikacji i umiejętności organizacyjnych oficerów i dowódców. Aglomeracja miejska potęguje te wymagania. Nie zwalnia to dowódców i oficerów sztabu od poszukiwania prostych, mało skomplikowanych wariantów działania w ochronie i obronie obiektów.

6. Zaczepność i zdecydowany charakter działań. Istota działań ochronno-obronnych nie polega na ich wyłącznie obronnym charakterze, lecz przez ich zaczepność dążeniu do pełnego zrealizowania założonego celu. Występowanie różnorodnych form i sposobów działań przeciwdywersyjnych w aglomeracji miejskiej oraz możliwości wykorzystania przez siły dywersyjne nieprzyjaciela nowych rodzajów broni i sprzętu, wymagają od pododdziałów brygady aktywnego, o zaczepnym charakterze, zdecydowanego działania, a od dowódców - umiejętnego i stanowczego reagowania na zmiany sytuacji, celowego stosowania manewru, inicjatywy, przewidywania, silnej woli i rozsądnego ryzyka. Zasada ta wynika z celu działań ochronno-obronnych prowadzonych w III i II strefie. Jedynie przez zaczepność działań można nawiązać styczność z nieprzyjacielem, a następnie go zniszczyć.

7. Zaskoczenie. Polega ono na nieoczekiwanym dla nieprzyjaciela działaniu sił brygady w wybranym miejscu i czasie, wykonaniu nagłego uderzenia i ognia w celu zniszczenia jego sił dywersyjnych.

Aglomeracja miejska sprzyja zaskoczeniu. Wszelki ruch jest osłaniany przez zabudowę zarówno przed obserwacją wzrokową, jak i rozpoznaniem radiolokacyjnym. Te sprzyjające okoliczności oraz przewaga względna, jaką zapewnia zaskoczenie, sugerują, aby każde działanie bojowe rozpatrywać przez pryzmat korzyści płynących z zaskoczenia.

Zaskoczenie w działaniach ochronno-obronnych winno się przejawiać w okresowej zmianie rejonów rozmieszczenia posterunków i tras patroli, urządzeniu posterunków w najmniej oczekiwanych miejscach /dachy budynków, drzewa, kominy itp./, skrytych działaniach zaczepnych prowadzonych w II strefie, szybkim przerzucie odwodów do ognisk walki przy pomocy śmigłowców, zmianie form działań itp.

Największe korzyści daje zaskoczenie wynikające ze skrytego manewru stosowanego w III i II strefie. W aglomeracji miejskiej wykorzystując komunikację podziemną /metro, tunele kolejowe/ i zwarte zabudowania, pododdziały brygady prowadzące działania zaczepne oraz odwody mogą niepostrzeżenie przenikać z jednego kwartału do drugiego, a zwłaszcza w warunkach ograniczonej widoczności.

8. Współdziałanie. Udział w działaniach ochronno-obronnych brygady pododdziałów różnych rodzajów wojsk wymaga ciągłego koordynowania ich wysiłków. Zadanie to spełnia współdziałanie. Polega ono na zespalaniu i koordynowaniu,

zgodnie z zamiarem dowódcy brygady, możliwości techniczno-bojowych i taktycznych poszczególnych pododdziałów realizujących zadania ochrony i obrony obiektów.

Zespoleniem tych wysiłków winni zajmować się wszyscy dowódcy i oficerowie sztabu brygady. Od nich zależy, czy współdziałanie stanie się trwałym spoiwem cementującym działania pododdziałów ^{1/}. Mimo, że pododdziały brygady w działaniach ochronno-obronnych posiadają określoną samodzielność w wykonaniu zadań bojowych, zsynchronizowanie ich przedsięwzięć staje się we współczesnych warunkach konieczne.

Szczególną rolę w organizacji współdziałania odgrywają warunki aglomeracji miejskiej, które determinują sposoby wykonania zadań. Dlatego też określając elementom ugrupowania bojowego brygady sposoby działania, należy dążyć do maksymalnego wykorzystania tych warunków terenowych.

Organizując współdziałanie nie można pominąć sąsiadów, znajdujących się nie tylko w rejonie działań bojowych, ale również poza nim. Prowadzone przez te siły /MON, MSW, OT, Straż Pożarna itp./ działania, mogą być wykorzystywane przez pododdziały brygady do uzyskiwania informacji o nieprzyjacielu, zamykania prawdopodobnych kierunków jego podejścia, wzmocnienia ich działania w II strefie itp.

W rozwiązywaniu problemów organizacji współdziałania można się posłużyć następującymi jego metodami:

1/ Centralizacja jego przedsięwzięć w interesie zapewnienia bezpieczeństwa obiektom i pozostawienie dużej samodzielności pododdziałom brygady przy wykonywaniu przez nich zadań bojowych.

1/ Na podstawie: Nożko K; "Walka o przewagę", Warszawa 1985r. s.243.

Zasada ta ściśle związana jest z innymi, takimi, jak: manewr, ześrodkowanie, zaskoczenie itp.

9. Swoboda działania. Zasadę tę osiąga się drogą celowej organizacji struktury i wyposażenia brygady oraz wszechstronnego zabezpieczenia jej działań.

Ujęcie w etacie brygady określonych pododdziałów, specjalności wojskowych i sprzętu nabiera znaczenia, zwłaszcza w konieczności prowadzenia samodzielnych działań bojowych w oddaleniu od sił głównych.

Zaopatrzenie wojsk brygady w amunicję, paliwo, medykamenty, żywność, części zapasowe ma istotną rolę w utrzymaniu ich wysokich możliwości bojowych. Dobra organizacja i harmonijna realizacja zabezpieczenia pododdziałów prowadzących działania ochronno-obronne, stanowią gwarancję pomyślnego wykonania zadań w tym trudnym terenie, jaki stanowi aglomeracja miejska.

10. Jedność dowodzenia. Duża liczba obiektów oddanych pod ochronę i obronę brygady stwarza sprzyjające okoliczności do powstania wielu ognisk walki. Środki wsparcia i wzmocnienia ze szczebla brygady są często przydzielane batalionom, a nawet kompaniom piechoty /ZO/, w celu ich taktycznego usamodzielnienia. Zdarza się również, że kapitan musi wykonywać rozkazy porucznika. Zmusza to do rygorystycznego przestrzegania zasady jedności dowodzenia. W każdej sytuacji musi być pewna jednoznaczność i jasność: kto rozkazuje, a kto wykonuje.

Bardzo ważne znaczenie ma możliwość zastosowania zasad

sztuki wojennej w praktyce. Generał F. Skibiński przedstawia ją następująco: "Z międzywojennej Wyższej Szkoły Wojennej wyniosłem m. in. głębokie przekonanie o ważności, niezmiennym oddziaływaniu podstawowych zasad sztuki wojennej. Listę tych zasad znałem na pamięć i często ją sobie powtarzałem. Nabrałem również stałego nawyku praktycznego wykorzystywania tej elementarnej wiedzy w taki oto sposób. W czasie drugiej wojny światowej po każdorazowym podjęciu decyzji taktycznej, a przed jej ogłoszeniem, miałem zwyczaj sprawdzania wszystkich punktów decyzji według wszystkich tytułów listy niezmiennych praw stawiając sobie przy tym pytania: 1. Czy moja decyzja najlepszą drogą prowadzi do osiągnięcia celu /czyli do wypełnienia zadania/? 2. Czy można jeszcze coś zrobić, aby lepiej spełnić nakaz zmasowania, ekonomii sił, manewru ... itp., aż do końca listy.

Bardzo często taka weryfikacja doprowadziła do poczynienia większych lub mniejszych zmian /głównie w wykonawczej części decyzji/. Jestem zupełnie przekonany, że w każdym z takich przypadków zastosowanie tego nawyku wpływało pozytywnie na jakość decyzji, co tłumaczyło się na: skuteczniejsze wypełnienie zadania bojowego kosztem najmniejszych strat"^{1/}.

Przedstawione właściwości wykorzystania zasad sztuki wojennej w czasie prowadzenia działań ochronno-obronnych wskazują na to, że dowódca i oficerowie sztabu brygady, aby wykonać zadanie bojowe muszą dogłębnie je poznać i osiągnąć biegłość oraz stały nawyk ich stosowania.

1/ Gen.bryg. w st.spocz. dr Skibiński F: "Jeszcze o nieznanych zasadach sztuki wojennej", Myśl Wojskowa nr 5, 1967 r., s. 46.

ZAKOŃCZENIE

Przeprowadzone rozważania wykazały, że możliwości bojowe brygady MJW MSW w czasie prowadzenia działań ochronno-obronnych w aglomeracji warszawskiej odbiegają w znacznym stopniu od potrzeb wynikających z prognozowanych zadań bojowych. Występujące różnice między potrzebami, a możliwościami bojowymi wymagają dalszego doskonalenia się, środków i sposobów działania.

Zadania wykonywane przez brygadę należy widzieć w szerszym świetle, niż na to wskazuje wyłącznie taktyczny charakter ich realizacji. Ochroniając obiekty SK-1 naczelnych organów politycznych władzy i Prezydium Rządu, spełnia ona ważną rolę w systemie obronnym państwa. Jest to wystarczający argument do określenia przedsięwzięć i zabiegów wymagających niezwłocznego powzięcia, a które zapewniłyby pełne możliwości wykonania stojących przed nią zadań, wykraczających daleko poza próg taktyki.

Niezbędną jest nowelizacja struktury organizacyjnej brygady, a przede wszystkim uczynienie jej zdolną do przeciwstawienia się prognozowanemu zagrożeniu dywersyjnemu, dostosowanie aktualnego i perspektywicznego uzbrojenia oraz sprzętu do warunków aglomeracji miejskiej. Wyeliminować należy w szczególności błędną ocenę, iż o skutecznej ochronie i obronie obiektów decydują pododdziały piechoty. Taki pogląd rozpowszechniany w latach siedemdziesiątych, spowodował pozabawienie brygady możliwości m. in. skutecznego rozpoznawania nieprzyjaciela oraz walki z jego środkami napadu powietrznego. Zastrzeżenia budzi także etat pododdziałów pie-

choty zmotoryzowanej ze względu na jego niedostosowanie do współczesnych wymogów działań ochronno-obronnych, a także do sprzętu znajdującego się w ich wyposażeniu /pluton piechoty liczy 30 żołnierzy, podczas gdy pojemność samochodów ciężarowych wynosi 24/.

Brygada, by osiąść umiejętności prowadzenia działań ochronno-obronnych w aglomeracji warszawskiej musi być ogarnięta odpowiednim systemem szkolenia. Lecz umiejętności tych nie posiadzie się prowadząc w ciągu dwuletniej służby żołnierzy dwa kompanijne i jedno batalionowe ćwiczenie taktyczne.

Wydaje się, iż poszukiwane kierunki rozwiązań winny skoncentrować się na modernizacji programów szkolenia kadry i wojsk oraz przygotowania specjalnego ośrodka szkolenia w terenie zabudowanym o pojemności kompanii piechoty.

Ponadto, celem w szkoleniu byłoby ukierunkowanie jednego batalionu na prowadzenie przeciwdywersyjnych działań zaczepnych w przewidywaniu użycia jego jako odwód brygady. Wymagałoby to jego specjalnego wyposażenia /transportery opancerzone/ oraz stworzenia warunków do wykorzystywania śmigłowców.

Istotne znaczenie w efektywnym prowadzeniu przeciwdywersyjnych działań ochronno-obronnych odgrywa nowoczesne uzbrojenie i sprzęt oraz znakomicie obsługujący go, sprawni i wyszkoleni żołnierze. Tymczasem brygada nie posiada transporterów, opancerzonych, motocykli, karabinów wyborowych, ręcznych granatników przeciwpancernych, wozów dowodzenia, armat plot ZU-23-2, ppzr S-2M; dysponuje małą ilością samochodów

osobowo-terenowych, km PKS, urządzeń noktowizyjnych, koparek itp.

Jednak struktura organizacyjna, uzbrojenie, wyposażenie nie dają jedynej pewnej rękojmi skutecznej realizacji postawionych brygadzie zadań. Niezbędne jest również doskonalenie sposobów/taktyki/ działań bojowych brygady w warunkach aglomeracji warszawskiej z dostosowaniem ich do prognozowanych metod oddziaływanie nieprzyjaciela na obiekty SK-1.

Przedstawione rozważania umożliwiają stworzenie wizji brygady o współczesnym charakterze. Winna ona uzyskać status związku elitarnego wyposażonego i szkolonego na wzór Brygady Powietrzno-Desantowej, zdolnego do prowadzenia akcji przeciwdywersyjnych i antyterrorystycznych w różnych warunkach terenowych oraz wyposażonego w najnowocześniejszą broń i sprzęt bojowy. Zrealizowanie proponowanych w rozprawie przedsięwzięć przybliżyłoby brygadę do jej perspektywicznego obrazu, a także stworzyłoby bazę wyjściową do dalszej modernizacji.

BIBLIOGRAFIA

- I. Regulaminy, instrukcje, dokumenty, akta.
1. Ćwiczenie taktyczne z wojskami, Warszawa 1976 r., nr 01360.
2. Ćwiczenie taktyczne z wojskami, Warszawa 1977 r., nr 01431.
3. Ćwiczenie dowódczo-sztabowe, Warszawa 1980 r., nr 01688.
4. Ćwiczenie taktyczne z wojskami, pk. "WRZESIEŃ-80", Warszawa 1980 r., nr 01691.
5. Ćwiczenie dowódczo-sztabowe z 1 WBZmot, Warszawa 1981 r., nr 01756.
6. Ćwiczenie dowódczo-sztabowe z 1 WBZmot, Warszawa 1982 r., nr 01853.
7. Ćwiczenie dowódczo-sztabowe pk. "MODRZEN-83", Warszawa 1983 r., nr 01939.
8. Ćwiczenie dowódczo-sztabowe pk. "SOKÓŁ-85", Warszawa 1985 r., 02103.
9. Ćwiczenie dowódczo-sztabowe pk. "WRZOS-86", Warszawa 1986 r., nr 02261.
10. Działania bojowe w warunkach szczególnych /podręcznik/, Warszawa 1964 r.,
11. Działania specjalne, Warszawa 1985 r.
12. Etat nr 99/039 1 Warszawskiej Brygady Zmotoryzowanej, Warszawa 1979 r.
13. Instrukcja o zasadach prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych, Warszawa 1974 r.

14. Instrukcja o zasadach prowadzenia działań ochronno-obronnych, cz.I, Warszawa 1983 r.
15. Instrukcja o zabezpieczeniu inżynieryjnym militarnej obrony terytorium kraju, Warszawa 1984 r.
16. Instrukcja. Nocny celownik do karabinów maszynowych PPN-3, Warszawa 1978 r.
17. Instrukcja. Noktowizor strzelecki NSP-3, Warszawa 1976 r.
18. Instrukcja. Ręczny granatnik przeciwpancerny, Warszawa 1965 r.
19. Instrukcja. 9 mm pistolet wz. 1964, Warszawa 1974 r.
20. Instrukcja. 9 mm pistolet wz. 1983, Warszawa 1985 r.
21. Instrukcja. 7,62 mm ręczny karabin maszynowy RPK, Warszawa 1972 r.
22. Instrukcja. Karabinek-granatnik wz. 1960, Warszawa 1974 r.
23. Instrukcja saperska dla wszystkich rodzajów wojsk i wojsk specjalnych, Warszawa 1961 r.
24. Instrukcja obsługi inżynieryjnej elektrowni siłowej IES-16, Warszawa 1965 r.
25. Instrukcja o budowie i eksploatacji schronu SBF-180, Warszawa 1985 r.
26. Instrukcja łączności. Radiostacja R-109, R-108, R-105, Warszawa 1987 r.
27. Instrukcja serwisowa. Radiotelefon stacjonarny, Warszawa 1981 r.
28. Instrukcja serwisowa. Radiotelefon 4433 /noszony/, War-

- szawa 1983 r.
29. Leksykon wiedzy wojskowej, Warszawa 1979 r.
 30. Omówienie ćwiczenia szkieletowego pk. "WRZOS-86", Warszawa 1986 r.
 31. Obrona terytorium kraju /podręcznik/, Warszawa 1983 r.
 32. Program szkolenia pododdziałów piechoty zmotoryzowanej NJW MSW, Warszawa 1985 r.
 33. Program szkolenia pododdziałów inżynieryjnych NJW MSW, Warszawa 1983 r.
 34. Program szkolenia pododdziałów łączności NJW MSW, Warszawa 1976 r.
 35. Poradnik techniczny dla podoficera wojsk inżynieryjnych, Warszawa 1971 r.
 36. Podręcznik. Wydobywanie, oczyszczanie i przechowywanie wody w warunkach polowych, Warszawa 1967 r.
 37. Polska - informator encyklopedyczny, Warszawa 1986 r.
 38. Regulamin walki wojsk lądowych sił zbrojnych PRL, Warszawa 1985 r.
 39. Regulamin sztabów /tymczasowy/, Warszawa 1983 r.
 40. Regulamin polowy sił lądowych Stanów Zjednoczonych FM-100-5, /tłumaczenie z angielskiego/, Warszawa 1979 r.
 41. Rozkaz nr 0155 Dowódcy NJW MSW do szkolenia w 1986 r., Warszawa 1985 r.
 42. Rozkaz nr 0119 Dowódcy NJW MSW do szkolenia w 1987 r., Warszawa 1986 r.

43. Vademecum. Zbiór podstawowych pojęć i informacji, Warszawa 1980 r.
44. Wykaz specjalności wojskowych żołnierzy sił zbrojnych PRL, Warszawa 1987 r.
45. Zarządzenie nr 01/87 Przewodniczącego KOK, Warszawa 1987 r.
46. Zbiór umownych znaków taktycznych, Warszawa 1967 r.

II. Opracowania

1. Armii stron NATO, Moskwa 1974 r.
2. Biuletyn Informacyjny nr 1/50/, Warszawa 1987 r.
3. Chocha B. Obrona terytorium kraju, Warszawa 1965 r.
4. Chocha B. Rozważania o sztuce operacyjnej, Warszawa 1984 r.
5. Gołąb Z., Kołacz S. Współczesne dowodzenie wojskami, Warszawa 1974 r.
6. Greczko A. Woorużennyje siły sowietskogo gosudarstwa, Moskwa 1975 r.
7. Hübner, International Polizei Taktiken und Ausbildungen, Schwendt 1978 r.
8. Kołodziejczak B. Co będzie jutro, Warszawa 1976 r.
9. Kotarbiński T. Traktat o dobrej robocie, Warszawa 1975 r.
10. Kurowski Cz., Woźniecki B. Działania partyzanckie, Warszawa 1975 r.
11. Koniński E. Rozwój taktyki specjalnej KBW, Warszawa 1958 r.
12. Nożko K. Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej, Warszawa 1973 r.

13. Nożko K. Walka o przewagę, Warszawa 1985 r.
14. Otkuda ischodit ugroza miru, Moskwa 1987 r.
15. Okrzos I. Przeciwdywersyjne działania ochronno-obronne w aspekcie prawdopodobnego rozwoju środków i metod dywersyjnego oddziaływania potencjalnego przeciwnika, Warszawa 1986 r.
16. Rowecki S. Walki uliczne, Warszawa 1931 r.
17. Studium planu strategicznego Polski przeciw Niemcom Kutrzeby i Mossara, Warszawa 1987 r.
18. Straszewski K. Policja RFN w systemie obrony terytorium kraju, Warszawa 1985 r.
19. Urbańczyk T. Działania bojowe w terenie górzystym - historia i współczesność, Warszawa 1984 r.
20. Wiśniewski J., Limanowski T. Organizacja, wyposażenie oraz wykorzystanie bojowe wojsk specjalnego przeznaczenia głównych państw NATO, Warszawa 1984 r.
21. Doroszewski W. Słownik poprawnej polszczyzny, Warszawa 1973 r.
22. Słownik podstawowych terminów wojskowych, Warszawa 1977 r.

III. Artykuły z czasopism i periodyków.

1. Bołociuch E. Przygotowanie dowództw, sztabów i wojsk do operacji obronnych w świetle założeń nowej doktryny wojennej, Myśl Wojskowa /tajna/ 1988 r. /dodatek specjalny/.
2. Brzeziński S. Zasady organizacji łączności dowodzenia w wojskach obrony wewnętrznej, Przegląd OTK /tajny/ na 1/23/.

1985 r.

3. Burratto D. Wojska specjalnego przeznaczenia w latach osiemdziesiątych, Sygnały nr 11/90, 1983 r.
4. Cesarz T. Niektóre problemy ochrony i obrony obiektów o znaczeniu militarnym, Przegląd OTK nr 4, 1977 r.
5. Dachowski M. Doktryna wojenna państw - stron UW, Myśl Wojskowa /tajna/, 1988 r.
6. Dębicki M. Zasadnicze problemy obrony terytorium kraju w świetle obronnej doktryny wojennej, Myśl Wojskowa /tajna/, 1988 r.
7. Fałkiewicz R. Niektóre problemy ochrony i obrony obiektów, Przegląd OTK, nr 2, 1987 r.
8. Die Super Kämpfer von Bad Tölz, Stern nr 41, 1987 r.
9. Jakubczak R. Wybrane problemy charakterystyki terenu i rejonu zurbanizowanego, Myśl Wojskowa /tajna/ nr 3, 1985 r.
10. Kmiecik H. Rozpoznanie w rejonach zabudowanych, Myśl Wojskowa /tajna/ nr 12, 1986 r.
11. Królikowski M. Funkcjonowanie węzła łączności stanowiska dowodzenia ZT, Myśl Wojskowa /tajna/, nr 2, 1986 r.
12. Kubajewski D. Refleksje dotyczące problematyki ochrony i obrony obiektów wojskowych, Przegląd OTK nr 2, 1978 r.
13. K.A. Działania specjalne i wojska specjalnego przeznaczenia sił zbrojnych państw NATO, WPZ nr 5/129/, 1979 r.
14. K.C. Rozwój techniki rozpoznawczej NATO, WPZ nr 1/43/, 1982 r.

15. K.C. Urządzenia do obserwacji w nocy, WPZ nr 6/94/, 1973 r.
16. Kubajewski D., Lewuski E. Problemy działań przeciwwrajdowych w obronie terytorium kraju, Przegląd OTK /tajny/ nr 2/26/, 1986 r.
17. Kulikowski S. Ogólne zasady organizowania rozpoznania w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych, Przegląd OTK /tajny/ nr 1/27/, 1987 r.
18. Kulikowski S. Niektóre uwagi dotyczące organizacji i prowadzenia rozpoznania w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych, Przegląd OTK /tajny/ nr 2/24/, 1985 r.
19. Kulikowski S. Prowadzenie bojowych działań przeciwdywersyjnych przez brygadę wojsk obrony wewnętrznej, Przegląd OTK /tajny/ nr 2/20/, 1983 r.
20. Lieber Gott, hilf mir, Quick nr 42, 1987 r.
21. Mistewicz S. Możliwości prowadzenia działań rozpoznawczo-dywersyjnych przez siły zbrojne NATO, Przegląd OTK /tajny/ nr 1/13/, 1980 r.
22. Michajłow B. Siły specjalnego назначения SSZA, Zarubeżnoje wojennoje obozrieniye, nr 12, 1985 r.
23. Nożko K. Wybrane zagadnienia działań obronnych w warunkach współczesnych, Myśl Wojskowa nr 1, 1986 r.
24. Oberleitner B. Zagrożenie terytorium PRL w świetle możliwości oddziaływania i tendencji rozwojowych sił zbrojnych NATO, Przegląd OTK /tajny/ nr 1/19/, 1983 r.
25. Okrzos I. Geneza i kształtowanie się pojęcia działań dywersyjnych i przeciwdywersyjnych, Przegląd OTK nr 3,

1984 r.

26. Prokop A. System ognia w obronie w świetle nowego regulaminu walki, Myśl Wojskowa /tajna/ nr 4, 1985 r.
27. Pawlikowski B. Węzłowe problemy obrony przeciwdywersyjnej kraju w warunkach współczesnej wojny, Przegląd OTK /tajny/ nr 2/10/, 1978 r.
28. Pawlikowski B. Węzłowe problemy obronne resortu Spraw Wewnętrznych, Przegląd OTK /tajny/ nr 1/25/, 1986 r.
29. So erschossen wir die Terroristen, Qick nr 41, 1987 r.
30. Sawicki S. Działania rozpoznawcze attache wojskowych głównych państw NATO akredytowanych w Polsce, 1986 r.
31. Ścibiorek Z. Wpływ broni precyzyjnej na obronę, Myśl Wojskowa nr 10, 1986 r.
32. Urbańczyk T. Śmigłowce i czołgi, Myśl Wojskowa nr 12, 1974 r.
33. Urbańczyk T. Kierunki zmian w założeniach taktyczno-operacyjnych wynikających z rozwoju techniki wojskowej, Myśl Wojskowa nr 1, 1984 r.
34. Wójcik T. Właściwości natarcia wojsk w warunkach szczególnych, Myśl Wojskowa nr 1, 1985 r.
35. Wójcik T. Wybrane problemy natarcia wojsk w rejonach zurbanizowanych, Myśl Wojskowa nr 11, 1985 r.

8. ZAŁĄCZNIKI

1. Użycie wojsk specjalnego przeznaczenia głównych państw NATO w Europie /na podstawie ćwiczeń "Flintlock-85"/.
2. Ankieta do przeprowadzenia wywiadu.
3. Podział przeciwdywersyjnych działań bojowych.
4. Rozmieszczenie sił warty w strefie obiektu.
5. Rozmieszczenie sił ZO na bliskich podejściach do ochranianego obiektu.
6. Ugrupowanie bojowe brygady w ćwiczeniach prowadzonych w latach 1983-1987.
7. Schemat pracy dowódcy i sztabu metodą równoległego przygotowania działań ochronno-obronnych.
8. Rozmieszczenie stanowiska dowodzenia w mieście.
9. Koncepcja "głębokiego uderzenia".
10. Formy działań dywersyjnych według regulaminów armii USA.
11. Organizacja wojsk specjalnego przeznaczenia sił lądowych USA.
12. Organizacja grupy wojsk specjalnego przeznaczenia USA.
13. Organizacja batalionu "Rangers".
14. Organizacja 22 pułku SAS.
15. Organizacja 9 samodzielnej grupy policji granicznej.
16. Organizacja drużyny operacyjnej.
17. Dane taktyczno-techniczne lornetek noktowizyjnych głównych państw NATO.
18. Dane taktyczno-techniczne radiolokatorów głównych państw NATO.
19. Zasadnicza charakterystyka min jądrowych.

20. Szczegółowa charakterystyka min jądrowych.
21. Dane taktyczno-techniczne współczesnych radiostacji głównych państw NATO.
22. Metody oddziaływania dywersyjnego na obiekty.
23. Dane taktyczno-techniczne samolotów transportowych NATO.
24. Taktyczny promień działania śmigłowców NATO.
25. Kalkulacja długości odcinka patrolowania posterunku ruchomego.
26. Długość odcinka patrolowania posterunków ruchomych wybranych obiektów.
27. Współczynnik ważności obiektów szczególnego znaczenia w systemie SK.
28. Schemat organizacyjny 1 WBZmot.
29. Struktura organizacyjna bpzmot /dotychczasowa/.
30. Struktura organizacyjna kompanii saperów /dotychczasowa/.
31. Struktura organizacyjna kompanii łączności /dotychczasowa/.
32. Podział godzin na poszczególne działy, przedmioty oraz inne zamierzenia szkoleniowe pododdziałów piechoty.
33. Podział godzin na poszczególne działy, przedmioty oraz inne zamierzenia szkoleniowe kompanii saperów.
34. Podział godzin na poszczególne działy, przedmioty oraz inne zamierzenia szkoleniowe kompanii łączności.
35. Wykaz uzbrojenia, środków łączności, inżynieryjnych i transportu bpzmot.
36. Wykaz uzbrojenia, środków łączności, inżynieryjnych i transportu ksap.
37. Wykaz uzbrojenia, środków łączności i transportu kł.
38. Dane taktyczno-techniczne broni znajdującej się w uzbrojeniu pododdziałów piechoty, saperów i łączności.
39. Dane taktyczno-techniczne granatów.

40. Właściwości bojowe środków przeciwlotniczych.
41. Dane techniczne elektrowni oświetleniowych i siłowych.
42. Dane techniczne sprzętu do polowego zaopatrywania w wodę.
43. Dane techniczne koparek.
44. Dane techniczne min własnych.
45. Dane taktyczno-techniczne środków radiowych, radioliniowych i radiotelefonicznych.
46. Dane taktyczno-techniczne radiostacji R-130 i R-123.
47. Niektóre dane techniczne pojazdów.
48. Charakterystyka zadań bojowych 1 WBZmot w ćwiczeniach organizowanych w latach 1976-1986.
49. Plan współdziałania brygady w działaniach ochronno-obronnych.
50. Potrzeby brygady w zakresie współdziałania z sąsiadami.
51. Źródła informacji o przeciwniku w działaniach ochronno-obronnych brygady.
52. Odległości między punktami dowodzenia brygady w ćwiczeniach prowadzonych w latach 1983-1987.
53. Proponowana struktura organizacyjna kompanii rozpoznawczej.
54. Proponowana struktura organizacyjna baterii przeciwlotniczej.
55. Proponowana struktura organizacyjna batalionu piechoty zmotoryzowanej.
56. Proponowana struktura organizacyjna kompanii łączności.
57. Proponowana struktura organizacyjna kompanii saperów.
58. Ugrupowanie bojowe brygady do prowadzenia działań ochronno-obronnych.

A N K I E T A

Jest Obywatel zaproszony do udziału we wstępnych badaniach dotyczących problematyki ochrony i obrony obiektów w aglomeracji miejskiej. Prowadzący badania uprzejmie prosi Obywatela o obiektywne /wg odczucia Obywatela/ odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie oraz przedstawienie swoich spostrzeżeń lub wniosków.

Celem badania jest poszukiwanie rozwiązań mających na celu skuteczniejszą ochronę i obronę obiektów.

X

X

X

1. Jaki będzie prawdopodobny cel działania dywersantów na obiekty SK?
2. Jakich sił /środków/ prawdopodobnie użyje przeciwnik w aglomeracji miejskiej przeciwko obiektom?
3. Jakie szczególne właściwości miasta przeciwnik może wykorzystywać w celu oddziaływania dywersyjnego na obiekty?
4. Czy obowiązujące zasady prowadzenia działań ochronno-obronnych zapewniają skuteczną ochronę i obronę obiektów?
5. Czy występują zasadnicze różnice w ochronie i obronie obiektów w warunkach "normalnych", a w aglomeracji miejskiej?
6. Jakie szczególne właściwości aglomeracji miejskiej mają wpływ na efektywne prowadzenie działań ochronno-obronnych?
7. Jaki należałoby uznać za wiodący sposób ochrony i obrony obiektów? Uzasadnij.

8. Czy Brygada w swej aktualnej strukturze organizacyjnej, wyposażeniu i stosując obowiązujące zasady jest zdolna skutecznie prowadzić działania ochronno-obronne w aglomeracji miejskiej?
9. Jeśli odpowiedź na 8 pytanie brzmi "nie": Co należałoby zmienić w strukturze organizacyjnej Brygady i pododdziałów?
10. Jeśli odpowiedź na 8 pytanie brzmi "nie": Co należałoby wprowadzić do uzbrojenia i wyposażenia?
11. Czy rejon działań bojowych Brygady należałoby podzielić na rejony działań batalionów, kompanii. Co należy w tym przypadku uwzględnić?
12. Od jakiego szczebla pododdział może stanowić ZO?
13. Czy właściwości miasta wpływają na wielkość stref ochrony i obrony obiektu? Uzasadnić.
14. Czy lepsze efekty w zwalczaniu dywersji osiągniemy posiadając na szczeblu Brygady: /właściwe podkreślić/?
 - jeden odwód w sile batalionu;
 - kilka odwodów w sile kompanii.
15. Jakie rodzaje zabezpieczenia bojowego odgrywać będą szczególną rolę w działaniach ochronno-obronnych?
 - rozpoznanie;
 - opbmar;
 - OPL;
 - walka radioelektroniczna;
 - maskowanie;
 - zabezpieczenie inżynieryjne;
 - zabezpieczenie chemiczne;
 - ubezpieczenie.

PODZIAŁ PRZECIWDYWERSYJNYCH DZIAŁAŃ BOJOWYCH

PRZECIWDYWERSYJNE
DZIAŁANIA BOJOWE

DZIAŁANIA
ZACZEPNE

DZIAŁANIA
OCHRONNO-OBRONNE

RODZAJE

DZIAŁANIA
ROZPOZNAWCZE

DZIAŁANIA
POŚCIGOWE

DZIAŁANIA
BLOKUJĄCE

DZIAŁANIA
LIKWIDACYJNE

FORMY

PRZESZUKIWANIE

POŚCIG

ZAPORA

OKRAŻENIE

SPOSOBY

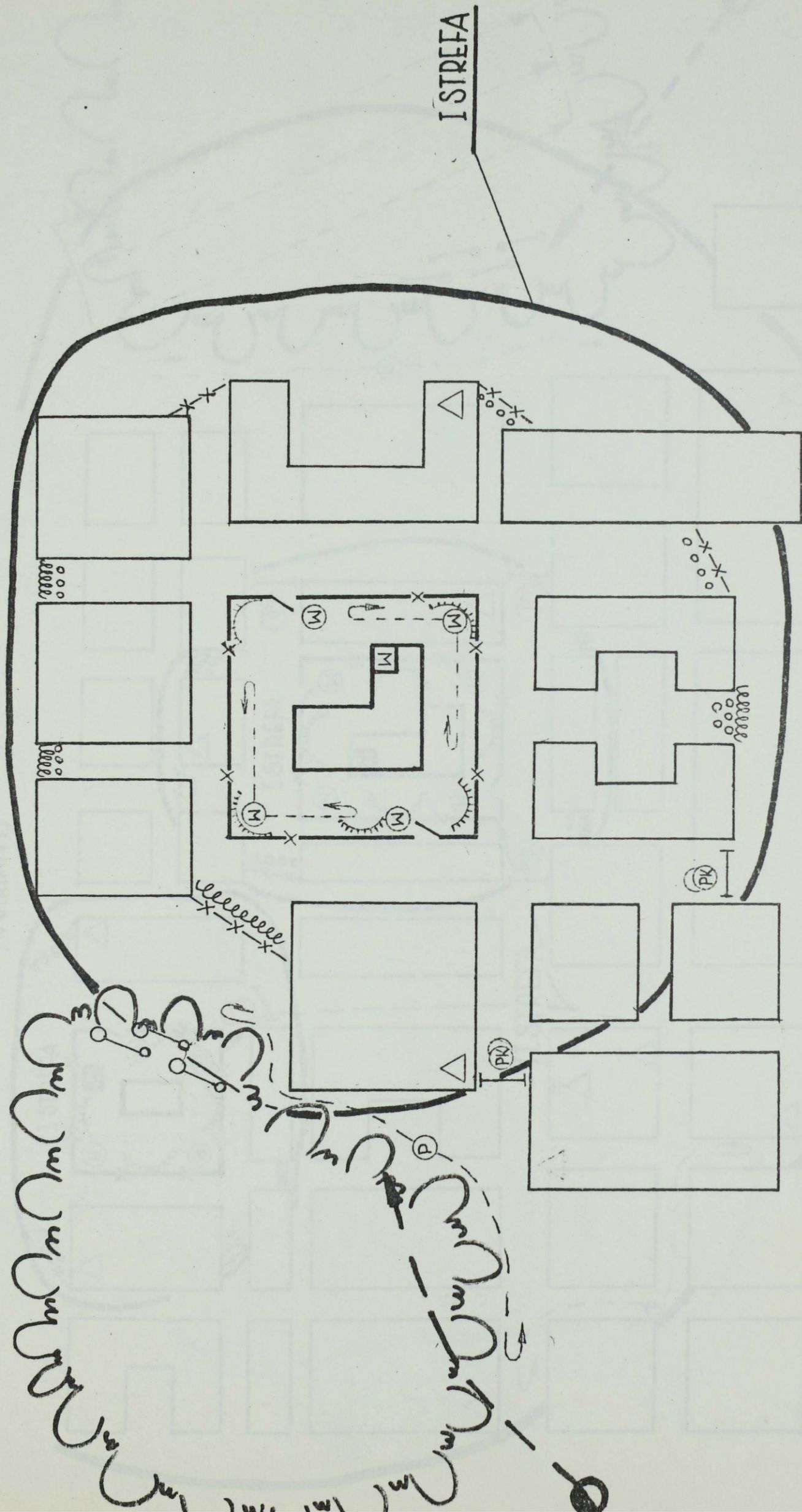
WYPAD

ZASADZKA

ZAKACZNIK 4

ROZMIESZCZENIE SIŁ WARTY W STREFIE OBIEKTU

/WARIANT/

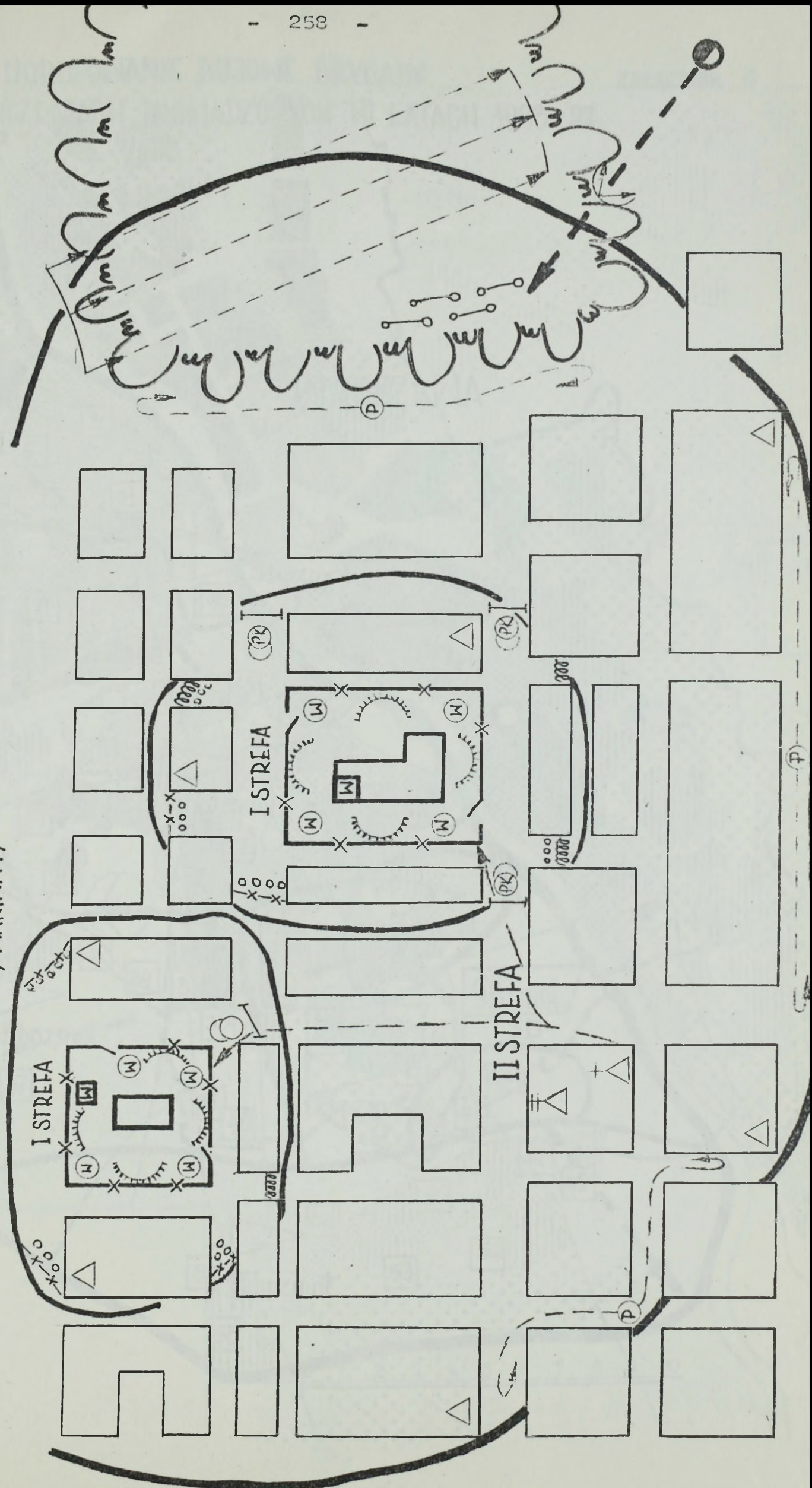


I STREFA

ROZMIESZCZENIE SIŁ ZO

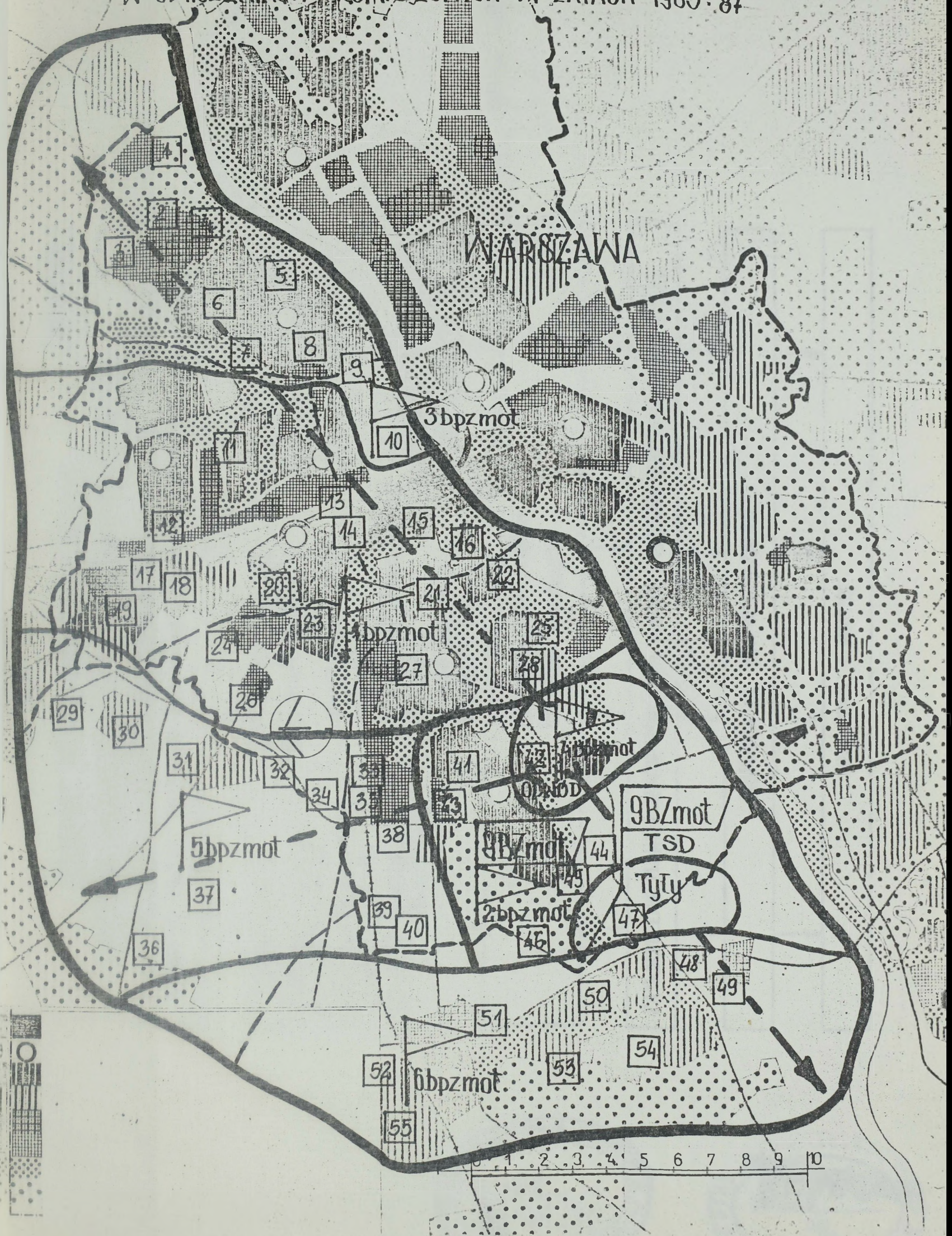
NA BLISKICH PODEJŚCIACH DO OCHRONIANEGO OBIEKTU
/WARIANT/

ZAKACZNIK 5



UGRUPOWANIE BOJOWE BRYGADY W ĆWICZENIACH PRZEWIADZONYCH W LATACH 1983 ÷ 87

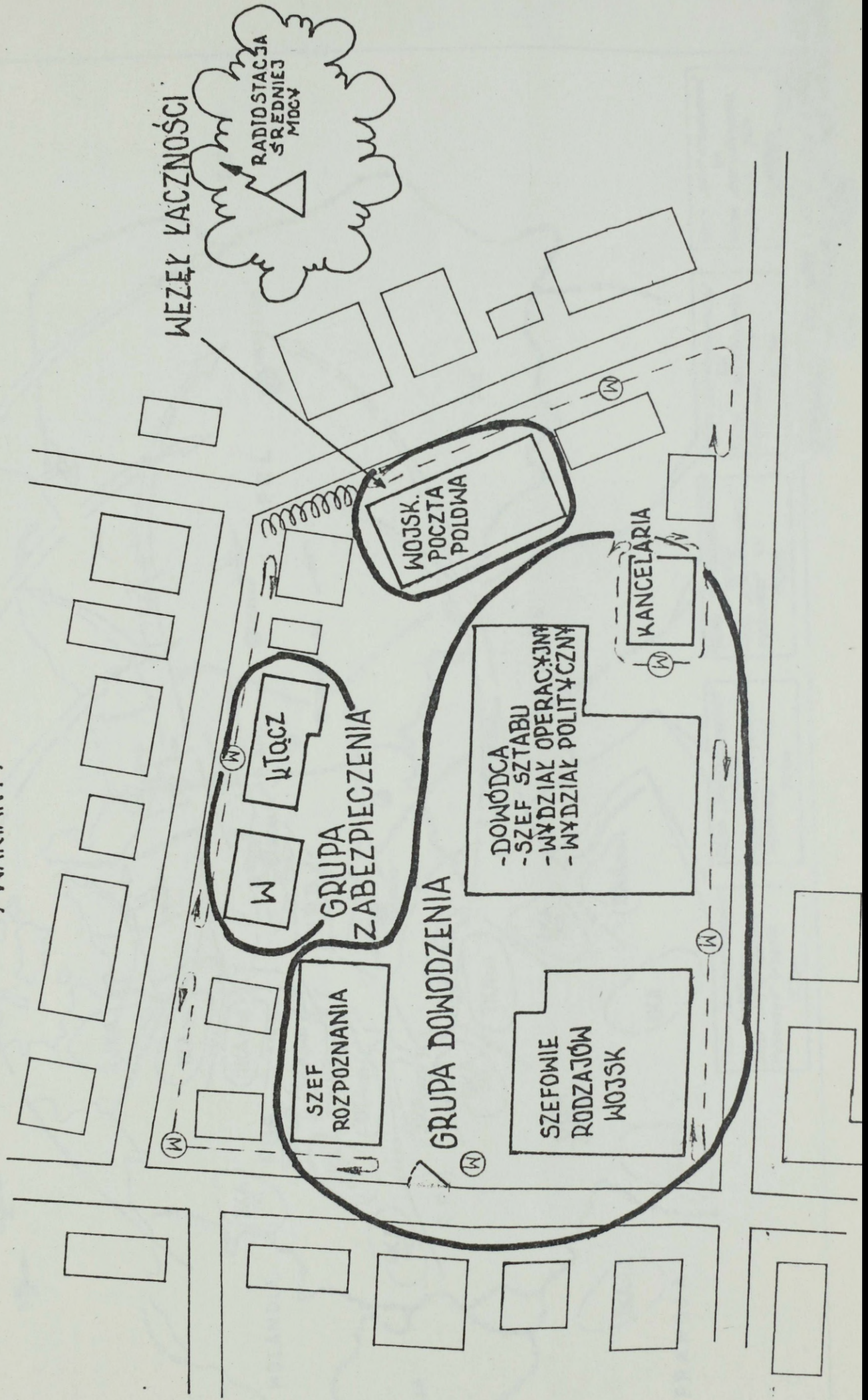
ZALACZNIK 6



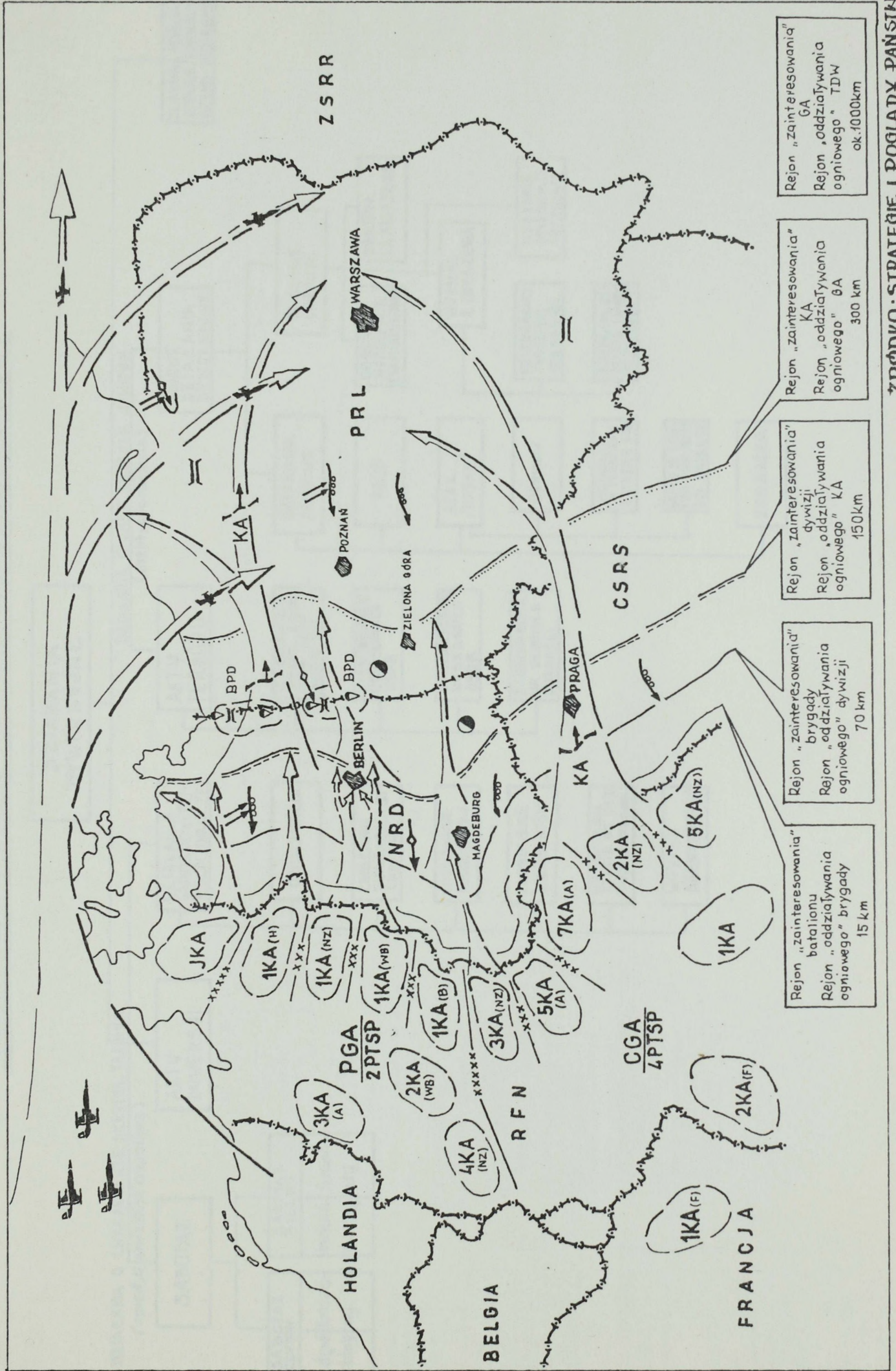
ROZMIESZCZENIE

STANOWISKA DOWODZENIA W MIEŚCIE

/ WARIANT /

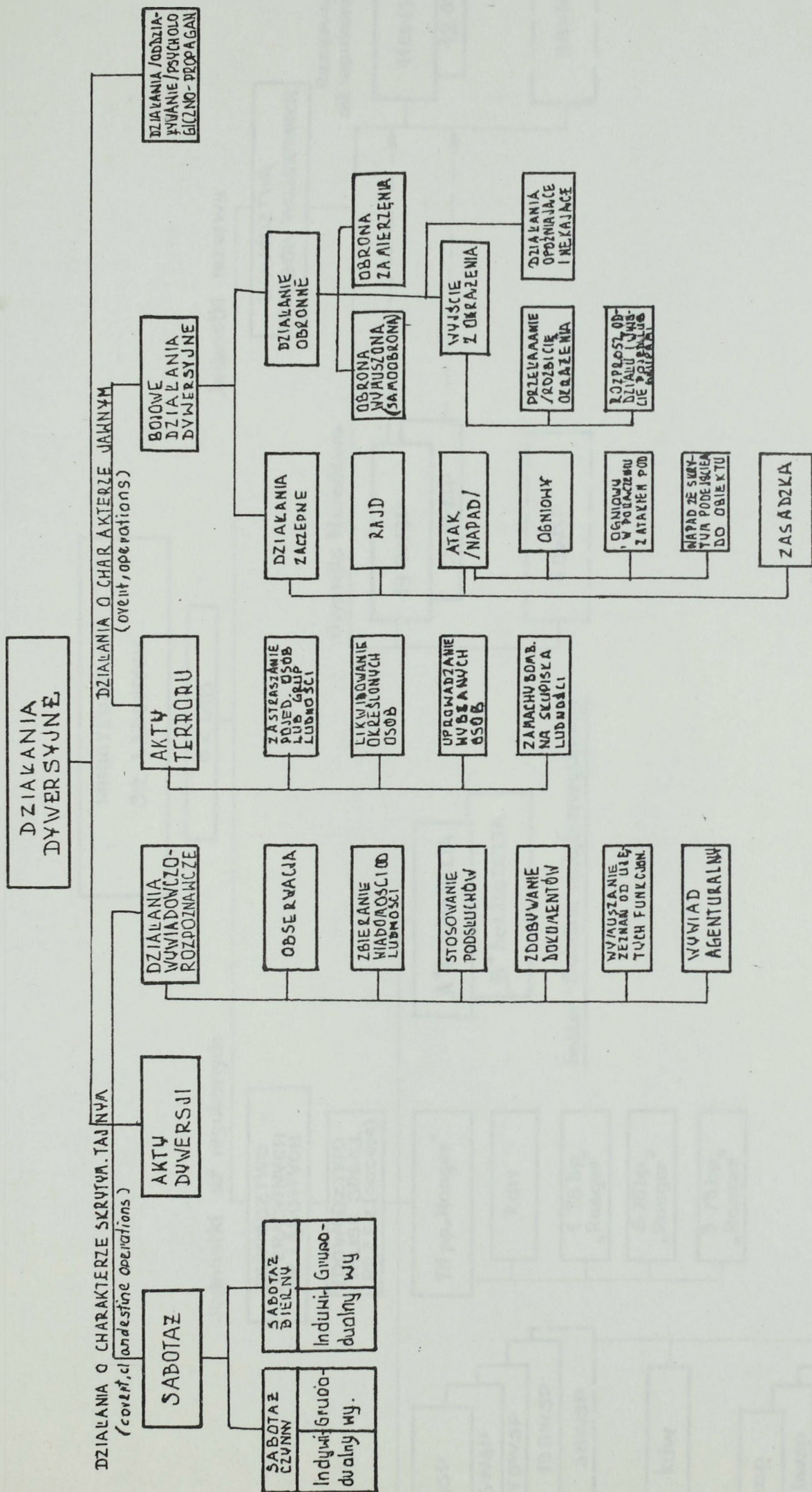


WYKONANIE "GŁĘBOKIEGO UDARZENIA"

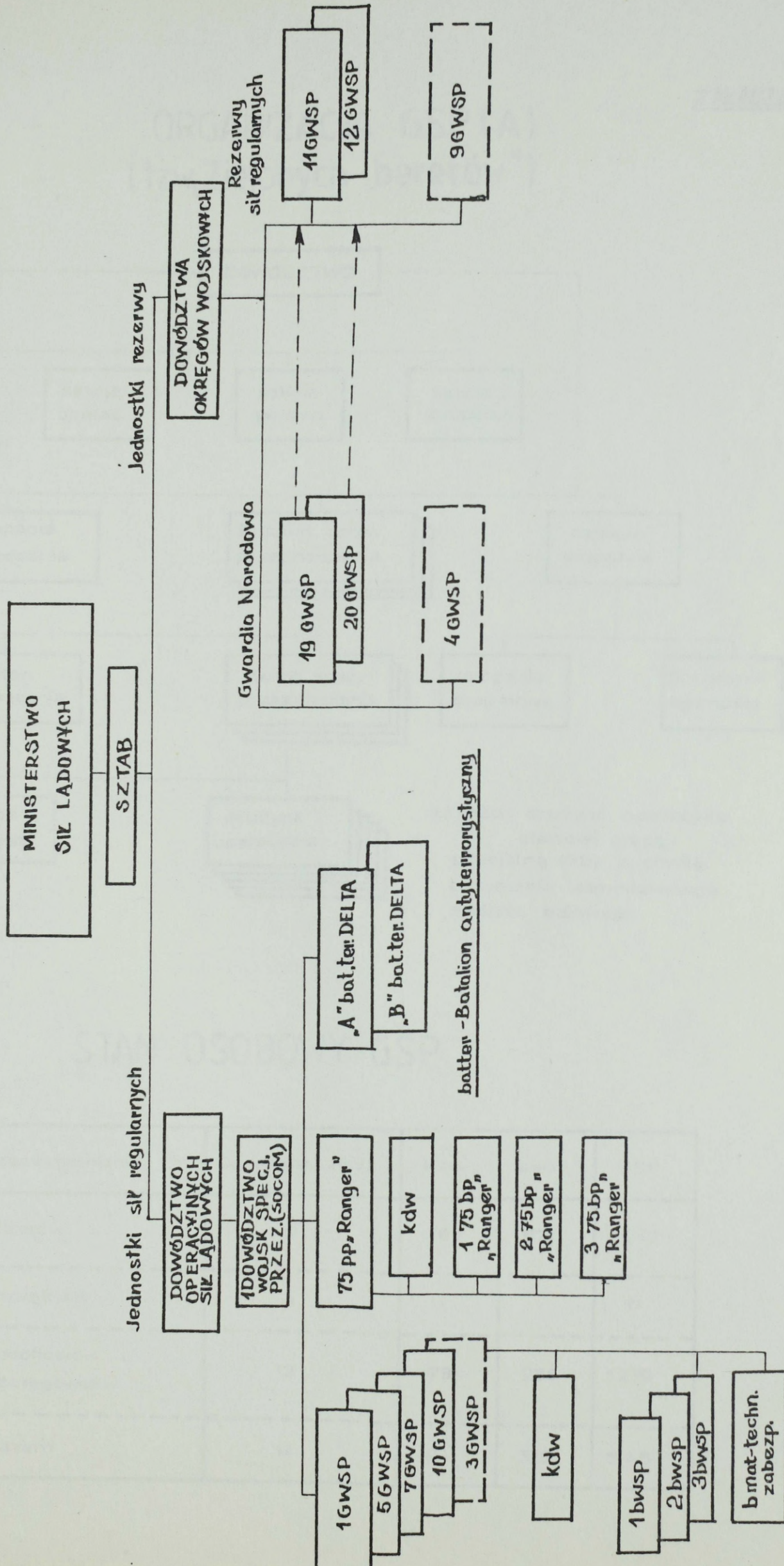


**ZRÓDŁO: STRATEGIE I POGŁADY PAŃSTW NATO
NA PROWADZENIE WOJNY W EUROPIE.
Szef. Gen. 12/4/85**

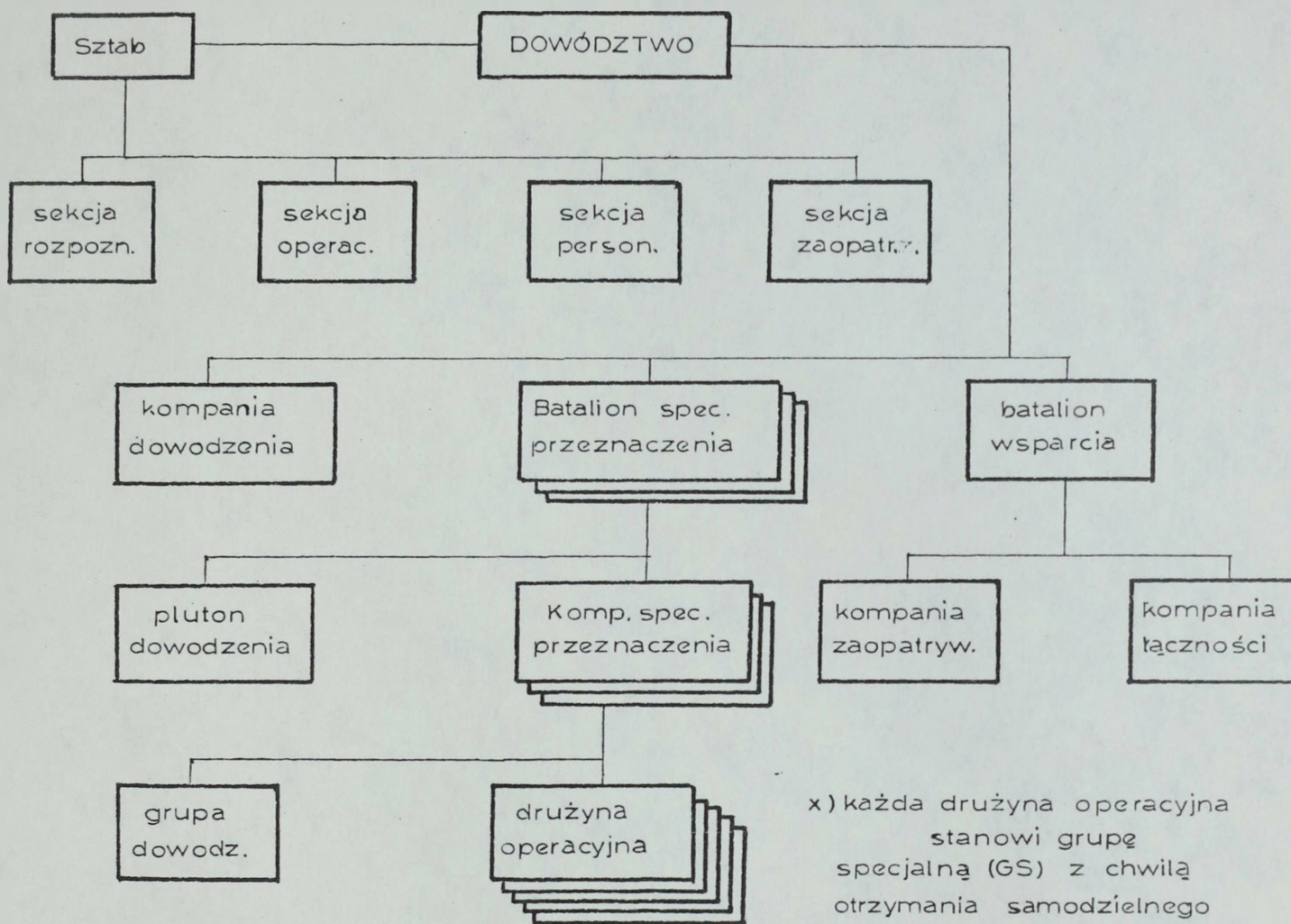
FORMY DZIAŁAŃ DYWERSYJNYCH WG REGULAMINÓW ARMII USA



ORGANIZACJA WOJSK SPECJALNEGO PRZEZNACZENIA SIK LADOWYCH USA



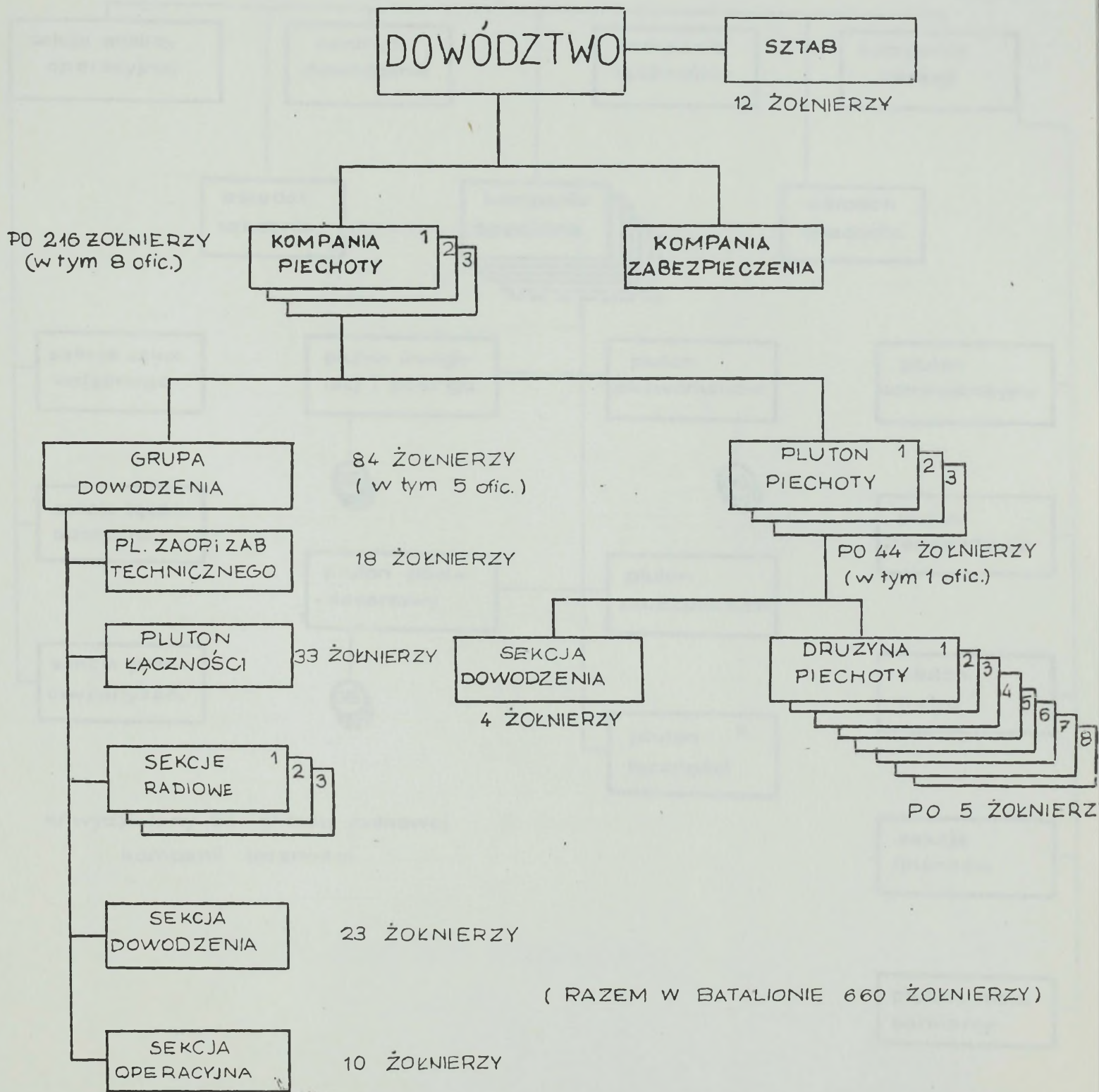
ORGANIZACJA GSP (A) (tzw. „Zielonych beretów”)



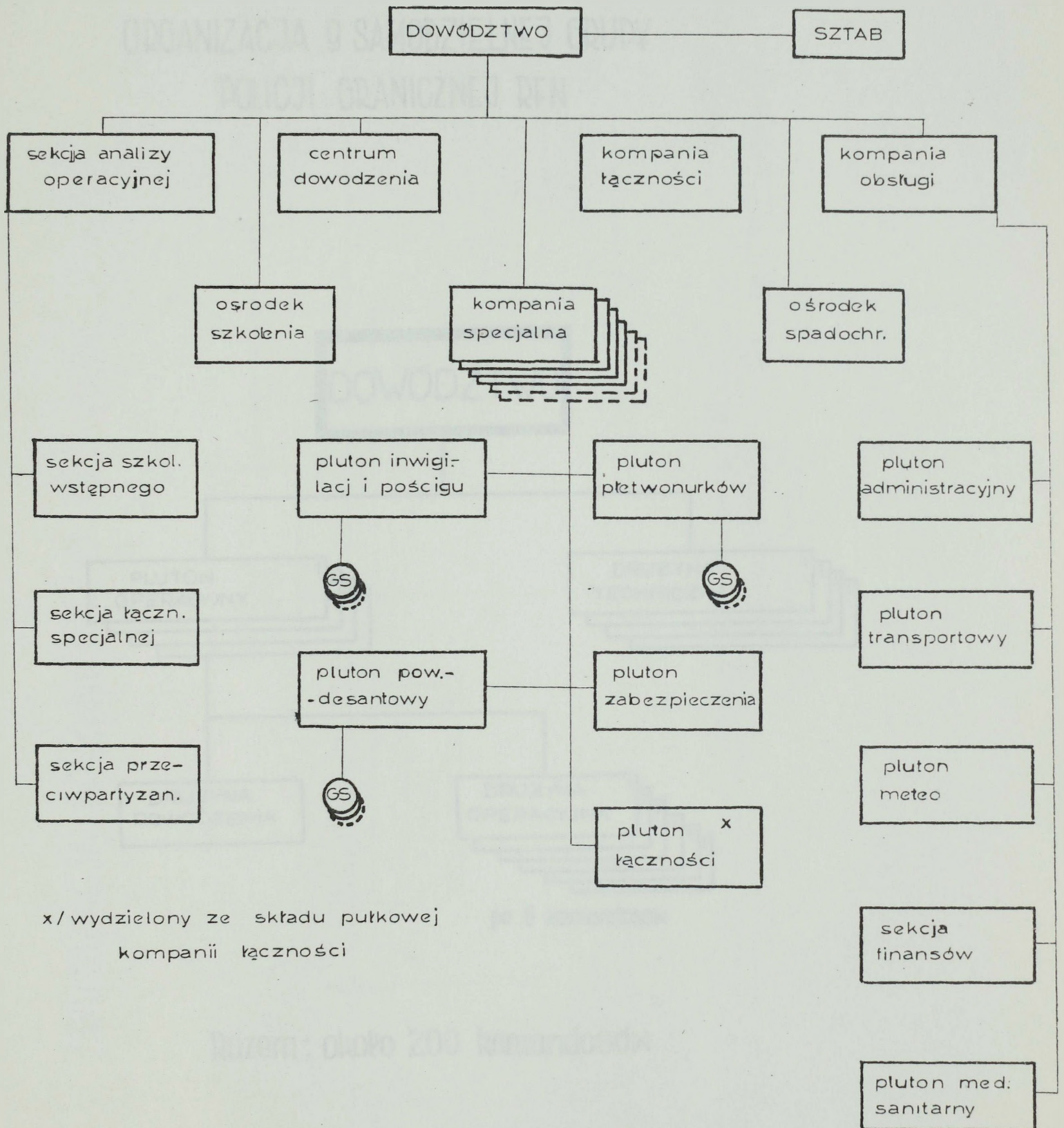
STAN OSOBOWY GSP

Wyszczególnienie	Dr. operac. (GS)	k sp.	bsp.	GSP
Oficerów	2	16	57	249
Chorążych	.	.	.	17
Podoficerów i szeregowców	12	78	258	1279
Razem	14	94	315	1545

ORGANIZACJA BATALIONU „RANGERS” (A)

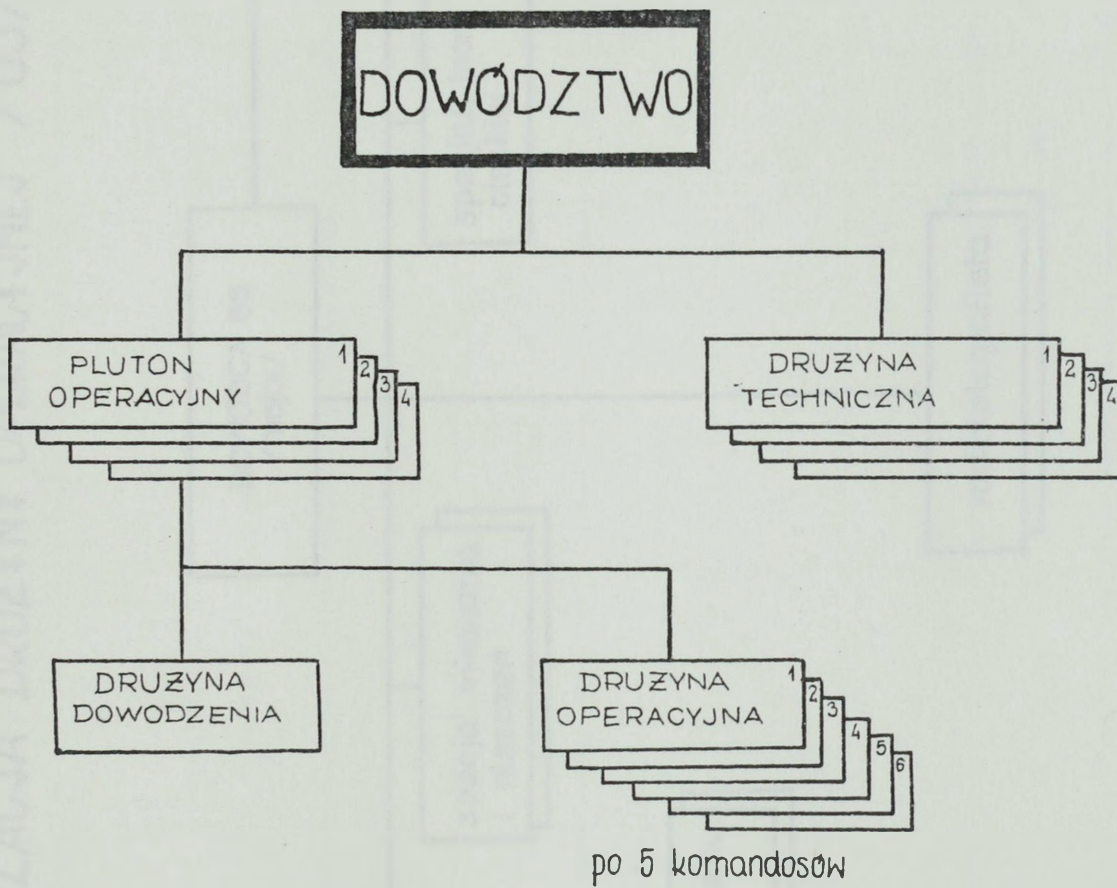


ORGANIZACJA 22 PUŁKU SAS (WB)



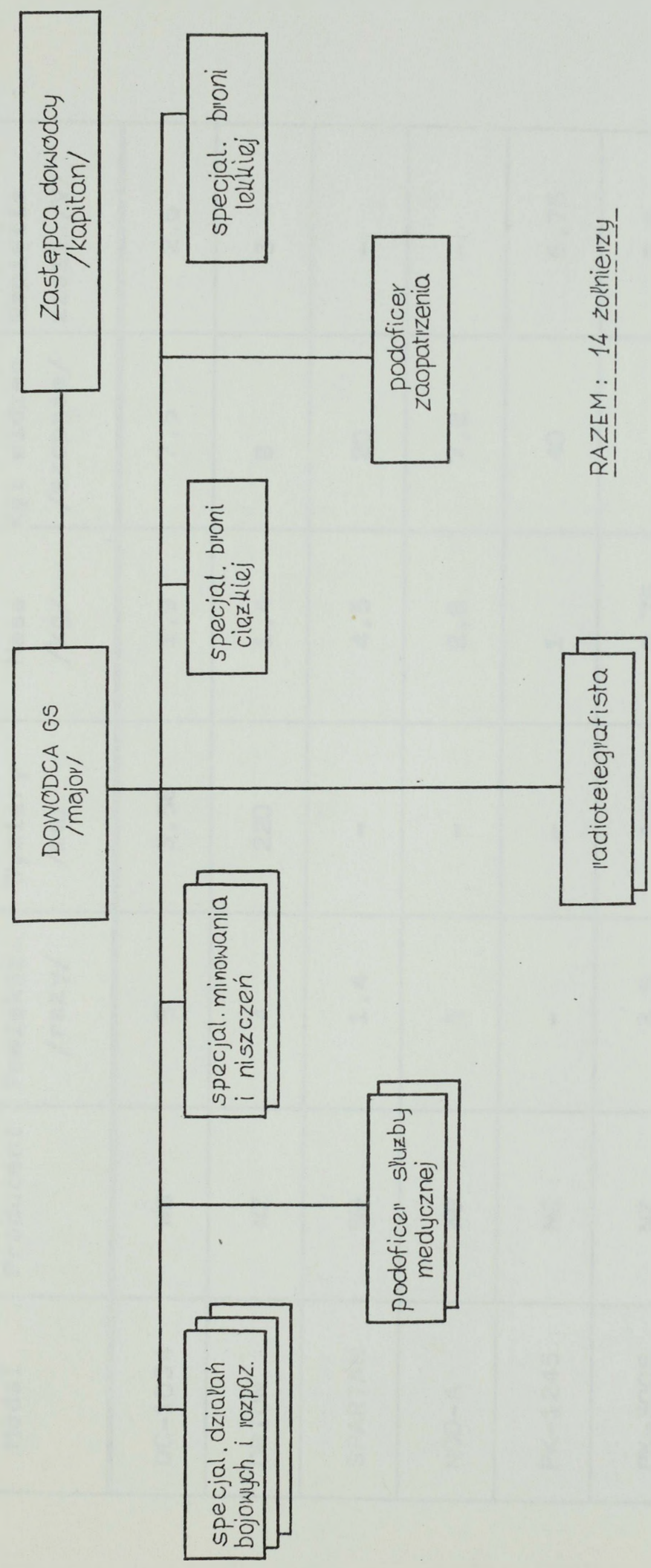
x/ wydzielony ze składu pułkowej kompanii łączności

ORGANIZACJA 9 SAMODZIELNEJ GRUPY
POLICJI GRANICZNEJ RFN



Razem: około 200 komandosów

ORGANIZACJA DRUŻYNY OPERACYJNEJ / GS /



RAZEM : 14 żołnierzy

DANE TAKTYCZNO-TECHNICZNE LORNETEK NOKTOWIZYJNYCH GŁÓWNYCH PAŃSTW NATO

Model	Producent	Powiększ. /razy/	Wymiary /mm/	Masa /kg/	Kąt widzeń. /stopnie/	Napięcie zasil./V/
DC-1034	WB	5	3,56	1,9	7,5	2,6
ORION	NZ	4	220	1,4	8	3
SPARTAN	WB	1,4	-	4,5	20	-
NOD-A	WB	5	-	2,8	7,2	-
PK-1245	NZ	-	-	1	40	6,75
PK-300S	NZ	3,5	350	0,75	-	2,6

ŹRÓDŁO: K.C. "Rozwój techniki rozpoznawczej NATO". WPZ nr 1 /143/, 1982

DANE TAKTYCZNO-TECHNICZNE RADIOLOKATORÓW NATO

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rodzaje radiolokatorów			
	AN/PPS-5	AN/PPS-6	AN/PPS-11	AN/PPS-9
AN/PPS-10				
Producent	St. Zjed.	St. Zjed.	St. Zjed.	St. Zjed.
Ciężar całkowity /kg/	43	20	4,5	5,89
Sposób transportu	przen.	przen.	przen.	przen.
Możliw. wykryc PTNY sred. war. atmosf. /E/	1500	500	3000	1500
pojed. żołnierz				
pojazdy	3000	1000	18000	3000
				1500
				3000

ŹRÓDŁO: "Urządzenia do obserwacji w nocy", WPZ nr 6 /94/ 1973r. str. 158.

ZASADNICZA CHARAKTERYSTYKA MIN JĄDROWYCH

Typ miny	Typ i moc ładunku jądrowego /kT/	Ciężar /kg/	Typ zapalnika	Czas zwłoki	
				minimalny	maksymalny
-129 ADOM/	Mk 54 0,02 kT	27	MC 132	5 min.	48 godz.
-50 ADC/	Mk 33 1,0 kT	77	M 114	30 min.	150 godz.
-127 MADM/	Mk 45 0,75, 2,45 11 kT	136	M41	7 min.	48 godz.

Uwaga: I. Oznaczenia min jądrowych przyjęte w siłach zbrojnych Stanów Zjednoczonych A.P.:

- 1/ SADM - specjalna jądrowa amunicja wybuchowa;
- 2/ ADC - jądrowy ładunek wybuchowy,
- 3/ MADM - średnie jądrowe amunicje wybuchowe.

II. Stopnie gotowości min jądrowych:

- 1/ I stopień /najmniejszy stopień gotowości/ - w pojemnikach na składach,
- 2/ II stopień /średni stopień gotowości/ - elementy miny wyjęte z pojemników i przygotowane do przewożenia w specjalnym opakowaniu po przeprowadzeniu wstępnych sprawdzających czynności,
- 3/ III stopień /wysoki stopień gotowości/ - mina dostarczona w miejsce ustawienia i przygotowana do zastosowania,
- 4/ IV stopień /maksymalny stopień gotowości/ - mina ustawiona w obiekcie i przygotowana do wybuchu

SZCZEGÓŁOWA CHARAKTERYSTYKA MIN JĄDROWYCH

ZAŁĄCZNIK 20

Typ miny	Ciężar MW /kg/	Średnica /cm/	Sposób ustawienia	Uwagi
M-129	10	28	Możliwe jest ustawienie pod wodą na głębok. do 2 m, a ze specjal. urządzeniem do 62 m /w morzu/.	Ma zastosowanie do celów dywersyjnych i dla wojsk pow-des. Urządzenie do przełączania w bojowe lub bezpieczne położenie jest wmontowane w górną pokrywę miny w postaci kombinowanego zamka
M-50	2,7	20	Zabronione jest zbliżanie dwóch min na odległość mniejszą niż 1 m. Możliwe jest ustawienie pod wodą na głębok. do 1m. Może być przenoszona w czterech pojemnikach.	Ma zastosowanie do celów dywersyjnych i do zakładania zapór jądrowych. Mina ustawiona jest w położenie bojowe zapomocą pierścienia ustawczego, a w bezpieczne przez napięcie pierścienia zabezpieczającego.
M-127	25	32	Ustawia się pod wodą. Może być przenoszona przez czterech żołnierzy.	Przy ustawieniu miny należy stosować urządzenia podnośnikowe i załadunkowe. Wybuch może być kierowany przez radio z odległości 16 km, po upływie ustalonego czasu zwłoki.

1. Tabelę opracowano na podstawie podręcznika "Rozpoznanie" i pokonywanie zapór jądrowych MON, Szefostwa Wojsk Inżynieryjnych, 1968, str. 58 - 59.

DANE TAKTYCZNO - TECHNICZNE WSPÓŁCZESNYCH RADIOSTACJI GŁÓWNYCH

PAŃSTW NATO ¹/.

Państwo	Typ rdzt.	Zakres częstotliw.	Liczba zaw-czasu przy-got.kanałów.	Moc nadawania	Masa /kg/	Wymiary /cm/
RFN	SEM-170	30-79,975	4	2/0,2	4,8	291X525x 286
RFN	AN/PRC-88/GY	20-79,975	16	3	5,6	296x273x 100
WB	PRM4060	40-55	6	0,25	0,7	76x50x 230
WB	PTR349	37-46,975	-	0,5	1,6	222x107x 57,5
Stany Zjedn.	AN PRC-66B	225-399,95	-	2	2,6	229x52x 113

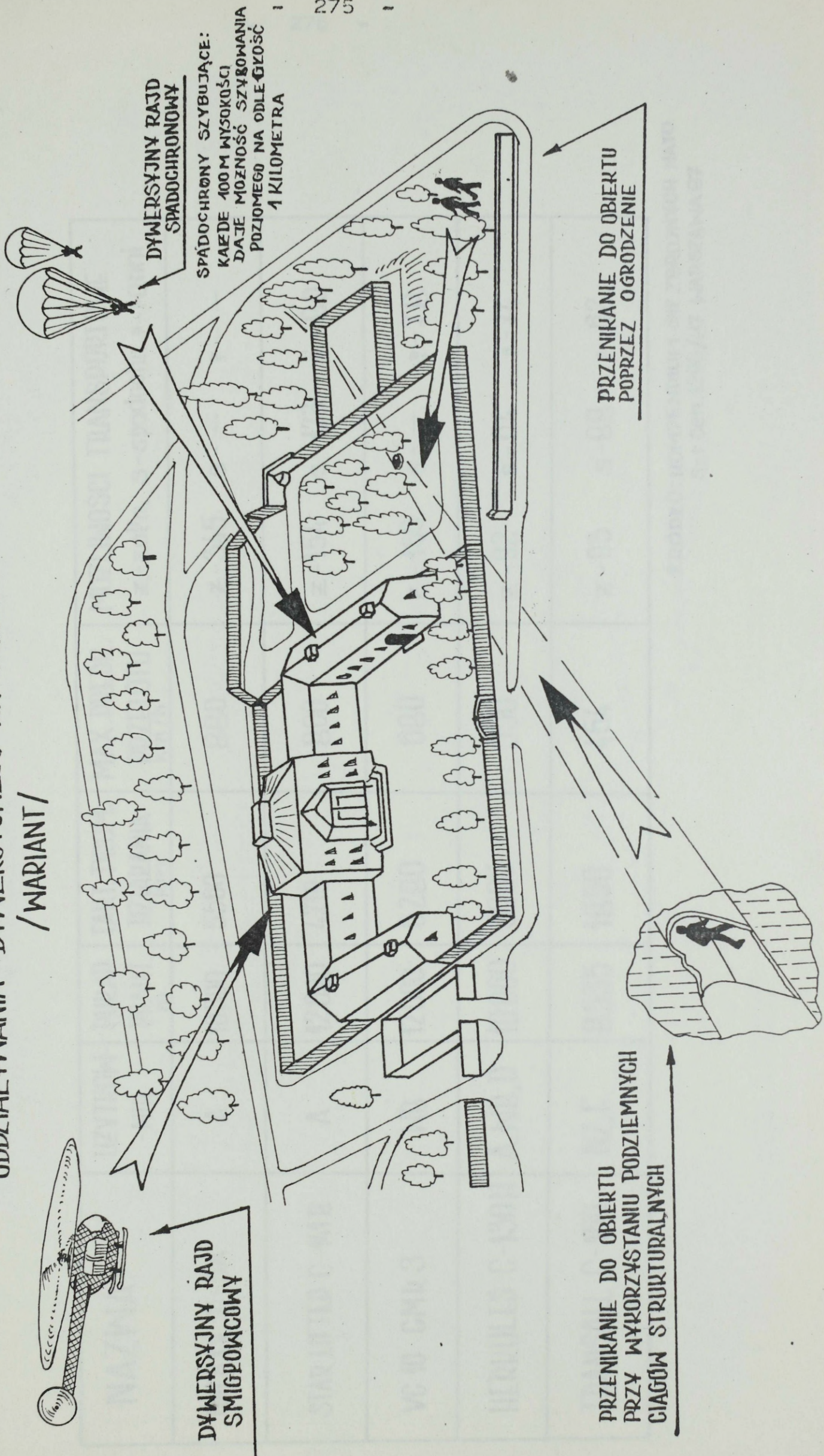
1. Tabelę opracowano w oparciu o artykuł "Radiostacje przenośne KF i UKF państw kapitalistycznych". WPZ nr 1/137/, 2/138/, 1981 r.

DANE TAKTYCZNO - TECHNICZNE RADIOSTACJI SINGARS ¹/

Zakres częstotliwości	30-87,975 MHz
Rodzaj modulacji	Cyfrowe lub analogowe
Liczba fal roboczych	2320
Odstęp międzykanałowy	25 kHz
Rodzaj pracy	Naczęstotliwości ustalonej, transmisja danych, retransmisja
Liczba wcześniej przygotowanych fal rob.	6
Moc nadajnika	5 W /zasięg 8 km./ 50 W /zasięg 35 km./

1. Biuletyn Informacyjny Zarządu II Szt. Gen. Warszawa 1984 r.

METODY ODDZIAŁYWANIA DYWERSYJNEGO NA OBIERTY /WARIANT/



DYWERSYJNY RAJD
SPADOCHRONOWY

SPADOCHRONY SZYBUJĄCE:
KAŻDE 100 M WYSOKOŚCI
DAJE MOŻNOŚĆ SZYBOWANIA
POZIOMEGO NA ODLEGŁOŚĆ
1 KILOMETRA

DYWERSYJNY RAJD
SMIGLOWICOWY

PRZENIKANIE DO OBIERTU
PRZY WYKORZYSTANIU PODZIEMNYCH
CIĄGÓW STRUKTURALNYCH

PRZENIKANIE DO OBIERTU
POPURZECZ OGRODZENIE

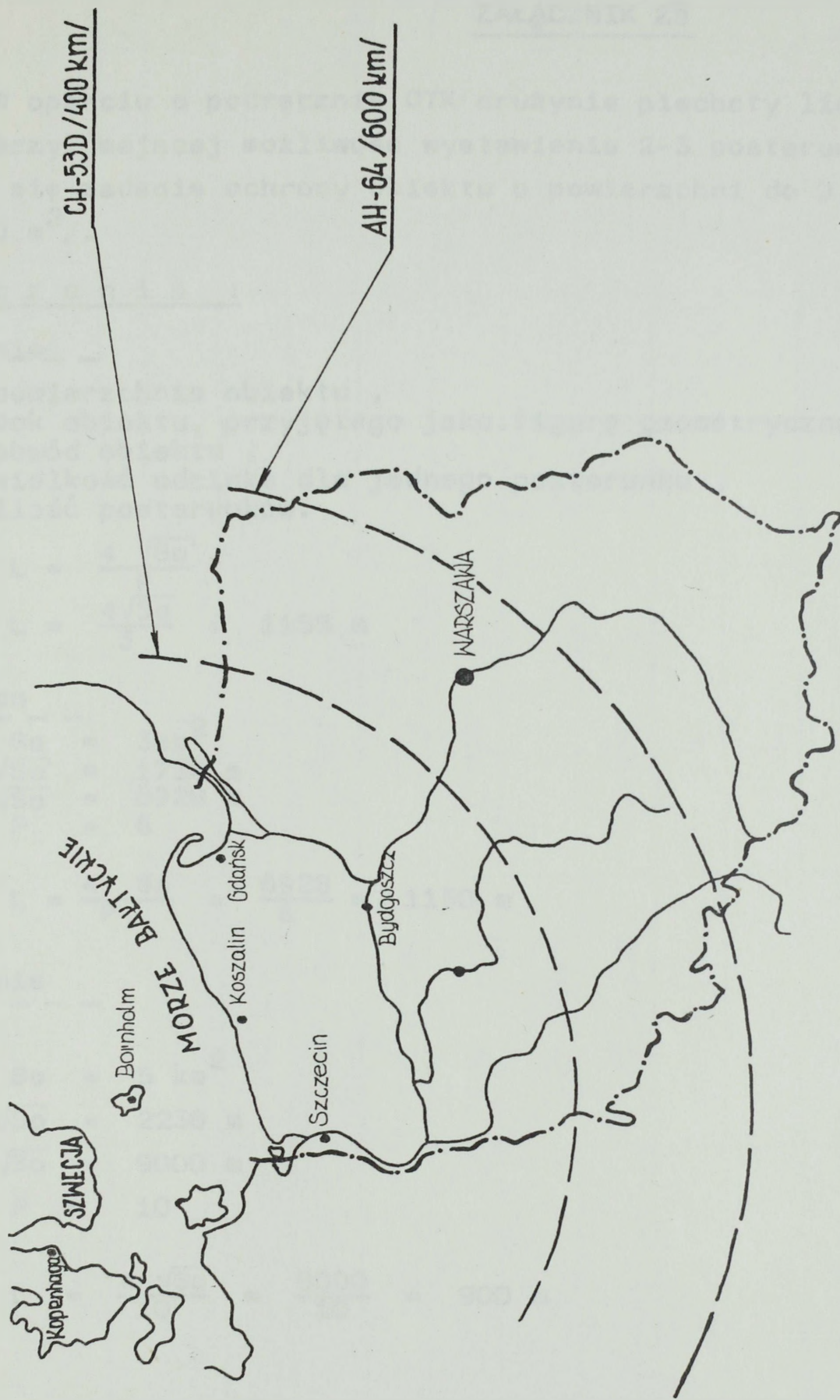
DANE TARYCZNO-TECHNICZNE
SAMOLOTÓW TRANSPORTOWYCH

NAZWA	UŻYTKOW- -NIK	PULAP PRAKT. m	TART. PROM. DZIAŁANIA km	MAX. PREDK. PRZELOTU km/h	MOŻLIWOŚCI TRANSPORTOWE z-żołn. s-spodochł. w-wanni
GALAXY C-5A	A	10300	5560	880	z-345 s-- " --
STAR LIFTER C-141B	A	12680	4710	800	z-154 s-123 w-80
VC 10 CMk 3	WB	12000	6280	680	z-150 s-- w-78
HERKULES C-130H	A, WB, D	10060	3900	550	z-92 s-64 w-74
TRANSALL C-160	NZ, F	8535	1850	454	z-93 s-88 w-62

ZRÓDŁO: KOMPENDIUM SIŁ ZBRÓJNYCH NATO
Szt. Gen. 1290/87, WARSZAWA 87

ZAKŁADNIK 24

TARTYCZNY PROMIEN DZIAŁANIA ŚMIGŁOWCÓW



Skala 1:5000000

ZAŁĄCZNIK 25

W oparciu o podręcznik OTK drużynie piechoty liczącej 10 żołnierzy, mającej możliwość wystawienia 2-3 posterunków wyznacza się zadanie ochrony obiektu o powierzchni do $0,75 \text{ km}^2$ / 750.000 m^2 /.

O b l i c z e n i a :

a/ drużynie _ _

- S_o - powierzchnia obiektu ,
- $\sqrt{S_o}$ - bok obiektu, przyjętego jako figurę geometryczną "kwadrat
- $4\sqrt{S_o}$ - obwód obiektu ,
- L - wielkość odcinka dla jednego posterunku ,
- P - ilość posterunków.

$$L = \frac{4 \sqrt{S_o}}{P}$$

$$L = \frac{4\sqrt{S_o}}{3} = 1155 \text{ m}$$

b/ pluton _ _ _

$$\begin{aligned} S_o &= 3 \text{ km}^2 \\ \sqrt{S_o} &= 1732 \text{ m} \\ 4\sqrt{S_o} &= 6928 \text{ m} \\ P &= 6 \end{aligned}$$

$$L = \frac{4 S_o}{P} = \frac{6928}{6} = 1150 \text{ m}$$

c/ kompania _ _ _ _

$$\begin{aligned} S_o &= 5 \text{ km}^2 \\ \sqrt{S_o} &= 2236 \text{ m} \\ 4\sqrt{S_o} &= 9000 \text{ m} \\ P &= 10 \end{aligned}$$

$$L = \frac{4 \sqrt{S_o}}{10} = \frac{9000}{10} = 900 \text{ m}$$

Z powyższych obliczeń wynika, że uwzględniając normy określone w podręczniku OTK na jeden posterunek ruchomy przypadaby odcinek patrolowania o długości od 900 - 1150 m co wyklucza należyłą skuteczność ochrony obiektu.

ODCINKA PATROLOWANIA POSTERUNKU RUCHOMEGO

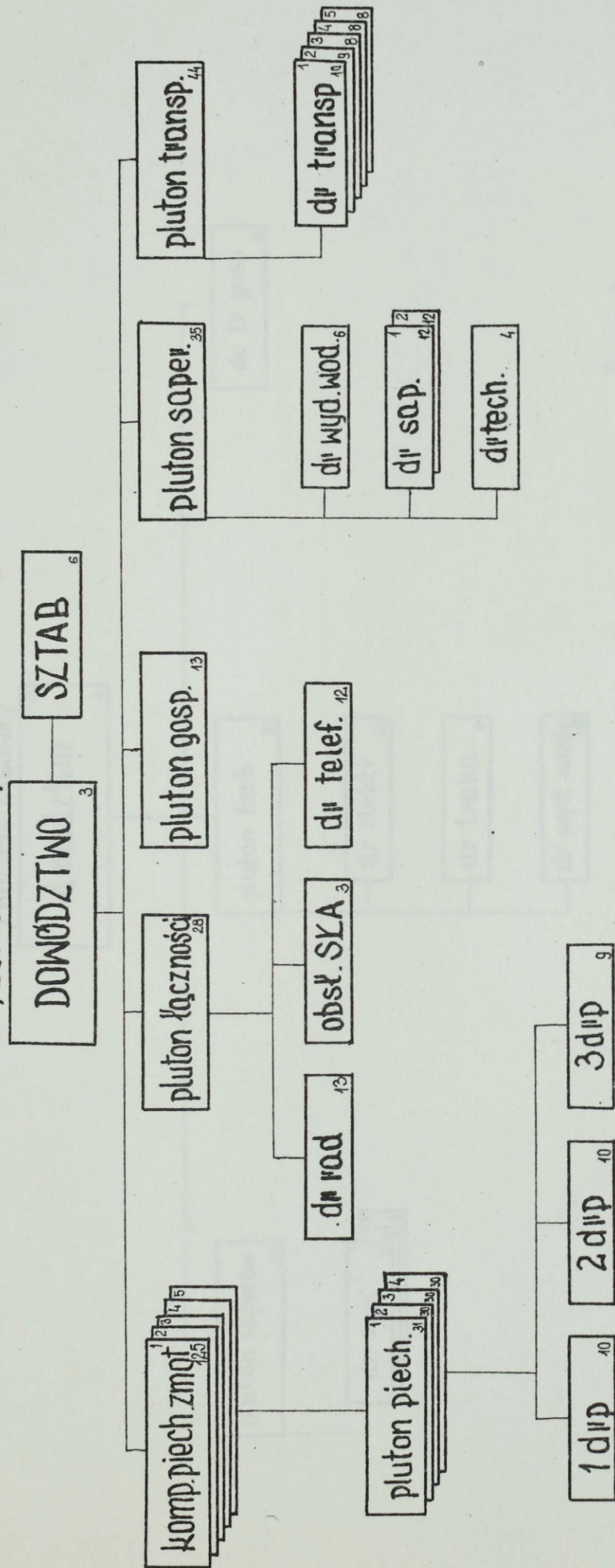
Lp	Numer obiektu	Powierzchnia obiektu /w ha/	Wymiary obiektu /w m/	Długość ogrodzenia /obwód w m/	Ilość wystaw. post.ruchom.	Długość odcinka patrolow. /w m stos. rubr. 5 do 6/
1	2	3	4	5	6	7
1	00	6	200 x 300	1000	7	$\frac{1000}{7} = 143$
2	03	5,5	180 x 300	960	6	$\frac{960}{6} = 160$
3	06	5	200 x 250	900	6	$\frac{900}{6} = 150$
4	02	1,8	120 x 150	560	4	$\frac{560}{4} = 140$
5	08	2	100 x 200	600	4	$\frac{600}{4} = 150$
6	013	3	150 x 200	700	5	$\frac{700}{5} = 140$
7	014	1,5	75 x 200	580	4	$\frac{580}{4} = 145$
8	028	2,2	100 x 220	640	4	$\frac{640}{4} = 160$
9	019	0,8	70 x 120	340	2	$\frac{340}{2} = 170$
10	010	0,5	50 x 100	300	2	$\frac{300}{2} = 150$
						Srednio ≈ 150 m

ZAŁĄCZNIK 27

WSPÓŁCZYNNIK WAŻNOŚCI
OBIEKTÓW SZCZEGÓLNEGO ZNACZENIA W SYSTEMIE SK

Lp.	Nazwa obiektu	Powierzchnia obiektu /w ha/	Wymiary obiektu /w m/	Ilość wystawionych posterunków ruch. bez wzmocnienia	Ilość wystawionych posterunków po wzmocnieniu	Współczynnik ważności
1.	00	6	200x300	8	11	$\frac{11}{8} = 1,41$
2.	03	5,5	180x300	7	11	$\frac{11}{7} = 1,59$
3.	06	5	200x250	7	10	$\frac{10}{7} = 1,43$
4.	02	1,8	120x150	4	6	$\frac{6}{4} = 1,5$

STRUKTURA ORGANIZACYJNA BATALIONU PIECHOTY ZMOTORYZOWANEJ
/DOTYCZĄCA SZTABU/

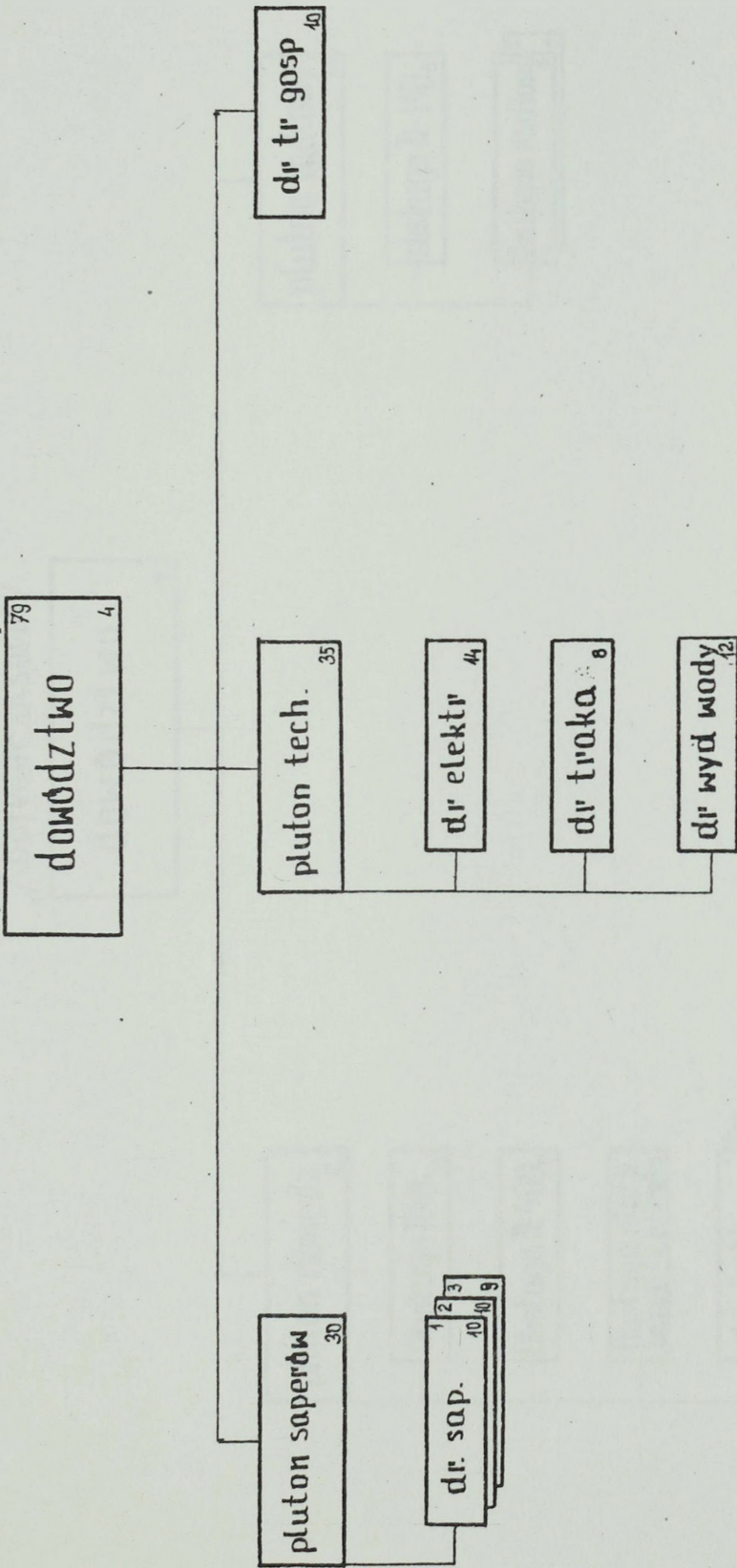


- 1 - dowódca
- 2 - obsł. PKS
- 2 - obsł. RPG-7
- 5 - strzelec
- 1 - dowódca
- 2 - obsł. PK z nokt.
- 1 - strzelec GN
- 1 - strzelec z noktow.
- 5 - strzelec
- 1 - dowódca
- 2 - obsł. PK z nokt.
- 1 - strzelec GN
- 5 - strzelec
- 1 - strzelec x /dodatkowo w 1 dip/

RAZEM w dpzmot - 754 żołnierzy

STRUKTURA ORGANIZACYJNA KOMPANII SAPERÓW BRYGADY

/DOTYCHCZASOWA /



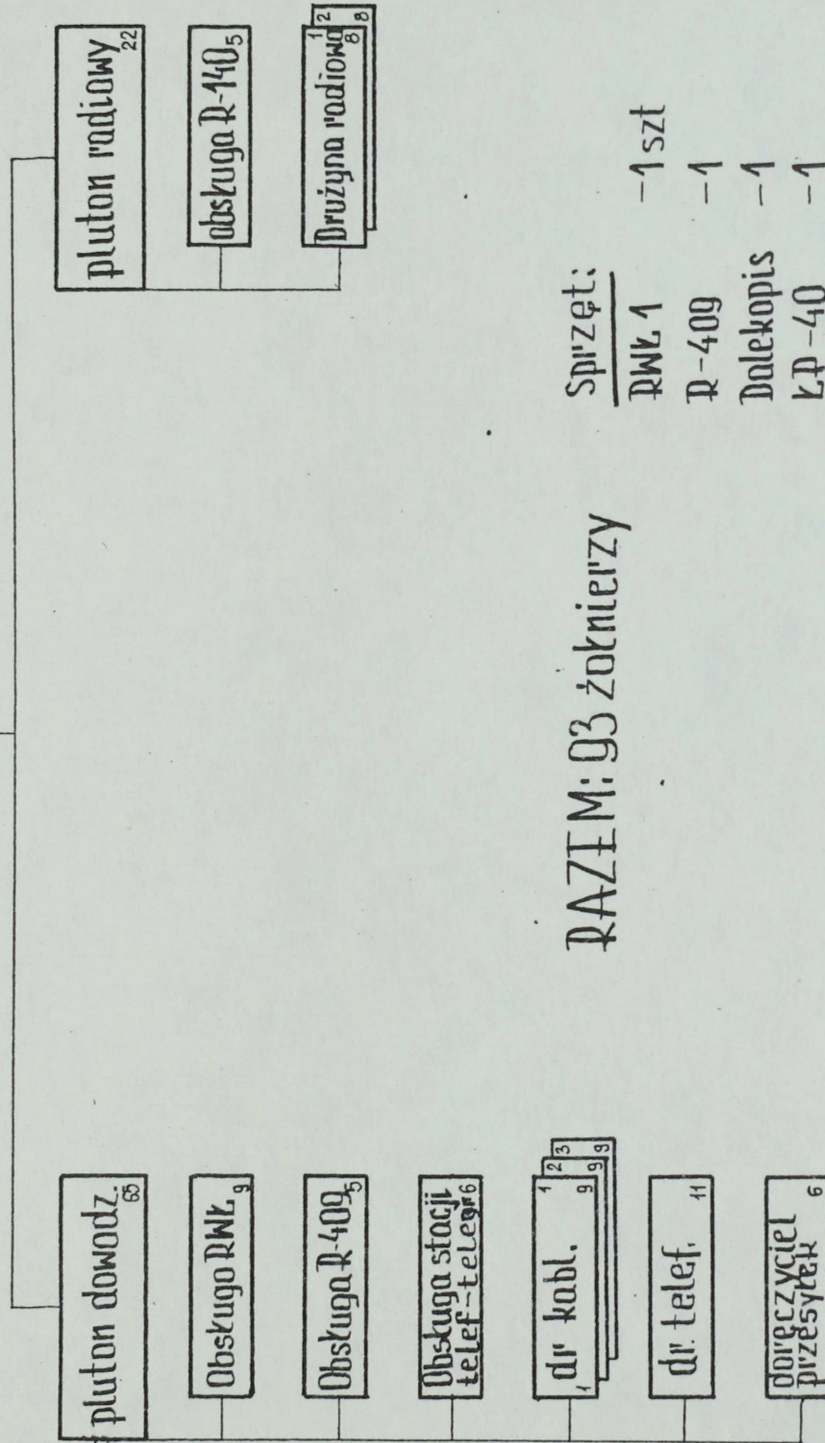
Sprzęt:

sam. cięż - teren	- 11
przyczepy	- 3
dźwig na sam.	- 1 + 1
kaparka - spych.	- 1 + 1
wykirkwacz min	- 2
IO-16	- 2
JIS-16	- 2
trak	- 1
ZSW	- 1
kuchnia	- 1

STRUKTURA ORGANIZACYJNA KOMPANII ŁACZNOŚCI BRYGADY

/ DOTYCHCZASOWA /

dowództwo⁶



RAZEM: 93 żołnierzy

Sprzęt:

RWL 1	- 1 szt	rtlf. nosobny	- 10
R-409	- 1	rtlf. stacyjny	- 22
Dalekopis	- 1	rtlf. samoch	- 28
LP-40	- 1	wzmocniacz mocy	- 2
LP-10	- 1	sam.osob-teren	- 4
R-140	- 1	sam cięż-teren	- 5
R-107	- 12		
R-250	- 1		
R-323	- 1		

ZAŁĄCZNIK 32

PODZIAŁ GODZIN NA POSZCZEGÓLNE DZIAŁY, PRZEDMIOTY

ORAZ INNE ZAMIERZENIA SZKOLENIOWE PODODZIAŁÓW PIECHOTY 1/

Działy szkolen.	Przedmioty szkolenia	I okres szkolenie podstawowe	Pozostałe okresy pełny zakres szkolenia
	Szkolenie i informacje polityczne	40	160
Szkolenie specjalistyczne - bojowe	Szkolenie taktyczne	55	134
	Szkolenie takt.-spec.	3	5
	Szkolenie inż.-sap.	7	20
	Szkolenie chemiczne	15	5
	Powszechna obrona plot	-	5
	łącznie	3	6
	Szkolenie sanitarne	4	4
	Terenoznawstwo	4	9
	R A Z E M	91	188
Szkolenie ogólnowojskowe	Regulaminy	39	24
	Musztra	18	26
	Szkolenie fizyczne	16	45
	Szkolenie strzeleckie	48	85
	R A Z E M	121	180
	Egzaminy	6	-
R A Z E M N A S Z K O L E N I E		252	528
	Obsługa /czyszczenie/ sprzętu	42	112
	Nauka własna /treningi/	16	32
	Praca KO i sport	48	64
O G Ń Ł E M G O D Z I N		364	736

1/ Program szkolenia pododdziałów piechoty NJW MSW.

ZAŁĄCZNIK 33

RAMOWY PODZIAŁ GODZIN NA POSZCZEGÓLNE DZIAŁY,
PRZEDMIOTY ORAZ INNE ZAMIERZENIA SZKOLENIOWE
KOMPANII SAPERÓW BRYGADY 1/.

DZIAŁ SZKOLENIA	PRZEDMIOTY	I okres	Pozostałe okresy	
		-szkolenie podstawowe	-pełny zakres szkolenia	
	SZKOLENIE POLITYCZNE	40	160	
SZKOLENIE SPECJALISTYCZNO - BOJOWE	Szkolenie taktyczne i taktyczno-specjalne	24	50	
	Szkolenie chemiczne	10	8	
	Szkolenie sanitarne	4	8	
	Obrona plot	3	3	
	Łączność	2	5	
	Terenoznawstwo	4	6	
	Szkolenie kwatermist.	1	1	
	Szkolenie inżyniersko-saperskie	Zapory inż.	26	83
		Minerstwo	20	69
		Fortyfikacje	13	33
		Przeprawy	7	16
		Mosty	3	5
		Szkolenie drogowe	5	18
		Mechanizacja prac	-	30
		Znajomość sprzętu	-	24
	R A Z E M	122	359	
	SZKOLENIE OGÓLNOWOJSKOWE	85	66	
	E G Z A M I N Y	7	-	
	RAZEM NA SZKOLENIE	254	585	

1/ Opracowano w oparciu o "Program szkolenia pododdziałów inżynierskich NJW MSW" wyd. Warszawa, 1983 r.

ZAŁĄCZNIK 34

RAMOWY PODZIAŁ GODZIN NA POSZCZEGÓLNE DZIAŁY
I PRZEDMIOTY ORAZ INNE ZAMIERZENIA SZKOLENIOWE
KOMPANII ŁĄCZNOŚCI BRYGADY 1/

DZIAŁY SZKOLENIA	PRZEDMIOTY	I okres	Pozostałe okresy
		-szkolenie podstawowe	-pełny zakres szkolenia
	SZKOLENIE POLITYCZNE	32	160
SZKOLENIE BOJOWE	Szkolenie taktyczno-specjal.	23	49
	Praca na urz. łączności	35	158
	Linie łączności	7	97
	Szkolenie inż.-sap.	7	6
	Szkolenie chemiczne	6	9
	Obrona plot	3	2
	Szkolenie kwaterm.	1	1
	Szkolenie sanitarne	4	3
	Terenoznawstwo	4	5
	R A Z E M	90	330
		SZKOLENIE TECHNICZNE	35
	SZKOLENIE OGÓLNOWOJSKOWE	90	79
	E G Z A M I N Y	7	-
	RAZEM NA SZKOLENIE	254	632
	INNE ZAMIERZENIA	-	28
	O G Ó Ł E M	254	660

1/ Opracowano na podstawie "Programu szkolenia samodzielnego batalionu łączności oraz pododdziałów łączności - NJW MSW" wyd. NJW MSW, Warszawa 1976 r.

UZBROJENIA, ŚRODKÓW ŁĄCZNOŚCI, INŻYNIERYJNYCH I TRANSPORTU bpzmot 1/

Lp	STANOWISKO	UZBROJENIE										ŁĄCZNOŚĆ										INŻYNIERYJ.					TRANSPORT				
		P-83	kbk AK	kbk-g	rgppanc-7	PK/PKS	NSP-3	PPN-3	R-107	SŁA-1	ŁP-10/40	rtlf nasobny	R-250	PKA	PKL	ZSW-40	EO-4	piła spal.	osob. teren	cięż. teren	specjalne	Przyczepa	Cyst. woda	Kuchnia							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25							
1	Dca bpzmot-1	1																													
2	Zca dcy - 1	1																													
3	Szef Sztabu-1	1																													
4	Ofic.szkoł-1	1																													
5	Instruktor -1	1																													
6	Ofic.sł.sam.-1	1																													
7	Ofic.łącz.-1	1																													
8	Ins.sanit.-1	1																													
9	Kancelista-1		1																												
10	Dca kpzmot -5	5																													
11	Zca dcy - 5	5																													

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
40	Kierowca - 38		38																6	35	2			
41	Dca pl gosp - 1	1																					6	
42	Podof.gosp.-1		1																					
43	Magazynier - 1		1																					
44	Sanitariusz-1		1																					
45	Kucharz - 6		6																					
46	Obsługa - 3		3																					
	R A Z E M -754	46	608	20	20	60	20	20	15	1	6	30	1			1	1	1	6	39	2	8	6	6

1/ Opracowano w oparciu o etat Nr 99/039 1 Warszawskiej Brygady Zmotoryzowanej.

2/ Ponadto bpzmot posiada środki minersko-zaporowe -
 - miny ppanc - 200 szt.
 - miny ppiech - 600 szt.
 - miny sygnal. - 200 szt.
 ZMW - 80 kpl.
 drut kolczasty - 4000 kg

W Y K A Z

ZAŁĄCZNIK 36

UZBROJENIA, ŚRODKÓW INŻYNIERYJNYCH, ŁĄCZNOŚCI I TRANSPORTU ksap 1/

Lp	STANOWISKO	I N Ż Y N I E R Y J N E													ŁĄCZN.			TRANSP.						
		UZBROJ.		Wykr. min	kódz des.	EO - 16	IES - 16	Trak	Piła sp.	ZSW - 40	Filter	Dźwig	Kop.-spsych.	Miny ppanc	Miny pplech	Miny sygn.	Zapory MW	Drut kol.	SBF-Sztab	SBF-wyp.	R - 107	Rtlf nas.	Sam. cięż-ta	Przyczepa
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1	Dowódca - 1	1																						
2	Zca dcy - 1	1																						
3	Szef kp - 1	1																						
4	Radiotel. - 1		1																		1			
5	Dca plsap - 1	1																						
6	Dca drsap - 3		3																					
7	Saper - 24		24		5									200	1100	200	200	20000						
8	Kierowca - 2		2	2																				
9	Dca pltech - 1	1																						

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
23	Kucharz - 2		2																						
24	Kierowca-oper.-3		3									1	1		25	46							1		
25	Kierowca - 3		3																				3		
	R A Z E M - 79	.8	71	2	5	2	2	1	3	1	1	1	1	200	1100	200	2000000		25	46	1	3	10	1	

1/ Opracowano w oparciu o etat 1 Warszawskiej Brygady Zmotoryzowanej.

UZBROJENIA, ŚRODKÓW ŁACZNOŚCI I TRANSPORTU kompanii łączności BRYGADY 1 /

Lp	STANOWISKO	Ł A C Z N O Ś Ć													TRAN.						
		UZBR.	R-409	Dalekop.	ŁP-40	ŁP-10	R-140	R-107	R-250	R-323	Rtlf st.	Rtlf sam	Rtlf nas	PKA	PKD	PKL	Sam.os-ter	Sam.cież-ter			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
1	Dca kł - 1	1																			
2	Zca dcy - 2	2																			
3	Szef kł - 1	1																			
4	Kierow. - 2		2																1		1
5	Dca pl. - 1	1																			
6	Dorecz. - 4		4																		
7	Kierow. - 2		2																	2	
8	Dca RWŁ - 1	1																			
9	Operat. - 2		2																		
10	Tlgr - 5		5																		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
24	Dca pl. rad.- 1	1																		
25	Dca R-140 - 1	1																		
26	Radiotelegr.- 3		3																	
27	Kierowca - 1		1						1											
28	Dca dr rad. - 2		2																	
29	Radiotelef. - 10		10							12	1	1	22	28	10					
30	Radiotelegr.- 3		3																	
31	Kierowca - 1		1																1	
RAZEM: - 93		10	83	1	1	1	1	5	1	12	1	1	22	28	10	4	60	60	4	5

1/ Opracowano w oparciu o etat 1 Warszawskiej Brygady Zmotoryzowanej

Lp	WYSZCZEGÓLNIENIE	Jedn. miary	9 mm pist. P - 83	7,62mm kbkAK	7,62mm kbbkg	7,62mm PK/PKS	RPG-9
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Kaliber	mm	9	7,62	7,62	7,62	40
2	Odległość celowania	m	50	800	100/240	1500	500
3	Odległość strzału bezwzględnego: - do głowy /wys.30 cm/ - do popiersia /wys.50 cm/ - do biegnącego /wys.150cm/	m	- - -	250 350 500	- - -	300 420 640	- - 330
4	Odległość ognia skutecznego	m	50	600	100/240	1000	-
5	Rodzaj naboju		pistoletowy	pośredni	nasadkowy	karabinowy	przeciw-panc.
6	Donośność pocisku	m	-	3000	-	5000	-
7	Szybkostrzelność: - praktyczna - teoretyczna	strz/min	8 strz/15 sek. - -	40-100 40-100	6 6	250 650	4-6 -

1	2	3	4	5	6	7	8
8	Ciężar broni: - bez amunicji - załadowanej	kg	0,730 - -	4,3 4,8	5 -	9 12,9	6,3 8,5
9	Ciężar podstawy	kg	-	-	-	7,5	-
10	Pojemność magazynka	szt.	8	30	10	100, 200, 250	3
11	Ciężar magazynków, taśm torb z amunicją	kg	-	0,92	-	3,9; 8,9; 9,4	9,3

ZAŁĄCZNIK 39

DANE TAKTYCZNO - TECHNICZNE GRANATÓW 1/

Nazwa granatu	Rodzaj granatu	Ciężar w/g		Działanie bojowe	Działanie zaczepne	Promień rażenia /m/	Przebijaln. pancerna /mm/
		granat	ładunek kruszący				
Rg - 42	zaczepny	400	120	odłamkowe	czasowe ze zwłoką	15-20	-
F - 1	obronny	700	60	odłamkowe	czasowe ze zwłoką	200	-
PGN - 60	ppanc	570	-	kumulacyjne	natychm.	-	180
F:1N - 60	obronny	670	60	odłamkowe	natychm.	200	-

1/ Źródło : Instrukcja piechoty. Granaty ręczne. Opis i użytkowanie. Wyd. MON , 1961 r.

WŁAŚCIWOŚCI BOJOWE ŚRODKÓW PRZECIWLOTNICZYCH

Lp.	Parametry	Rodzaj środka	
		ZU - 23 - 2	S - 2M
1.	Maksymalna odległość strzelania /m/	2500	2800
2.	Maksymalna wysokość strzelania /m/	1500	2300
3.	Minimalna wysokość strzelania /m/	-	50
4.	Prawdopodobieństwo rażenia celu	0,080 - 0,1	0,20
5.	Prędkość /m/s/	300	150/260
6.	Jednostka ognia /szt./	1200	1
7.	Liczba możliwych strzelań /1jo/	12	1
8.	Prędkość marszu /km/	20-60	jak pojazdu
9.	Obsługa /osób/	5	1

ZAŁĄCZNIK 41

DANE TECHNICZNE ELEKTROWNI OŚWIETLENIOWYCH I SIŁOWYCH 1/.

Dane techniczne	Typ elektrowni	Jednostka miary	EO - 4	EO - 16	IES - 16
Moc znamionowa		kW	4	16	16
Napięcie znamionowe		V	220	220	230/400
Ogólna długość przewodów magistrali		mb.	1200	4250	900
Liczba punktów świetlnych		szt.	64	144	-
Ciężar kompletnej elektrowni bez zespołu prądowców.		kg	800	2700	2200
Obsługa		il.	4	7	7

1/ Źródło : Poradnik techniczny dla podoficera wojsk inżynierskich, wyd. MON
Warszawa 1971 r.

DANE TECHNICZNE SPRZĘTU DO POLOWEGO ZAOPATRYWANIA W WODĘ 1/.

Dane techniczne	Typ	Jednostka miary	SR - 7	ZSW - 40	ZSW - 15
Głębokość wiercenia		m	10	40	15
Wydatność studni		m ³ /h	1	6	1,5 - 2,5
Szybkość wiercenia		m/h	czas ustawienia 1 h	10m - 8 h 20m - 12h 40m - 20h	15m - 1,5-2,5h w zależności od rodzaju gruntu
Ciężar ogólny		kg	160	7000	700 /11 skrzyń/
Obsługa		ilość	1	6	1

1/ Źródło : Podręcznik - "Wydobywanie, oczyszczanie i przechowywanie wody w warunkach polowych" wyd. MON 1967 r.

Instrukcja - "Zestaw studziennie - wiertniczy ZSW - 15. wyd. Wojskowy Instytut Techniki Inżynierskiej - 1984 r.

DANE TECHNICZNE KOPAREK 1/.

Dane techniczne	Typ koparki	Jednostka miary	Koparko - ładowarka K - 162	Koparka samochodowa K - 407 B
Podwozie - typ		-	Ursus C - 360	Star 660
Pojemność łyżki		m ³	0,16	0,4
Maksymalna głębokość kopania		m	3,5	3,4
Wydajność		m ³ /h	25	60
Prędkość jazdy		km/h	25	73

1/ Źródło : - Instrukcja obsługi - Koparka ciągnikowa K - 162 , wyd. Zakład Maszyn Budowlanych , Ostrówek 1980 r.

- Koparka samochodowa K - 407 B , wyd. Kombinat Maszyn Budowlanych, Warszawa, 1976 r.

DANE TECHNICZNE MIN WŁASNYCH 1/

Rodzaj miny Wyszczególnienie	TM-53	MPP-61	PMD-6	POMZ-2M	OZM-3	MOP-2	Płomień 60
Rodzaj miny	ppanc	ppanc	ppiech	ppiech	ppiech	oświet	sygn
Ciężar ogólny /kg/	8,4	8,5	0,46	2,3	5	1,425	0,37
Ciężar mat.wyb./g/	6500	6350	200	75	170	-	-
Nacisk do zadziałania miny /kg/	200	200	1-12	1-12	1-2	1-2	1-2
Zapalnik	MW-5	MUND-62	MUW	MUW	MUW	-	-
Promień rażenia /m/	-	-	-	4	12	-	-
Czas palenia /sek/	-	-	-	-	-	40-50	6-9
Wysokość wzlotu /m/	-	-	-	-	-	-	65-80

1/ "Metodyka szkolenia pododdziałów wojsk inżynierskich z budowy i pokonywania zapór inżynierskich", wyd. MON, 1977 r.

X DANE TAKTYCZNO - TECHNICZNE

ŚRODKÓW RADIOWYCH, RADIOLINIOWYCH I RADIOTELEFONICZNYCH 1/

Wyszczególnienie	R a d i o t e l e f o n y				Radiolinia
	KF	UKF	Stacyjny typ-14331	Nasobny typ-4433	
Środek łączności	R - 140	R - 107	Stacyjny typ-14331	Nasobny typ-4433	R - 409
Zakres częstotliw.	1,5-20 MHz	20-51 MHz	148-174 MHz	146-174 MHz	60-480
Liczba częstotliw. roboczej	285000	1261	12	4 lub 8	300-601
Ciężar /kg/		16,9	60	0,4	
Antena - Zasięg	praca na postoju kluczem - 2000 km - praca na postoju innymi rodzajami - 1000-1500 km - praca z rdst samolot. - 2500 km - praca w ruchu 200 - 300 km	- Antena prętowa w marszu. - 6 km - antena prętowa 2,7 m na postoju - 12 km - Antena promieniowa - oddział. kierunkowym - 15 km - antena promieniowa zawieszona na wys. 5-6 m - 25 km	Między rłf stacyjnymi do 40 km z samochodu do 25 km	Subminiaturowa lub taśmowa - 3 - 15 km	I podzakres - 3 kan. - 150 km II podzakres - 6 kan. - 250 km III podzakres - 6 kan. - 250 km

DANE TAKTYCZNO-TECHNICZNE RADIOSTACJI R - 130 i R - 123

Lp.	Charakterystyka	Rodzaj radiostacji	
		R - 130	R - 123
1.	Zakres częstotliwości	1,5 - 10,99 MHz	20 - 51,5 MHz
2.	Ilość fal roboczych	950	1261
3.	prętowa 4 m	50 - dzień, 20 - noc	$\frac{13}{20}$
	awaryjna		$\frac{2}{5}$
	półtelesk. - prętowa 10m	75 - dzień, 30 - noc	-
	dipol symetryczny	350	-
	quasimagnetyczna	100 - 200	-
4.	Rodzaj montowania	samochód, wóz bojowy	samochód, wóz bojowy
5.	Ciężar /kg	110	45

NIEKTÓRE DANE TECHNICZNE POJAZDÓW 1/

Lp.	Marka pojazdu	Rodzaj pojazdu	Szybkość max / km/h /	Zasięg / w km /	Ciężar / kg /		Liczba osób		Ładowność	Głębokość przodzenia / w m /
					Własny	Całkowity	W nadwoziu	Na skrzygni ładunkowej		
1.	UAZ	osobowo-teren.	100	440	1540	2290	7	-	100	-
2.	Star 29	cięż.-szosowy	81	280	4110	9110	2	24	5000	-
3.	Star 660	cięż.-terenowy	73	850	5800	9800	2	24	4000	1,8
4.	Star 266	cięż.-terenowy	82	700	6550	10700	2	24	3500	1,8
5.	Star 200	cięż.-terenowy	85	720	6700	10850	2	24	3500	1,8

1/ Tabelę opracowano na podstawie "Katalogu pojazdów mechanicznych służby czołgowo-samochodowej" wyd. MON, 1975 r.

CHARAKTERYSTYKA

ZADAŃ BOJOWYCH I BZMOT W ĆWICZENIACH ORGANIZOWANYCH

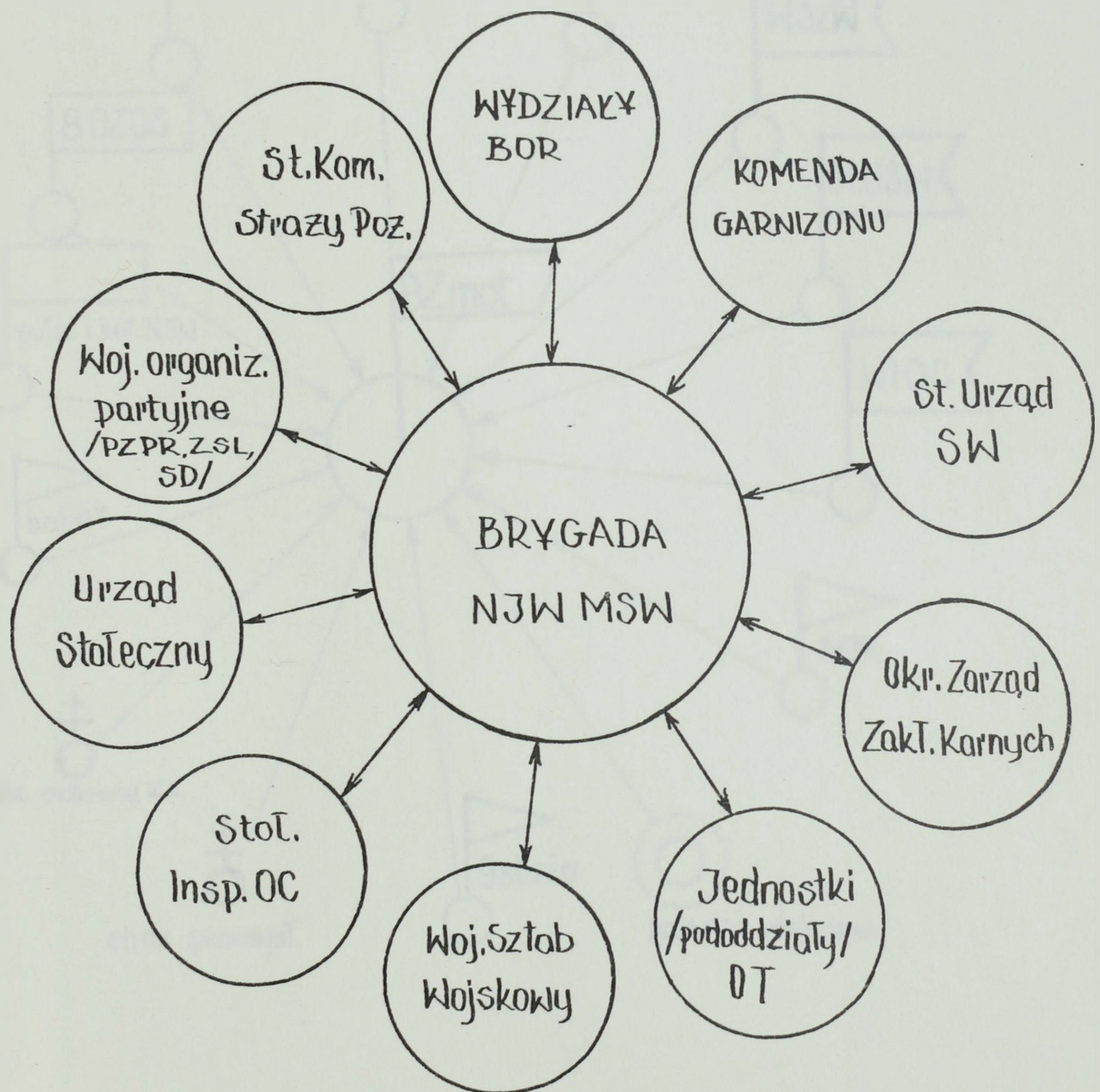
W LATACH 1976-1986

Lp.	NAZWA ĆWICZENIA	RODZAJ ĆWICZENIA	POWIERZCH. REJ. DZIAŁ. /km ² /	ILOŚĆ OBIEKTÓW				Ważn.
				dział.	szkoleń	szkoleń	szkoleń	
1	STOLICA - 76	taktyczne z wojskami	1000	7	18	18	43	7
2	JESIEŃ - 77	szkoletowe	1400	6	16	13	35	8
3	WRZESIEŃ- 80	szkoletowe	1800	7	16	13	36	8
4	MODRZEW - 83	gra wojenna	1900	8	26	19	53	7
5	SOKÓŁ - 85	gra wojenna	1800	8	26	19	53	8
6	WRZOS - 86	szkoletowe	1800	7	23	24	54	7

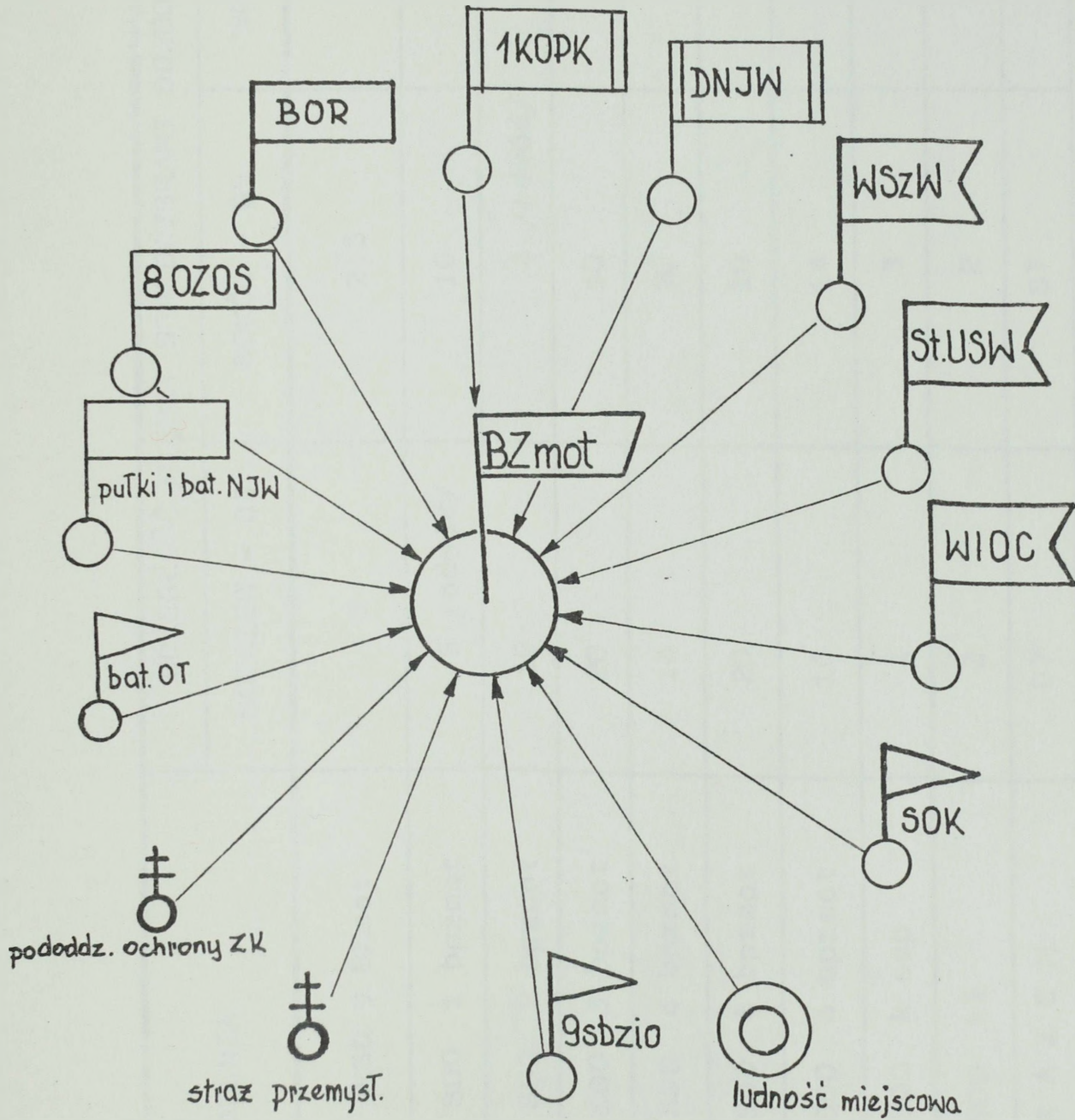
- 1/ Dokumentacja ćwiczenia taktycznego pk. "STOLICA-76" Nr 01360/L.
- 2/ Plan przeprowadzenia ćwiczenia szkoletowego pk. "JESIEŃ-77" Nr 01431/L.
- 3/ Plan przeprowadzenia ćwiczenia szkoletowego pk. "WRZESIEŃ-80" Nr 01761/L.
- 4/ Plan przeprowadzenia gry wojennej pk. "MODRZEW-83" Nr 01939/L.
- 5/ Plan przeprowadzenia gry wojennej pk. "SOKÓŁ-85" Nr 02103/L.
- 6/ Plan przeprowadzenia ćwiczenia szkoletowego pk. "WRZOS-86" Nr 02206/L.

POTRZEBY BRYGADY

W ZAKRESIE WSPÓŁDZIAWANIA Z SĄSIADAMI



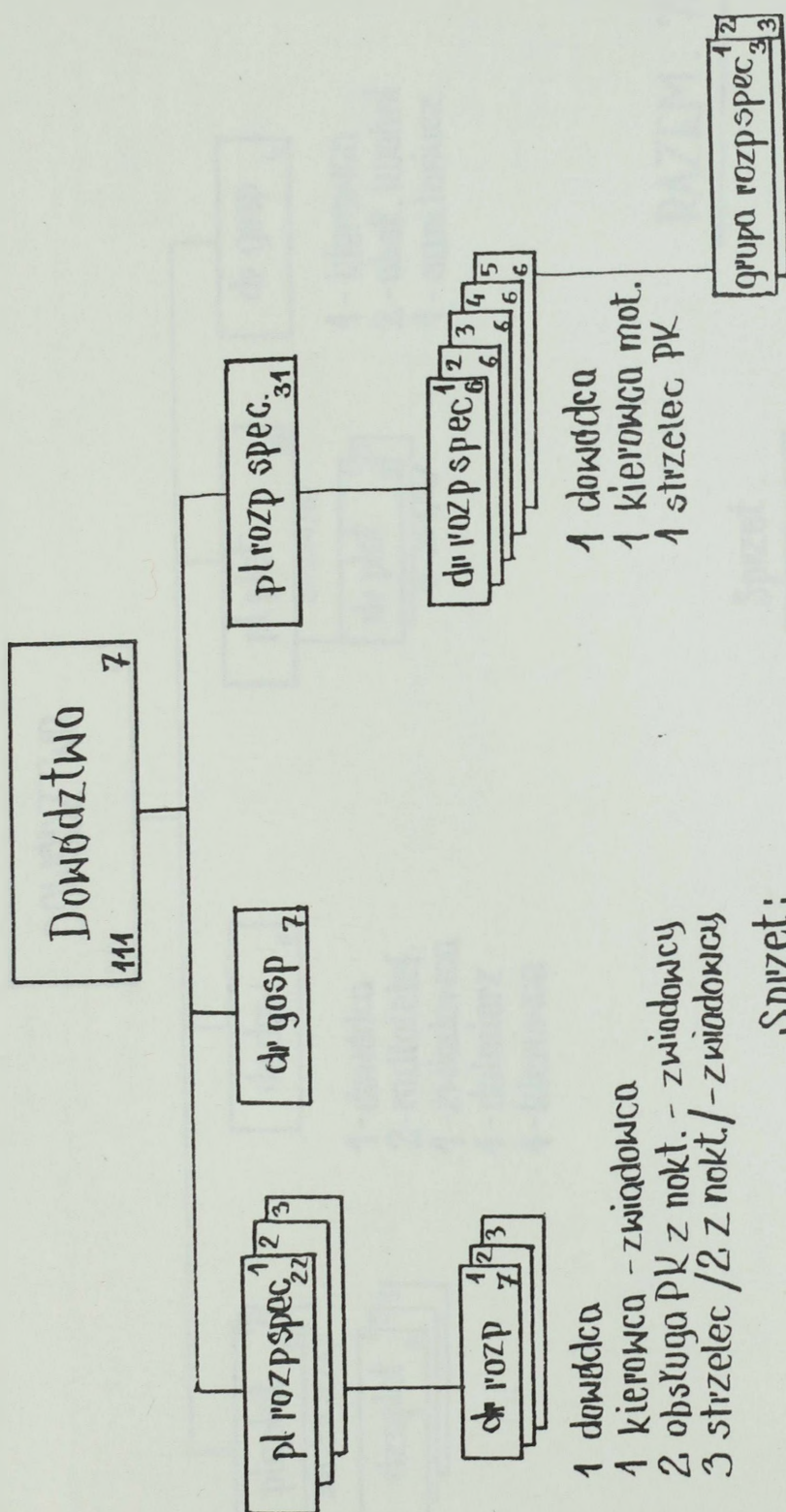
ŹRÓDŁA INFORMACJI O PRZECIWNIKU W DZIAŁANIACH OCHRONNO-OBRONNYCH BRYGADY



ODLEGŁOŚCI MIĘDZY PUNKTAMI DOWODZENIA BRYGADY
W ĆWICZENIACH PROWADZONYCH W LATACH - 1983 -87

STANOWISKO DOWODZENIA	ODLEGŁOŚĆ MIĘDZY STANOWISKAMI DOWODZENIA /w km/				Średnio
	MODRZEW - 83	SOKÓŁ - 85	WRZOS - 86		
SD 9 BZmot	3	2,5	3		3
KSD 9 BZmot					
SDO 1 bpzmot	5 /odwód/	16	20		14
SDO 2 bpzmot	19	4 /odwód/	12		12
SDO 3 bpzmot	20	10	15		15
SDO 4 bpzmot	14	20	3,5/odwód/		12,5
SDO 5 bpzmot	20	18	17,5		18,5
SDO 6 bpzmot	16	14	22		17
SDO . k sap	1	3	2		2
SDO kł	2	2	1		2
R A Z E M	97	87	93		92

PROPONOWANA STRUKTURA ORGANIZACYJNA KOMPANII ROZPOZNA WCZĘJ

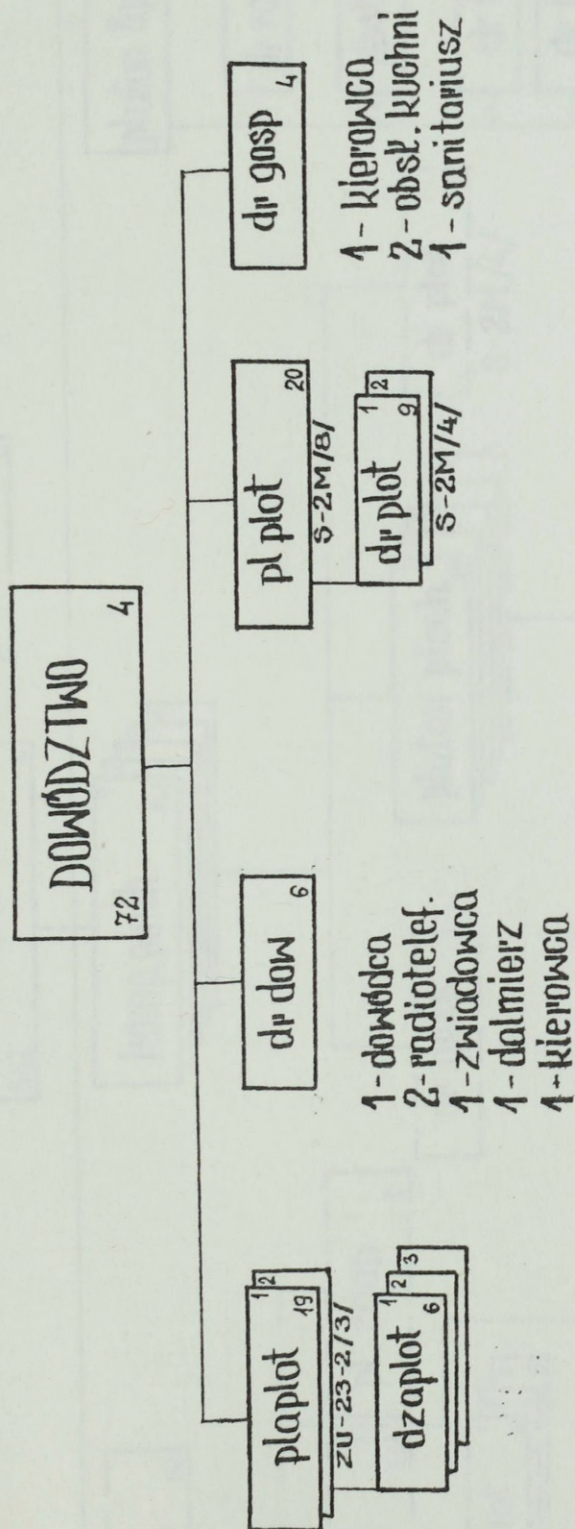


Spirzet:

- WD RD-115 - 1
- sam. os. ter. - 13
- sam. cież - 2
- B-1/sam. - 1
- SKA - 1
- motocykle - 10

RAZEM : 111 żołnierzy

PROPONOWANA STRUKTURA ORGANIZACYJNA BATERII PLOT

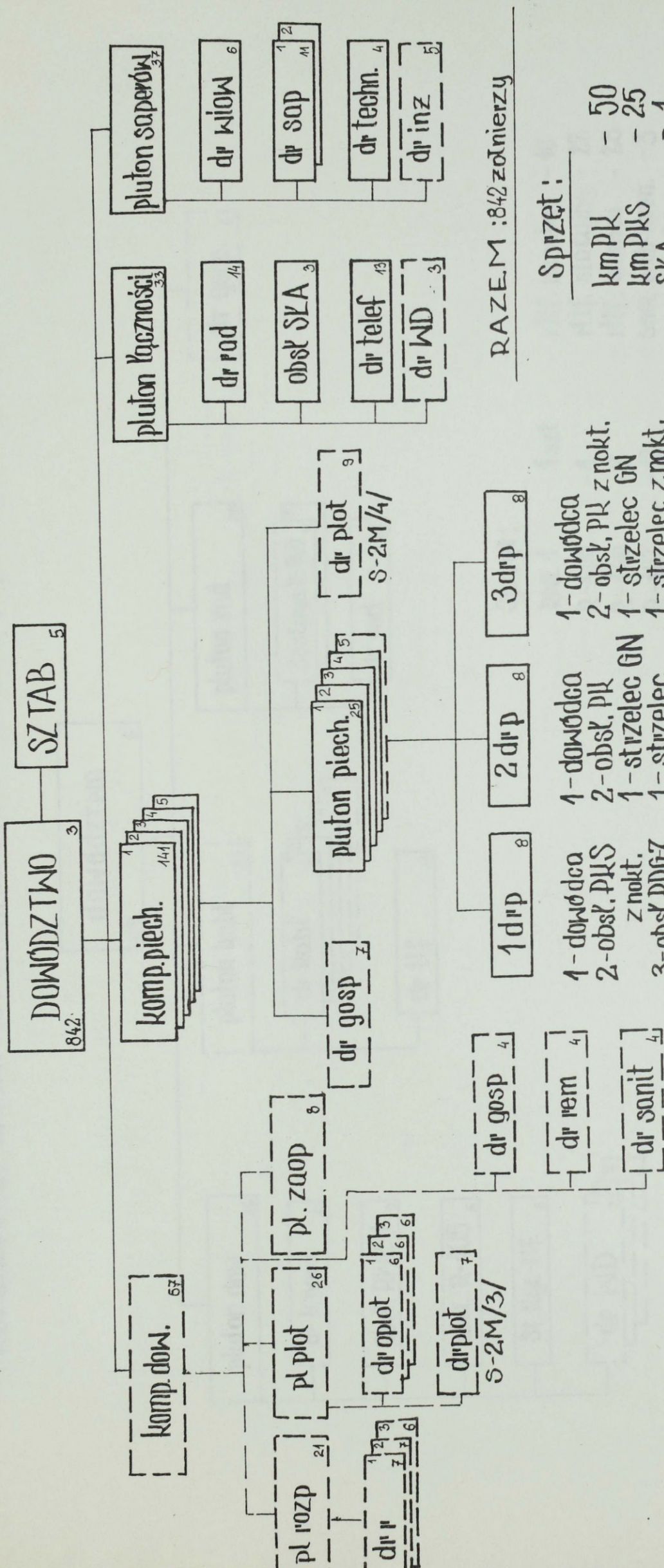


RAZEM: 72 żołnierzy

Spiszet:

ZU-23-2	- 6
S-2M	- 8
Sam. os.-ter.	- 2
Sam. cież.	- 5
kuchnia	- 1

PROPONOWANA STRUKTURA ORGANIZACYJNA BATALIONU PIECHOTY ZMOTORYZOWANEJ



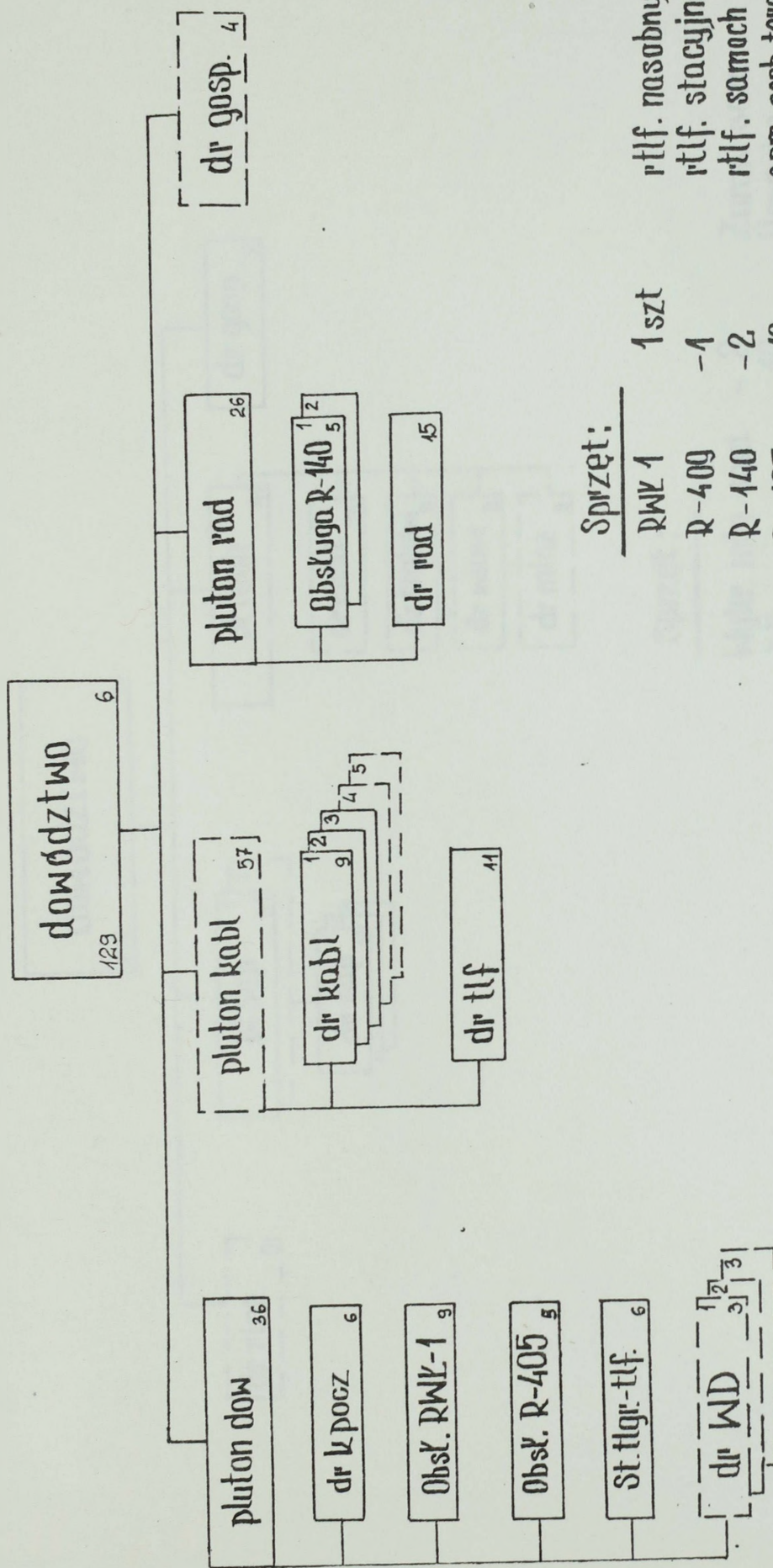
RAZEM: 842 żołnierzy

Sprzet:

- km PK - 50
- km PKS - 25
- SKA - 1
- R-107 - 15
- ZSW-50 - 1
- S-2M - 7
- sam. os.-ter. - 8
- sam. cież. - 39
- WD RD 115 - 1
- motocykle - 2
- ZU-23-2 - 3

- 1 - dowódca
- 2 - obsł. PK z nokt.
- 1 - strzelec GN
- 1 - strzelec z nokt.
- 3 - strzelec
- 1 - dowódca
- 2 - obsł. PK
- 1 - strzelec GN
- 1 - strzelec z nokt.
- 3 - strzelec
- 1 - kierowca

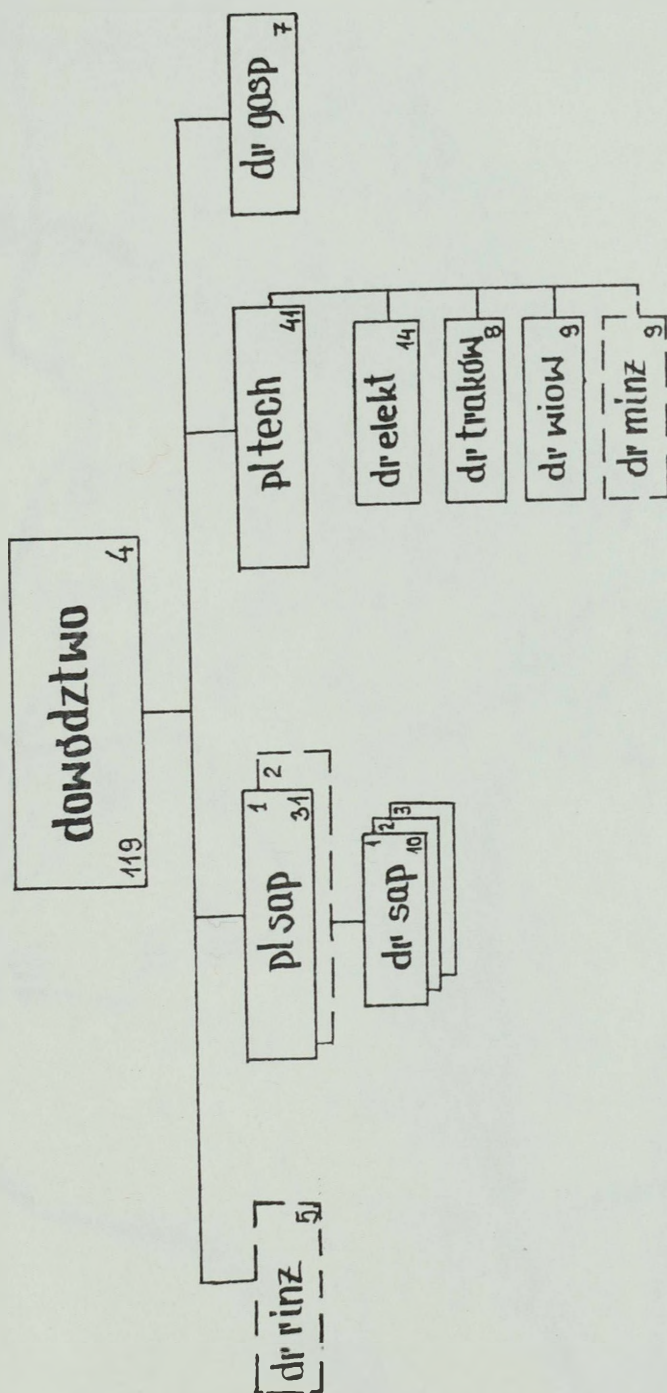
PROPONOWANA STRUKTURA ORGANIZACYJNA KOMPANII KACZNOŚCI



Sprzęt:

RWK 1	1 szt	rtlf. nasobny	- 10
R-409	- 1	rtlf. stacyjny	- 22
R-140	- 2	rtlf. samoch	- 28
R-407	- 12	sam. osob-teren.	- 3
WD-RD-115	- 3	sam. cięż-teren	- 8
R-250	- 1	kuchnia	- 1
R-323	- 1		
R-130	- 9		
R-123	- 9		

PROPONOWANA STRUKTURA ORGANIZACYJNA KOMPANII SAPIERÓW



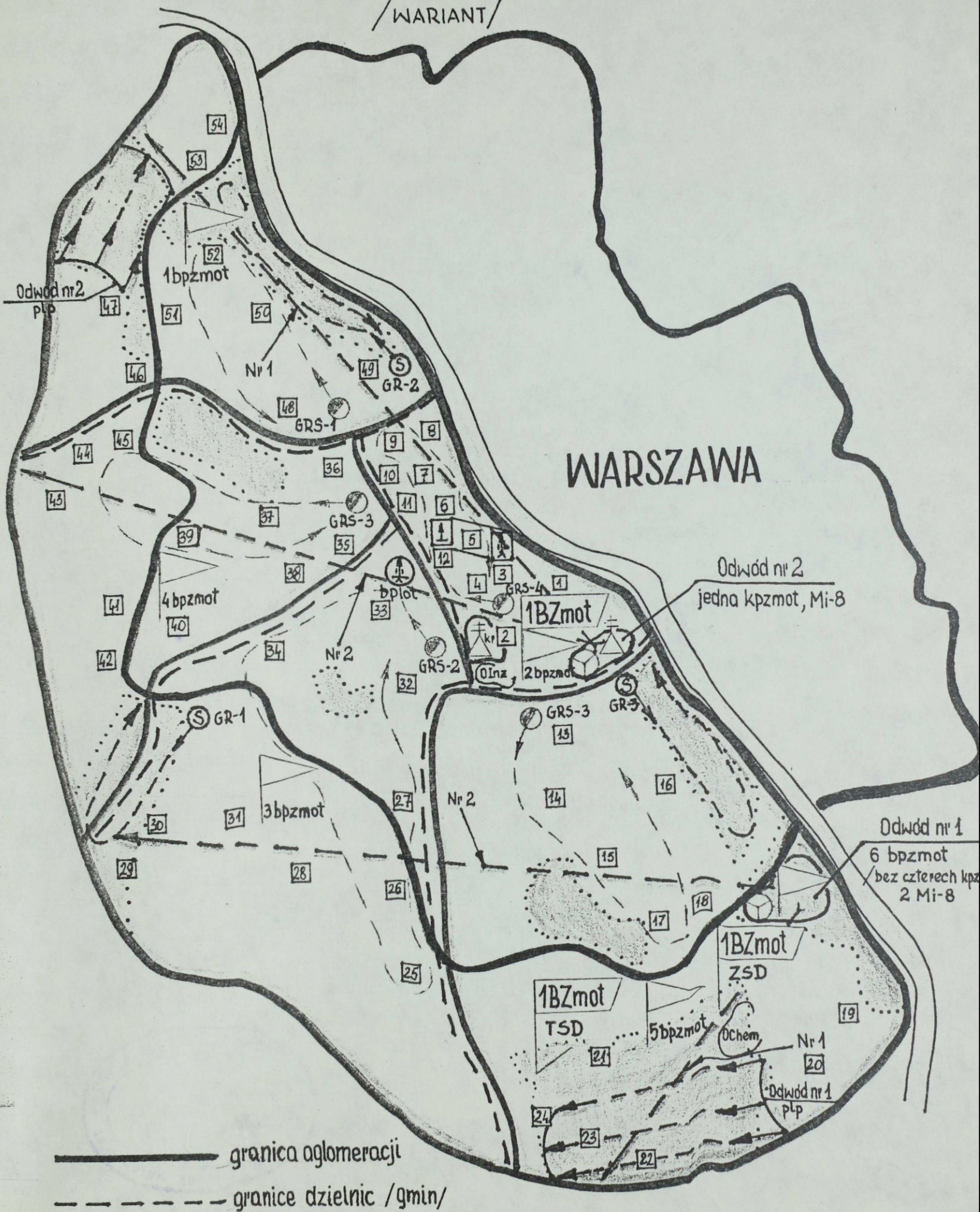
Sprzet:

Wykpr. min-sam.	- 2	Zuraw sam.	- 2
KD	- 10	Koparka	- 2
SBF	- 71	Spycharka	- 1
EO-16	- 2	Sam. cięż-ter.	- 9
JES-16	- 2	Przycepa	- 2
GKT	- 1		
ZSW	- 1		

--- -- -- propozycja

319
UGRUPOWANIE BOJOWE BRYGADY
DO PROWADZENIA DZIAŁAŃ OCHRONNO-OBRONNYCH
/WARIANT/

ZAKĄCZNIK 58



— granica aglomeracji
 - - - granice dzielnic /gmin/

